

Täysistunto

Keskiviikko 13.11.2024 klo 14.00—22.00

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 22.00.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—16.00), toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—18.00 ja 19.59—22.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (18.00—19.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 68/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 19/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 12.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Petri Honkonen on edustaja Hanna Räsäsen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Lisäksi keskustelussa edustaja Petri Honkonen on edustaja Hanna Räsäsen kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Lakiehdotuksen hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 91, ei 68; poissa 40 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 68/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Mietintö ”jaa”, Petri Honkosen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 101, ei 59; poissa 39 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 99 ja 108 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 34/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Keskustelu asiasta päättyi 12.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Veronika Honkasalo on edustaja Laura Meriluodon kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 34/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, Veronika Honkasalon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 142, ei 17; poissa 40 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuslain 22 §:n ja 70 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 111/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 12.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Eeva-Johanna Eloranta on edustaja Inka Hopsun kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 68; poissa 39 (äänestys 4).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 111/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 12.11.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa edustaja Veronika Honkasalo on edustaja Eeva-Johanna Elorannan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 53; poissa 38 (äänestys 5).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 105/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Välikysymys sosiaali- ja terveystalvelujen pelastamisesta

Välikysymys VK 8/2024 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Jussi Halla-aho: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Edustaja Antti Kaikkonen ja 22 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 8/2024 vp sosiaali- ja terveystalvelujen pelastamisesta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

Antti Kaikkonen luki välikysymystekstin.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

7. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Puolustusministeri Antti Häkkäsen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään kolme minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään yksi tunti. — Ministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.18 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä eduskunta! Suomi on Natossa turvallisuuden tuottaja. Huolehdimme omasta puolustuksesta ja osallistumme yhteisiin tehtäviin. Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan nyt eduskuntaa Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella.

Venäjän hyökkäyssota ja sen johdosta Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos on kasvattanut Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä. Naton keskeisiä rauhan ajan yhteisen puolustuksen toimintoja ovat eteentyönnetty maavoimajoukko, pysyvät merivoimaosastot ja ilmapuolustus, mikä koostuu air policing ja air shielding -tehtävistä. Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä.

Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla. Kuluvana vuonna Puolustusvoimat osallistui Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa sekä Mustallamerellä.

Naton pysyvät merivoimaosastot koostuvat neljästä osastosta. Natolla on kaksi pysyvää laivasto-osastoa ja kaksi pysyvää miinantorjuntaosastoa, joita voidaan käyttää nopeasti eri kriisitilanteissa. Naton ilmapuolustusta toteutetaan air policing ja air shielding -toiminnal-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

la. Air policingin tehtävät ovat osa Naton integroidun ilma- ja ohjuspuolustuksen rauhan ajan toimintaa, jolla huolehditaan ilmatilan valvonnasta ja reagoidaan mahdollisiin ilmatilaloukkauksiin. Kotimaassa toteutettava alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen liittyvä päivystystoiminta on toimintatavaltaan hyvin lähellä Naton air policing -tehtäviä.

Arvoisa puhemies! Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilia Naton jäsenmaana. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa. Liittolaisten aktiivinen osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin viestii yhtenäisyydestä ja vahvistaa pelotetta. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistuminen tulee nähdä osana normaalia liittolaismaan toimintaa, jossa sotilaallisia voimavaroja asetetaan liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön.

Puolustusvoimien on vuonna 2025 tarkoitus osallistua Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston tehtäviin enintään yhden kuukauden ajan Hamina-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä. Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua myös pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin enintään kolmen kuukauden ajan Katanpää-luokan aluksella ja enintään 40 henkilöllä. Merellisen osallistumisen toiminta-alueena on Itämeri, Pohjanmeri ja Pohjois-Atlantti. Lisäksi Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua air policing -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä enintään kahden hävittäjän sekä kolmen varakoneen lento-osastolla ja enintään 50 henkilöllä kolmen viikon ajan helmi—maaliskuussa 2025. Puolustusvoimilla olisi mahdollisuus vetää joukot pois tehtävästä, mikäli kansallinen puolustus turvallisuustilanteen edellyttämällä tavalla sitä edellyttäisi.

Osallistumisesta on tarkoitus päättää kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain perusteella. Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua.

Osallistuminen laivasto-osaston ja miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla on osoitus vastuunkannosta etenkin lähialueemme turvallisuudesta. Suomi on johdonmukaisesti korostanut Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren alueen vakautta.

Osallistuminen vuonna 2025 jatkaisi vuoden 2024 osallistumista Naton pysyvän merivoimaosaston toimintaan ja osoittaisi näin pitkäjänteisen tuen liittokunnan yhteisille toimille lähialueen turvallisuusympäristön vahvistamiseksi. Osallistuminen air policing -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä on konkreettinen osoitus pohjoismaisesta yhteistyöstä laajentaa Suomen toimintaprofiilia sekä vahvistaa Naton toimintakykyä pohjoisessa. Sotilaallisesta toimintakyvystä viestiminen on strategisesti tärkeä osa pelotetta. Pohjoisen alueen strategisen merkityksen huomiointi liittokunnassa on Suomen tavoitteiden mukaista.

Arvoisa puhemies! Kansallisen lainsäädäntömme mukaan kansainvälisen avun antamiseen ja yhteistoimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on tehtävää suorittaessaan kansainväliseen oikeuteen perustuva ja kansainvälisen avun pyytäjän tai yhteistoimintaosapuolen määrittämä toimivalta sekä oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Naton pysyvien merivoimaosastojen toiminnassa noudatetaan Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia, joiden perusteella alusosastolle on laadittu oma voimakeinojen toi-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

meenpanokäskey, joka mahdollistaa voimankäytön koko merivoimaosaston oman toiminnan suojaamiseen siihen kohdistuvilta uhkilta.

Kansallisvaltioiden aluevesillä mahdollisesta voimankäytöstä vastaa aina kansallisvaltio, joka omistaa aluevedet, pois lukien välitön itsepuolustus. Naton air policing -toiminnassa noudatetaan myös Naton neuvoston hyväksymiä toimivaltuuksia. Puolustusvoimien mukaan toimivaltuudet vastaavat Suomen kansallisen lainsäädännön mukaisia alueellisen koskemattomuuden valvonta- ja turvaamistoiminnassa käytettyjä toimivaltuuksia. Air policing -toiminnassa Nato ROE sallii hävittäjäosaston minimivoimankäytön Naton vastualueella, joka kattaa tässä tapauksessa Islannin ilmatilan. Suomalaiset F-18-hävittäjät ovat tehtävien aikana varustettu samalla tavalla kuin kansallisessa ilmatilan valvonnassa.

Arvoisa puhemies! Toimintaan Naton pysyvissä merivoimaosastoissa ei kohdistu normaaliin kansainväliseen harjoitustoimintaan tai kansalliseen alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtäviin verrattuna poikkeavia uhkia. Suora sotilaallinen uhka Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla arvioidaan tällä hetkellä matalaksi. Lännen sotilaallinen läsnäolo ja aktiivisuus vetävät puoleensa kuitenkin Venäjän vastatoimia. Naton rauhanajan yhteisen puolustuksen Islannista toteutettavaan air policing -tehtävään osallistumisen yleinen riskitaso vastaa kotimaasta toteutettavia alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehtäviä.

Mahdollisesti kiristyvässä turvallisuustilanteessa suoraa sotilaallista uhkaa Naton merivoimaosastoja tai air policing -tehtäviä suorittavaa osastoa vastaan ei voida poissulkea. Kustannukset merivoimaosastojen tehtäviin osallistumisen osalta ovat noin 3,4 miljoonaa euroa ja air policing -tehtäviin osallistumisen osalta noin miljoona euroa. Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin rahoitetaan puolustusministeriön hallinnonalan määrärahoista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Linnell, olkaa hyvä.

14.28 Jarno Linnell kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nato-jäsenyyden myötä jätimme taakse sotilaallisen liittoutumattomuuden ja liityimme yhteisöön, jonka jäsenet ovat sitoutuneet puolustamaan toisiaan. Suomen turvallisuus ja puolustus eivät lepää enää ainoastaan meidän harteillamme, vaan olemme osa laajempaa turvallisuusyhteisöä.

Osallistumisemme Naton rauhan ajan tehtäviin on luonteva ja merkittävä askel sitoutumisessamme yhteisen puolustuksen ja turvallisuuden vahvistamiseen. Osallistuminen liittokunnan toimintaan mahdollistaa meille yhteistyön kehittämisen yhdessä liittolaistemme kanssa. Osallistumisemme myötä osoitamme konkreettisesti sitoutumisemme ja halumme kantaa vastuuta yhteisestä pelotteesta ja puolustuksesta. Aktiivisella osallistumisella jäsenmaat myös viestivät liittokunnan yhtenäisyydestä ja vahvistavat pelotetta.

Rauhan ajan tehtävien kautta puolustusvoimamme pääsevät entistäkin paremmin integroimaan toimintaansa Naton toimintamalleihin. Tämä yhteistyö kehittää osaamistamme ja valmiuttamme ja varmistaa, että meillä on ajantasainen ja tehokas puolustuskyky.

Arvoisa puhemies! Erityisesti tämänhetkisessä turvallisuustilanteessa osallistumisemme Naton toimintaan korostaa Suomen sitoutumista rauhan ja vakauden edistämiseen koko Itämeren alueella ja Pohjois-Euroopassa. Venäjän julma hyökkäyssota Ukrainassa on osoittanut, että meidän tulee olla vahvoja ja yhtenäisiä. Puolustusliiton yhteiset tehtävät tukevat tätä päämäärää vahvistamalla yhteisiä puolustusvalmiuksiamme ja luomalla ennaltaehkäisevän pelotteen, joka vähentää konfliktien riskiä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Kokoomukselle Nato-jäsenyys on myös vastuuta. Olemme sitoutuneet kantamaan kor-temme kekoon yhteisen turvallisuuden eteen, ja osallistumisemme antaa selkeän viestin, että olemme valmiita panostamaan yhteiseen turvallisuuteen ja turvallisuusympäristömme vahvistamiseen. Yhteistyö liittolaisten kesken vahvistaa myös vakautta ja varautumista sekä osoittaa, että toimimme yhdessä epävakaina aikoina.

Arvoisa puhemies! Kokoomus tukee Suomen osallistumista Naton rauhan ajan tehtäviin, sillä se lisää turvallisuuttamme ja vahvistaa asemaamme kansainvälisen yhteisön jäsenenä. Näin osoitamme vastuunkantoa ja halukkuutta puolustaa niitä arvoja, joiden varaan koko läntinen turvallisuusrakennelma on rakentunut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

14.31 **Juha Mäenpää ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten kaiken politiikan keskiössä on aina Suomen kansallisen edun turvaaminen. Kansallista vahvaa puolustusta täydentää puolustusliitto Naton jäsenyys. Meillä onkin täällä lähetekeskustelussa valtioneuvoston selonteko Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025.

Puolustusliiton keskeisiä rauhan ajan toimintoja ovat eteen työnnetty maavoimajoukko, pysyvät merivoimaosastot ja ilmapuolustus. Osallistumalla kyseisiin tehtäviin maamme tukee liittokunnan toimia turvallisuusympäristön vahvistamiseksi. Tässäkin yhteydessä pätee tuttu sanonta: Suomi on myös turvallisuuden tuottaja, ei pelkkä turvallisuuden kuluttaja.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2025 Suomi osallistuu Naton pysyvän laivasto-osaston tehtäviin Hamina-luokan aluksella. Lisäksi osallistumme pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Katanpää-luokan aluksella. Näiden lisäksi Suomi suorittaa ilmapuolustuksen tehtäviä kahden hävittäjän sekä kolmen varakoneen lentoryhmällä. Naton maavoimajoukkoihin sen sijaan ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua kotimaan ulkopuolella.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä muistuttaa, että Pohjoismaat ovat Suomelle läheisiä yhteistyökumppaneita. Ilmavoimien osallistuminen tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä on konkreettinen osoitus pohjoismaisesta yhteistyöstä sekä vahvistaa Naton toimintakykyä pohjoisessa. Pohjoisen alueen strategisen merkityksen huomiointi liittokunnassa on Suomen kansallisen edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Nyt, kun saamme Suomessa elää rauhassa, tulee meidän kuitenkin varautua ja varustautua sodan uhkaan. Huoltovarmuuden kannalta sotilasmateriaalin lisäksi nousee ensimmäisenä esiin energiansaanti ja seuraavaksi ruokaturva. Myös viesti Natos-ta meille päättäjille oli selkeä: Sotilaallisen varautumisen lisäksi on tärkeää huolehtia energiansaannista. Mahdollisen kriisin kohdatessa meidän tulisi olla energian osalta mahdollisimman omavaraisia. Mitä vähemmän olemme riippuvaisia ulkomaisesta energiasta, sitä parempia kriisinkestävyytemme ja huoltovarmuutemme ovat. Kotimaisessa turpeessa olisi tähän valmis hajautettu ratkaisu, joka samalla varmistaa myös oman puhtaan ruuan tuotantoamme. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkinen, olkaa hyvä.

14.34 **Riitta Mäkinen sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat keskeinen osa liittokunnan normaalia toimintaa. Ha-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

keuduttaessa liittokunnan jäseneksi meille oli selvää, että Suomelle on tärkeää osoittaa sitoutumista ja vastuunkantoa pelotteen ja puolustuksen ylläpitämisestä 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Näin Suomi on myös toiminut. Kuluvan vuoden aikana Puolustusvoimat on osallistunut Naton pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä.

Selonteossa esitetään, että Suomi osallistuisi rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin myös ensi vuonna. Eduskuntaa kuullaan asiassa selontekomenettelyllä, koska osallistumista on pidettävä kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuna erityisen vaativana tilanteena.

Selonteon mukaisesti Puolustusvoimat osallistuisi Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston ja miinantorjuntaosaston tehtäviin sekä ilmapuolustuksen air policing -tehtäviin. Sen sijaan Naton maavoimajoukkoihin ei osallistuttaisi. Arvion mukaan toimintoihin ei sisälly nykytilanteessa merkittäviä riskejä, mutta mahdollisesti kiristyneessä turvallisuustilanteessa ei voida sulkea pois suoraa sotilaallista uhkaa näitä tehtäviä suorittavia joukko-osastoja vastaan.

Itämeren alueen ja pohjoisen Euroopan vakauden ja turvallisuuden vahvistaminen on ollut Nato-jäsenyytemme kulmakiviä. Kuten olemme korostaneet, Suomen ja Ruotsin jäsenyydet vahvistavat lähialueidemme turvallisuutta. Osallistumalla pysyvän laivasto-osaston sekä miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla pystymme osoittamaan, että myös kannamme vastuumme näiden alueiden turvallisuudesta. Samaan tapaan myös osallistuminen air policing -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä vahvistaa Naton pohjoisen ulottuvuuden toimintakykyä ja lähialueidemme turvallisuutta. Samalla toteutamme tärkeää pohjoismaista yhteistyötä osana Naton viitekehystä. SDP pitää välttämättömänä, että näihin tehtäviin osallistumiseen turvataan johdonmukaisesti riittävä rahoitus puolustusbudjetissa.

Arvoisa puhemies! Suomelle on tärkeää, että Natossa huomioidaan jatkossakin pohjoiset alueet ja niiden strateginen merkitys. Erityisesti Yhdysvaltain tuoreen vaalituloksen valossa on entistäkin selvempää, että myös liittokunnan eurooppalaisten jäsenmaiden tulee osoittaa vastuunkantoaan Naton pelotteen ja puolustuksen ylläpitämisestä. Tämä edellyttää paitsi yhteiset vaatimukset täyttäviä puolustusmäärärahoja myös aktiivista osallistumista liittokunnan toimintoihin.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa sitä, että Puolustusvoimat osallistuu Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin myös vuonna 2025. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

14.37 Antti Kaikkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu ensi vuonna toista kertaa Naton rauhan ajan puolustuksen tehtäviin. Kuluvana vuonna osallistuimme Naton pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä ja ilmavalvontaan Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä. Suomi jatkaa pitkäjänteisesti osallistumista Naton miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Osallistuimme myös pysyvän laivasto-osaston toimintaan samalla alueella.

Merivoimien tehtävillä Nato osoittaa valmiuttaan, lisää pelotettaan ja harjoituttaa joukkojaan yhdessä. Tehtävä on merialueiden turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta tärkeä. Osasto vastaa strategisesti tärkeiden merireittien valvonnasta ja suojaamisesta.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Hyvät kansanedustajat! Itämeri on kasvaneen jännitteen alue. Naton läsnäolo ja Merivoimien suorittamat tehtävät lisäävät vakautta ja turvallisuutta lähialueillamme.

Kuluneena vuonna osallistuimme ilmavalvontaan Kaakkois-Euroopassa kahdeksan hävittäjän lento-osastolla. Puolustusvoimat osallistuu ensi vuonna enintään kahdella hävittäjällä ja kolmella varakoneella Naton air policing -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä kolmen viikon ajan. Suomi kantaa oman vastuunsa liittokunnan pidäkkeestä ja puolustuksesta koko liittokunnan alueella. Keskusta pitää perusteltuna näihin molempiin Naton rauhan ajan tehtäviin osallistumista. Tehtävät parantavat yhteistoimintakykyä liittolaisten kanssa, vahvistavat omaa turvallisuuttamme ja kehittävät koko liittokunnan pelotetta ja puolustusta.

Arvoisa puhemies! Puolustusliitto Nato on transatlanttisen yhteistyön kulmakivi. Tähän yhteistyöhön on panostettava ja sen on toimittava, jotta Eurooppa ja Pohjois-Amerikka pystyvät yhdessä vastaamaan kasvaviin turvallisuushaasteisiin.

Yhdysvaltain presidentinvaalien myötä maan ulko- ja turvallisuuspolitiikan painotuksiin voi tulla muutoksia. Euroopan on pystyttävä ottamaan enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan ja puolustuksestaan. Tämä tarkoittaa puolustusmenojen riittävää resursointia ennen muuta Naton eurooppalaisissa jäsenmaissa ja puolustusteollisuuden kapasiteetin kasvattamista. Ensimmäinen askel on se, että kaikki Naton jäsenmaat täyttävät Naton nykyisen kahden prosentin kriteerin puolustukseen. Edessämme on todennäköisesti keskustelu seuraavista askelista.

Hyvin toimiva Nato turvaa parhaiten vakautta ja rauhaa jäsenmaissaan. Yhdysvaltain ja Euroopan yhteistyö on tässä avainasemassa. Keskusta suhtautuu myönteisesti selonteossa kuvattuun Suomen osallistumiseen Naton rauhan ajan puolustuksen tehtäviin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

14.41 Hanna Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitlemme valtioneuvoston selontekoa Suomen osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Liittolaisten aktiivinen osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin viestii yhtenäisyydestä ja vahvistaa pelotetta. Vihreä eduskuntaryhmä puoltaa Suomen osallistumista selonteossa kuvattuihin tehtäviin.

Tämä on yksi tapa, jolla Suomi osaltaan tukee liittokunnan tavoitetta vahvistaa toimintaympäristön turvallisuutta. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat keskeinen osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen myötä Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos ovat kasvattaneet Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä.

Suomen etu on vahva ja yhtenäinen liittokunta, joka puolustaa jäsenmaidensa yhteisiä arvoja, eli demokratiaa, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiota. Selonteon mukaan Suomen on tarkoitus osallistua Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston sekä pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla. Lisäksi Suomen on tarkoitus osallistua ilmavoimien air policing -tehtäviin Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Pohjoisella jäämerellä.

Arvoisa puhemies! Tämä on järjestyksessään toinen kerta, kun Suomi on tekemässä päätöstä osallistumisesta liittokunnan yhteisen puolustuksen tehtäviin. Näiden tehtävien päät-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

työssä on hyvä arvioida tähän mennessä saatuja kokemuksia ja ottaa ne huomioon tulevia osallistumiskierroksia suunnitellessa.

Laki velvoittaa siihen, että jos kansainväliseen toimintaan osallistuminen sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä ja päätös koskee erityisen vaativaa tilannetta, valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko. Pidän tärkeänä sitä, että puolustuksen ja turvallisuuden kokonaisuudesta käydään parlamentaarista keskustelua. Suhteellisen uutena Nato-jäsenmaana Suomessa on tärkeää edistää avointa puolustuspoliittista keskustelua ja antaa tilaa kansalaisten kysymyksille, tutkijoiden näkemyksille sekä monipuoliselle pohdinnalle. Laaja ja avoin keskustelu Suomen roolista auttaa osaltaan ylläpitämään kansalaisten luottamusta ja vahvaa maanpuolustustahtoa.

Arvoisa puhemies! Suomalainen kokonaisturvallisuuden malli, yhteiskunnan kriisinkestävyys ja laaja yhteinen osallistuminen ja sitoutuminen turvallisuuden rakentamiseen ovat ainutlaatuinen vahvuutemme. Suomalaista mallia ja Suomen vahvaa puolustuskyskyä myös arvostetaan liittokunnassa. Yhdysvaltojen presidentinvaalien jälkimainingeissa noussut keskustelu kirittää osaltaan eurooppalaisia maita vahvistamaan sitoutumistaan Ukrainan tukemiseen sekä puolustusteollisuuden tuotantokapasiteetin kasvattamiseen. Euroopan rauhan ja turvallisuuden takeeksi tarvitaan vahva liittokunta, jonka jäsenmaissa on laajasti jaettu tilanneymmärrys ja sujuvaan yhteistoimintaan kykenevät suorituskyvyt. Suomen aktiivinen osallistuminen on erittäin perusteltua ja kannatettavaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

14.44 Timo Furuholm vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi osallistui vuonna 2024 ensimmäisen kerran Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, ja nyt vuonna 2025 osallistumista on tarkoitus jatkaa. On tärkeää, että eduskuntaa kuullaan asian suhteen ja sen vaikutusmahdollisuudet turvataan. Selonteon mukaan Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Venäjän laitton hyökkäyssota ja sen seurauksena Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos on kasvattanut Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä. Lähes kaikki Naton jäsenmaat myös osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla.

Arvoisa puhemies! Kun ulkoasianvaliokunta käsitteli Puolustusvoimien osallistumista vuoden 2024 Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin, totesi ulkoasianvaliokunta mietinnössään seuraavaa: "Valiokunta toteaa, että vaikka ennakkoon tehtävistä tehty uhka-arvio on matala, voi tilanne muuttua nykyisessä turvallisuusympäristössä nopeasti. Riskittömiä tehtävät eivät ole. Mikäli uhka-arvio tehtävien suorittamisen suhteen merkittävästi muuttuu, pyytää valiokunta valtioneuvostoa informoimaan eduskuntaa tästä asianmukaisesti." Lisäksi ulkoasianvaliokunta totesi: "Valiokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin tärkeänä sitä, että näiden tehtävien päättyessä on hyvä arvioida saatuja kokemuksia ennen kuin seuraavasta osallistumiskierroksesta tehdään päätöksiä." Nämä ovat vasemmistoliiton mielestä keskeisiä asioita myös päätettäessä Suomen osallistumisesta vuoden 2025 tehtäviin.

Arvoisa puhemies! On arvokasta, että eduskunnassa käydään myös avointa keskustelua siitä, millainen Nato-maa Suomesta on kehittymässä. Se on ainoa tapa kehittää tästä jäse-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

nyydestä kestävä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä on tärkeää, että Suomi Nato-jäsenenä jatkaa laajaan turvallisuuskäsitykseen ja ihmisoikeuksiin perustuvaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja toimii aktiivisena rauhanvälittäjänä ja ydinaseriisunnan edistäjänä maailmalla. Suomen tulee edelleen aktiivisesti edistää ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan myös naisten, tyttöjen ja vähemmistöjen asemaa. Lisäksi on äärimmäisen tärkeää, että Nato-maat huomioivat toiminnassaan myös ei-sotilaalliset uhat, kuten koko ihmiskuntaa uhkaavan ilmastomuutoksen, joka on pysäytettävä ajoissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Andersson, varsågod.

14.47 **Otto Andersson r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Suomen muuttunut ulko- ja turvallisuuspoliittinen ympäristö sekä erityisesti Venäjän bruttaali ja häikäilemätön sota Ukrainassa korostavat entistä voimakkaammin, että isänmaamme puolustus ja turvallisuus on kaikissa tilanteissa turvattava. Kulmakivinä tässä ovat yleinen asevelvollisuus, uskottava ja suorituskykyinen oma puolustuksemme ja nyt myös tietenkin Nato-jäsenyytemme.

On erittäin hienoa, että tässä salissa meillä on yli hallitus—oppositio-rajojen yhteinen näkemys puolustuksen tärkeydestä. Liittouman rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat yksi Naton peruspilareista, ja ne ovat tärkeä osa liittolaismaiden toimintaa. Jäsenmaiden aktiivinen osallistuminen on yhtenäisyyden osoitus, ja sillä on suuri merkitys Naton pelotevaikutuksen kannalta. Melkein kaikki jäsenmaat osallistuvat yhteisen puolustuksen rauhan ajan tehtäviin joko kontribuutiolla tai rotaatiolla. On täysin selvää, että Naton jäsenenä Suomen tulee osallistua aktiivisesti rauhan ajan toimintaan ja liittolaisena kantaa vastuunsa yhteisestä puolustuksesta.

Rauhan ajan toimintaan osallistuminen kerryttää myös tärkeää kokemusta Suomen puolustusvoimille ja sen henkilöstölle, mikä osaltaan myötävaikuttaa meidän oman kansallisen puolustuksemme kehittämiseen. Samalla on muistettava, että Suomi omalla osallistumisellaan auttaa myös muita jäsenmaita kehittämään omaa puolustustaan. Tässä yhteydessä on syytä painottaa, että Euroopan on Naton sisällä otettava suurempi vastuu yhteisestä puolustuksesta.

Ärade talman! Vårt deltagande i uppgifter inom flottstyrkorna och i minröjningsoperationerna är viktigt och har stor betydelse med tanke på säkerheten i vårt närområde. Genom att delta i air policing-uppdrag, det vill säga uppdrag inom den gemensamma luftbevakningen, ser vi även hur det nordiska samarbetet i praktiken tar en ny form i och med Sveriges och Finlands Natomedlemskap.

Osallistumalla yhteisiin ilmavalvontatehtäviin huomaamme myös, kuinka pohjoismainen yhteistyö saa käytännössä uudenlaisia muotoja Ruotsin ja Suomen Nato-jäsenyyden myötä.

Suomen ja Ruotsin jäsenyys tuo myös tärkeän uuden näkökulman Naton pohjoiseen ulottuvuuteen varsinkin, kun pohjoisen ja arktisen alueen geopoliittinen merkitys on kasvanut. Tässä yhteydessä on myös syytä mainita Suomeen perustettava Naton eteen työnnetty maavoimaläsnäolo. Se tulee yhdessä meidän oman vahvan puolustuskykymme kanssa luomaan vahvan pelote- ja puolustuskokonaisuuden, ja on erittäin ilahduttavaa, että

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ruotsi on ilmoittanut kiinnostuksestaan toimia niin kutsuttuna kehysvaltiona tässä eteen työnnettyssä länäolossa. — Kiitos, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.50 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan lausua kiittolisuutemme siitä, että käsittelemme nyt eduskunnassa valtioneuvoston selontekoa Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025. Jos emme tätä asiaa nyt käsittelee, olisi Suomen turvallisuuspoliittinen tilanne toinen. Kiitoksemme kuuluvat myös presidentti Niinistölle, edelliselle hallitukselle ja silloiselle eduskunnalle hyvin tehdystä työstä, joka mahdollisti Suomen pikaisen liittymisen Pohjois-Atlantin liiton jäseneksi.

Selonteon otsikossa sanotaan sen olevan rauhan ajan selonteko. Otsikko antaa Euroopan tämänhetkisestä tilanteesta jokseenkin väärän kuvan. Vaikka Suomi ja Nato eivät ole osapuolia Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainassa, sota koskettaa mitä suurimmassa määrin myös Suomea ja Natoa. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on osoittanut, että Naton yhteiseen puolustukseen on panostettava huomattavasti nykyistä enemmän.

Selonteko kuvaa tiivistä tehtäviä, joita Suomella on Nato-operaatioissa vuonna 25. Ne pitävät sisällään muun muassa laivasto-osaston miinanraivaustehtäviä Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantilla sekä ilmavoimien valvontatehtäviä Islannissa, Koillis-Atlantilla ja Jäämerellä.

Naton uutena jäsenenä Suomen tulee integroida oma puolustuksensa yhteensopivaksi muiden Nato-maiden kanssa. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa sitä Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella.

Venäjän hyökkäyssota ja sen myötä Euroopan turvallisuustilanteen muutos ovat kasvattaneet Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä. Eteen työnnetty maavoimajoukko, pysyvät merivoimaosastot ja ilmapuolustus ovat Naton keskeisiä rauhan ajan yhteisen puolustuksen toimintoja. Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa toimintavalmiuttaan ja puolustuskykyään.

Arvoisa puhemies! Vaikka kyse on Naton rauhan ajan operaatioista, maailmanpoliittisesta tilanteesta johtuen operaatioihin liittyy riski myös mahdollisista sotilaallisista konflikteista. Siksi on tärkeää, että selonteossa määritellään Puolustusvoimien toiminta myös mahdollisissa eskalaatiotilanteissa. Puolustusvoimista annetussa laissa säädetään toimivalta ja voimakeinojen käytöstä kansainvälisen avun antamisessa, yhteistoiminnassa ja muussa kansainvälisessä toiminnassa.

Suomen aktiivinen osallistuminen Nato-operaatioihin antaa selkeän viestin maamme rajojen ulkopuolelle. Se on viesti brutaalia hyökkäyssotaa käyvälle Venäjälle siitä, että Suomi on sitoutunut puolustamaan omaa ja muiden Nato-maiden koskemattomuutta yhdessä Nato-liittolaistensa kanssa. Se on viesti myös Nato-kumppaneillemme, että olemme sitoutuneita allekirjoittamiimme sopimuksiin.

”Kaikki yhden, yksi kaikkien puolesta” — rauhan saavuttamiseksi ja sen ylläpitämiseksi. KD kannattaa suunnitelmaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

14.54 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Turvallisuuksilanne Euroopassa on heikentynyt dramaattisesti Venäjän aloitettua raakalaismaisen hyökkäyssodan Ukrainassa. Tässä muuttuneessa maailmassa Naton merkitys rauhan ja vakauden takaajana on tullut yhä näkyvämmäksi. Nato ei ole vain sotilaallinen liittouma, se on myös arvojen yhteisö. Se seisoo vapauden, demokratian, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien puolustajana — perusarvojen, joita vihamieliset toimet ovat nyt asettaneet kyseenalaisiksi. Osallistumalla Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin Suomi asettuu vahvasti tämän arvoyhteisön rinnalle.

Venäjän aggressiivinen hyökkäystoiminta on tuonut sodan uhan takaisin Euroopan rajoille, ja tämä uhka ei kosketa vain Ukrainaa, se koskettaa jokaista meistä, myös Suomea. Nyt jos koskaan tarvitsemme vahvaa pelotetta, selkeää yhteisvastuuta ja kykyä toimia yhdessä. Nato on tässä tilanteessa keskeinen toimija. Se paitsi suojelee jäseniään myös tukee vakauden ja turvallisuuden säilyttämistä. Suomen osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin ei ole ainoastaan tekninen päätös, se on myös eettinen ja moraalinen kannanotto rauhan puolesta vihollisen vihaa ja vakautta horjuttavia toimia vastaan.

Osallistumisemme Nato-operaatioihin on konkreettinen osoitus siitä, että olemme valmiita kantamaan vastuuta. Tällä me myös osoitamme, että Suomi ei vain puhu rauhan puolesta vaan toimii sen edistämiseksi. Naton keskeinen tehtävä ja sen voimakkain pelote on vahvistaa yhtenäisyyttä ja estää konflikteja. Artikla 3:n mukaisesti jokainen jäsenvaltio huolehtii ensin omasta puolustuksestaan. Tämä periaate on Suomelle luonnollinen. Vahva kansallinen puolustuskyky yhdessä liittolaistemme tuen kanssa muodostaa vakaan perustan turvallisuudellemme.

Arvoisa puhemies! Maailmassa, jossa vallitsee jyrkkä vastakkainasettelu rauhan ja aggression välillä, Naton toiminta on meille kaikille turvatakuu. Osallistumisemme näihin tehtäviin on osoitus siitä, että Suomi seisoo vahvana totuuden, hyvän ja oikean puolella — rauhan, rakkauden, demokratian ja vakauden puolesta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

14.57 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Naton rauhan ajan tehtävien merkitys on kasvanut. Jokainen tietää, mistä se johtuu. Se johtuu siitä epävarmuudesta, minkä Venäjä on hyökkäyksellään aiheuttanut.

Naton jäsenenä osallistumme yhteisen puolustuksen tehtäviin ensi vuonna. Haluamme parantaa omaa valmiuttamme, haluamme parantaa Naton valmiutta, haluamme edistää rauhaa. Viestimme yhteistyöllä voimaa, valmiutta ja pelotetta. Ne ovat asioita, joita kaikki toimijat kansainvälisessä turvallisuuspolitiikassa ymmärtävät. Suomi tuottaa turvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

14.58 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelyssämme on valtioneuvoston selonteko Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025. Selonteko on keskeinen osa Suomen sitoutumista yhteiseen puolustukseen, ja sen puitteissa Suomi osallistuukin pysyviin laivasto- ja miinantorjuntatehtäviin niin Itämerellä, Pohjanmerellä kuin Pohjois-Atlantillakin, minkä lisäksi osallistumme ilmatilan valvontatehtäviin Islannin alueella. Tämä toiminta edustaa Suomelle merkittä-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

vää askelta Naton yhteisvastuun toteuttamisessa sekä alueellisen turvallisuuden ja vakauden vahvistamisessa.

Kuten tiedämme, Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät muodostavat koko liittokunnan puolustuksen perustan. Nämä tehtävät varmistavat, että kaikilla Nato-jäsenvaltioilla on riittävä tuki sekä valmius yhteisiin operaatioihin. Tällaisen sitoumuksen merkitys korostuu erityisesti radikalisoituneessa turvallisuustilanteessa, jossa Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa on lisännyt epävakautta paitsi meillä Suomessa myös koko Euroopassa.

Suomen osallistuminen Naton pysyvän laivasto-osaston tehtäviin on merkittävä osoitus sitoutumisestamme alueelliseen turvallisuuteen. Naton pysyvän laivasto-osaston tehtävänä on valvoa ja suojata strategisesti keskeisiä merireittejä sekä valvoa turvallisuutta Itämerellä ja Pohjois-Atlantilla. Tähän laivasto-osastoon osallistumisellaan Suomi tukee vakauden säilymistä omilla lähialueillaan vahvistaen samalla koko liittokunnan strategista valmiutta. Naton pysyvässä laivasto-osastossa mukana oleminen tarkoittaa Suomelle aktiivista roolia myös miinantorjuntaoperaatioissa. Osallistumisemme miinantorjuntatehtäviin palveleekin suoraan Itämeren alueen vakautta, sillä se tukee koko liittokunnan kykyä turvata merialueitaan ja kehittää yhteistä merioperaatiokykyä.

Selonteossa niin ikään esitetty osallistuminen Islannin alueella toteutettaviin air policing -tehtäviin avaa Suomen ilmavoimille uuden alueen harjoitella ja kehittää omaa toimintaansa pohjoisessa ympäristössä. Islannin ilmatilan valvonta ja alueellisen koskemattomuuden turvaaminen ovat olennainen osa Naton pohjoista puolustusta, ja Suomen osallistuminen air policing -tehtäviin tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa puolustuksellista rooliamme liittokunnan strategisesti merkittävässä pohjoisessa osassa.

Arvoisa puhemies! Tällä selonteolla Suomi viestii selkeästi sitoutumisestaan liittokunnan yhteiseen puolustukseen ja turvallisuuteen. Osallistumalla aktiivisesti Naton rauhan ajan puolustustehtäviin osoitamme, että olemme vastuullinen ja luotettava kumppani, joka kantaa osansa yhteisestä koko liittokunnan kattavasta taakasta. Näillä päätöksillä Suomi turvaa paitsi omaa aluettaan myös koko liittokunnan alueellista vakautta ja turvallisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

15.02 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton perusajatusta, jonka mukaan kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella. Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla. Venäjän hyökkäyssota ja sen johdosta Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos ovat kasvattaneet Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä.

Vuonna 2024 Puolustusvoimat osallistui Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä. Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilia Naton jäsenmaana. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteesta ja puolustuksesta 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Puolustusvoimien on tarkoitus osallistua vuonna 2025 Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän laivasto-osaston tehtäviin sekä pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin. Lisäksi Puolustusvoimien tarkoitus on osallistua air policing -tehtäviin.

Selonteossa kiinnitin huomiotani siihen, että Naton maavoimajoukkoihin ei ole tarkoitus tässä vaiheessa osallistua. Kysynkin arvon puolustusministeri Häkkäseltä: Minkä vuoksi ei? Onko osallistumiseen joitakin esteitä tai avoimia kysymyksiä? Ja tulemmeko jatkossa osallistumaan, ja jos, niin milloin mahdollisesti? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindberg, olkaa hyvä.

15.05 Jarmo Lindberg kok: Arvoisa puhemies! Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ovat tärkeä osa Naton uskottavuutta. Ne konkretisoivat jo rauhan aikana sen, että kaikki liittolaiset valmistautuvat tukemaan kriisin aikana toisiaan pelotteen ja puolustuksen toteutuksessa koko liittokunnan alueella.

Venäjän hyökkäyssota ja sen johdosta Euroopan turvallisuustilanteessa tapahtunut muutos on kasvattanut Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien merkitystä. Lähes kaikki Naton jäsenmaat osallistuvat rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin joko pysyvällä kontribuutiolla tai säännöllisellä rotaatiolla.

Kuluvana vuonna Puolustusvoimat osallistuu Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen pysyvän miinantorjuntaosaston tehtäviin Itämerellä, Pohjanmerellä ja Norjanmerellä sekä air shielding -tehtäviin Romaniassa, Bulgariassa ja Mustallamerellä. Osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin kuuluu liittolaisten toimintaan ja on tärkeä osa Suomen toimintaprofiilia Naton jäsenmaana. Suomelle on tärkeää osoittaa konkreettisesti sitoutumista ja vastuunkantoa liittokunnan pelotteessa ja puolustuksessa 360 asteen ajattelutavan mukaisesti koko liittokunnan alueella. Tehtäviin osallistuminen on osa liittokunnan taakanjakoa. Liittolaisten aktiivinen osallistuminen Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin viestii yhtenäisyydestä ja vahvistaa pelotetta.

Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistuminen tulee nähdä osana normaalia liittolaismaan toimintaa, jossa sotilaallisia voimavaroja asetetaan liittokunnan pelotteen ja puolustuksen käyttöön. Sotilaalliselta kantilta katsottuna rauhan ajan tehtävät tarjoavat yhtäältä Puolustusvoimille erinomaisen mahdollisuuden edelleen syventää Nato-integraatiota ja yhteistoimintakykyä sekä toisaalta paikan osoittaa muille liittolaisille ja kolmansille osapuolille suorituskykymme uskottavuutta tuoreena Nato-jäsenenä.

Suomen osallistuminen Naton rauhan ajan tehtäviin tulee aina harkita tarkoin ja myös kansallinen etu huomioiden. Nyt esitetty osallistuminen laivasto-osaston ja miinantorjuntaosaston tehtäviin on osoitus vastuunkannosta etenkin lähialueemme turvallisuudesta. Suomi on johdonmukaisesti korostanut Nato-jäsenyytemme lisäävän Itämeren alueen vakautta. Osallistuminen vuonna 2025 jatkaisi tämän vuoden osallistumista Naton pysyvän merivoimaosaston toimintaan ja osoittaisi näin pitkäjänteisen tuen liittokunnan yhteisille toimille lähialueen turvallisuusympäristön vahvistamiseksi. Osallistuminen air policing -tehtäviin on konkreettinen osoitus pohjoismaisesta yhteistyöstä, laajentaa Suomen toimintaprofiilia sekä vahvistaa Naton toimintakykyä pohjoisessa niin kutsutulla High North -alueella. Pohjoisen alueen strategisen merkityksen huomiointi liittokunnassa on Suomen tavoitteiden mukaista.

Arvoisa puhemies! Suomi on uutena jäsenmaana jo osoittanut aktiivisilla toimillaan olevansa osa liittokunnan puolustusta ja todellakin turvallisuuden tuottaja.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.08 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu Natosta ja puolustuksesta on ollut hirveän tärkeää. Pakosta rupeaa miettimään sitä tilannetta, että entä jos viime kaudella ei olisikaan tehty tätä myönteistä Nato-päätöstä: mikä meidän tilanne nyt olisi? Se vain osoittaa, että on tosi tärkeää, että ollaan siellä. Turvallisuus on sitä tärkeintä, mitä eduskunta voi kansalleen luoda, niin että onneksi se päätös tehtiin. On todella hyvä, että se tehtiin ja se oli myönteinen päätös. Nyt nähdään, miten tärkeätä se on — varmasti nyt mutta varmasti myös tulevaisuudessa, koska ei voi koskaan tietää: maailma on niin ennalta arvaamaton. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä. Edustaja Savola taitaa olla poissa. — Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

15.09 Timo Vornanen tv: Arvoisa puhemies! Hyvät Suomen kansan edustajat! Suomi on astunut uuteen aikakauteen. Nato-jäsenyys on historiallinen käännekohta, joka tuo mukanaan sekä mahdollisuuksia että haasteita. Meillä on vahva pohja Naton kanssa toimimisesta jo entuudestaan, mutta nyt meidän täytyy lunastaa odotukset ja näyttää kykymme täysivaltaisena jäsenenä.

Ensivaikutelmalla on merkitystä. Meidän on osoitettava muille jäsenmaille, erityisesti niille, joille Suomi on vielä vieras kumppani, että olemme vakavasti otettava ja luotettava liittolainen. Tämä ei tapahdu sanojen kautta vaan teoilla. Yhdysvallat on vaatinut muilta jäsenmailta vahvempaa osallistumista, ja tämä tulee korostumaan uuden presidentin aloitessa virkakautensa. Vapaamatkustajille ei ole sijaa Natossa, eikä Suomi tietenkään aio sel-laiseksi ryhtyä.

Me tulemme kantamaan oman osamme yhteisestä puolustuksesta. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sotilaallista panostusta. Meidän on pidettävä huolta siitä, että puolustuskykymme on ajan tasalla ja että kykenemme toimimaan tehokkaasti osana Nato-joukkoa. Meidän on oltava valmiita osallistumaan Naton operaatioihin ja harjoituksiin, ja meidän on oltava valmiita puolustamaan kaikkia liittolaisia. Mutta sotilaallinen panostus ei yksin riitä. Yhtä tärkeää on poliittinen tahto ja sitoutuminen Naton arvoihin ja tavoitteisiin. Meidän on oltava aktiivisia Naton päätöksenteossa ja valmiita toimimaan yhdessä muiden Nato-maiden kanssa myös silloin, kun se on vaikeaa ja epämurkavaa.

Lisäksi haluan korostaa liittolaisuuden taloudellisia mahdollisuuksia. Suomessa on maailman kärkitason puolustusteollisuutta, ja liittolaisuuden myötä näiden tuotteiden vie-misen esteet ovat vähentyneet merkittävästi. Vaikeassa taloudellisessa tilanteessa Suomi tarvitsee uusia vientivaltteja, ja puolustussektori tarjoaa tähän tällä hetkellä aiempaa pa-remmat mahdollisuudet.

Suomella on siis paljon annettavaa Natolle. Meillä on pitkä kokemus rauhanvälitykses-tä, ja meillä on arvokasta osaamista esimerkiksi arktisissa olosuhteissa ja hybridiuhkien torjunnassa. Meidän on tarjottava tätä osaamista liittokunnan käyttöön, sillä jokaisella jä-senellä on omat vahvuutensa, ja sen myötä liittokunta on enemmän kuin osiensa summa.

Samalla meidän on oltava valmiita oppimaan muilta. Meidän on oltava avoimia uusille ideoille, ja meidän on oltava valmiita kehittämään omaa toimintaamme. Tämä on se tie, jolla Suomi pystyy rakentamaan vahvan ja luottamuksellisen suhteen muihin Nato-maihin ja varmistaa paikkansa liittokunnassa arvostettuna ja tasavertaisena jäsenenä. Meidän on

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

oltava aktiivisia ja aloitteellisia. Meidän on osoitettava, että Suomi on luottamuksen arvoisen kumppani ja että olemme valmiita tekemään osamme yhteisen turvallisuuden eteen. Kaikki ne toimet, jotka edistävät Suomen ja suomalaisten turvallisuutta, ovat erittäin suotavia ja kannatettavia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä yhteydessä varattu aika lähestyy loppuaan. — Annan vastauspuheenvuoron ministeri Häkkäselä, noin kolme minuuttia, olkaa hyvä.

15.14 Puolustusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän siitä, että salin kaikilta laidoilta ja keskeltä, joka paikasta, tulee yksituumaista viestiä Suomen puolustuksen ja turvallisuuden ydinasioista: Nato, puolustuspolitiikka ja myös osallistumisemme näihin Naton rauhan ajan tehtäviin. Tässä maailmanajassa on nyt kriittisen tärkeätä, että täältä lähtee yksituumainen viesti, että näissä asioissa suomalaiset poliittisesta ryhmittymästä riippumatta ovat yhdellä linjalla, yksituumaisina. Olen tästä erittäin tyytyväinen ja iloinen.

Kansallinen puolustus on aina Suomen ykköstehtävä Natossa johtuen maantieteestä, mutta myös ihan Naton perussopimuksesta, artikla kolmosesta. Sen takia nämä rauhan ajan tehtäviin osallistumiset rajojemme ulkopuolelle ovat lisä, jolla osoitamme, että tuotamme turvallisuutta laajemminkin kuin vain omalla lähialueellamme tai omalla alueella.

Maavoimien osallistumista ei ole tässä paketissa eikä tänä vuonna johtuen siitä, että Suomen maantieteellisestä asemasta johtuen me joudumme täällä myös varautumaan maanpuolustuksen kehittämiseen yhteistoiminnassa Naton kanssa. Eli niin sanottua maavoimien eteen työnnettyä läsnäoloa, siis rauhan ajan tehtäviä, suunnitellaan Suomeen maavoimien osalta, joten sen takia en ole eikä muukaan valtiojohto ole kokenut järkeväksi, että me lähtisimme täältä lähettämään muualle maavoimia, kun pyydämme muualta tänne maavoimia. Se, että etulinjan maat jakavat keskenään maavoimia, ei ole nähdäkseni rationaalista toimintaa. Se ei lisää varsinaista ennakkopidäkettä Venäjän rajalla olevien maiden puolustukseen.

Toiseksi siihen liittyy myös erilainen asetelma. Ilma- ja merivoimat ovat tiukassa tilanteessa myös tarvittaessa kansalliseen puolustukseen takaisin kutsuttavissa, ja maavoimat hyvin vahvasti sitoutuu esimerkiksi tietyn alueen puolustuksen taistelutehtäviin, jos tulee kriisitilanne. Eli ne ovat erilaisia rooleiltaan.

Kokonaisuudessa kiitän eduskuntaa tästä yksituumaisuudesta. Pidetään tämä sama nuot-ti sitten muissakin asioissa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.17.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.22.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kopra poissa, edustaja Kilpi poissa. — Edustaja Strandman.

21.22 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Turvallisuustilanne on muuttunut Euroopassa. Suomen kansallisen edun turvaaminen on nyt kaikkein tärkein tehtävä. Suomen Nato-jäsenyys lisää sekä Suomen turvallisuutta muuttuneessa toimintaympäristössä että Itämeren alueen ja Pohjois-Euroopan vakautta ja turvallisuutta. Nato-jäsenyys nostaa Suomen puolustuksen ennaltaehkäisevää vaikutusta.

Suomen vahva puolustus ja kriisinsietokyky vahvistavat myös Natoa ja liittokunnan yhteistä puolustusta. Naton jäsenenä Suomi päättää itse puolustuksensa toteuttamisperiaatteista. Ensisijainen vastuu Suomen alueen puolustuksesta säilyy Suomella myös Naton jäsenenä.

Arvoisa rouva puhemies! Naton maavoimien esikunta sijoittuu Mikkelin Karkialammelle, jossa sijaitsee Suomen maavoimien esikunta. Karkialammella sijaitsi aikoinaan Savon prikaatiin kuulunut Mikkelin varuskunta. Nykyisin alueella toimii maavoimien esikunta, jossa työskentelee noin 300 siviili- ja sotilashenkilöä. Melko lähellä Mikkeliä Kymenlaakson puolella ovat myös merkittävät Karjalan prikaati ja Utin varuskunnat.

Mikkelin Nato-esikunta tulee toimimaan Yhdysvaltain itärannikolla sijaitsevan Norfolkin päämajan alaisuudessa. Suomella tulee olemaan uudessa esikunnassa johtovaltion rooli. Toiminta on tarkoitus käynnistää vuoden 2025 aikana.

Mikkelistä tulee alaesikunnan myötä kansainvälisempi ja elinvoimaisempi kaupunki, mikä vaikuttaa Mikkelin seudun lisäksi myös koko Itä-Suomen kehittymiseen ja turvallisuuspoliittiseen asemaan. Tämä on tärkeää aluekehityksenkin kannalta. Itä-Suomen asutuna ja elinvoimaisena pitäminen on siis merkittävää maanpuolustuksellisesta näkökulmasta, ja tämä tulee jatkossa huomioida yhä paremmin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

21.24 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on tosiaan valtioneuvoston selonteko Puolustusvoimien osallistumisesta Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin vuonna 2025, ja tervehdin ilolla sitä, että Suomi kantaa oman osansa osana liittokuntaa niin siinä yhteisessä puolustuksessa kuin myöskin sen pidäkkeen ja ennakkopelotteiden luomisessa, ettei koskaan jouduttaisi sotaan. Suomi on valinnut tähän nähdäkseni aika pragmaattisen linjan, että osallistutaan sekä merivoimilla että sitten ilmavoimilla näihin rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin tuolla kansainvälisillä areenoilla. Eli toisin sanoen meidän maavoimien läsnäolo ei ole näissä, esimerkiksi Puolassa ja muualla, missä on eteentyönnettyjä joukkoja, vaan nimenomaan sitten ammattisotilailla ja siviilihenkilöstöllä näissä Ilmavoimien ja Merivoimien tehtävissä.

Tässä kun nyt ollaan muutama vuosi Nato-jäsenenä oltu ja näihin tehtäviin tietysti jatkossakin osallistutaan, kuten kaikki muutkin liittokunnan valtiot, niin lähtisin kyllä tarkastelemaan sitä, miten me voidaan entistä tehokkaammin hyödyntää meidän reserviläisiä näissä tehtävissä. Siellä on todella paljon osaamista, todella paljon halukkuutta myöskin erilaisiin tehtäviin, ja olen ymmärtänyt, että monissa muissakin maissa tehdään näin, että siellä on reserviläiset otettu mukaan siihen toimintaan. Meilläkin tiedetään ihan, että ammattisotilaita ei niin sanotusti jonoksi asti ole tuolla vapaana, vaan kaikki tällä hetkellä

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

käytännössä töissä ovat, niin jos saataisiin hyödynnettyä reserviläisiä jatkossa näissä tehtävissä, niin se myös sitten helpottaisi sitä meidän kotimaan tilannetta ja sen saamista, että saadaan meidän ammattisotilaita erilaisiin rakenteisiin, esimerkiksi tuolla Naton koneistossa.

Toisaalta myöskin esimerkiksi se, miten meidän varusmiehiä voidaan hyödyntää näissä tehtävissä. Voiko siellä olla joitain semmoisia tilanteita, jotka voitaisiin hyödyntää esimerkiksi osana sitä koulutusta, erilaisena harjoitustoimintana? Ymmärrän, että näihin rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin liittyy semmoisia riskielementtejä, että teoriassa, jos jotain sattuisi, se on huono juttu, jos siellä varusmiehet ovat mukana, mutta erityisesti siinä kohtaa, kun varusmies alkaa olla siellä joukkokoulutuskauden loppupäässä ja osaaminen alkaa olla mintissä, niin olisiko joitain sellaisia mahdollisuuksia hyödyntää varusmiesten osaamista Naton eri tehtävissä, esimerkiksi vaikka Brysselissä, Naton päämajassa? Onko tällaisia mahdollisuuksia? Se olisi varmasti monelle varusmiehellekin ihan uskomattoman hieno mahdollisuus, jos tämmöisiä pääsisi hyödyntämään. Eli hyödynnetään, tarkastellaan kaikki keinot hyödyntää meidän reserviläisiä ja myöskin varusmiehiä näissä Naton tehtävissä, ettei se jää vain siihen, että pelkästään ammattisotilaita käytetään, koska se ei välttämättä ole myöskään resurssien kannalta tehokasta. Ja mitä enemmän me saadaan laajasti yhteiskunnassa ihmiset tähän sitoutumaan ja myöskin meidän reserviläisemme, johon meidän koko puolustus nojaa, sitä parempihan se on kaikille. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 186/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.17 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Julkisen talouden sopeutustoimiin osallistuvat tavalla tai toisella kaikki yhteiskuntamme sektorit. Vuosikymmenten saatossa on päässyt käymään niin, että julkisyhteisöjen ja laajemmin myös muiden puolijulkisten toimijoiden rahoitus on paisunut aivan liikaa. Siksi hallitus on muun muassa käynnistänyt valtionhallinnossa kokonaisvaltaisen tuottavuusohjelman, samoin esimerkiksi järjestöjen rahoitusta leikataan. Rahalla pitää saada jatkossa enemmän.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Valtionhallinnon sopeuttaessa toimintaansa on luonnollista, että tuottavuustoimenpiteet koskevat myös Yleisradiota. Näin ollen myöskin Yleisradion rahoitusta sopeutetaan ja Yleisradion toimintaa samalla — toivon mukaan — tehostetaan. Monessa eurooppalaisessa maassa yleisradiotoiminta pystyy toimimaan tuotteliaasti ja paljon vaatimattomammalla rahoituspohjalla. Tuottavuuden hakemisessa on kyse toisaalta paremmin tekemisestä, toisaalta priorisoinnista. Jokaisen julkisrahoitteisen toimijan tulee pyrkiä olemaan mahdollisimman kustannustehokas, koska toiminnan rahoittaa suomalainen työntekijä, suomalainen veronmaksaja. Toisaalta on niin, että moni kaupallinen toimija pystyy tänä päivänä tuottamaan niitä palveluita, jotka olivat vielä vain muutama vuosikymmen sitten pelkätään julkisesti tuotettuja palveluita.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto asetti vuosi sitten syksyllä parlamentaarisen työryhmän arvioimaan Yleisradion rahoitusta, suhdetta kaupalliseen mediaan ja Yleisradiosta annetun lain muutostarpeita sekä tarkkarajaistamaan Yleisradio Oy:n tehtäviä. Julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioiva parlamentaarinen työryhmä antoi syyskuussa mietintönsä. Parlamentaarinen työryhmä esittää, että Yleisradio Oy:n rahoitukseen ei tehdä indeksitarkistusta vuosina 2025—2027. Työryhmä esitti myös, että valtioneuvosto tarkastaa yleisradioveron perusteita siten, että veron tuotto ja määräraha vastaavat tulevina vuosina nykyistä paremmin toisiaan. Yleisradioveron kevennyksen tarkastelun lähtökohtana tulee olla, että veronkevennys kohdistetaan pieni- ja keskituloiisiin. Arvonlisäveron osalta parlamentaarisen työryhmän mietinnössä esitetään, että määrärahasta maksettu arvonlisävero siirretään nykyisestä 10 prosentin verokannasta 14 prosentin verokantaan 1.1.2026 alkaen. Tässä nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa on sisällä parlamentaarisen työryhmän arviot ja johtopäätökset.

Arvoisa puhemies! Yleisradion rahoituksesta säädetään tv- ja radiorahastolaissa. Valtion televisio- ja radiorahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Tv- ja radiorahastolaissa Yleisradion pohjarahoitukseksi on vuonna 2013 määritelty 500 miljoonaa euroa. Lain mukaan määrärahan suuruus tarkistetaan vuosittain kustannustason muutosta vastaavasti. Perusteena on indeksi, joka muodostuu elinkustannusindeksistä, jonka painoarvo on yksi kolmasosa, sekä ansiotasoindeksistä, jonka painoarvo on kaksi kolmasosaa. Määrärahaa tarkistettiin lain mukaisesti kustannustason nousua vastaavasti vuodelle 24 siten, että sen suuruus on noin 594 miljoonaa euroa. Yleisradiovero taas on valtion budjettiin kertyvä yleiskatteellinen vero kuten muutkin valtiolle tulevat verot. Veron tuotto ei siten mene suoraan Yleisradiolle eikä Valtion televisio- ja radiorahastolle.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yleisradioverosta annettua lakia, arvonlisäverolakia ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annettua lakia. Henkilöiden yleisradioveroa ehdotetaan kevennettäväksi siten, että tuloraja, jonka ylittävästä osasta vero kertyy, korotettaisiin 14 000 eurosta 15 150 euroon ja veron enimmäismäärä alennettaisiin 163 eurosta 160 euroon. Esityksen mukaan 10 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan nykyisin kuuluva yleisradiotoiminta siirretään 14 prosentin suuruisen alennetun verokannan soveltamisalaan.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025 tämän yleisradioverosta annetun lain osalta ja 1.1.2026 arvonlisäverolain osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

15.23 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Otsikko tämän päivän Maaseudun Tulevaisuuden pääkirjoituksesta: ”Vihan lietsominen mädättää politiikan”. Käsittelyssä olevan yleisradioveron muutosten taustalla ovat parlamentaarisen Yle-työryhmän linjaukset. Näiden linjausten pohjalta Yle on aloittanut muutosneuvottelut, joiden seurauksena se on irtisanomassa lähes 400 työntekijää. Yle lupaa nettisivuillaan muun muassa seuraavaa: ”Ylellä on ainoana mediayhtiönä kattava toimitusten verkosto eri puolilla Suomea. Teemme koko Suomea näkyväksi ja varmistamme, että harvaan asutuillakin seuduilla on monipuolista mediatarjontaa.”

Arvoisa puhemies! Tässä salissa on monella meistä hyvin vahvoja mielipiteitä Ylestä ja sen toiminnasta. Itsekin olen vuosien varrella suhtautunut erittäin kriittisesti valtakunnan Ylen tapaan valita uutisoitavia asioita sekä tapaan uutisoida niistä. Harmillisesti Ylekin alkoi ruokkia niin sanottua identiteettipoliittista keskustelua, jossa eri tavalla ajattelevat ovat hyvin usein väärässä. Tämä on osaltaan auttanut lisäämään vastakkainasettelua, kun identiteettipolitiikka on sitä isommassa roolissa, mitä kauemmaksi äärilaidoille tässäkin salissa mennään.

Ylen maakuntatoimitusten työtä olen arvostanut ja arvostan tälläkin hetkellä. Ilman nykymuotoista, vaikkakin epäjohtonmukaista, aluerakennetta Ylen toiminta ei vastaa kansalaisten tarpeita. Tässäkään asiassa, kuten missään muussakaan tässä salissa käsiteltävässä asiassa, ei ole kyse meidän edustajien henkilökohtaisista mielipiteistä, vaan siitä, mikä on tälle maalle ja sen kansalaisille parasta.

Kansalaisten mielipiteellä on merkitystä. Viime vaalikaudella kansalaiset lähettivät omia näkemyksiään silloiseen eduskunnan käsittelyssä olleeseen Ylen tehtäviä koskettaneeseen lakiesitykseen, ja ne voidaan tiivistää seuraavasti: Esille nostettiin varsinkin Yleisradion asema merkittävänä suomalaisen mediakentän monikanavaisena toimijana, jolla todettiin olevan merkittävä rooli demokratian ja oikeusvaltion toiminnan kannalta, koska se jakaa kaikille kansalaisille tulotasosta riippumatta tietoa yhteiskunnallisista asioista. Yleisradion todettiin myös torjuvan disinformaatiota ja ylläpitävän huoltovarmuuden ja kriisitilanteiden kannalta tärkeää kansallista tiedonvälitystä. Lisäksi huomautettiin, että Yleisradion asema on turvattu myös ulkomaiselta omistukselta. Edellä mainittujen seikkojen valossa moni yksityishenkilöistä kannattaa Yleisradion mahdollisuuksia tuottaa tekstimuotoisia julkaisuja verkkoympäristössä ja toteaa, että sen tarjoamat palvelut ovat yhteiskunnallisen tasa-arvon ja demokratian kannalta tärkeitä julkisia palveluita.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti Ylen halutaan osallistuvan valtiontalouden säästötalkoisiin. Käytännössä näihin talkoisiin osallistuvat Yleltä irtisanottavat työntekijät ja heidän perheensä. Se, mikä on vähemmän näkynyt julkisuudessa, on, että merkittävä osa henkilöstövähennyksistä kohdistuu jo valmiiksi kuiviksi puristettuihin Ylen aluetoimituksiin. Ilmeisesti lähes 80 tehtävää lakkaa aluetoimituksissa.

Ylen aluetoimintaa on murennettu jo vuosia. Aiemmin vahvat maakuntaradiot on ajettu alas yhdistämällä toisilleen vieraiden maakuntien ohjelmia samaan lähetykseen, esimerkiksi Etelä-Karjala ja Kymenlaakso sekä Keski-Suomi ja Etelä-Savo. Myös alue-tv-uutisia on lyhennetty, ja niistä on poistettu uutisankkurit. Jo kymmenen vuotta sitten aluetoimituksista vähennettiin reippaasti väkeä. Asiakaspalvelijat ja tekniikan väki saivat lähteä, ja toimittajat tekevät heidänkin työnsä. Nyt suunnitelluilla irtisanomisilla ohjelmatarjonta tulee vähenemään entisestään.

Alueita koskevat vähennykset ovat suhteellisesti suurempia kuin Pasilassa, vaikka parlamentaarisen sopimuksen henki oli, että alueellisen uutisoinnin tulee olla jatkossakin mer-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kittävässä roolissa. Voidaan kysyä, ovatko Ylen säästötalkoiden alullepanijat tässä salissa tähän tilanteeseen tyytyväisiä. Paikallinen uutisointi vähenee ja valtakunnan tasolle on tarjolla uutta, mikä ei varmaankaan kaikilta osin miellytä, varsinkaan siellä salin oikealla laidalla.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on kaikilla politiikan osa-alueilla kasvukeskusten ja keskittämisen puolella. Nyt menossa olevan Ylen aluetoimitusten alasajon lisäksi Posti lopettaa ensi vuonna ilmaisjakelulehtien jakamisen, mikä on iso isku paikalliseen tiedonvälitykseen. Hallitus ei myöskään välitä siitä, että maakunnissa puhelimet eivät toimi. Toinen päähallituspuolue kehui viime vaalikaudella tekevänsä valtaan päästyään suomalaiset ensin -politiikkaa. Kun hallituspolitiikan seurauksia katsotaan tähän mennessä, niin onko-han meillä eri suomalaiset?

Oltakoon Ylestä mitä mieltä tahansa, mutta demokraattisessa ja vapaaseen tiedonvälitykseen perustuvassa läntisessä sivistysvaltiossa kaikkea sitä, mistä ei tykkää, ei voi kieltää. Lisäksi kieltämiselle ja viholliskuvien luomiselle syntyy aina vastavoima, ja sen vaikutuksia erittäin vaikea ennustaa. Neljän vuoden välein laidasta toiseen heilahtava poliittinen vastavoima on tuhoisa Suomelle. Tätä heiluriliikettä on merkittävästi enemmän tarve hiljentää kuin voimistaa. Ja heiluri ei lopulta koskaan pysähdy kumpaankaan äärilaitaan — se asettuu keskelle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja, olkaa hyvä.

15.28 Teemu Keskisarja ps: Arvoisa puhemies! Parlamentaarisisessa työryhmässä ja kaikkialla me persut ajoimme Yleisradioon mojavampia säästöjä, mutta olkoon näin. Sentään vuosittaiset paisutukset peruuntuivat, ja alv kohoaa 10 prosentista 14:ään — ei paha mediajättille, joka on isompi kuin kaikki kilpailijat yhteensä. Laihdutuskuuri koittaa Pasilassa ja Tohlopissa, joka muuten on uudelta typerältä nimeltään Mediapolis.

En minä pode voitonriemua, saati vahingoniloa, yleläisiä rivi-ihmisiä kohtaan. Minä säälin toimittajaa ja kameramiestä, jos saavat potkut suorittavasta syystä. Sitä vastoin en sääli Yle-porhoja, jotka tienaa enemmän kuin valtiovarainministeri ja menettävät tulospalkkionsa.

Yle on suhteellisesti yksi maailman kalliimpia julkisen palvelun medioita. Köyhänpuoleiset suomalaiset pulittavat yhtä paljon kuin ökyrikkaat norjalaiset. Saammeko 600 miljoonalla eurolla sitä, mitä tilaamme? Riippuu tilaajasta. Yle ei ole riippumaton tiedotusväline. Yle on eräiltä ominaispiirteiltään propagandakoneisto, riippuvainen muoti-ideologioista. Toki Ylessä on hyvää ja kaunista ja arvokasta, mutta kehut eivät valitettavasti mahdu parin minuutin puheenvuoroon, jolla vain perustelen raha-asioiden kohtuullistamista.

Sananen Yleisradio Oy:n asiakaslähtöisyydestä: Esimerkiksi woke-wäki eli tsoukkiherännäiset kiljahtavat leikkauksista. Lohdutan heitä. Jos pidätte totuuden torvea liian pieneenä, ei hätää: isontakaa sitä ikiomilla rahoillanne, lahjoittakaa lempilapselle, kaikin mokomin. Ostakaa yksityishenkilönä Ylen virikkeellistä genitaaliviihdettä, siitä vain. Mutta tavallinen veronmaksaja käsittääkseni kiittää hallituksen esitystä, joka vetää jotain rajaa mädätykseen ja himorahoitukseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

15.31 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitoksia valtiovarainministeri Purralle hyvästä esittelystä. Purra sanoikin näin, kirjoitin tuossa ylös: rahoitus on paisunut Ylessä — kyllä se näin on, että rahoitus on sielläkin paisunut. Edustaja Keskisarja käytti myös hyvän puheenvuoron tässä. Hän kertoi, että Yle ei ole riippumaton media, vähän siihen tyyliin, ja näinhän se taitaa olla.

Tarvitaan vastinetta rahalle. Se on ihan selvä asia, että pitää tulla tulosta ja pitää tulla tehostamista. Eiväthän muutkaan mediat toimi sillä tavalla, että tehdään niin kuin tyyliin mitä vaan ja yhteiskunta antaa siihen rahaa. Ei se voi niin olla. Muut mediat jäävät paljon huonommalle osalle siinä.

On tosi tärkeätä, että tähän on parlamentaarisesti puututtu, vaikka perussuomalaiset olisivat enemmänkin halunneet näitä säästöjä. Ja se on tosi hyvä, että tähän nyt kiinnitetään huomiota. Kyllä ihmetyttää, miksi tähän ei ole puututtu jo aikaisemmin. En kysy sitä valtiovarainministeriltä, koska se ei ole hänen vastuullaan, mutta miksi tähän ei ole jo aikaisemminkin puututtu? Onneksi nyt tätä vähän katsotaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä. Edustaja Siponen taitaa olla poissa. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.32 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Nyt tosiaan puhutaan Ylen rahoituksesta. Ylen rahoitushan on noussut jatkuvasti ja nousisi ensi vuonnakin ilman näitä lakimuutoksia, joita tässä salissa käsitellään, samaan aikaan kun kuitenkin lähes kaikkialta muualta joudutaan säästämään. On tosiaan aivan oikein ja kohtuullista, että myöskin Yle osallistuu säästötalkoisiin, vaikkakin voisi todeta, että kohtuullisen vaatimattomasti siihen nähden, mikä Ylen rahoitus on ollut.

Ylen rahoitus on tosiaan järjestetty yleisradioverolla vuodesta 2013 lähtien. Tässä esityksessä ehdotetaan veroa kevennettäväksi siten, että tuloraja, jonka ylittävistä osasta veroa joutuu maksamaan, korotetaan 14 000 eurosta 15 150 euroon, ja veron enimmäismäärä alennetaan 163 eurosta 160 euroon. Tämän myötä yleisradioveroa maksavien henkilöiden lukumäärä vähenee noin 90 000:lla. Ja, arvoisa puhemies, pidän erittäin hyvänä sitä, minä valtiovarainministeri tuossa toi esille, että tämä kevennys pyritään kohdistamaan pieniä keskituloisiin. Tässä esityksessä ehdotetaan myös korotettavaksi yleisradiotoiminnan arvonnäisäverotusta.

Arvoisa puhemies! Parlamentaarinen työryhmä esitti myös, että Yle-lakiin lisätään uusi pykälä, jonka perusteella Ylen tulee jatkossa aktiivisesti julkaista tietoa omasta toiminnastaan ja taloudestaan ja mahdollisimman laajasti. Kansalaiskeskustelussa ja muussakin keskustelussa on tullut esille se, että on ollut hankala saada tietoa Ylen toiminnasta ja siitä, mihin Yle-veron rahoja käytetään. Tämä avoimuus on äärimmäisen tärkeää, koska kyseessä on ja pitää olla koko kansan radio ja koska Yle on eduskunnan alainen yhtiö. Avoimuuden lisääminen on enemmän kuin tarpeen, jotta Ylen toimintaa on mahdollista arvioida ja tehdä sen pohjalta myöskin johtopäätöksiä.

Ei voi olla niin, että Yle olisi jonkinlainen pohjaton veronmaksajien rahareikä, jonne rahaa laitetaan vuosi vuodelta enemmän ja enemmän, ja jonka tehtävää ja rahoituksen määrää ei kuitenkaan sitten saisi arvioida ja tarvittaessa myöskin muuttaa. On hyvä, että nyt tässä parlamentaarisessa työryhmässä löydettiin yhteinen näkemys, mutta toki, arvoisa puhemies, on syytä miettiä sitäkin, onko tätä päivää enää odottaa sitä, että eduskunta ikään kuin yksimielisesti aina Ylen rahoitustakin koskien tekisi päätöksiä, koska tällaista — niin

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kuin tuossa parlamentaarisen työryhmän työssäkkin nähtiin — on äärimmäisen vaikea siten löytää.

On oikein, että Yle joutuu arvioimaan sitä, mihin ja miten se rahojaan käyttää. Toki sitä arviointia on varmasti tehty jo aikaisemminkin, mutta tämän täytyy olla tehokkaampaa. Yhteisiä verovaroja tulee käyttää vastuullisesti ja niihin asioihin, jotka ovat olennaisia. Suomalaisten tulee saada verorahoilleen vastinetta ja myöskin sellainen kokemus, että Yle on koko kansan radio eikä vain esimerkiksi yhden poliittisen aatesuuntauksen äänitorvi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

15.36 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa puhemies! Demokratian kulmakivi on vapaa ja riippumaton media. Riippumaton media on myös yksi iso syy sille, minkä takia Suomesta on tullut semmoinen maa kuin se tällä hetkellä on: tasa-arvon, sivistyksen ja demokratian mallimaa. Kahdeksan prosenttia maailman väestöstä asuu vapaassa demokratiassa, ja me ollaan osa tätä onnellisten prosenttia.

Säästää pitää, ja sen ymmärrän, ja läpinäkyvyys on tärkeää, mutta nyt kun Yle laitetaan monen muun tahon tavoin verolain muutoksella säästökuurille, siinä minun mielestäni surullisinta on ollut se keskustelu, jota Ylen ympärillä on käyty. Voisi sanoa, että haaskalinut tanssivat jo mielissään Ylen haudalla ja hekumoivat koko puljun lihoiksi laittamisesta. Toivottavasti nämä haaveet eivät toteudu.

Yle on olemassa sen takia, että ihmiset saavat luotettavaa ja riippumatonta tietoa maailmassa, jossa lisääntyy epävakaus, vaihtoehtoiset totuudet, feikkisivustot ja disinformaatio. Ylen tehtävä on tärkeä. Ylen pitää toimia myös monikanavaisesti. Esimerkiksi somessa riippumattoman tiedon välittäminen on äärimmäisen tärkeää. Perinteiset mediamuodot eivät nimittäin enää tavoita esimerkiksi nuoria ihmisiä samalla tavalla kuin aiemmin. Monen nuoren arvot määräytyvät tällä hetkellä somen algoritmien mukaan, ja sinne mahtuisi kyllä sekaan enemmänkin laatujournalismia. Some on täynnä propagandaa, omista arvoista ja lähtökohdista tehtyjä videoklippejä, jotka karrikoivat ja kärjistävät, ja tätä vastaan vapaa media taistelee. Ammattijournalistien tekemälle tiedonvälitykselle on tilausta nyt ja täytyy olla tilausta myös tulevaisuudessa. Yksi tärkeä osa Suomea on myös se, että meillä on vahva sekä julkinen että kaupallinen media.

Yle-leikkauksella annetaan helpotusta muutokselle kohti klikkimediaa ja identiteettipoliitiikan tarpeita. Kaupallinen media on bisnestä, jossa se, paljonko mitään uutista klikataan ja luetaan, määrittää hyvin pitkälti tulevaakin sisältöä. Meillä on oltava myös media, joka kertoo myös niistä asioista, jotka eivät välttämättä ole kaupalliselle medialle niin kiinnostavia aiheita, myös niistä aiheista, jotka eivät kiihota somekeskustelua äärimmilleen. Ei voi täysin poissulkea myöskään sitä, minkälainen on Ylen merkitys meidän huoltovarmuuden ja turvallisuuden kannalta.

No nyt se säästökuuri on alkanut, ja olennainen kysymys minun mielestäni on se, millä tavalla Yle toimeenpanee nämä säästöt ja miten tässä käytetään omistajaohjausta. Julkisuuksessa olleitten tietojen mukaan Ylen muutosneuvottelut kohdistuvat 1 800 työntekijään ja voivat johtaa jopa 375 ihmisen irtisanomiseen. Karneita kaikuja on kuulunut myös siitä, että henkilöstövähennykset iskisivät Pasilaa pahemmin maakuntatoimituksiin, jopa viidennekseltä loppuisi työt. Ylen jäljellä olevilla maakuntatoimituksilla on valtavan iso ja tärkeä merkitys paikallisessa yhteisössä yhdessä paikallislehtien kanssa. Suuret mediatilat ovat kyllä hyvin eteläpainotteisia uutisaiheineen. Maakuntatoimituksista leikkaaminen vä-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

hentäisi alueellista uutisointia ja kolahtaisi suoraan paikallisiin ihmisiin. Leikkausten sijasta maakuntatoimituksia olisi ehkäpä järkevää vahvistaa.

Hallituksen täytyy kantaa vastuu demokratian ja oikeusvaltion kannalta tärkeistä asioista myös haja-asutusalueilla ja Pohjois-Suomessa. Nyt näytöt eivät vakuuta. Posti lakkauttaa ensi vuonna ilmaisjakelulehtien jakamisen, mikä laittaa monta paikallislehteä nurin. Perussuomalaiset ja kokoomus puolittavat 2026 sanomalehtien jakelutuen, ja hallitus ei tee mitään huonoille nettiyhteyksille. Hallituksen mastosekoiluitten seurauksena puhelin päät-kii jo lähellä taajama-alueitakin, etenkin pohjoisessa. Kun olen kotonani Pudasjärvellä, niin minulle ei kannata soittaa, koska minun pitää aina nykyään etsiä erikseen huone, jossa puhelimeni kuuluu. Toisaalta onhan se helpompi tehdä keinoja päätöksiä, kun tieto päätöksistä ei kulje — kun ei kulje posti eivätkä toimi yhteydet. Kysymys on minun mielestäni se, että mitä hallitus aikoo näille asioille tehdä.

Ihan viimeisenä tästä mediasta se tärkein asia: Vapaan median rooli on todella tärkeä, ja vapaan median rajaamisen ihannointi, joka yhteiskunnallisessa keskustelussa ponnahtaa aina välillä esille, on kaiku globaalista maailmasta. Se on apinointia ulkomailta, niin kuin oikeastaan moni muukin tällainen identiteettipoliittinen höpinä aina wokesta lähtien on sieltä maailmalta meille rantautunut. Poliitikkojen tehtävä ei ole nyt eikä tulevaisuudessa sanella, mistä media saa kirjoittaa ja millä tavalla. Jos me lähdetään siihen keskusteluun X:n ulkopuolellakin, me ollaan hyvin vaarallisella kujalla kohti oikeusvaltion ja demokratian romuttamista. Ja silloin me ollaan myös matkalla kohti orbánilaista yhteiskuntaa, ja sitä minä en halua, ja toivottavasti eivät muutkaan tässä salissa. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Vigeliu, olkaa hyvä.

15.41 Joakim Vigeliu ps: Arvoisa puhemies! Vetää sanattomaksi — vetää kertakaikkisesti sanottomaksi. Kuuntelin paria viimeistä keskustan puheenvuoroa koskien Yleisradion parlamentaarisesti yksimielisesti päätettyjä säästöjä, ja molemmissa puheenvuoroissa kritisoitiin voimakkaasti, toki hallituksen hallitusneuvotteluissa omalle agendalleen asettamaa tavoitetta, että Ylen rahoitusta tarkistellaan, mutta sen jälkeen kuitenkin parlamentaarisesti yksimielisesti läpivietyjä säästöjä. Täällä kuultiin puheenvuoroja keskustalaisilta, että ovatko Ylen säästöjen alullepanijat nyt tyytyväisiä. No oletteko te tyytyväisiä itseenne? Tämä on yksimielinen päätös, jonka te olette myös allekirjoittaneet. Toisaalta edustaja Oinas-Panuma käytti jotakuinkin muotoilua ”nyt haaskalinnut tanssivat Ylen haudalla”. Hyvä edustaja Olga Oinas-Panuma, oletteko te tietoisia, mikä on Ylen vuosibudjetti, siis kokonaisrahoitus, tulevinakin vuosina? Se ei ole nolla, se ei ole 200 miljoonaa euroa, se ei ole 300. Se on 595 miljoonaa euroa seuraavana vuonna, sitä seuraavana vuonna, aina vuoteen 2027 asti. Sitä tarkoittaa tämä indeksijäädytys, jonka te olette nyt myös hyväksyneet ja jota me olemme voimakkaasti ajaneet ja vielä suurempiakin säästöjä. Ylen kokonaisrahoitus on lähes 600 miljoonaa euroa jatkossakin, ja jos tätä puhutaan ja esitetään jonkinlaisena Ylen hautana tai hautaamisena, niin kyllä minulla on hyvin erilainen käsitys siitä, mitä tarkoittaisi Ylen hautaaminen. Ylen hautaamista ei ole se, että sen vuosibudjetti tai kokonaisrahoitus säilyy 595 miljoonassa sen sijaan, että se indeksien kanssa nousisi 640 miljoonaan euroon vuoteen 2027 mennessä. Minkäänlaisesta hautaamispuheesta on aivan tarpeetonta täällä puhua, vaikka toki perussuomalaisena olenkin mielissäni siitä, että Ylellekin saatiin säästöjä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ylipäättään puhe siitä, että tässä olisi jonkinlaisesta orbanilaisuudesta, Unkarin tiestä kyse, on absurdia. Kuuntelin tässä Ylen parlamentaarisen työryhmän tiedotustilaisuudessa, kun vasemmistoliitosta edustaja Pekonen viittasi Orbániin, Unkarin tiehen, vastaavalaisiin vertauskuviin. Vaikea nähdä, että siinä olisi minkäänlaista realistista perää ajattelun, että tämäkin sopimus saatiin läpi yksimielisesti kaikki eduskuntaryhmät siihen sitoutuen, ja muutokset ovat jokseenkin pieniä, ja muutokset olisivat pieniä siinäkin tapauksessa, että tämä hallitus olisi yksin vienyt ilman opposition tukea tämän läpi. Mikään puolue Suomen eduskunnassa ei ole esittänyt Ylen hautaamista, sen alasajamista kokonaisuudessaan, toisin kuin välillä flirttaillaan täällä vasemmisto—opposition toimesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä yhteydessä varattu aika lähenee loppuaan. Annan vielä vastauspuheenvuoron valtiovarainministeri Purralle, noin kolme minuuttia. Olkaa hyvä.

15.45 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajille puheenvuoroista.

Täytyy sanoa, että tässä alussa keskustan edustajan käyttämä puheenvuoro kuulosti kylä hyvin pahaenteiseltä, ikään kuin näihin lopputuloksiin olisi päästy jonkun vallankaappauksen kautta sen sijaan, että taustalla tosiaankin on parlamentaarinen sopu, johon kaikki — tai ainakin yhtä lukuun ottamatta kaikki — puolueet täällä ovat täysin sitoutuneita. Edustaja Vigelius mielestäni hyvin kuvasi keskustalaisten edustajien puheenvuoron yliampuvuutta sekä suhteessa Ylen budjettiin että tehtyihin ratkaisuihin.

En usko, että keskusta tai laajemmin vasemmistokaan uskoo esimerkiksi sitä, että indeksien jäädytys tai Yleisradion alvin korotus oikeasti uhkaisi Yleisradion ydintoimintaa. Tämä ei varmaankaan pidä paikkaansa. Totta kai niin tässä kuin monissa muissakin hallituksen tekemissä säästötoimissa voidaan todeta, että valtion virastoilla tai muilla toimijoilla voi olla taipumusta eräänlaiseen Washington Monument -syndroomaan, jossa toimia ehkä kohdistetaan juuri sellaisiin palveluihin, jotka saattavat olla näkyvimpiä tai arvostetuimpia, millä sitten pyritään lisäämään kansalaisten kiukkua. Mutta mikäli Yle on itse päättänyt tehdä säästötoimia esimerkiksi maakuntatoimituksiin, niin se ei ole hallituksen eikä tämän parlamentaarisen ryhmänkään päätäntävallassa. Toisaalta me olemme hyvin tarkasti olleet kaikki sitä mieltä, että poliitikot eivät puutu Yleisradion toimintaan, joten näihin puuttuminen mitä ilmeisemmin sitä olisi.

Usein kuulee opposition suusta myös väitteen, että nämä leikkaukset Yleen eivät helpota valtiontalouden tilannetta, koska Yle-vero on erillisvero. Joka tapauksessa kaikki verot kerätään veronmaksajilta, ja kun Ylelle kerätään vähemmän, niin silloin kansalaisille jää rahaa käytettäväksi enemmän jonnekin muualle, ja tämä veronkevennys kohdistuu kaiken lisäksi etenkin pienituloisille, mitä pidän erittäin perusteltuna. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.47.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.27.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Ollikainen poissa. — Edustaja Hänninen.

21.28 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen taloudellinen tilanne on haastava. Julkisen talouden sopeuttamistoimet ovat välttämättömiä, ja tässä yhteydessä on perusteltua, että myös verovaroin rahoitettu Yleisradio osallistuu säästötalkoisiin. Työryhmän ehdottamat indeksijäädytykset ovat linjassa tämän taloudellisen tilanteen kanssa. Esimerkiksi vuoden 2027 osalta Ylen rahoitus olisi indeksikorotusten kanssa noin 47 miljoonaa euroa korkeampi kuin jäädytyksillä. Tämä on merkittävä säästö, kun otetaan huomioon myös arvonalisäverokannan nousu 14 prosenttiin, joka nostaa säästöt yhteensä noin 66 miljoonaan euroon.

On tärkeää huomioida, että tämä päätös syntyi parlamentaarisesti. Tätä työryhmässä saavutettua sopua on tärkeä kunnioittaa. Me kokoomuksessa uskomme, että Yleisradio kykenee järkevään sopeuttamiseen. Poliitikkojen tehtävänä ei ole puuttua Ylen operatiiviseen toimintaan eikä sen tuottamiin sisältöihin, ja luotamme, että Yle löytää tapoja jatkaa merkittävää yhteiskunnallista tehtäväänsä myös pienemmällä resurssilla.

Parlamentaarisen työryhmän ehdotukset eivät rajoita eivätkä rajoitu pelkästään indeksijäädytyksiin. Ylen tulisi jatkossa lisätä kotimaisten tuottajien ostoa ja yhteistyötä riippumattomien tuottajien kanssa. Lisäksi Ylen tulee varautua poikkeusoloissa toimimaan muissakin tiedonvälitystehtävissä televisio- ja radiotoiminnan ohella.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka edessä on haasteita, tämä lakiesitys heijastaa tasapainoista ja vastuullista sopeuttamislinjaa. Yle on Suomen kansan radio. Ylen tehtävänä on toimia kansalaisten palveluksessa, ja nyt tehdyillä ratkaisuilla varmistamme, että se voi jatkaa tätä tehtäväänsä kestävästi ja pitkään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

21.30 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Yle, Yle, Yle — Yleisradio ja sen rahoitus on ollut viimeisen parin vuoden aikana yksi kestoaiheita suomalaisessa politiikassa. Siitä on jo parisen vuotta, kun nykyiset hallituspuolueet oppositiossa ollessaan esittivät vaihtoehtobudjeteissaan, että Ylekin pitäisi osallistaa valtiontalouden sopeutuksiin ja säästötoimiin, ja nyt pari vuotta myöhemmin eduskunta käsittelee niitä säästöjä, joita Ylelle on päätetty.

No, kovin yksinkertaista niistä säästöistä päättäminen ei ole ollut, nimittäin tässä eduskunnassa valtaosa puolueista, käytännössä liki jokainen perussuomalaisia ja Liike Nytä lukuun ottamatta, tahtoo pitää kiinni päätöksenteosta, jossa pienetkin rahoitusmuutokset tai lainsäädäntömuutokset Yleisradiota koskien tulee valmistella parlamentaarisesti ja viedä läpi yksimielisesti eduskunnassa. Koska suurin osa puolueista näin toivoi ja tahtoi ja edellytti, parlamentaarinen työryhmä teki työnsä, mietti lainsäädäntömuutokset ja Ylelle tulevat sopeutukset, ja nyt ne on tuotu eduskunnan käsiteltäviksi yksimielisenä, Liike Nytä lukuun ottamatta.

Mutta mikä tässä on mielenkiintoista, on se, että on puolueita, jotka esittävät Ylelle säästöjä ollessaan oppositiossa ja käyttävät vaihtoehtobudjeteissaan sitä mahdollisuutta, että

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

nostavat Yleisradion rahoituksen ja siitä leikkaamisen pinnalle, ja sitten kun nämä puolueet päätyvät hallitukseen — viitataan nyt erityisesti perussuomalaisiin ja kokoomukseen — niin kyllä, Ylelle saadaan aikaan säästöjä. Ei niin suuria kuin mitä välttämättä kumpikaan puolue on esittänyt, mutta saadaan säästöjä, ja vietyä ne vielä yksimielisesti eduskunnassa läpi. Indeksipois kolmelta vuodelta ja alvi pysyvästi korkeammalle tasolle Ylellä, jolloin nettovaikutus on kolmen vuoden aikana noin sadan miljoonan, ylikin, luokkaa. No, sitten meillä on toisenlaisia puolueita, kuten nyt nimeltä mainiten keskusta, joka ei hallituksessa ollessaan millään tavalla edistänyt sitä, että Yleä oltaisiin Marinin hallituskauden aikana laitettu säästölinjalle. Silloin ei tingitty indekseistä, silloin ei perustettu edes parlamentaarista työryhmää miettimään ja harkitsemaan tällaista sopua säästöjen tekemisestä, mutta nyt kun te olette oppositiossa, niin teidän vaihtoehtobudjetissanne luki seuraavasti: ”Ylen rahoituksen laskeminen 20 prosentilla (esim. kahden vaalikauden indeksijäädytykset)” — josta kertyisi 120 miljoonaa euroa.

Ymmärrän, voidaan ajatella, että keskusta on ryhdistäytynyt oppositiossa ollessaan ja nyt uskaltaa esittää koviakin säästöjä Ylelle, mutta mitä tapahtuu siinä kohtaa, kun tämä hallitus — kokoomus ja perussuomalaiset kahden muun hallituspuolueen kanssa — tuo ne säästölistat eduskuntaan? No, tänään aiemmin meillä kaksi keskustalaista, jotka tämän pykälän kohdalla puhuivat, molemmat käytännössä sättivät näitä säästöjä, joita tämä hallitus tekee mutta joita keskusta markkinoi oppositiossa ollessaan — keskustalaiset sättivät niitä säästöjä, joita tämä hallitus tekee. Se on mielenkiintoinen valinta. Siis edustaja Kallio puhui täällä siitä, ollaanko me tyytyväisiä nyt tähän, kun tulee Ylellekin muutosneuvotteluita ja irtisanomisia. No, hyvä keskusta, myös se teidän vaihtoehtobudjettiinnekin kirjattu 120 miljoonan euron leikkaus Ylelle tarkoittaisi muutosneuvotteluita ja irtisanomisia. Kannattatko te niitä vai ettekö? Toisaalta edustaja Olga Oinas-Panuma viittasi siihen, että ”surullisinta on ollut se keskustelu, jota Ylen ympärillä on käyty. Voisi sanoa, että haaskalinut tanssivat jo mielissään Ylen haudalla ja hekumoivat koko puljun lihoiksi laittamisesta.”

En voi kuin ihmetellä. Siis tämä eduskunta näidenkin säästötoimien jälkeen päätti siitä, että Ylelle ei anneta lisää rahaa seuraavina vuosina, siis siitä, että Ylen budjetti, kokonaisrahoitus valtiolta, jäädytetään 595 miljoonaan euroon ja että se ei kasva seuraavina kolmena vuonna 640 miljoonaan euroon. Ja täällä salissa keskustalaiset, jotka hallituksessa eivät tee säästöjä ja oppositiossa esittävät säästöjä mutta oppositiossa eivät kannata oppositiossa esittämiään säästöjä, ovat huolissaan siitä, että nyt tanssitaan Ylen haudalla, kun sille jää käteen enää vain 600 miljoonan euron kokonaisrahoitus. Tämä on, keskusta, kaksilla ratailla ajamista. Te ette ole Yle-kriitikkoja ettekä myöskään valtiontalouden sopeuttajia. Ette näillä puheilla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

21.36 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Nyt vihdoinkin tässä eduskunnassa on yksimielisesti, Liike Nytä lukuun ottamatta, päätetty siitä, että Yle osallistuu valtiontalouden talkoisiin, säästötalkoisiin, noin 200 miljoonan euron kokonaisuudella, joka pitää sisällään indeksijäädytykset sekä alvin korottamisen. Tämän lisäksi siellä tehtiin myös muita hyviä kirjauksia — joista haluan kiittää edustaja Vigeliusta ja Keskisarjaa perussuomalaisista, jotka Ylen parlamentaarisessa työryhmässä ovat olleet neuvottelemassa — koskien sitä, että Ylen avoimuutta myös lisätään. Ylehan on jatkuvasti sanonut, että leikkauk-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

set vahingoittavat heitä, mutta myöskään sitä, mihin Yle käyttää rahaa, ei ole haluttu kauheasti avata.

Mutta palataan ajassa taaksepäin, palataan viime hallituskauteen. Perussuomalaisethan ovat johdonmukaisesti esittäneet Ylelle leikkauksia. Totta kai, kun tiedetään, että on vaikea taloustilanne, niin myös Yleisradion pitää siihen osallistua. Sitten samaa esitti myös kokoomus omassa vaihtoehtobudjetissaan viime hallituskaudella ollessaan oppositiossa, ja nyt kun tämä hallitus tuli voimaan, niin tästä kirjattiin myös hallitusohjelmaan Yleen liittyen hyviä kirjauksia ja päätettiin perustaa parlamentaarinen työryhmä. Ja nyt se parlamentaarinen työryhmä on siis lähes yksimielisesti, Liike Nytä lukuun ottamatta, päätnyt siihen, että Yleltä leikataan, ja se on aivan oikein tietenkin. Kun katsoin viime vuoden vaihtoehtobudjetteja keskustan osalta, niin keskusta esitti siellä myös Ylelle indeksijäädytyksiä, mutta se, mikä tänään tosiaan aiemmassa keskustelussa oli perin kummallista, oli että keskusta arvosteli nyt näitä yhdessä tehtyjä päätöksiä — joissa keskusta oli muuten mukana — ja sanoi, että tämä on väärin. Tavallaan arvosteltiin sitä niin, että nyt ollaan Unkarin tiellä ja tanssitaan haaskalintuina Ylen haudalla. Ihan siis käsittämätöntä puhetta, mutta tätä on oppositiopolitiikka 2024. Tällainen oppositio Suomella on. He ovat itse itsensä kanssa eri mieltä omista päätöksistään, omista esityksistään. Kaikkea sitä tulee nähtyä, mutta tulipahan tämäkin nähtyä. Oppositiossa voi tosiaan ratsastaa kaksilla rattailla: toisaalta sanoa, että leikataan Yleltä, ja toisaalta sanoa, että ei missään nimessä leikata Yleltä, ja sitten kun alkavat sopeutustoimet, niin perussuomalaisten syy, perussuomalaisten syy.

Mutta joka tapauksessa onhan se hullunkurista, että jos me joudutaan koskemaan hyvinvointiyhteiskunnan aivan peruspalveluihin ihmisten arjen kannalta, kun siis moniin sektoreihin tulee kipeitä leikkauksia, jotka sattuvat, mutta sitten meillä on tässä posliinikaupassa elefantti nimeltä Yleisradio, joka nauttii kuitenkin, sanoisinko, aika mittavaa budjettia, jos sitä vertaillaan muihin Pohjoismaihin ottaen huomioon meidän taloustilanne — eikä siltä saisi leikata euroakaan. Jos esitetään edes indeksijäädytyksiä, että sen rahoitus ei kasvaisi, niin alkaa huuto, että me ollaan Unkarin tiellä. Aivan siis käsittämätöntä puhetta, mutta nyt onneksi löytyy niitä puolueita, joilla on valmiutta ottaa Yle mukaan näihin talloisiin ja tehdä se kokonaisuus, mitä nyt tehtiin — jos ei Yleltä oltaisi sopeutettu, niin jostain muualta olisi taas täytynyt löytää hallituskauden aikana noin se 200 miljoonaa euroa lisää säästöjä. Niin kyllä minä sanon, että totta kai Yleisradio mieluummin laitetaan sinne leikkauslistalle kuin suomalaisten arjen kannalta tärkeät peruspalvelut.

Ja sanonpa senkin, että kyllä Yleisradio selviää ja pystyy toteuttamaan omaa tehtäväänsä yli 500 miljoonalla eurolla edelleenkin.

Eikä ole kuulunut kiitoksia siitäkään, että nyt Yle-veroa lasketaan ja kaikista pienituloisimmista osa ei enää maksa sitä ollenkaan. Itse asiassa nyt kasvaa se osuus väestöstä, joka ei maksa, mutta siitäkään ei kyllä vasemmalta ole tullut kiitoksia, että eritoten pienituloisilta nyt tämä Yle-vero säästyy.

Mutta tämä on tätä näin. Tämmöisessä maailmassa me eletään, ja sen kanssa täytyy tietysti vaan pystyä elämään. Mutta on se toki kummallista, että jos eduskunta yksimielisesti jostain päättää ja sitten kun on päätetty, niin aletaan arvostelemaan perussuomalaisia. Mutta ei se haittaa, me ollaan ainakin johdonmukaisesti oltu sitä mieltä, mitä me ollaan, ja päivänseivähän kaikille on se, että jos me itse saataisiin päättää, niin oltaisiin leikattu vieläkin enemmän Yleltä, totta kai. Totta kai me leikattaisiin Yleltä enemmän, totta kai me leikattaisiin monesta muustakin kohteesta enemmän, mutta kompromissien teko on tällaista ja tällainen kompromissi me saatiin aikaan eduskunnan kesken parlamentaarisesti.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ja sanonpa vielä senkin, että tämä parlamentaarinen perinne, mikä Yleisradioon liittyy, on mielisairas. Mielisairas. On täysin kestäväntöntä, että siihen vaaditaan koko eduskunnan lähes yksimielinen kanta eduskuntaryhmien välillä, että Yleisradiolta voidaan sopeuttaa euron euroakaan. Samaan aikaan me voidaan siis jopa perustuslakia kiireellisesti muuttaa pienemmällä enemmistöllä kuin mitä liittyy Yleisradioon, tai leikata ihmisten sosiaali- ja terveyspalveluista tai korottaa verotusta yksimielisellä enemmistöllä, mutta ei Yleisradion kohdalla. Niin kyllä minä sanon, että jossain on menty vikaan, jos tällainen parlamentaarinen perinne on puolueitten välillä aikoinaan keksitty. Eduskunnan enemmistöllä tulee olla tämä valta jatkossa, ja toivon, että sitä pohditaan myös keskustassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

21.41 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! On hyvä, että Yleltä paitsi säästetään myös sen avoimuutta lisätään ja valvontaa tehostetaan. Mikään näistä ei itse asiassa ole itsestäänselvyys, vaan juuri siinä parlamentaarisessa Yle-työryhmässä, jossa itsekin pääsin vaikuttamaan, kävi selväksi, että kaikki puolueet eivät halua tehdä tätä: eivät säästöjä, eivät lain tarkkarajaistamisia, eivät valvonnan tehostamista, eivät avoimuuden lisäämistä. Samaan aikaan on myös niin, että kun parlamentaarista yksimielisyyttä väännetään väkipakolla, niin se tarkoittaa, että kaikki tavoitteet eivät toteudu, mutta perussuomalaiset on ilmaissut hyvin selkeästi tahtonsa. Meillä oli valmiuksia säästää vielä enemmän kuin mitä nyt saatiin. Kaikilla puolueilla ei ollut. Mutta pidämme jossain määrin ihmeellisenä sitä, että kuitenkin saatiin kaikki puolueet näinkin suurten sopeutusten taakse ja toisaalta lainsäädäntömuutosten taakse. Se ei todellakaan ollut itsestään selvää. Niistä jokaisesta kirjauksesta, mitä tuli, sai taistella.

Ajattelen itse niin, että jos meillä on, kuten meillä Yle-työryhmässä oli, käsillä se tieto, mitä yleisradioyhtiöt, julkiset sellaiset, muissa Pohjoismaissa maksavat, mitä ne maksavat nokkakohtaisesti, siis asukasluvulla jaettuna kunkin maan kansalaiselle, ja me havaitaan se, että meillä on systemaattisesti enemmän rahoitusta omalla yleisradioyhtiöllämme väkilukuun suhteutettuna kuin muissa Pohjoismaissa, tai että ainoa verrokkimme, joka käyttää yhtä paljon rahaa yleisradioyhtiöönsä on upperikas Norja, niin ehkä köyhän Suomen pitäisi tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä.

Noin ulkomuistista muistelen, että Yleisradio maksaa, kun alvit vähennetään sen kokonaisrahoituksesta, jäljelle jää noin 530 miljoonaa, ja kun se jaetaan Suomen väkiluvulla, jokaista suomalaista kohden laskennallisesti, Yle maksaa noin 95 euroa. Tanskassa tuo sama summa vastaavasta palvelusta on 83 euroa ja Ruotsissa noin 76 euroa. Puhutaan siis noin 15—25 prosenttia kalliimmasta palvelusta täällä Suomessa asukaskohtaisesti nokkaa kohden laskettuna kuin Tanskassa tai Ruotsissa. Norjassa päästään samalle tasolle, mutta Norjassa on tuplaten suurempi talous. Eikö se jo itsessään perustele sitä, että Ylen kaltainen pulju voidaan laittaa säästökuurille, kun tehdään kipeitä säästöjä monilla eri sektoreilla 17 vuoden nollakasvun ja muutenkin taloudellisesti vaikeiden aikojen keskellä? Itse näen, että se on kohtuullista, mutta tässäkään ajassa se ei todellakaan ollut itsestään selvää. Nyt se saatiin nytkähtämään eteenpäin [Puhemies koputtaa] ja toivottavasti tulevaisuudessa vielä enemmän.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

21.44 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa rouva puhemies! 600 miljoonaa on edelleen paljon rahaa, ja sillä saa paljon aikaan ja sillä pärjää hyvin. Silloin kun ollaan hallituksessa, silloin pitää toimia. Nykyinen hallitus toimii ja ei vain aio, vaan myös tekee. Suomen Keskusta valitettavasti ajaa nytkin kaksilla rattailla. [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Me kannamme nyt vastuun, emme suosion takia, vaan koska se on viimeistään nyt välttämätöntä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

21.45 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi yleisradioverosta.

Meistä lähes jokainen maksaa verotuksessaan Yle-veroa. Mitä sillä saamme vastineeksi? Asia on meille kaikille suomalaisille veronmaksajille tärkeä, sillä Yle on Suomen valtionyhtiö, jonka perustehtävä on puolueettomana ja luotettavana mediana toimiminen. Toeuttaako Yle perustehtävänsä kilpailullisella kentällä vääristämättä koko markkinaa?

Yle-veroa alennetaan. Tällä esityksellä Yle-veroa ei tarvitse maksaa alle 15 150 euroa olevan vuosituloilla. Esitystä ennen raja oli 14 000 euroa. Määrä on marginaalinen, mutta lähes kaikki veronalennukset ovat hyvästä — ja varsinkin mitä tulee valtiolliseen mediaan. Tulorajan korotuksen myötä yleisradioveroa maksavien luonnollisten henkilöiden lukumäärä vähenee noin 90 000 henkilöllä ja lisää henkilöiden tuloja 14,5 euroa vuodessa. Veromuutosten on arvioitu pienentävän marginaalisesti tuloeroja, kun vain korkean tuloluokan ihmiset ovat ainoita yleisradioveron maksajia.

Aikaisemmin viime viikolla on Yleisradion indeksit jäädytetty vuosiksi 2025—2027. Me perussuomalaiset olisimme olleet valmiina suurempiin toimiin, mutta tämä ei valitettavasti muille puolueille sopinut.

Leikkauksen syynä on, että Ylen rahoitus nykymuotoisena on koko Pohjoismaiden ja maailman kärkeä suhteutettuna maan väkilukuun, ja Ylekin osallistuu parlamentaarisen työryhmän esityksen mukaisesti säästötalkoisiin, sillä maamme talouden tilanne on haastava.

Rohkenen kritisoida tässä yhteydessä myös Ylen ohjelmatarjontaa. Yle tuottaa yleishyödyllisyydeltään kyseenalaistettavaa materiaalia, esimerkiksi Pillupäiväkirjat tai dokumentti synnyttävästä miehestä. Osa näistä ohjelmista on suurelle kansalle täysin hyödyttömiä ja dokumentti synnyttävästä miehestä suoranaista propagandaa. Ja nyt Pikku Kakkonenkin ollaan vaihtamassa arabiankielisiin uutisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

21.47 **Miko Bergbom ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ei voi liikaa kuuluttaa sitä, että jos kaikkialta leikataan ja valtiontalous on katastrofaalisessa tilanteessa, niin mielestäni päivänselvää on, että Yleisradion pitää myös osallistua silloin näihin sopeutustalkoisiin. Itse asiassa, jos me katsotaan, mitä mieltä suomalaiset ovat, ennen eduskuntavaaleja Elinkeinoelämän valtuuskunta teetti tällaisen kyselyn suomalaisille, että mitkä ovat heidän mielestään suosituimpia leikkauskohteita, niin valtion virkamiehistön, eduskunnan, puoluetuen, ministereiden ja heidän avustajiensa, taiteen ja kulttuurin ja maahanmuuton lisäksi Yleisradio loistaa siellä listalla sellaisena menokohteena, josta suomalaisten enemmistö on valmis leikkaamaan, ja nyt näin tapahtuu. Nyt tämä eduskunta yksimielisesti Liike Nytiä

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

lukuun ottamatta on päätynyt parlamentaarisessa työryhmässä siihen, että Yle osallistuu sopeutustalkoisiin.

Joku kysyy, miten. Se tapahtuu kahta kautta: Ylen arvonnäkökulmaa korotetaan, mikä tarkoittaa sitä, että Yle maksaa omasta osuudestaan hieman enemmän veroa valtiolle, mikä vähentää sitten Ylen käytettävissä olevia varoja. Toinen tapa on se, että Ylen indeksit jätetään, mikä tarkoittaa sitä, että Ylen rahoitus ei reaalisesti tule kasvamaan seuraavina vuosina, ja kun inflaatio nousee ja kustannukset nousevat, niin Yle saa sillä samalla rahalla vähemmän aikaa tulevana vuosina. Tällä tavalla Yleltä siis reaalisesti leikataan 200 miljoonaa euroa. Jos näin ei oltaisi tehty, jostain muualta olisi pitänyt löytää 200 miljoonaa euroa suomalaisten veronmaksajien rahoja. No, joku saattaa kysyä, olisiko pitänyt leikata enemmän. Totta kai, mutta, hyvät naiset ja herrat, hyvät suomalaiset, meidän maassa on niin mielipuolinen järjestelmä, että koko eduskunnan täytyy olla parlamentaarisesti samaa mieltä siitä, että Yleltä voidaan leikata. Tällainen on päätetty puolueiden kesken — perussuomalaiset eivät muuten kannata sitä, tiedoksi — mutta se siis on johtanut tilanteeseen, jossa kaikkien vasemmalta oikealle pitää jakaa tämä käsitys, että leikataanko vai eikö leikata.

Mutta ajatelkaapa sitä, suomalaiset, että teidän sosiaali- ja terveyspalveluista, meidän verotuksesta, näistä, voidaan päättää yksimielisellä enemmistöllä. Toisaalta rajan poikkeuslaki, josta täällä monta kuukautta väännettiin, voitiin päättää viiden kuudesosan enemmistöllä kiireellisenä. Eli siihenkään, perustuslain kiireelliseen muuttamiseen, ei tarvittu tämän eduskunnan niin suurta enemmistöä kuin mitä tarvitaan näihin Ylen päätöksiin — ajatelkaa. Tämä on jollakin tavalla nähdäkseni mielisairas järjestelmä, mutta joka tapauksessa tämä on se, mitä tällä porukalla saatiin aikaan, ja nyt Yle osallistuu talkoisiin, ja se on nähdäkseni tärkeintä.

Mutta en voi olla korostamatta keskustalle: Te tulette tänne saliin arvostelemaan näitä Yleisradioon tehtäviä sopeutuksia. Oletteko te edes lukeneet, mitä te itse esitte vaihtoehtobudjetissanne? Keskusta esitti Ylelle leikkauksia ja sitten tulee tänne arvostelemaan Ylelle tehtäviä leikkauksia. Ja korostan, että keskustasta oli myös parlamentaarisessa työryhmässä mukana päättämässä siitä, että Yleltä sopeutetaan. [Puhemies koputtaa] Hyvät naiset ja herrat, tämä on kaksilla rattailla ajamista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

21.51 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kertaan vielä hieman tästä parlamentaarisesta päätöksenteosta. Kun valmisteltiin näitä päätöksiä, jotka nyt on tähän eduskuntaan tuotu, niin se oli pitkän pitkä prosessi, ja kun lopulta saatiin lyötyä lukkoon paitsi rahoitusta koskevat muutokset, lakimuutokset, myös toisaalta varsinaisen parlamentaarisen työryhmän mietinnön kautta ohjaus siihen, miten toivotaan esimerkiksi säästöjä tehtävän, niin se oli pitkän, pitkän väentämisen tulos ja neuvottelu puolueiden välillä.

Nyt muistuttaakseni jonkin verran niistä muutoksista, mitä on tehty, luettelen niitä. Yksi keskeisimmistä on tietysti tämä rahoituskysymys, eli Yleä osallistetaan valtiontalouden säästöihin enemmän kuin koskaan ennen, eli puhutaan paitsi indeksikorotuksista, niiden poistamisesta, myös alvin korotuksesta 10:stä 14 prosenttiin, mikä tarkoittaa seuraavana kolmena vuonna noin 130 miljoonaa ja seuraavan neljän vuoden aikana noin 200 miljoonaa euroa vähemmän Ylelle kanavoitua rahaa.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toisaalta periaatteellisesti merkittävä — ei välttämättä euromääräisesti — on se, että lii-
kaa kerättyä Yle-veroa tullaan palauttamaan. Eli Yle-veron tuotto on ollut korkeammalla
tasolla kuin mitä on Yleisradion rahoittamiseksi ollut välttämätöntä. Nyt siksi Yle-veroa
kevennetään vastaamaan Ylen todellista rahoitustarvetta, ja tämä kohdennus tehdään ni-
menomaan pieni- ja keskituloisille. Määrällisesti se ei ole kovin suuri, mutta se on parempi
kuin esimerkiksi Yle-veron korottaminen, mikä itse asiassa olisi tullut tämän hallituksen
pöydälle, jos näitä rahoitussäästöjä Ylen osalta ei olisi nyt puskettu eteenpäin. Meidän oli-
si pitänyt korottaa Yle-veroa, jotta Yle-veron tuotto olisi riittänyt kattamaan Ylestä synty-
vät kustannukset, Ylen kasvavasta budjetista syntyvät kustannukset.

Sen lisäksi Ylen taloutta ja toimintaa avataan sekä niiden valvontaa lisätään. Yle-lakiin
kirjataan Ylelle velvollisuus edistää taloutensa ja toimintansa avoimuutta, kirjataan myös
hallintoneuvoston tehtäväksi valvoa, että Ylen varoja käytetään avoimesti ja tehokkaasti,
ohjeistetaan Yleä tehostamaan toimintaansa ja säästämään nimenomaan hallinnosta ja esi-
tetään myös hallintoneuvoston arvioitavaksi tarve ulkoiselle selvitykselle Ylen toiminnan
tehokkuudesta. Kokonaisuudessaan näillä muutoksilla Ylen rahoitusta kohtuullistetaan ja
se osallistetaan tähän valtiontalouden tasapainotukseen — olisi pitänyt osallistaa jo vuosia
ennen tätä. Lisäksi Ylen toiminnan ja varojen käytön avoimuutta sekä valvontaa lisätään,
Yle velvoitetaan tehostamaan toimintaansa.

Kaikilla näillä muutoksilla pedataan pohjaa sille, että paitsi valtiontalous on tasapainos-
sa myös toisaalta Ylen kokonaisrahoitus on kohtuullinen ja sitä käytetään tehokkaasti vas-
taamaan niihin lakisääteisiin velvoitteisiin, [Puhemies koputtaa] joita Ylelle on asetettu
suomalaisten palvelemiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

21.54 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut pitkä ilta, monta
tärkeää asiaa käsitellyssä, ja tässä oli edustaja Vikholm... Oliko Vikholm? [Joakim Vigeli-
us: Vigelius!] — Pahoittelut. Meinasin sanoa, että Vikholm. Se kävi mielessäni. — Vik-
holmilla oli hyvä puheenvuoro tässä alussa, kun hän kävi läpi, että on puolueita, jotka ker-
tovat oppositiossa toista kuin sitten hallituksessa ollessaan, ja tämä ilta oikeastaan kuvaa
todella hyvin tätä, koska meillä oli ikäihmisten hoitajamitoitus alussa käsitellyssä.

Perussuomalaiset vaati ennen vaaleja hoitajamitoitusta, tiukempaa hoitajamitoitusta,
nopeammin, ja kun ne pääsivät hallitukseen, niin välittömästi hoitajamitoituksen höllen-
nys, mutta ei siinä vielä mitään, vietiin rahat pois, eli ikäihmisten hoivasta rahat pois.

No sitten iltaa jatkettiin ammatillisella koulutuksella. Perussuomalaiset ennen vaaleja
kertoi, että ammatilliseen koulutukseen täytyy saada arvonalautus, kunnianpalautus. Mitä
tämä tarkoittaa? 120 miljoonan euron säästöt ammatilliseen koulutukseen — 120 miljoon-
an euron säästöt sinne duunarikoulutuksen, mutta näin se toimii, näin se toimii. Puheet
ovat täysin muuttuneet vaalien jälkeen, ja sitten mitä tulee tähän Yleen, niin todellakin
meillä on käsitellyssä nämä Ylen säästöt, ja varmasti itse ajattelen, että olennainen kysy-
myshän tässä on nyt, että miten nämä säästöt kohdistetaan. Nämä yhdessä sovitut säästöt,
missä on varmasti järkevää, että kaikki osallistuvat, kun joudutaan säästöjä tekemään.

Julkisuudessa on ollut keskustelua, että muutosneuvottelut ovat alkaneet ja irtisanomi-
sia on myöskin tulossa. Tietysti se, mistä itse kannan erityistä huolta, on tämä alueellinen
toimitus, nämä maakuntatoimitukset, ja todella tietysti kannan huolta siitä, että edelleen
tämä Ylen alueellisuus säilyy ja että pystytään myöskin tästä alueellisesta uutiskattavuus-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

desta ja ajankohtaistoimituksesta huolehtimaan, ja kannan tietysti siitä erityistä huolta, että pystytään sitten järkevällä tavalla nämä säästöt kohdistamaan. — Mutta kiitoksia, arvoisa rouva puhemies, tähänastisesta illasta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

21.56 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Mukava kuulla keskustan ääntä tässä salissa Ylestä keskusteltaessa. Nimittäin kun aiemmin puhuttiin Ylestä, niin sävy oli hyvinkin sättivä hallituksen suuntaan jostakin syystä. Nämä päätöksethän ovat täällä eduskunnan pöydällä siksi, että te olette olleet mukana hyväksymässä tätä, kuten käytännössä kaikki eduskuntaryhmät ja kansanedustajat tässä eduskunnassa. Keskustankin kädenjälki siis näkyy, eli jos joku tulee kysymään teiltä torilla, minkä takia Ylellä on muutosneuvottelut ja ehkä irtisanomisia ja erilaisia alueellisten toimitusten lakkauttamisia mahdollisesti edessä, niin voitte kyllä perussuomalaisten ja kokoomuksen syyttämisen sijaan antaa pienen selkääntäpuutuksen myös itsellenne siinä suorituksessa, nimittäin te olette itsekin allekirjoittaneet sen, että säästöjä tehdään. Toki parlamentaarinen työryhmä itse asiassa esitti, että nimenomaan Ylen uutistoimintaa pyritään turvaamaan, sekä valtakunnallista että alueellista, eli jos Yle päättää itse kohdentaa muutosneuvottelunsa ja lopulta irtisanomisensa nimenomaan valtakunnalliseen uutistoimintaan ja toisaalta alueelliseen uutistoimintaan, niin silloin itse asiassa Yleisradiota on syyttämisen siitä, että se ei kunnioita parlamentaarisen päätöksenteon tahtoa. Koska se on yksimielisenä mennyt läpi, sillä on sen myötä aika vahva mandaatti.

Jos vielä muistellaan keskustan suoritusta, niin te olette tosissaan olleet hallituksessa, jossa teillä olisi ollut mahdollista jäädyttää se indeksi, tai valtiovarainministeripuolueena edes laittaa parlamentaarinen työryhmä pohtimaan sitä. Ei tapahtunut. Ymmärrän, teillä oli vaikeat hallituskumppanit, mutta kai tekin olette siitä vastuussa, kenen kanssa lähdette hallitukseen. Oppositioissa te esitätte indeksijäädytyksiä, koviakin sellaisia. Te puhutte suoraan vaihtoehtobudjetissanne 20 prosentin rahoituksen leikkaamisesta Yleltä. Indeksit on siinä laitettu sulkuihin, että se voidaan esimerkiksi toteuttaa indeksit leikkaamalla, mutta ilmeisesti te olisitte valmiit rajumpiinkin tasoleikkauksiin pelkkien indeksien jäädyttämisen lisäksi tai niitten puolesta. Nyt kuitenkin tässä keskustelussa osoitatte syyttävää sormeja hallituspuolueita kohtaan siinä, että te olette ajaneet leikkauksia ja nyt irtisanomisia on edessä. Nämä säästöt, mitä tehdään, ovat teidän hyväksymiänne linjauksia. Yle toimeenpanee ne, mutta te olette olleet myös niiden säästöesitysten takana, yksimielisesti tämän eduskunnan kanssa — ja siinä ei ole mitään hävettävää. Hävettävää on siinä, jos ei pysty pitämään sitä linjaa, ei hallituksessa ollessa, ei oppositiossa vaihtoehtobudjettia esittäessä eikä oppositiossa sen jälkeenkään, kun vaihtoehtobudjetti on esitetty. Ette seiso edes sen takana. Se on asia, jota sopii hävetä. Siinä, että on joskus valmiina hallitukseen ja tekemään siellä päätöksiä ja viemään niitä eteenpäin, kaikkea saamatta, ei ole mitään hävettävää.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi

Hallituksen esitys HE 108/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 16/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.48 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tässä puheenvuorossani valtiovarainvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi verolaeiksi. Tämä asiahan on paitsi sisällöltään merkittävä myös hyvin tekninen ja sisältää useita lakiesityksiä ja myös teknisiä osuuksia taulukkojen osalta, mutta yleiseltä tasolta voi todeta sen, että valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tässä esityksessähän ehdotetaan säädettäväksi laki vuoden 2025 tuloveroasteikosta, muutettavaksi tuloverolakia, verotusmenettelystä annettua lakia ja verontilityslakia sekä kumottavaksi erät elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja maatilatalouden tuloverolain säännökset. Ehdotettu laki vuoden 2025 tuloveroasteikosta sisältää valtionverotuksessa sovellettavan progressiivisen ansiotulon tuloveroasteikon. Asteikon muita kuin kahda ylintä tuloarajaa korotettaisiin noin 3,4 prosentilla indeksitarkistuksen vuoksi. Tätä indeksitarkistusta ei tehtäisi kuitenkaan asteikon kahteen ylimpään tuloarajaan. Osana ansiotulovähennyksen korvaamista työtulovähennyksellä muutettaisiin asteikon kahda ylintä marginaaliveroprosenttia. Nämä ehdotuksethan perustuvat pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan ja niihin verolinjauksiin, joita on tehty myös hallituksen kanssa, ja siltä osin valiokunta mietinnössään luonnollisesti yhtyy tähän hallituksen esitykseen ja kannattaa sitä.

Tähän esitykseen sisältyy myös kotitalousvähennykseen tehtäviä muutoksia, jotka ilmevät tarkemmin sieltä hallituksen esityksestä ja luonnollisesti tästä mietintötekstistä osana näitä kehysriihessä tehtyjä lisätoimia julkisen talouden vahvistamiseksi. Hallitushan päätti kotitalousvähennyksen supistamisesta 100 miljoonalla eurolla. Kotitalousvähennyksen supistaminen ehdotetaan toteutettavaksi siten, että vähennyksen enimmäismääräksi ehdotetaan 1 600 euroa, korvausprosentiksi työkorvauksissa 35 prosenttia ja palkoissa 13 prosenttia sekä omavastuuosuudeksi 150 euroa. Esityksen mukaan vähennyksen perusteisiin ehdotettavat muutokset on mitoitettu siten, että vähennysprosentit säilyisivät mahdollisimman suurina.

Useimmat valiokunnan kuultavista ovat vastustaneet ehdotettua kotitalousvähennyksen supistamista. Kuulemisissa on pidetty supistamisen määrää suurena ja tuotu esille muun muassa, että omavastuuosuuden korottaminen jättää vähennyksen ulkopuolelle aiempaa enemmän pieniä työsuorituksia. Vuoden 2024 loppuun asti voimassa olevan tilapäisen kotitalous-, hoito- ja hoivatyön korotetun kotitalousvähennyksen päättymisen on nähty korostavan nyt ehdotetun kotitalousvähennyksen leikkauksen suuruutta. Kotitalousvähennyksen jatkuvien muutosten on myös nähty heikentävän yritysten toimintaympäristöä ja kotitalousvähennyksen ymmärrettävyyttä. Toisaalta kuulemisissa kotitalousvähennyksen

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

supistaminen on nähty myös hyvänä kohteena julkisen talouden sopeutukselle. Tältä osin on tuotu esille muun muassa, että kotitalousvähennystä hyödyntävät kaikista eniten suurituloiset kotitaloudet ja että kotitalousvähennykseen kuuluu vuosittain noin puoli miljardia euroa verotuloja nykyisillä säännöksillä. Lisäksi on viitattu tähänastiseen tutkimustietoon siitä, ettei kotitalousvähennys toteuta tehokkaasti sille asetettuja tavoitteita työllisyyden tukemisesta.

Hallituksen esityksestä ilmenevien seikkojen ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotettua kotitalousvähennyksen supistamista tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Tässä hallituksen esityksessä esitetään myös pienekköjä muutoksia työsuhteautojen verotuksiin, ne ilmenevät myös tuolta mietintötekstistä, ja valiokunta tässä omassa mietinnössään tukee niitä muutoksia. Myös finanssialan asiakasetujen verotukseen esitetään tässä muutoksia niin, että ne olisivat jatkossa veronalaista tuloa, ja siltäkin osin valiokunta yhtyy hallituksen esitykseen. Valiokunta pitää siis tältäkin osin ehdotettuja säännöksiä tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät 1.—6. lakiehdotuksen. Ja totean vielä, että tähän mietintöön on jätetty kolme vastalauseita, jotka sitten täällä istunnossa luonnollisesti erikseen esitellään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.54 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt, kun puolet hallituksen tämän kauden budjeteista on annettu, niin voidaan arvioida myös hallituksen tekemää veropolitiikkaa kokonaisuutenaan ja niitä muutoksia, joita hallitus nyt sitten esittää tuloverotukseen ensi vuodelle. Ehkä alkuun on hyvä kuvata todella hallituksen kaksi isointa muutosta, jotka hallitus on omassa veropolitiikassaan tehnyt.

Ensimmäinen on se, että heti kautensa alussa hallitushan antoi historian suurimman tuloveroalen ministereiden tuloluokkaan, siis heille, jotka tienaa 14 000 euroa kuukaudessa. Heille jo viime vuonna ensimmäisenä tekonaan hallitus antoi historian suurimman tuloveroalen. Ja sitten vastaavasti tänä vuonna, kun hallitus on valtiontaloutta paikkaillut myös veronkorotuksilla, suurimmat veronkorotukset suhteellisesti kaatuvat pieni- ja keskituloisten maksettavaksi, kun hallitus reippaalla kädellä, suorastaan historiallisen suuresti korottaa arvonlisäveroja. Tässä suhteessa sosiaalidemokraattien linja on toinen.

SDP yhtyy niihin tavoitteisiin, joita tässäkin esityksessä on useampia sisällä, kuten esimerkiksi siihen, että veronkevennykset tehdään painottaen pieni- ja keskitulolaisia ja myös parannetaan lapsiperheiden asemaa verotusta keventämällä. Mutta tässä jo ensimmäinen ero tulee siitä, että sosiaalidemokraatit tekisivät huomattavasti suuremman työtulovähennyksen painottaen pieni- ja keskitulolaisia ja korottaisimme myös tätä lapsivähennyksen määrää, koska varsinkin kun otetaan huomioon hallituksen aiemmat päätökset lapsiperheiden osalta, joilla on vakavasti aiheutettu haittaa lapsiperheiden toimeentulolle, on syytä hieman enemmän pystyä näitä leikkauksia kompensoimaan myös verotuksen keinoin. Samalla tämä tietenkin kannustaisi sitten vastaanottamaan työtä, kun sekä työtulovähennystä yleisesti että myös tätä lapsivähennystä korottaisimme enemmän kuin hallitus.

No, hallitus on sitten paikkaillut myös sitä linjaa, että kun todella antoi suurimmat veronkevennyksensä ministereiden tuloluokkaan, niin ensi vuodelle hallitus esittää, että kah-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

den ylimmän tuloluokan osalta verotuksen normaaleja indeksitarkastuksia ei tehdä, jotka siis muihin tuloluokkiin normaalisti tehdään. SDP lähtee siitä, että näillä verotuksen indeksitarkastuksilla ei lähdettäisi tekemää politiikkaa, vaan ne tehtäisiin kautta linjan aivan normaalisti. Sitten rehellisesti olisimme sitä mieltä, että niissä ylemmissä tuloluokissa lasimme solidaarisuusveron rajan sille tasolle, jolla se oli ennen tämän hallituksen aloittamista, ja siihenkin sitten totta kai tekisimme myös indeksitarkastuksen, jotta inflaation jylätessä verotus ei siltä osin kiristy.

Toinen iso ero, joka sosiaalidemokraateilla on suhteessa hallitukseen, liittyy tähän eläketulovähennyksen heikentämiseen. Hallitushan on todella räätälöinyt nyt sitten ensi vuodeksi eläkkeensaajille lisäveron, joku sanoisi jopa, että ikäveron. Tätä politiikkaa SDP ei hyväksy, ja SDP esittää, että tämä eläketulovähennyksen heikennys tästä esityksestä poistetaan.

Toisekseen, kun tulemme sitten tänne tuloverotuksen muuhun kokonaisuuteen, hallitushan on pyrkinyt helpottamaan esimerkiksi työn perässä liikkumista sillä, että on alentanut polttoaineveroa, mutta kun otetaan huomioon, että hallitus samanaikaisesti matkakuluvähennystä on heikentänyt, niin tosiasiallisesti pitkiä työmatkoja ajavat ja muuten kulkevat ovat tässä joutuneet maksumiehiksi. Senpä takia SDP esittää korotettua matkakuluvähennystä, jotta myös työn vastaanottaminen pidemmältä on mahdollista ja kannustavaa. Tämä itse asiassa kohdentuu heille, jotka tosiasiallisesti tarvitsevat esimerkiksi työn perässä liikkumiseensa autoa, huomattavasti paremmin kuin se, että on tehty yleisiä kevennyksiä tänne polttoaineverotukseen.

Toisekseen lähtisimme siitä, että emme haluaisi laittaa työnantajille lisää hallinnollista taakkaa siinä, voidaanko esimerkiksi lataussähkö tarjota edelleen niin halutessaan työsuhte-etuna. Tältä osin pitäisimme nykykäytännön voimassa.

Hallitus myös kohtuullisen paljon tekee muutoksia kotitalousvähennykseen, niin kuin tässä alkuun kuulimme. SDP lähtee siitä, että esitämme parannuksia kotitalousvähennykseen varsinkin kotipalveluiden osalta, jossa tämän korotetun korvausprosentin pitäisimme siellä 60:ssä emmekä myöskään nostaisi omavastuuta, ja tältä osin helpottaisimme varsinkin pieni- ja keskituloisten mahdollisuuksia hyödyntää kotitalousvähennysjärjestelmää. Tämähän kohdistuu, kun katsotaan tätä kotipalveluiden kokonaisuutta, pitkälti sellaisiin palveluihin, joita myös ikäihmiset käyttävät, ja tältä osin meidän esityksellämme myös ikäihmisten kyky asua omassa kodissaan pidempään paranisi. Kotitalousvähennyksellä totta kai halutaan myös helpottaa sitä vaikeaa tilannetta, joka monella palvelualan yrityksellä tällä hetkellä on, ja sitä kautta myös yrittäjät saisivat lisää kysyntää ja työllisyyskin sitä kautta vahvistuisi.

Ylipäättänsä kun ynnäilen yhteen näitä muutoksia, joita sosiaalidemokraatit tähän hallituksen esitykseen ovat tekemässä, niin johtopäätös on selvä: sosiaalidemokraatit esittävät huomattavasti suurempia veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille, palkansaajille, eläkkeensaajille, pienyrittäjille kuin hallitus, siis suurempia veronkevennyksiä pieni- ja keskituloisille, palkansaajille, eläkkeensaajille, pienyrittäjille. Tältä osin tämä sosiaalidemokraattien linja on myös kasvua ja työllisyyttä tukeva. Varmistetaan se, että ihmisillä on ostovoimaa, ja varmistetaan se, että tähän maahan työtä syntyy jatkossa.

Arvoisa puhemies! Teenkin tässä vaiheessa vastalauseemme mukaiset esitykset, ja ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvät ehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

16.00 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielelläni kannatan näitä edustaja Räsänen tekemiä esityksiä ja sitä, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukainen pohja.

Edustaja Räsänen mielestäni hyvin kuvasi tämän sosiaalidemokraattisen verolinjan, joka lähtee siitä, että työn verotusta kevennetään puolisen miljardia enemmän kuin hallitus tekee. SDP:n verolinja on myös oikeudenmukainen siinä mielessä, että meillä pieni- ja keskituloinen palkansaaja, pieni- ja keskituloinen eläkkeensaaja maksaisi vähemmän veroja kuin mitä hallitus esittää. On myös tärkeää, että me tukisimme nyt paljon kärsineitä lapsiperheitä paremmalla lapsivähennyksellä kuin mitä hallitus esittää.

Kuten edustaja Räsänen kertoi, niin tämä hallitushan aloitti taipaleensa sillä, että se teki historiallisen suuren veronkevennyksen ministerien tulotasolle tämän solidaarisuusveron myötä, ja sen jälkeen, seuraavaksi, hallitus päätti moukaroida tavallista kuluttajaa aika jättimäisillä arvonlisäveron korotuksilla. Parhaillaankin meillä on pöydällä nämä alennetut kannat, ja sitähan edelsi tämä yleisen arvonlisäveron kova korotus, joka kyllä syö ostovoimaa ja iskee pieniin yrittäjiin. Mutta tämä ei vielä riittänyt hallitukselle. Sen lisäksi hallitus päätti keksiä lisäveron eläkkeensaajille, sanoisinko, ihan ryöstöveron, ja tämäkään ei mielestäni ole millään tavalla viisasta, se ei ole oikein, eikä ole talouspoliittisesti järkevää leikata eläkkeensaajien ostovoimaa. Me SDP:ssä emme hyväksy tätä hallituksen ryöstöretkeä eläkkeensaajien kukkarolle.

Tässä salissa on puhuttu paljon kasvusta ja työllisyydestä, ja minusta on tärkeää myös, että SDP omassa esityksessään tukee muun muassa pienten yrittäjien työllisyyttä pitämällä tämän hoiva- ja hoitotyön ja kotiavun kotitalousvähennyksen ennallaan. Se myös auttaa tänä päivänä paljon ikäihmisiä, jotka tarvitsevat paljon hoivaa ja apua sinne omaan kotiin, ja siksi mielestäni tämä esitys on erittäin hyvä ja perusteltu. Näillä SDP:n esityksillä me tuemme kasvua, me tuemme työllisyyttä ja me tuemme oikeudenmukaista veropolitiikkaa, jossa verot määräytyvät maksujen mukaan. Sitä kautta, puhemies, minä edelleen olen sitä mieltä, että juuri tällä linjalla meidän kannattaisi jatkaa eikä mennä sellaiselle kurjistamisen tielle, minne hallitus on nyt meidät vienyt.

Hyvällä mielellä kannatan edustaja Räsänen esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.03 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Verotuksen tehtävä on turvata hyvinvointivaltion rahoitus ja myös tasata varallisuus- ja tuloeroja ja ohjata käyttäytymistä pois haitallisista toimintatavoista. Peruslähdekohta on, että veroa tulee maksaa maksukyvyyn mukaan. Suomen verojärjestelmän progressiivisuudesta puhutaan paljon, mutta verotuksen tuloeroja tasaava vaikutus on heikentynyt jo pitkän aikaa. Suuri osa veroista on muita kuin tuloista ja varallisuudesta maksettavia progressiivisia veroja. Esimerkiksi kaikki kuluttajat maksavat arvonlisäveroa, mutta koska pienituloiset kuluttavat suhteellisesti enemmän tuloistaan, alvi osuu heidän lompakkoonsa eniten. Vasemmistoliitto palauttaisikin yleisen alv-kannan 24 prosenttiin tukeakseen pieni- ja keskituloisia ja heidän ostovoimaansa sekä myös pieniä yrityksiä.

Mutta myöskään tuloverotus ei ole tällä hetkellä kokonaisuudessaan progressiivista, sillä maksettujen kokonaisverojen osuus tuloista itse asiassa laskee kaikkein suurituloisimpien kohdalla. Kevyen pääomatuloverotuksemme vuoksi suurituloisten veroaste ylipäättään vaihtelee hyvin paljon tulojen lähteen ja koostumuksen mukaan. Nämä tässä käsitel-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

tävät hallituksen esitykset tuloveroasteikon muutoksista suosivat suurituloisia. Kolme ylintä tulodesiiliä hyötyvät eniten hallituksen vuodelle 25 esittämistä veromuutoksista.

Orpon hallitus on keventänyt suurituloisten verotusta nostamalla solidaarisuusveron alarajan 150 000 euroon. Vielä vuonna 23 ylimmän tuloluokan raja oli 85 800 euroa. Vasemmistoliitto peruisi tämän suurituloisille kohdennetun veronkevennyksen ja säätäisi solidaarisuusverosta pysyvän veron.

Hallituksen esityksestä eläketulon verotusta kiristetään pienentämällä eläketulovähennystä. Tämä merkitsee sitä, että 22 500 euron ylittäviltä vuosituloilta eläketulovähennys leikkaantuu aiempaa nopeammin. Vasemmistoliiton mielestä tämä muutos ei kohtele eläkeläisiä oikeudenmukaisesti, ja niinpä näiden edellä kuvattujen perusteluiden vuoksi ehdotan, että tämän asian käsittelyn pohjaksi otetaan moniste-ehdotukseemme sisältyvät lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

16.05 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meriluoto hyvin tässä edellä kertoi, mikä on verotuksen tehtävä, ja suomalaiset ovat pääsääntöisesti ainakin toistaiseksi tyytyväisiä siihen, mitä hyvinvointivaltio Suomi heille tarjoaa. Viime vuonna tehdyn asennetutkimuksen mukaan yli 70 prosenttia suomalaisista maksaa veronsa mielellään, ja usein muun muassa sosiaalisessa mediassa ihmiset tituleeraavat itseään iloisina veronmaksajina — koulutusta, sivistystä, terveyttä, hyvinvointia, turvallisuutta ja niin edelleen.

Suomen verotuksen progressiivisuutta on pidetty oikeudenmukaisena, ja jokainen maksaa maksukyvyn mukaan, jotta kaikilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet niin koulutukseen kuin sitten terveydenhuoltoonkin. Progressiivisuus myös tasaa tuloeroja.

Puhemies! Suomen sisäisen turvallisuuden yksi suurimmista uhista on eriarvoisuuden kasvu, ja olen huolissani siitä, miten hallituksen esitys nyt myös verotuksen kautta kasvat-
taa eriarvoisuutta. Nämä hallituksen esitykset tuloveroasteikon muutoksista suosivat suurituloisia. Samalla hallitus leikkaa heikoimmassa asemassa olevilta esimerkiksi heikentämällä hoitajamitoitusta myöhemmin tänään tässä täysistunnossa, ja toisaalta hallitus kurittaa pienituloisia asiakasmaksujen korotuksilla ja myös arvonlisäveron korotuksilla, mikä nostaa ruoan ja lääkkeiden hintaa. Tämä on, puhemies, niin epäoikeudenmukaista politiikkaa, että kannatan edustaja Meriluodon esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohi.

16.07 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Hetki sitten valiokunnan puheenjohtajana esittelin valiokunnan mietinnön, jossa tuettiin hallituksen esitystä. Nyt esittelen keskustan vastalauseen, jossa ei tueta hallituksen esitystä. [Mika Lintilä: Tuttu tunnel!] Tällainen pieni sävyero tässä tällä kertaa.

Arvoisa puhemies! Lähdän liikkeelle meille tärkeästä, ei pelkästään symbolisesta vaan tärkeästä asiasta, kotitalousvähennyksestä. Meidän mielestämme, keskustan mielestä, sitä ei pitäisi kerta kaikkiaan romuttaa. Tällä hetkellä kotitalousvähennystä voi saada 40 prosenttia remonttitöiden työn osuudesta ja 60 prosenttia kotitalous-, hoiva- tai hoitotyön osuudesta, jos palvelu ostetaan yritykseltä. Enimmäismäärä on tällä hetkellä 2 250 euroa

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

remonttitöistä ja 3 500 euroa kotitalous-, hoiva- ja hoitotöistä sekä fysioterapiasta. Omavastuu 100 euroa.

Nyt hallitus on romuttamassa tämän niin, että leikkauksen jälkeen kotitalousvähennystä voi ensi vuoden alusta lähtien saada korkeintaan 1 600 euron määrän henkilöä kohden. Vähennys on 35 prosenttia työn osuudesta, jos ostaa työn tai hankkii palvelun yritykseltä. Lisäksi kotitalousvähennyksen omavastuuosuus nousee 50 euroa 150 euroon saakka.

Tapasin pari viikkoa sitten yrittäjän, joka tuottaa juuri tällä alalla hoito- ja hoivapalveluita, kotitalouspalveluita. Heillä on kymmenen työntekijää, ja hän sanoi, että heillä on muutosneuvottelut. Tämän muutoksen takia he joutuvat irtisanomaan puolet noista työntekijöistä.

Tässä puhutaan tilanteesta, jossa kotitalousvähennystä meillä käyttää nykymallin mukaisesti noin 195 000 eläkeläistäkin, siis kotitaloustöihin, pieniin remontteihin, hoivatöihin, ja nyt tätä ollaan aika radikaalisti romuttamassa. Keskusta ei hyväksy tällaista veropolitiikkaa. Samaan aikaan kun hyvinvointialueita ajetaan taloudelliseen ahdinkoon, meidän pitäisi mieluummin kannustaa ihmisiä, joilla on varaa, itse hankkimaan palveluita, pärjäämään kotona pidempään. Se olisi koko yhteiskunnan etu.

Arvoisa puhemies! Tietenkin toinen keskeinen ero on se, että me tekisimme tuloverotuksen ratkaisut eri tavalla. Hallitushan nosti solidaarisuusveron alarajaa sinne 150 000 euroon. Keskusta pitäisi sen entisellään, mutta me tekisimme kyllä kaikkiin taulukoihin tämän indeksitarkistuksen, niin että kun rahan arvo muuttuu, yleinen kustannustaso nousee, se helpottaisi, ettei kenenkään verotus sitä kautta kiristyisi. Tässä meidän ratkaisussamme meillä tulisi 50 miljoonaa enemmän verotuloja, jotka me kyllä käyttäisimme tänne tuloverotuksen puolelle kaikille työtulovähennyksen parantamiseen, niin että me yhteenlaskettuna tuloverotuksen puolella emme kiristäisi tuloverotusta mutta tämä jako menisi hieman eri tavalla.

No, sitten on kolmas, tämä eläkeläisten verotus. Arvoisa puhemies, hallitushan on kiristävässä verotusta eläkeläisten osalta 50 000 euroon saakka, mutta sitten jos tienaat yli 50 000 euroa eläkettä tai saat eläkettä yli 50 000 euroa vuodessa, verotus ei kiristyisi. Keskustan vaihtoehto on reilumpi. Me kiristäisimme verotusta myös niiltä, jotka saavat eläkettä 50 000—92 100 euroa vuodessa eli sinne solidaarisuusveron alarajaan saakka, kun on tehty se indeksitarkistus. Tämä ratkaisu tarkoittaisi sitä, että suurituloisillakin eläkeläisillä hieman verotus kiristyisi aina sinne 90 000 euron vuosieläkkeisiin saakka, mutta kun tämä kiristys jaetaan isommalle porukalle, niin kaikilla se kiristys olisi pienempi. Myös niillä alle 50 000 euron eläkkeen saajilla olisi pienempi se korotus kuin hallituksen esityksessä. Kaikilla vähän korottuisi, mutta kun jaettaisiin se isommalle porukalle, saisimme pienemmän korotuksen.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla, jotka ovat suomalaisten verotuksen oikeudenmukaisuutta korostavia, työtä ja toimeliaisuutta edistäviä kotitalousvähennyksen osalta, teen ehdotuksen, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 sisältyvät lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

16.13 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen politiikka on kokonaisuudessaan epäreilua ja eriarvoistavaa. Hallitus kohdistaa leikkauksia kaikkein heikoimmassa asemassa oleville samalla, kun kaikkein suurituloisimmat hyötyvät. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvion mukaan muutosten merkittävimmät

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

negatiiviset vaikutukset kohdistuvat jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin eli pienituloisiin ja julkisia palveluita paljon käyttäviin. Kokonaisuutena arvioiden hallituksen politiikan arvioidaan lisäävän niin lapsiperheköyhyyttä kuin eläkeläisköyhyyttä.

Verotus ei ole ainoastaan tulojen keräämistä, vaan se on myös ohjauskeino: sitä, mitä halutaan enemmän, verotetaan vähemmän, ja sitä, mitä halutaan vähemmän, verotetaan enemmän. Vihreiden mielestä Suomessa tulisikin toteuttaa vihreä verouudistus, jossa verotus kohdistetaan toimeliaisuuden sijaan haittoihin ja kuluttamiseen. Vihreä verouudistus parantaisi työnteon kannattavuutta ja asettaisi oikean hinnan ilmasto- ja luontohaitoille. Samalla se pienentäisi tuloeroja. Osana vihreää verouudistusta keventäisimme ansiotulo-verotusta painottaen erityisesti pienituloisia lapsiperheitä sekä työllistyviä pitkäaikaistyöttömiä ja nuoria. Samalla huolehtisimme, että riittävästä veropohjasta pidetään kiinni, jotta voimme taata laadukkaat palvelut.

Arvoisa puhemies! Verotuksen hyväksyttävyyden näkökulmasta on tärkeää, että kansalaiset kokevat verotuksen oikeudenmukaisena. Erityisesti se korostuu tiukan talouspolitiikan ja leikkausten aikana. Hallituksen veropolitiikka ei sitä ole, vaan suurimpia hyötyjiä ovat kaikkein hyvätuloisimmat. Hallitus päätti jo viime vuonna korottaa solidaarisuusveron alarajaa, eikä se ole vuoden 25 aikana aikeissa muuttaa kurssia. Vihreiden mielestä suurituloisten verotuksen keventäminen ei ole perusteltua samanaikaisesti, kun hallitus kohdistaa leikkauksia erityisesti lapsiin ja nuoriin sekä valmiiksi heikoimmassa asemassa oleviin. Vihreät jatkaisivat solidaarisuusveroa vuoden 23 tasolla, sekä tekisimme solidaarisuusverosta pysyvän.

Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkauspolitiikan kärsijöinä ovat erityisesti nuoret, ja valtiontalouden sopeutuksen taakka on kasattu kohtuuttomasti erityisesti nuorten harteille.

Vihreiden mielestä onkin sinänsä perusteltua tarkastella myös eläkkeiden kasvun hillitsemistä, kuten hallitus tekee. Eläkkeiden kasvun hillitseminen tulee kuitenkin tehdä niin, että eläkeläisköyhyys ei syvenny. Hallituksen esitys sen tekee.

Lisäksi monet hallituksen päätökset kohdistuvat pienituloisiin eläkeläisiin. Hallitus esimerkiksi nostaa lääkkeiden hintaa, korottaa asiakasmaksuja sekä höllentää hoitotakuuta. Eläkeläisten keskuudessa on paljon julkisia palveluita käyttäviä henkilöitä, joihin hallituksen rajut leikkaukset sosiaali- ja terveyspalveluihin korostetusti kohdistuvat. Hallituksen olisikin peruttava erityisesti pienituloisiin eläkeläisiin kohdistuvat leikkaukset, samalla kun suurimpien eläkkeiden kasvua on mahdollista hillitä.

Arvoisa puhemies! Vihreät jättivät tähän esitykseen oman vastalauseensa, joka löytyy mietinnön liitteestä 3. Se muodostaa kokonaisuuden, ja ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen numero 3 sisältyvät lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.16 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Verotuksen ja ylipäätään päätöksenteon tulee olla oikeudenmukaista. Sitä tunnetta ja lähtökohtaa hallituksen esitykset suurituloisia suosien eivät valitettavasti edistä. Vihreiden esityksissä oikeudenmukaista linjaa halutaan vahvistaa.

Itse asiassa olen huolissani puheenparresta, jossa etenkin kokoomuslaiset poliitikot puhuvat verotuksesta nykyään kurituksena. Meidän tulee kuitenkin pitää huolta hyvinvointivaltion rahoituspohjasta ja siitä, että kaikki pysyvät mukana, yhteiskunta ei jakaannu ja työnteke säilyy kannattavana.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Lyhyestä virsi kaunis: kannatan edustaja Mikkosen esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

16.17 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomen kokonaisveroaste ei nou-
se siitä, millaiseksi keskustan säästötoimiin kykenemätön valtiovarainministeri sen meille
perinnöksi jätti. Tämä hallitusohjelmaan kirjattu linjaus pitää edelleen. Hirvuista olisi aja-
tella, kuinka korkealle se nousisikaan, jos vasemmisto-oppositio olisi asiasta nyt päättä-
mässä. Odotan mielenkiinnolla opposition vaihtoehtobudjetteja, joita täällä salissa käsitel-
lään kuun loppupuolella. Ennakkokäsitykseni on, että vaihtoehtoisissa tulee olemaan kyl-
mää kyytiä työntekijöille, yrityksille ja huoltovarmuudellemme. Vasemmisto-oppositiolla
ei ole rohkeutta tehdä tarvittavia rakenteellisia uudistuksia, saati pitkäjänteisyyttä odottaa
jo nyt hallituksen tekemien toimien vaikutuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on linjannut, että työn verotusta kevennetään painot-
tuen pieni- ja keskituloisiin. Koko kauden aikana työn verotusta kevennetään yli 400 mil-
joonalla, ja vuonna 2025 vähennys on noin 100 miljoonaa. Tämä on oikea linja. Sosiaali-
turvamme on liian pitkään ollut liian kilpailukykyinen verojen jälkeen käteen jäävän pal-
kan kanssa. Tämä on varmasti yksi syy, miksi meillä ei ole pohjoismaista työllisyysastetta,
jolla voitaisiin turvata pohjoismaisen hyvinvointivaltio. Tällä hetkellä aivan liian suuri osa
työkykyisestä väestöstä on ollut pitkäaikaisesti sosiaaliturvan varassa. Järjestelmä valitet-
tavasti on suorastaan jopa kannustanut siihen.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen positiivista hallituksen esityksessä on työtulovähen-
nyksen lapsikorotus, joka on 50 euroa lasta kohden. Lapsikorotuksen tavoitteena on tukea
lapsiperheitä sekä parantaa alaikäisten lasten huoltajien työnteon kannustimia. Lapsiper-
heiden hyvinvoinnille parasta onkin vanhempien työllistyminen ja sen tuoma taloudellin-
nen vakaus. Kasvatusvastuuta ei voi eikä pidä ulkoistaa valtiolle.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuudessaan hallituksen veropolitiikassa otetaan aske-
leita oikeaan suuntaan, mutta työtä on vielä paljon tehtävänä, sillä vuosikymmenien ajan
niitä askelia on otettu täysin väärään suuntaan. Valtion tulot ja menot ovat kroonisesti epä-
tasapainossa, ja tämä epätasapaino tulee vaatimaan toimia myös tulevalle vaalikaudella,
kuten myös IMF on todennut. Tämän hallituksen päättämä yhdeksän miljardin sopeutus-
kokonaisuus on saatava vietyä maaliin. Veropoliittisilla ratkaisuilla on oma sijansa, mutta
pääpainon pitää jatkossakin pysyä toissijaisten ja jopa turhien menokohteiden karsimis-
sa sekä tietysti aidon kasvun synnyttämisessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskela, Jari.

16.21 Jari Koskela ps: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on tässä käsittelyssä valtiova-
rainvaliokunnan mietintö ensi vuoden talousarvioasteikosta ja tuloverolaista yleisesti. Esi-
tys sisältää hallitusohjelman ja viime kevään kehysriihen mukaisia sopeutustoimia. Esitys
toteuttaa myös linjausta siitä, että työn verotusta kevennetään kohdistuen pieni- ja keskitu-
loisiin. Koko hallituskauden aikana tätä verotusta kevennetään noin 400 miljoonalla. Ensi
vuonna osuus tästä on noin 100 miljoonaa. Kevennys ehdotetaan toteutettavaksi korotta-
malla työtulovähennyksen vähennysprosenttia, enimmäismäärää ja poistumisprosentteja.

Arvoisa puhemies! Hallitus on linjannut, että kokonaisveroaste ei saa nousta siitä, mitä
se oli kautemme alussa, ja tästä saadaan pidettyä kiinni. Suomessa verotus onkin jo erittäin

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kireää, ja mietinnössäkkin todetaan, että olemme hyvin lähellä sitä pistettä, jonka jälkeen lisäverotus ei enää tuokaan valtion kassaan lisätuloja. Pelivaraa on siis hyvin vähän. Nythän verotus tosiasiallisesti kiristyy kahden ylimmän tulokymmenyksen osalta, sillä ne on jätetty ensi vuonna indeksitarkistuksen ulkopuolelle. Puheet siitä, että hyvätuloiset eivät osallistuisi sopeutustalkoisiin, ovat perättömiä. Progressiivisen verotuksen ansiosta verotusjärjestelmämme jo rakenteellisestikin osallistaa yhteiskunnan hyvätuloisimmat suurella prosenttiosuudella mukaan hyvinvointiyhteiskunnan rahoittamiseen.

Arvoisa puhemies! Syntyvyys on viime kuukausina ollut tapetilla. Suomen syntyvyys on vajonnut historiallisen huonoihin lukemiin. Valtiolla on hyvin vähän keinoja puuttua yksilöiden valintoihin, mutta tiettyjä toimia voidaan tehdä. Olenkin iloinen, että työtulovähennykseen tehdään nyt lapsikorotus. Tämän lisäksi muistutetaan, että jo aiemmin on toteutettu lapsilisien korotus alle kolmivuotiailta lapsilta, ja pian käsittelyyn tuleva arvonnäkökulmasta koskeva muutos laskee hygieniatuotteiden ja vaippojen hintoja. Vastaavia lapsiperheille kohdistuvia verotuksellisia toimia pitää jatkossakin miettiä enemmänkin.

Arvoisa puhemies! Esitykseen sisältyy kotitalousvähennyksen rajausta, jolla tavoitellaan 100 miljoonan euron säästöä. Kotitalousvähennyshän otettiin käyttöön vuonna 97, ja sitä on aikojen saatossa sekä keuhuttu että voimakkaasti kritisoitu. Valiokunnan mietinnössä nostetaan esiin, että kotitalousvähennystä ovat käyttäneet eniten hyväosaiset, jotka muutenkin käyttäisivät vähennykseen oikeutettuja palveluita. Lisäksi huomautetaan, että kotitalousvähennys ei ole tutkimustiedon perusteella onnistunut niissä tavoitteissa, joihin sitä on odotettu.

Korostaisin kuitenkin, että kotitalousvähennys on jatkossakin käytössä ja sitä ainoastaan rajataan. Myös valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tämän muutoksen jälkeenkin kotitalousvähennys on edelleen merkittävä tuki vähennykseen oikeuttavien palveluiden käyttäjille. Parasta olisi, jos löydettäisiin keinoja, joilla kotitalousvähennys saataisiin kohdistumaan nykyistä vielä paremmin ja se saataisiin nykyistä vakuuttavammaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Nostaisin vielä muutoksen, jonka myötä työnantaja voisi jatkossa vähentää verotuksessa täysimääräisesti työntekijänsä ja tämän perheen muuttokustannukset sekä myös erilaisesta valmennuksesta aiheutuvia kuluja. Tämä kannustaa työn perässä muuttamiseen ja parantaa myös talouskasvun edellytyksiä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lintilä.

16.25 Mika Lintilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäisenä, jotta muistan, kannatan edustaja Lohen esittämää vastalause kakkosta käsittelyn pohjaksi.

Täytyy sanoa, että kyllä kokoomukselle aina verotus on ollut tärkeä ja hyvin keskeinen, ja kyllä he ovat tällä kertaa onnistuneet verrattaen hyvin. Tämä niin sanottu ministeritulo-luokan veronkevennys on ihan mittava ja tietysti perussuomalaisien avustuksella hyvin läpi viety.

Se, mistä olen pahoillani, on kotitalousvähennyksen mallin merkittävä heikentäminen. Aivan kuten tuossa aiemmin tuli, tämä kotitalousvähennyshän oli ensimmäisen kerran 97. Se oli silloin kokeiluluontoisena, mutta tässä talossa se tehtiin pysyväksi vuonna 2001, ja sen jälkeen sitä on parannettu. Voin sanoa, että Ruotsin verovaliokunta kävi täällä tutustumassa kotitalousvähennykseen ja Ruotsissa kotitalousvähennys otettiin sen jälkeen käyttöön. Ja nyt me mennään ihan eri suuntaan Ruotsin kanssa. Ruotsi koko ajan parantaa kotitalousvähennystä, me heikennetään. Eli me nähdään kyllä tilanne ihan eri tavalla Ruotsin

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kanssa, ja keskusta on ollut ehdottomasti sitä mieltä, että missään nimessä ei olisi tullut tässä hetkessä lähteä heikentämään sitä. Me tullaan näkemään selkeästi harmaan työn lisääntymistä tämän kotitalousvähennyksen heikentymisen kautta.

Ja sitten tietysti tämä hoivapalveluitten nosto esimerkiksi iäkkäämmille vanhemmille: Se on monille lapsille ollut täysin keskeinen asia, että he pystyvät yhdessä ostamaan hoivapalveluja sille iäkkäälle vanhemmalle, joka on toisella paikkakunnalla. Tässä otetaan nyt kyllä iso askel taaksepäin.

Kokonaisuutena tämä verotuksen solidaarisuusveron nostaminen 150 000:een on hyvin merkittävä, sitten eläkkeitten 50 000:n raja, jonka yläpuolelta... Kyllähän tämä on aika rajustikin hyvätuloisia suosivaa mallia. Keskustan mallista me löydämme huomattavasti tasaisemmin jakautuvaa ja kaikille kohdistuvaa verotuksen keventämistä. Toivon, että me pystytään tekemään sellaista verotusta, joka on ennustettavaa ja joka kannustaa ihmisiä jatkossa.

Kyllähän tietysti hallitus onnistui ensimmäisenä tiputtamaan oluen verotusta 25 miljoonaa. Siinähan on tietysti verotuksellista ansiota yhdelle kaudelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.28 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen verolinja perusrakenteeltaan on monelta osin hyvä, mutta tämän painopisteen muutoksen osalta oikeastansa tätä työn verotusta yritetään keventää ja siirtää sitä kulutukseen. Tämä päälinja tässä on periaatteessa hyvä.

Mutta tähän verolinjaan ja tähän esitykseen liittyy nyt aika monta ongelmakohtaa sen takia, että kun meidän pitäisi saada talouskasvua aikaiseksi ja ostovoimaa aikaiseksi, niin tämä lyö niitä vasten kasvoja. Ja jos ajatellaan meidän omaa kotimarkkinaa, me tarvittaisiin työllisyyttä ja kasvua ja kysynnän turvaamista, ja siinä mielessä tämä on monelta osin sellainen, mikä pitäisi korjata, minkä edustaja Räsänen hyvin täällä toi jo esiin.

Muutama esimerkki näistä ongelmakohdista, kun katsotaan, mitä tässä on tekeillä:

Ensinnäkin, jos ajatellaan matkakuluvähennystä, joka tässä pienenee, niin pitempien työmatkojen osalta se on myrkkyä. Tässä mielessä se työllistymistä heikentää. Samaan voisi luetella tämän joukkoliikenteen alvin noston, joka on kaupunkiseuduilla semmoinen neljän prosentin nousu sen seurauksena, ja ne kaikki näkyvät siellä työmatkaliikenteen kuluna.

No, täällä on tullut esille jo tämä kotitalousvähennyksen supistaminen, ja se on osa tätä aluetta, jossa työllisyyteen vaikutetaan. Esimerkiksi palvelu- ja hoiva-ammattilaisten osalta se supistaa kysyntää, ja tässä mielessä ne ovat suoraan työllisyyskysymyksiä.

No, sitten jos vielä luettelee niitä asioita, jotka vaikuttavat tähän kulutukseen noin kaiken kaikkiaan, niin voi ajatella, että on myöskin tämä edustaja Viitasen mainitsema ryöstöveronkorotus, eli tämä eläketulovähennyksen heikennys koskee 830 000:ta eläkeläistä. Se on valtava määrä eläkeläisiä, ja eläkeläisten eläke käytetään aika paljon kulutukseen, ja siinä mielessä se näkyy tässä kotimarkkinassa välittömästi. Täällä on tällaisia esimerkkejä.

No sitten, jos ajatellaan tätä kasvun osalta, sitä, mitä muita ongelmakohtia täällä on, niin hallitus heikentää edelleen aikuiskoulutusta leikkaamalla koulutusvähennystä. Tämä on jatkumo aikuiskoulutustuen leikkaamiselle ja ammatillisen koulutuksen leikkaamiselle. Tavallaan sitä osaamispääoman kasvattamista, jota me tarvittaisiin kasvuun, tässä koko

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

ajan heikennetään monella, monella tekijällä. Meillä on täällä verotuksen linjassa tällaisia tekijöitä, jotka eivät ole hyviä, ja niitä pitäisi ehdottomasti korjata.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun näitä vaikutuksia käydään läpi, niin tästähän olisi pitänyt tehdä kattavia laskelmia näitten leikkausten ja veromuutosten yhteisvaikutuksista. Ne olisivat näyttäneet kyllä tämän verotuksen epäoikeudenmukaisen linjan ja tämän leikkauspolitiikan epäoikeudenmukaisen linjan, ja siltä osin ne olisi pitänyt tässä yhteydessä tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savio.

16.32 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Opposition esittämästä kritiikistä huolimatta hallituksen esitys laeiksi tuloveroasteikosta ja tuloverolaista on tasapainoinen julkisen talouden surkea tilanne huomioiden ja sisältää eräiden veronkorotusten vastapainona myös kevennyksiä tuloverotukseen. Esimerkkinä näistä mainitsen työtulovähennyksen lapsikorotuksen, joka on ensi vuonna 50 euroa jokaista lasta ja kumpaakin huoltajaa kohti. Yksinhuoltajille lapsikorotus myönnetään kaksinkertaisena, joten kaikkiaan perheiden nettohyöty on 100 euroa vuodessa lasta kohti. Hallituksen veropolitiikka onkin lapsiperheitä ja työssäkäyntiä tukevaa ja kannustavaa erityisesti pieni- ja keskituloisten osalta, ja tämä linja on jatkunut ja jatkuu koko hallituskauden ajan. Mielestäni se on erittäin hyvä linja tässä hyvin vaikeassa julkisen talouden tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ikävä kyllä pakotettu menoleikkausten lisäksi myös verotuloja lisääviin sopeutustoimiin. Kotitalousvähennyksen prosentuaalinen hyvitys pienee mutta säilyy edelleen kannustavana. Tällä uudellakin vähennysmallilla saadaan todennäköisesti torjuttua harmaata taloutta varsin tehokkaasti, ja se on ollut yksi kotitalousvähennyksen alkuperäisistä tarkoituksista, eikä tämä kotitalousvähennyksen muutos tätä asiaa muuksi muuta. Pienituloisiin kotitalousvähennyksen ehtojen muutos vaikuttaa ylipäänsä selvästi vähemmän kuin suurituloisiin, ja lisäksi tutkimustulosten valossa kotitalousvähennys ei ole optimaalinen verotuki, mihin valiokunnan puheenjohtajakin esittelypuheenvuorossaan viittasi. Tämän vuoksi en voi yhtyä opposition väitteisiin kotitalousvähennyksen romuttamisesta nyt tehtävien muutosten vuoksi, mutta jään tietenkin jännityksellä odottamaan opposition vaihtoehtobudjetteja ja varsinkin niiden vaikutusarvioita. Toivottavasti ne ovat kattavampia kuin edellisinä vuosina.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän vielä lopuksi huomiota verotuksen rakennetta ja ymmärrettävyyttä koskevaan yksityiskohtaan, hallitus nimittäin poistaa tällä esityksellä tuloista tehtävän ansiotulovähennyksen ja korottaa vastaavalla summalla veroista tehtävää työtulovähennystä. Tämä muutos on hyvin perusteltu ja selkeyttää palkansaajien verotusta, kun veronmaksajan ei tarvitse enää miettiä, tehdäänkö vähennys bruttona verotettavista tulosta vai nettona suoraan maksettavista veroista.

Kiitos hallitukselle tästä esityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola, poissa. — Edustaja Räsänen, Joonas.

16.35 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tässä tuloverokokonaisuudessa ihan ansaitusti huomiota ovat saaneet nämä kotitalousvähennykseen tehtävät muutokset, joita todella hallitus monella eri tapaa tekee. Elikkä hallitushan samalla korottaa tätä omavastuuta,

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

pienentää sitä itse vähennystä ja pienentää varsin rajusti korvausprosentteja varsinkin kotipalveluiden osalta. Tällä hetkellä on ollut korotettu korvausprosentti näiden kotipalveluiden osalta, mitä esimerkiksi moni ikäihminenkin on käyttänyt ihan hoitopalveluiden ostamiseen kotiin tai mitä ihan moni suomalainen käyttää esimerkiksi siivouspalveluiden ostamiseen, minkä kautta on saatu myös yrittäjille töitä.

Nyt näissä palveluissa se korvausprosentti tippuu 60:stä 35:een. Kun samalla vähennyksen maksimimäärä laskee ja myös omavastuu nousee, niin on aivan selvää, että kyllä tältä osin voidaan puhua, että näiden palveluiden osalta kotitalousjärjestelmää romutetaan aika kovalla kädellä. Sen takia sosiaalidemokraatit esittävät, että varsinkin näissä kotipalveluissa, joissa todella monella palvelulla pystytään tukemaan esimerkiksi ikäihmisten kotona pärjäämistä, pidettäisiin tämä korvausprosentti nykyisellään, pidettäisiin omavastuu nykyisellään, koska tämä juuri johtaa sitten siihen, että nimenomaan pieni- ja keskituloisten mahdollisuudet hyödyntää tätä kotitalousvähennystä näiden kotipalveluiden osalta parani.

No, toinen muutos, jota me tähän kotitalousvähennykseen esitämme, on se, että olisi syytä, että hallitus toisi eduskuntaan esityksen siitä, miten laajemminkin tätä kotitalousvähennystä varsinkin remonttien osalta voitaisiin käyttää niin rivitalo- kuin kerrostalo-asunto-osakeyhtiöissä osakkaiden kustantamiin yhteisiin remontteihin, joita esimerkiksi ovat energiaremontit, joita monessa kohteessa tehdään. Ja tällä pystyttäisiin itse asiassa saamaan liikkeelle ihan varmasti energiaremontteja eri puolilla Suomea myös näissä asunto-osakeyhtiöissä ja tehtyä tästä järjestelmästä oikeudenmukaisemman, jotta myös näissä kohteissa asuvat henkilöt pystyisivät hyödyntämään tätä vähennysjärjestelmää. Olisi syytä, että hallitus tästä esityksen eduskuntaan toisi.

Arvoisa puhemies! Loppuun täytyy vielä todeta, että kun katson nyt tätä hallituksen linjaa ja vertaan sitä tähän SDP:n linjaan, niin ero tulee todella siitä, että SDP haluaa keventää enemmän pieni- ja keskituloisten palkansaajien, eläkkeensaajien ja pienyrittäjien verotusta ja sitä kautta tukea kotimaista ostovoimaa, tukea työllisyyttä, talouden kasvua. Ja sen sijaan, että suurimmat kevennykset hallitus on tehnyt tällä kaudella sinne ministereiden tuloluokkaan, laskisimme solidaarisuusveron alarajan sille tasolle, millä se oli, koska on oikein, että myös hyvätuloisimmat osallistuvat näihin talkoisiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

16.38 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä jo vähän kaipahtiin ja odoteltiin SDP:n vaihtoehtobudjettia, ja hyvä niin, koska voin kertoa jo tässä vaiheessa, että hyvähän siitä tulee. Mutta sen verran voisin sanoa, että ei sen tuloverotuksen kannalta kannata edes odotella, vaan kannattaa nyt lukea tästä SDP:n vastalauseesta tämä meidän linja, ja me olemme itse asiassa omissa puheenvuoroissamme täällä sen jo kertoneet. Eli siis summa summarum: SDP verottaisi tuloverolaissa pieni- ja keskituloisia palkansaajia ja eläkkeensaajaa kevyemmin kuin hallitus, noin sen puolisen miljardia, joka on tärkeä asia.

Tässä salissa, puhemies, on puhuttu hyvin paljon kasvusta ja työllisyydestä. Tänä päivänä on aivan selvää, että kasvun edistäminen on paljon kotimaisen kysynnän ja kulutuksen varassa, ja siksi ostovoima on tärkeää, ja SDP:n verolinja lähtee myös tämän tukemisesta. Enkä malta olla sanomatta tässä yhteydessä, että paitsi ovat nämä tuloverolain muutokset, niin myös täällä arvonlisäverolain puolella puhutaan paljon ihmisten ostovoimasta, ja siinäkin SDP:n linja eroaa hallituksen linjasta. Eli me emme olisi iskemässä arvonlisäve-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

romoukarilla yrittäjiä ja kuluttajien kukkaroa, emme iskisi arvonlisäveromoukarilla luovia aloja, liikuntaa, kirjoja, kaikkea tätä, vaan antaisimme siellä kasvun kukoistaa.

Puhemies! Uskon, että minulla ja edustaja Räsäsellä menevät hieman ajatukset samaan suuntaan, nimittäin olin alun perin pyytänyt tämän puheenvuoron siksi, kun en tuossa edellisessä puheenvuorossa muistanut mainita, että tässä kotitalousvähennyksessä me esitämme myös selvitettäväksi sitä, että voisiko näitä asunto-osakeyhtiöiden remonteja tukea kotitalousvähennyksellä. Käytännössä se tarkoittaisi kerrostaloja ja rivitaloja, tällä hetkellä vain pientaloissa usein tämä mahdollisuus on. Tämä olisi viisasta — tämä olisi viisasta siksin, koska joka tapauksessa tällä hetkellä me olemme useassa muussa yhteydessä puhuneet huolestamme esiin siitä, että hallitushan on omilla toimillaan päinvastoin melkein pahentanut rakennusalan lamaa. Ei ole tehnyt mitään kunnon toimia sen elvyttämiseksi, ja sil-lähän on sitten ollut heijastusvaikutukset myös muille aloille ja myös muiden alojen työllisyyteen. Että kyllä se meitä on hirvittänyt, kun tässä ajassa supistetaan erityisryhmien asuntotuotantoa, vedetään Valtion asuntorahastoa alas. Ainakin tämäntyyppisillä toimilla sitten voisi paikata näitä kehityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

16.41 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen leikkaukset esimerkiksi asumistukeen ja työttömyysturvaan kohdistuvat rajusti pienipalkkaisiin työntekijöihin sekä lapsiperheisiin. No, nyt hallituksen esityksessä on lapsikohtaisen vähennyksen lisääminen työtulovähennykseen. Sosiaalidemokraatit kannattavat aloitetta mutta esittävät suurempaa lapsikohtaista vähennystä selkeämmän kannusteen luomiseksi työssä käymiseen. Sosiaalidemokraatit esittävät lapsikorotukseen 50 prosenttia korkeampaa tasoa.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan verotuksesta ja tuloveroista, niin on syytä tässä yhteydessä mainita tämän päivän uutisesta, jossa SAK:n jäsenliitot kertoivat tavoittelevansa kymmenen prosentin palkankorotustasoa. Tämähän on tässä tilanteessa tietysti täysin ymmärrettävää, ja myös SDP varmasti tukee tätä tavoitetta.

Kun esimerkiksi eilen puhuttiin tässä salissa siitä, että palkalla on tultava paremmin toimeen, niin onhan tämä siihenkin linjaan tänä päivänä ihan käypäinen esitys, mitä ammatiliitot ovat esittäneet. On myös tiedossa se, että THL on arvioinut, että kolmen vuoden aikana elikkä vuoteen 2027 mennessä työssäkäyvien köyhien, siis työssäkäyvien köyhien, määrä tulee lisääntymään 27 000 köyhällä — siis työssäkäyvällä köyhällä. Onhan tämä tosi hälyttävää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

16.42 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelyssä oleva tuloveroesitys vuodelle 2025 herättää kysymyksiä siitä, mihin suuntaan hallitus on viemässä verotusta. Esitys lupaa helpotuksia monelle, mutta sekavuus ja ristiriidat pistävät miettimään, onko linja selkeä. Hallituksen tuloveropolitiikan linja on epäselvä. 2024 hallitus kevensi suurituloisten veroja, nyt se mukamas kiristää niitä. Hallitusohjelmassa se lupasi tehdä indeksikorotukset — lupaus, jonka se rikkoi 2024 osittain ja 2025 sitten taas eri tavalla. Hallituksen veropolitiikan linja on muuttunut vuoden aikana.

Puhemies! Hallitus aikoo nyt keventää työn verotusta pienituloisille, ja se on hyvä asia. Kuitenkin suuremmat linjat herättävät huolta. Samalla kun hallitus puhuu kevennyksistä,

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

se kiristää eläkkeiden verotusta ja leikkaa koulutusvähennyksistä. Tämä vähentää mahdollisuuksia aikuiskoulutukseen, vaikka juuri työelämän muutoksissa koulutus on meille kaikille tärkeää. Lisäksi kun bensaverotusta kevennetään ja sähköautojen työsuhde-etua helpotetaan, herää kysymys, onko tässä johdonmukainen suunta vai vain ripoteltuja päätöksiä ilman selkeää punaista lankaa. Verotus vaikuttaa suoraan tavallisen ihmisen arkeen.

Tässä esityksessä on onneksi hyviäkin puolia, mutta SDP näkee, että pienituloisten verotusta voisi keventää vieläkin enemmän ja osallistumisen tasapuolistamiseksi suurituloisilta voisi periä solidaarisuusveroa. Kaiken kaikkiaan toivomme näihin verolinjauksiin johdonmukaisuutta niin, että suomalainen voi luottaa veropolitiikkaan, sen pysyvyyteen ja oikeudenmukaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

16.44 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täällä, ihan oikeutetusti, kyseltiin myös sen perään, mikä on kokonaisuudessaan tämä SDP:n vaihtoehto. Kun tässä kokonaisuudessa nyt meillä on käsittelyssä vain tämä tuloverokokonaisuus, jossa todella SDP keventäisi pieni- ja keskituloisten palkansaajien, eläkkeensaajien verotusta sellaisella puolella miljardilla enemmän kuin hallitus, niin, totta kai, on rehellistä myös todeta, että muutenkin verotuksessa olisimme tekemässä erilaisia ratkaisuja. Niin kuin aina, nämähän ovat valintoja.

Jos nyt otan täältä tuloverokokonaisuudesta yhden eron, mikä on aika simppeli käydä läpi: Hallitushan todella jatkaa tätä täyssähköautojen työsuhdeautoetua, mikä tarkoittaa siis sitä, että muutama kymmenen miljoonaa käytetään valtion rahaa siihen, että pyritään tällä vuosikymmenellä saamaan liikenteeseen 10 000 täyssähköautoa. Hallituksen omankin esityksen mukaan näistä 8 500 autoa ostettaisiin joka tapauksessa, ilman tätä esitystä. Jokainen voi laskea siitä, paljonko tämä muutama kymmentä miljoonaa vuosittain on per nämä 1 500 autoa, joita sillä saadaan. Sen sijaan, että me tehtäisiin näin, olemme valmiita pitämään verottomana sen edun, että työnantaja voi halutessaan tarjota työntekijälleen esimerkiksi ilmaisen sähkölatauksen työpaikalla. Tämä etu kustantaa verotuksellisesti muutaman miljoonan vuodessa, hallituksen malli 20 miljoonaa. Tässä on yksi.

Tai toinen on se, että kun hallitus vaikkapa kiristää nyt todella eläkkeensaajien verotusta — tekee tämän edustaja Viitasen mainitseman ryöstöveron, jolla hallitus ajattelee saavansa 150 miljoonaa lisää — niin SDP olisi valmis esimerkiksi siellä pääomatuloverotuksen puolella uudistamaan tämän osinkoverojärjestelmän, puuttumaan siihen verotuksen poraanreikään, joka meille on syntynyt. Eli puhutaan näistä listaamattomien osakeyhtiöiden huojennetuista osingoista, jotka tässä valtiovarainministeriön arvioinnissa tarkoittaisivat noin puolta miljardia euroa. Sillä peruisi aika monta hallituksen tekemää veronkiristystä, jotka osuivat tänne tavalliseen työssäkäyvään palkansaajaan tai eläkkeensaajaan, puhuttiin sitten todella tästä eläkkeensaajien lisäverosta tai esimerkiksi siitä, että hallitus nettovaikutuksiltaan 200 miljoonalla eurolla kiristää arvonlisäverotusta nostamalla tuotteet kymppikannasta 14 prosentin kantaan.

Kyllä täällä verotuksessakin on mahdollisuuksia tehdä erilaisia valintoja. SDP:n valinta on selvä: kevennetään enemmän pieni- ja keskituloisten palkansaajien, eläkkeensaajien työn verotusta ja vastaavasti ollaan esimerkiksi pääomatulojen puolella valmiita tekemään sellaisia kiristyksiä, jotka lisäävät oikeudenmukaisuutta, tilkitsevät meidän veropohjan aukkoja ja myös tasapainottavat valtiontaloutta.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

16.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Ajattelin vielä puuttua yhteen kohtaan tässä hallituksen esityksessä, ja se on tämä koulutusvähennys, josta hallitus leikkaa. Pidän tätä valintaa varsin huonona myös oikeastaan peilaten siihen, mitä kaikkea muuta koulutuksesta on leikattu.

Hallitushan on lakkauttanut aikuiskoulutustuen, ja siinä kohtaa aika paljon kuultiin perusteluja siitä, että yksilöiden täytyy ottaa vahvempaa vastuuta omasta jatkokoulutuksestaan ja työnantajien tulee ottaa vahvemmin vastuuta jatkokoulutuksesta. Nyt sitten kuitenkin, jos katsotaan, niin koulutusvähennystä ollaan leikkaamassa, eli tässä ei ole oikein logiikkaa. Eikä ole kyllä logiikkaa siinäkään, että kun aikuiskoulutustuki lakkautettiin ja hallitus on luvannut, että siihen tilalle tuodaan sitten joku muu malli, niin valitettavasti sellaista mitään muuta mallia ei ole tuotu ja meillä on tilanne, jolloin jatkuvaa koulutusta tavallaan heikennetään nyt monelta kantilta, niitä mahdollisuuksia ihmisten siihen osallistua.

Kun kuitenkin samaan aikaan tiedetään, miten valtavasti maailma muuttuu, miten työelämä muuttuu, miten täydennyskoulutus, kouluttautuminen ja myös alanvaihto ovat yhä enemmän arkipäivää meille jokaiselle, niin silloin tämäntyypiset eri kautta tulevat leikkaukset koulutukseen ja aikuiskoulutukseen, jatkuvaan oppimiseen, ovat kyllä todellakin huolestuttavia. Ennen kaikkea, jos me mietitään, mitkä ovat ne keinot, miten me vastataan tässä muuttuvassa maailmassa koko ajan osaamista painottaviin erilaisiin työuriin, niin silloin meillä pitäisi olla näitä keinovalikoimia monenlaisia, ja nyt tämä leikkaus koulutusvähennyksestä on yksi heikennys tähän kokonaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.50 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Muistutetaanpa nyt vasemmisto—oppositiota hieman tosiasioista. Nimittäin jos te olette nyt tämän noin puolitoista vuotta arvostelleet hallitusta paitsi säästöistä, paikoin jopa niitten riittämättömyydestä, mutta toisaalta arvostelleet myös tämän hallituksen verolinjauksia, niin saanen muistuttaa siitä, että SDP on esittänyt tätä hallitusta merkittävästi enemmän veronkiristyksiä, veronkorotuksia ja toisaalta merkittävästi tätä hallitusta vähemmän säästöjä. Siitä huolimatta, että valtiontalous on ollut kuralla 17 vuotta, vieläkö ei säästöt kelpaa, ja toisaalta nimenomaan niiden kasvu- ja työllisyystoimien osalta SDP on kaikista voimakkaimmin huutanut hallitusta peruuttamaan. Eli veronkorotukset kelpaavat mutta eivät menosäästöt eivätkä kasvu- ja työllisyystoimet.

Jos nyt palataan vaikka tuohon viime kevään takaiseen, niin silloin SDP ei suinkaan esittänyt puolet enemmän veronkorotuksia, ei kaksi kertaa enemmän veronkorotuksia, vaan noin kaksi ja puoli kertaa enemmän veronkorotuksia kuin tämä hallitus. Kun meidän veronkorotuksemme siinä 9 miljardin kokonaisuudessa liikkui 1,5 miljardin pakeilla, SDP:n vaihtoehdossa ne liikkui 3,4 miljardin pakeilla. Se on aikamoinen veromoukari, kuten edustaja Viitanen Tampereen valtuustossa tällä viikolla puhui, [Pia Viitasen välihuuto] veromoukari SDP:ltä nimenomaan palkansaajille, suomalaiselle sijoittamiselle... [Mikrofoni sulkeutui edustaja Pia Viitasen painaessa vastauspuheenvuoronappia — Pia Viitasen vastauspuheenvuoropyyntö] — Pyydän edustaja Viitasta odottamaan vastauspuheenvuoroa keskeyttämättä omalla painamisellaan minun puheenvuoroani.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Jatkan, jos puhemies sallii, vielä puheenvuoroni loppuun. SDP:ltä oli tulossa siis aivan jättimäinen veropommi nimenomaan suomalaisille, suomalaisille pääomille, kasvulle, sijoittamiselle, kaikelle tälle, ja samanaikaisesti te kritisoitte tätä hallitusta kaikesta siitä. Se on minusta kaksinaamaista. Haluaisin kuulla teiltä enemmän tässä salissa, että puhuisitte teidän veronkorotusaikeistanne, koska sitä teillä on kaksi ja puoli kertaa enemmän kuin tällä hallituksella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, vastauspuheenvuoro.

16.52 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi varmaan ollut kyllä ihan hyvä, edustaja Vigelius, että edustaja Viitanen olisi teidät keskeyttänyt, niin että te ette olisi sitten mennyt puhumaan ihan hirveästi ohi totuuden. [Naurua] Tosiasiahan on, että viime syksynä tämän vuoden budjettiin SDP esitti pienemmät prosentit pieni- ja keskituloisille, siis matalamman verotuksen, suuremmat veronkevennykset tälle vuodelle. Siis ensi vuodellekin esitämme isommat veronkevennykset pieni- ja keskituloisille. [Timo Suhonen: Mitä ihmettä?] Tämä on se totuus.

Sitten, kun te puhutte näistä kiristyksistä, kyllä, se on ihan totta: Me esitämme, että uudistetaan nykyinen osinkoverotuksen porsaanreikä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Pääomat pois!] Me esitämme, että uudistetaan tämä nykyinen osinkoverotuksen porsaanreikä — siis se, jossa nyt esimerkiksi erilaiset toimijat ovat jopa alkaneet kikkailemaan holdingyhtiöjärjestelmällä. Se käy meille, se lisää verotuksen oikeudenmukaisuutta. Hallitus ei ole kyllä siihen puuttunut. Että seuraavan kerran kun puhutte, niin pitäytykää totuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen, vastauspuheenvuoro.

16.54 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on muuten iso arvonlisäveromoukari, kun alempia kantoja nostetaan rajusti ja samaan aikaan tehdään historiallisesti suurin arvonlisäveron korotus kesken vuotta. Kyllä se aikamoinen moukari on, mikä täällä sitten hallituksella heiluu.

Mitä tulee näihin listaamattomiin yhtiöihin, mistä ollaan esitetty, niin emmehän me SDP:ssä ole ainoita, ketkä ovat tätä esittäneet. Nimittäin valtiovarainministeriön oma työryhmä on jo kahdesti tätä esittänyt muun muassa siksi, että tämä malli ei kannusta investointiin, se ei kannusta kasvuun, vaan se kannustaa keräämään pääomia yhtiöiden sisään. Samaan aikaan se tarkoittaa myös sitä, että tällä hetkellä isojakin osinkotuloja voidaan nostaa minimaalisella verotuksella. Silloin puhumme verotuksen oikeudenmukaisuudesta.

Puhemies! Aivan kuten edustaja Räsänen totesi, tosiasia ja totuus on se, että jo tälle vuodelle, mutta myös ensi vuodelle, SDP verottaisi pieni- ja keskituloisia palkansaaajia, eläkkeensaaajia, pieniä yrittäjiä kevyemmin kuin mitä hallitus moukaroi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, vastauspuheenvuoro.

16.55 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä kyllä voi välttyä ihmettelemästä, että, perussuomalaiset, te puolustatte sitä, että osinkoverotukseen ei saa millään tavalla puuttua. [Aino-Kaisa Pekonen: Näin on!] On käsittämätöntä, että kun suomalaiset asiantuntijat ovat ehdottaneet, millä tavalla niitä verotuksen porsaanreikiä voisi kitkeä tässä maassa, niin sen vertaa ei ole selkärankaa tämän salin oikealla laidalla, että

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

asiallisesti otettaisiin näitä asiantuntija-arvioiden huomioita huomioon. Te menette kokoomuksen selän taa piiloon ja toteatte vain, ettei mitään ole tehtävissä, ja kehtaatte vielä tulla tänne puolustamaan ja menemään vielä oikealta kokoomuksesta ohi sanomalla, että tähän ei ikinä saa puuttua. Tämäntapainen yhteiskunnan kehittäminen osinkoverotukseen puutumatta jättämisellä on kyllä käsittämätön arvovalinta teiltä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom, varsinainen puheenvuoro.

16.56 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! En lähde vastaamaan provokaatioihin. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto] Kyllähän se tunnettu tosiasia on, että sosialistien kanssa ei kannata huutokauppaan ryhtyä, siinä jää aina toiseksi. [Kim Berg: Kuka ryhtyy?]

Mutta jos katsotaan tämän hallituksen ohjelmaa ja hallituksen veropoliittista linjaa, niin täytyy tietenkin peilata sitä siihen, mikä meidän julkisen talouden tila tällä hetkellä on. Siinä suhteessa, että meillä on alijäämä toistakymmentä miljardia ja hallituksen sopeutus tällä kaudella tulee olemaan noin yhdeksän miljardia kokonaisuudessaan, veronkorotusten osuus siitä potista on nähdäkseni maltillinen — joskin isoja korotuksia tehdään, ja olen niistä hyvin surullinen, kuten uskoakseni moni muukin, paitsi ehkä vasemmalla, jossa oltaisiin toivottu vielä enemmän veronkorotuksia.

Mutta jos lähdetään tästä ansiotuloverotuksen kokonaisuudesta liikkeelle, niin täytyy muistaa, että hallitusohjelmassa on painottaen pieni- ja keskituloisia linjattu 405 miljoonan euron edestä veronalennuksia, joista on toimeenpantu vasta osa tämän hallituskauden aikana. Eli älkää huolehtiko, sosiaalidemokraatit, työtä tekeväälle luokalle veronalennuksia on vielä tämän hallituskauden aikana luvassa.

Hieman olen pettynyt siihen, että teiltä ei ole tullut vielä kiitosta siitä, että kahden ylimmän tulodesiilin verotus reaalisesti kiristyy ensi vuonna, koska heiltä jätettiin tekemättä indeksitarkastus, eli rikkaille tulee teoreettisesti veronkorotus ensi vuodelle. Jos heidän tuloinsa nousevat inflaation verran, niin sinne ei tehty tarkistusta, toisin kuin muille tuloluokille.

Sanoisin, että ensi vuoden osalta yksi isoimmista voittajista ovat myöskin työssäkäyvät lapsiperheet ja yksinhuoltajat, joille tulee veronalennuksia työtulovähennyksen muodossa 50 euroa lasta kohden, ja yksinhuoltajilla tämä tulee olemaan tuplana eli 100 euroa lasta kohden. Tämä on tietenkin positiivinen linja lapsiperheiden kannalta, koska heillä on myöskin paljon menoja lapsista johtuen. Näen, että tämä on myös kannustin lapsiperheille ottaa työtä vastaan.

Toisaalta on ajoneuvoveron perusveroalennus, joka keventää verotusta nimenomaan siinä luokassa, missä ei ole varaa ostaa niitä uusia sähköautoja ja hybridautoja — siihen yhdistettynä hallituksen muut veronalennukset liittyen polttoaineisiin, joista ensimmäinen on toimeenpantu viime vuoden budjetissa, ja hallitusohjelmassa on vielä linjattu yksi 100 miljoonan lisäys CO₂-komponentin muodossa. Muistutan, että sosiaalidemokraatit olisivat omassa vaihtoehdossaan jakeluvelvoitteen korottamisen lisäksi korottaneet myös polttoaineveroa, mikä olisi ollut suoraan isku suomalaisen työssäkäyvän duunarin, joka ajaa autolla sinne töihin, lompakkoon, mutta se taitaakin olla nykyään teidän pahin vihollisenne. [Pia Viitanen: Mites se työmatkavähennys?]

Totesitte myös pääomien verottamisesta, että mikä siinä on, että täällä ei olla siihen hirveästi valmiita. Sehän johtuu käytännössä siitä, että meillä Suomessa tällä hetkellä ei ole riittävästi pääomia. Tähän maahan ei investoida. Herätys! Suomesta puuttuu talouskasvu

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

— 17 vuoteen ei talouskasvua. Tämä maa tarvitsee lisää pääomia, tämä maa tarvitsee lisää yrittäjiä, tämä maa tarvitsee lisää suomalaisia duunareita, joille jää enemmän palkasta käteen. Se on tämän hallituksen tavoitteena: enemmän ihmisiä töihin, enemmän menestyviä yrityksiä Suomeen. Suomi menestyy tämän hallituksen toimesta, [Krista Kiurun välihuuto] kun nämä toimeenpannaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.59 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Vaikea ymmärtää, mistä SDP:n puheen-
vuorot oikein kumpuavat. Siis minä puhuin verotuksen kokonaisuudesta, ja te alatte puhu-
maan jostakin osinkoverotuksesta tai erilaisista verohuojennuksista. [Pia Viitanen: Ei,
vaan tähän viittasitte siihen!] Minä puhun siitä verotuksen kokonaiskuvasta, paljonko SDP
lisäisi suomalaisten verotaakkaa, katsomatta sitä, miten se verotaakka välttämättä jakau-
tuu, vaan kuinka paljon, moninkertaisesti enemmän te olette valmiita lisäämään verotaak-
kaa suomalaisille, olivat ne palkansaajia, olivat ne yrittäjiä, olivat ne sijoittajia, oli se omis-
tavaa luokkaa. Teillä oli paljon enemmän veronkorotuksia kuin tällä hallituksella, joka jou-
tui tekemään kompromisseja neljän puolueen välillä, mutta kun te yksin oppositiossa luot-
te oman vaihtoehtonne, jonka minäkin luin, niin kaksi ja puoli kertaa enemmän veronko-
rotuksia kuin tällä hallituksella. Jos se veromoukari heiluu, niin kyllä se heiluu siellä va-
semmalla puolella salia. Totuushan on se, että jos te olisitte hallituksessa, te heiluttaisitte
sitä veromoukaria, ette yksin, ette yksinvaltaisesti vaan toverienne kanssa siellä vasemmis-
toliitossa, vihreissä ja keskustassa ja lopputuloksena saattaisi olla vieläkin enemmän ve-
ronkorotuksia kuin mitä te yksin esitätte omissa vaihtoehtoissanne esimerkiksi viime ke-
väänä.

Luettelen täältä nyt joitain veronkorotuksia, mitä SDP on esittänyt. SDP olisi ollut val-
miina korottamaan arvonlisäveroa — [Jaana Strandman: Juuri näin!] kyllä, arvonlisävero-
moukari olisi heilunut, edustaja Viitanen — lisäksi ihmisten tuloveroja, ajoneuvoveroa,
polttoaineveroa, työkoneiden polttoaineita, lahjaveroa, perintöveroa, valmisteveroja sekä
lukuisia muita omistamisen, sijoittamisen ja yrittämisen veroja, näitä satojen miljoonien
edestä, kokonaisuudessaan noin kolmella ja puolella miljardilla eurolla. [Jaana Strand-
man: Oho!] Alvia 800 miljoonalla, makeisia, virvoitusjuomia, alkoholia, tupakkaa vielä
entisestään 400 miljoonalla, kotitalousvähennyksen supistamista 100 miljoonalla, ajoneu-
voveroa 100 miljoonalla, polttoaineveroa 170 miljoonalla. Työkoneiden polttoaineverotu-
kea olisi leikattu 100 miljoonalla, lahjaveroa, perintöveroa ja niiden huojennuksia 170 mil-
joonalla, ja lukuisia muita veronkorotuksia, jotka kyllä koskettavat ihmisten arkea mutta
myös niitä talouskasvun, sijoittamisen, yrittämisen ja pääoman edellytyksiä, mitä Suo-
meen tarvittaisiin. Me ollaan köyhä kansa. Me ollaan köyhä kansa, ja sellaisena me kyllä
tullaan olemaan jatkossakin. Sellaiseksi me tulemme jäämään, jos himoverottajat vasem-
malla saisivat päättää, mutta luojan kiitos, nyt pari vuotta voidaan mennä maltillisemmalla
linjalla ja hieman kohti oikeampaa polkua. [Aino-Kaisa Pekonen: Leikata ihmisten palve-
luista!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Krista.

17.02 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! No, ihan ensin pitää sanoa tietysti tuos-
ta äskeisestä edustaja Vigeliuksen listasta, että hallitushan on nimenomaan nyt korottamas-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

sa esimerkiksi sitä alvia puolitoista prosenttiyksikköä, tai on jo korottanut, ja alvikantoja ollaan nostamassa kymppikannasta neljäntoista, ja aika montakin siellä listassa olevaa asiaa on nyt tämä hallitus tekemässä. Mutta se siitä.

Kyllä minä itse näen, että verotusta tarvitaan nimenomaan siinä, että julkiset palvelut saadaan hoidettua, ja julkiset palvelut on juuri se, josta suomalaiset haluavat huolehtia — hyvästä koulutuksesta, hyvistä sote-palveluista, vaikka tiestön kunnosta. Eli kyllähän me, totta kai, verorahoja tarvitaan, ja on tärkeää, että niitä keräämme, mutta tietysti sen keräämisen tulee olla oikeudenmukaista, ja myös sitten niiden palveluiden osalta, mitä verorahoilla tuotetaan, pitää huolehtia, että se on oikeudenmukaista. Ja kyllä me kaikki tiedämme sen tosiasian, että nyt tässä tilanteessa meidän täytyy tarkastella niin sitä verotusta kuin palveluita ja miettiä, mistä voimme mahdollisia säästöjä tehdä. Sehän on nyt tätä arkipäivää täällä.

Mutta se, mikä oli tässä keskustelussa mielenkiintoista, oli se, että esille nousi tämä listaamattomien osakeyhtiöiden verotus, ja oikeastaan on hyvä, että se nousi tässä keskustelussa esille, koska kyllähän se on yksi Suomen verojärjestelmän selkeimmistä puutteista. Oli oikeastaan aika hämmästyttävää kuulla se, miten Perussuomalaiset sitä vahvasti puolusti, kun me tiedämme kuitenkin, että kaikki asiantuntijat ovat jo pitkään esittäneet, että se on verotus, jota tulisi tarkastella ja jota tulisi uudistaa. Se on nostettu lukuisissa tutkimuksissa ja raporteissa yhdeksi Suomen verojärjestelmän selkeimmäksi ongelmaksi, eikä vastaavaa veroetua ole missään muussa Euroopan maassa. Oikeastaan nyt, kun näinä aikoina hallituskin on sanonut jokaisen kiven kääntäneensä miettien sitä, mistä löydetään niitä keinoja julkisen talouden tasapainottamiseen, minusta on todella hämmästyttävää, että tähän ei ole kyetty puuttumaan. Sitä asiaa ei ole nostettu pöydälle ja lähdetty tutkimaan, mitä tälle tulisi tehdä. Jotenkin tämän keskustelun perusteella minulle valkeni, että ilmeisesti se on ollut sitten perussuomalaiset, jotka tämän työn ovat estäneet, ja tämä täytyy sanoa, että se on ehkä yllättäväkin kuulla ja varsin hämmästyttävää. Toivoisin todella, että sitä hallitus nyt rohkeasti lähtisi katsomaan ja miettimään, koska kyllä se on monella tapaa myös sentyyppinen verotus, jossa ei ole kyetty selkeyteen. Se ei ole neutraalia suhteessa toimialoihin ja yritysten rakenteeseen, ja näin se myös estää sen, että kilpailu olisi markkinoilla tehokasta ja pääomat ohjautuisivat tuottavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Vigelius.

17.05 Joakim Vigelius ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kenen puheenvuoroon viittaatte, mutta minä en ole tainnut mainita tässä salissa sanallakaan listaamattomien yritysten osinkoverotusta ennen tätä. En tiedä, kenen puheenvuoroihin te viittaatte ja kenen puheenvuoroista te itseänne ruoskitte tuohon keskusteluun, koska minä en ole niistä ainakaan tässä salissa puhunut. Minä puhuin verotuksen kokonaisuudesta. En puhunut kymmenien miljoonien enkä satojen miljoonien kokonaisuudesta, minä puhuin miljardiluokasta, siis siitä luokasta, mikä on se kokonaisuus eri puolueiden vaihtoehtoissa verotuksen suhteen tällä hetkellä. Siellä puhutaan ei kymmenien miljoonien, ei satojen miljoonien, vaan miljardien, siis tuhansien miljoonien eroista puolueiden välillä, kuinka paljon haluttaisiin korottaa veroja. Se, että yksittäistä verotyyppiä muutetaan suuntaan tai toiseen sadoilla miljoonilla, se ei ollut minun pointtini, siihen minä en edes viitannut. Minä puhuin siitä kokonaisuudesta, kuka verottaisi enemmän ja kuka vähemmän.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitanen.

17.06 Pia Viitanen sd: Rouva puhemies! Minä todellakin toivon, minä toivon sydämestäni, että kuluttajat kävisivät nimenomaan tämän kokonaisuuden läpi ja vertailisivat niiden sisältöjä eri puolueiden, hallituksen ja vaikkapa SDP:n välillä.

Nimittäin tosiasia on se, mikä täälläkin on sanottu, että SDP:n vaihtoehto verottaisi kevyemmin pieni- ja keskituloisia palkansaajia, eläkkeensaajia, yrittäjiä. Yrittäjiä kaiken kaikkiaan verottaisimme merkittävästi kevyemmin kuin hallitus — emme tekisi näitä mukareita sinne. Ja kyllä, me puuttuisimme tähän listaamattomien yhtiöiden huojuennettuun osinkoon, joka on iso epäkohta. Kyllä, me puuttuisimme vaikkapa institutionaalisten sijoittajien lähdeveroon, joka muuten koskisi myös ammattiyhdistysliikettä. Ihmettelenpä, miksei se ole perussuomalaisille tähän mennessä kelvannut.

Alvista: Emme missään nimessä nostaisi näitä alempia kantoja. Siitä seuraa ainoastaan työttömyyttä ja huonoa kehitystä. Me emme olisi nostaneet nuorten ensiasunnon ostajien verotusta, emme missään nimessä, mutta hallitus tietenkin tätäkin meni nostamaan ja kävi nuorten kimppuun. Me emme nostaisi lääkkeiden verotusta. Me emme nostaisi joukkoliikenteen verotusta. Me emme nostaisi kirjojen, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden, matkailun verotusta ja tätä kautta kiihdyttäisi kasvua. Tässä ovat meidän erot.

Ja minä, puhemies, todellakin toivon, että kuluttaja nimenomaan katsoisi sitä kokonaisuutta ja sen sisältöä ja vertaisi näitä arvovalintoja, niitä arvovalintoja, mitä tässä on tehty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

17.08 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Veromoukaria 800 miljoonalla; yhden prosenttiyksikön korotus alviin; makeisten, virvoitusjuomien, alkoholin ja tupakan lisäveronkorotuksia 400 miljoonalla; [Välihuuto vasemmalta] kotitalousvähennyksen supistaminen 100 miljoonalla; ihmisten tuloverotuksen kiristäminen 130 miljoonalla; ajoneuvoveroa 100:lla; polttoaineveroa 170 miljoonalla; ja vielä työkoneiden polttoaineiden verotukea olisitte leikanneet myöskin 100 miljoonalla; lahjaveroa, perintöveroa ja niiden huojuennuksia 170 miljoonalla; ja lukuisia muita, lukuisia muita, ihmisten, yritysten, pääomien lisäverotusta SDP:n riveistä — teidän ihan keskenänne päättämiä veronkorotuksia, ei siis hallitusyhteistyössä.

Se olisi mielenkiintoista nähdä, millaisen oppositio-ohjelman te tuossa oppositiossa, tuolla kokoonpanolla — SDP, vasemmistoliitto, vihreät ja keskusta — saisitte luotua ja kuinka paljon siellä olisi veronkorotuksia. Mutta yksinään SDP:n tekemässä oppositio-ohjelmassa oli 3,4 miljardia veronkorotuksia lisää. Tällä hallituksella on 1,5. Siinä on aika merkityksellinen ero, tuleeko veronkorotuksia 1,5 miljardia vai tuleeko niitä 3,4 miljardia. Se näkyy paitsi ihmisten arjessa myös siinä, kuinka paljon tänne pystytään ylipäättään houkuttelemaan pääomia, sijoittamista, kuinka kiinnostavaa on tehdä Suomen kaltaisessa valtiossa yritystoimintaa.

Tällä hetkellä tilanne on se, että ei tarvitse olla kovinkaan paljon päälle keskiansioiden, kun jokaisesta tienatusta lisäeurosta puolet kuuluu valtiolle, jopa enemmistö kuuluu valtiolle. Jokainen voi miettiä, kuinka innostava, talouskasvua puoleensa vetävä ympäristö on sellainen maa, jossa lisätyön tekeminen — ja arvokkaan lisätyön tekeminen — palkitaan sillä, että valtio vie yli puolet. Teet enemmän työtä valtion eteen kuin esimerkiksi oman

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

perheesi tai oman elintasosi eteen. Siinä kannustavaa veroympäristöä Suomesta SDP:n malliin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

17.10 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Tähän keskustelun lähtökohdaksi täytyy laittaa kuitenkin se, että jos Suomessa ei talous ole kasvanut 17 vuoteen — ajatelkaa, 17 vuoteen — niin kyllähän nyt jonkunäköisiä ratkaisuja pitää löytyä. Ja hallituksella on omansa: on kasvutoimet, on verotuksen kokonaisuus, on nämä sopeutustoimet, jotka on välttämättä tehtävä, jotta meillä hyvinvointivaltion rahoituspohja säilyy vakaana eikä jouduta tilanteeseen, jossa se kaatuu kokonaan. Ihmettelen, että te pystytte yksin oppositiossa, siis ilman, että teidän tarvitsee neuvotella kenenkään kanssa, löytämään yli kaksinkertaiset veronkorotukset tähän maahan, siis maahan, jossa kokonaisveroaste on yksi maailman korkeimmista. Suomessa ei ole juurikaan ja paljon pääomia, tänne ei investoida, ja teidän vastaus tähän kriisiin, jota voidaan kutsua kriisiksi, jos 17 vuoteen ei ole kasvanut — muuten järkyttävä hyvinvointitappio pienituloisille, keskituloisille, jokaiselle suomalaiselle — on kaksinkertainen veronkorotus suhteessa hallitukseen. On se uskomatonta. Veromoukari heiluu, terveisin sosiaalidemokraatit.

Kuitenkin korostan sitä, että jos katsotaan pieni- ja keskituloisten verotusta ja mitä sille tullaan tällä kaudella tekemään — ei vain vuonna 25 tai tänä vuonna, vaan sen koko neljän vuoden aikana, jolloin tämä hallitus tulee olemaan kasassa — niin siellä on yli 400 miljoonaa euroa veronalennuksia painottuen nimenomaan pieni- ja keskituloisille. Lapsiperheille ensi vuoden osalta, kuten aikaisemmin totesin, 50 euroa työtulovähennykseen per vanhempi, yksinhuoltajille korotettuna yhtä lasta kohden, eli 100 euroa perheelle, yksinhuoltajalle, 100 euroa, jos on lapsi. Se on positiivinen asia.

Kun minä katson sitä teidän vaihtoehtoanne ja jos ajattelisin, että olisin suomalainen, tuommoinen tavallinen rividuunari tuolla maaseudulla ja pitäisi lähteä vaikka sillä autolla töihin, niin kyllä pelottaisi sosiaalidemokraattien vaihtoehto. Ei naurattaisi. Mutta eipä tavallinen suomalainen duunari teidän edunvalvontalistallanne kovin korkealla valitettavasti viime vuosina ole ollutkaan enää. Siellä ehkä korostuvat sitten muut edut, kuten ay-johdon etu ja ay-liikkeen asema tässä yhteiskunnassa, mutta suomalainen duunari tulee siellä rivin viimeisenä, sivun pohjalla [Krista Kiuru: Ai suomalaisen duunarin puolella on tämä hallitus!] — sivun pohjalla. [Krista Kiuru: Nyt on aikoihin eletty! Nyt se kuultiin!]

Tämä hallitus on suomalaisen duunarin puolella ja tavoittelee sitä, [Välihuutoja] että tämä maa menestyy, tähän maahan syntyy työpaikkoja, tähän maahan tulee pääomia, joilla voidaan investoida, rakentaa tehtaita ja palkata työntekijöitä. [Krista Kiuru: Populismihuippu, hyvin menee!] Ne työntekijät syntyvät sinne yrityksiin, ja me tarvitaan menestyviä yrityksiä. — Kyllä, me tarvitsemme menestyviä yrityksiä. Sosiaalidemokraatit eivät tarvitse, te tarvitsette vaan veronkorotuksia ja heikkoa valtiota, jossa kukaan ei menesty ja kaililla on yhtä kamalaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigeliu.

17.13 Joakim Vigeliu ps: Arvoisa puhemies! Meillä on sikäli epäterve tilanne Suomessa, että meillä on monia puolueita, jotka oikeastaan elävät siitä, niiden kannatus elää siitä, että mahdollisimman moni ihminen on julkisten menojen, julkisten palveluiden, jul-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kisten tulonsiirtojen varassa. Osan puolueista kannatus perustuu voimakkaasti siihen, että on ihmisiä, jotka ovat valtion varassa. Se johtaa valitettavasti monilla puolueilla myös politiikkaan, joka lepää sen varaan, että ei välttämättä halutakaan luoda niin innokkaasti Suomeen kasvua, vientiä, yrittämisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä, tai toisaalta sitä, että ihmisillä olisi innostusta ja intressejä lähteä kasvattamaan omaa palkkatasoaan, omaa elintasoaan, ottaa vastaan lisätyötä. Mieluummin käytetään se aika — se arvokas, arvoisa aika, mikä saadaan erilaisissa lähetyksissä, kyselytunneilla, turuilla, toreilla, mikrofonin edessä, lavoilla — siihen, että puhutaan ihan hirveästi kaikesta siitä, mitä halutaan tehdä veronmaksajien rahoilla, mitä voidaan tarjota: palveluita, maksutonta, ilmaista, jonka maksaa sitten se tyyppi, joka tekee tosissaan työnsä siten, että jokaisesta tienatusta lisäeurosta, palkankorotuksesta, puolet meneekin valtiolle. Meillä on puolueita, jotka elävät siitä, että tarjoavat veronmaksajien rahoja muille.

Ja sitten on joitain puolueita — luoja kiitos, meillä on tällainen itse itseään tasapainottava järjestelmä, että jossain kohtaa syntyy myös vastavoima — jotka ajattelevat ja jotka yhdistyvät sen ajatuksen ympärille, että me tarvitaan itse asiassa enemmän työtä, me tarvitaan enemmän vaurautta ja me tarvitaan sitä, että tämä on kilpailukykyinen ympäristö sekä suomalaisille pyrkiä parempaan — parempaan vaurauteen, parempaan elintasoon — mutta myös niin, että kun tänne tulee ulkopuolelta ihmisiä maahanmuuttajina, myös he pääsisivät nimenomaan korkeaan tulotasoon kiinni erityisosaajina sen sijaan, että tuodaan halpatyömarkkinoille halpatyövoimaa ja poljetaan sillä suomalaisen duunarin palkkoja.

Minusta se olisi ihan mielenkiintoinen tutkimuslähtökohtakin, kuinka paljon SDP:n käyttämistä puheenvuoroista koskettaa oikeasti suomalaista työntekijää ja duunaria ja kuinka paljon niistä puheenvuoroista oikeasti keskittyy siihen, että puhutaan ja lahjotaan äänestäjiä erilaisilla julkisilla varoilla, uusilla palveluilla, joita voidaan tarjota nimenomaan näiden duunarien piikkiin. Siinä mielenkiintoinen tutkimusaihe, jos joku akateemikko tätä puhetta tällä hetkellä kuuntele.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

17.16 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! On vielä välttämätöntä nähdäkseni perustella hieman sitä, minkä takia hallitus ei tee... [Krista Kiuru: Perussuomalaiset keskustele keskenään! — Vasemmalta: Ne keskusteli eilenkin! — Timo Suhonen pyytää vastauspuheenvuoroa — Joakim Vigelius: Edustaja Kiuru ottaa puheenvuoron, jos haluaa puhua!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt puheenvuoro on edustaja Bergbomilla, ja sen jälkeen niitä saa täältä listan mukaan.

Kiitos, rouva puhemies! Sehän on tämän demokratian hieno puoli, että täällä kuka tahansa, joka tänne taloon on valittu, saa puhua, ja kun puhemies on puheenvuoron suonut, niin sen mahdollisuuden kyllä käytän, edustaja Kiuru.

Mitä tulee tähän hallituksen veropolitiikan linjaan, niin on vielä pakko perustella, minkä takia siellä ei ole tehty niin merkittäviä kiristyksiä sinne pääomapuolelle. Siinä on tietenkin se, että meidän pääomamme eivät ole sidottu vain Suomeen, vaan ne kykenevät kansainvälisesti liikkumaan. Pääomathan liikkuvat koko ajan. Mehän ei olla missään suljetussa saarella, vaan pääomat siirtyvät, ne siirtyvät Ruotsiin, ne siirtyvät Eurooppaan, Yhdys-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

valtoihin, Aasiaan. Jos täällä tehdään radikaaleja veropoliittisia ratkaisuja, kuten ehkä eräät haluaisivat — miljonääriverot sun muut — niin tiedätkö te, mitä tapahtuu? Ne pääomat siirtyvät täältä pois. Ja ne pääomathan pyrkivät aina löytämään sellaiseen paikkaan, jossa niillä pääomilla saadaan investoitua, niillä saadaan kasvua aikaan. Jos me nyt katsotaan, että 17 vuoteen tähän maahan ei ole kasvua syntynyt, niin herää kyllä kysymys, missä ne pääomat ovat. Miksei niitä ole tullut tänne? Ollaanko me epäonnistuttu kilpailemaan suhteessa moniin muihin maihin? Todennäköisesti ollaan.

Kiitan oikeastaan sosiaalidemokraatteja siitä, että teidän aikana yhteisöverotusta on laskettu Urpilaisen ollessa valtiovarainministerinä. Se oli hyvä ratkaisu, ja sillä varmistettiin se, että edes jonkun verran saadaan pääomia pysymään Suomessa. Ja positiivinen juttuhan oli muuten siinä se, että se alennus itse asiassa maksoi itse itsensä takaisin. Uskomatonta, mutta totta. Veronalennukset voivat saada aikaan myös tällaisen kehityksen, koska kun verotasoja muutetaan, niin voikin käydä niin, että niitä pääomia alkaa virtaamaan Suomeen, koska Suomi on houkuttelevampi investointiympäristö. Ja niillä pääomilla ja niillä tehtailä, niillä investoinneilla, synnytetään ja luodaan työpaikkoja, joilla valtio saa verotuloja, joilla rahoitetaan ne elintärkeät palvelut suomalaisille, mitä hyvinvointivaltioon kuuluu: koulut, poliisit, päiväkodit, puolustusvoimat, kaikki tämä.

Mutta jos me nyt katsotaan, miten on mennyt, niin huolimatta suurista sopeutustoimista rahat ovat edelleenkin loppu. Pitäisi hälytyskellojen alkaa soimaan. Onhan se helppo korottaa tietyn omistavan luokan verotusta, mutta siinä vaan valitettavasti usein käy niin, että verokilpailun vuoksi he siirtyvät muualle. Näin on tapahtunut jo osittain, Suomesta on lähtenyt hyvätulaisia muihin maihin pakoon perintöveroa ja ties mitä veroa. Eikä se nyt valitettavasti ihme ole. Heillä on kyky muuttaa. Mutta valitettavasti pienituloisilla ei ole sellaista ainakaan helppoa kykyä vain siirtyä tästä maasta joihinkin muihin maihin etsimään parempia olosuhteita. Sen takia minä toivon, että pidettäisiin yhdessä huolta siitä, että Suomi on myös tulevaisuudessa sellainen ympäristö, [Puhemies koputtaa] johon halutaan investoida ja joka luo työpaikkoja ja hyvinvointia kaikille tämän maan kansalaisille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen, vastauspuheenvuoro.

17.20 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset vakuuttelivat jälleen äsken puheenvuoroissaan, että edustajat ovat duunarin asialla. [Miko Bergbom: Kyllä!] He ovat esimerkkinä tehneet jo semmoisia päätöksiä, joilla työttömyysturvan omavastuu muuttuu viidestä seitsemään päivään, on kansaneläkeindeksin jäädytys, joka vaikuttaa moniin etuuksiin, lomakorvauksen jaksotus on palautettu, yleisen asumistuen leikkaus, työttömyysturvan suojaosan poisto, asumismenojen ehtojen tiukentaminen, lapsikorotuksen poisto, lakko-oikeuden rajaaminen, lakkosakkojen asettaminen työntekijöille, aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, vuorotteluvapaan lakkauttaminen, työssäoloehto 6:sta 12 kuukauteen, ansioturvan porrastaminen euroissa eli leikkaus, työssäoloehdon kertymisen lakkautus palkkatuetussa työssä, ikäsidonnoista poikkeuksista luopuminen. Sitten sieltä on tulossa paikallisen sopimisen uudistus, joka murentaa yleissitovia työehtosopimuksia. Sieltä on tulossa vientipalkkamalli, joka tarkoittaa sitä, että valtakunnansovittelijaa rajoitetaan neuvottelemasta paremmista palkoista. Sitten sieltä ovat tulossa määräaikaistuuksien mahdollistaminen vuodeksi ilman perusteita, irtisanomisen helpotus ja niin edelleen ja niin edelleen ja niin edelleen.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Kuinka te kehtaatte sanoa, että te olette duunarin asialla? Hävetkää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

17.21 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Muistutan SDP:n edustajaa siitä, että se ei ole pelkästään perussuomalaisten mielipide ja perussuomalaista politiikkaa seisoa duunarin takana, vaan on myös niin, että nykyisissä kannatusmittauksissa ja niitten tausta-aineistoissa käy hyvin selville, että Suomessa on tällä hetkellä kaksi selkeästi suosittua puoluetta duunareiden keskuudessa: on yhtäältä SDP, mutta siinä sijoituksessa aivan kiinni SDP:ssä on perussuomalaiset. [Vasemmalta: No ei ole! — Krista Kiuru: Gallupeilla sitä johdetaan näköjään perussuomalaisia!] Se pitää muuten täysin paikkansa. Ja SDP:n edustaja Kiuru kyllä tietää sen, jos tutustuu ollenkaan gallupien tausta-aineistoihin. Se on täysin yleistä tietoa. [Krista Kiuru: Onko teillä omia arvoja?] Perussuomalaisten duunarikannatus on käytännössä tällä hetkellä tasoissa SDP:n kanssa, ja niinä aikoina, kun esimerkiksi eduskuntavaalit on käyty: selkeästi suurin duunaripuolue.

Jos me mietitään tätä tilannetta, niin viime kädessä se, mikä on Suomen ongelma ollut viimeiset 17 vuotta, on ollut nimenomaan kasvun puute. Eli me olemme jääneet paitsi työllisyyskehityksessä myös bruttokansantuotteen kehityksessä selvästi jälkeen muita Pohjoismaita. Se on samalla johtanut myös kovaan velkaantumiseen. Meidän velkasuhteemme on selkeästi korkeammalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa, ja jo yksinään se velkavuoren kasvu, jo yksinään se aiheuttaa tällä hetkellä meidän valtiontaloudelle merkittävän rasituksen. Puhutaan noin kolmesta ja puolesta miljardista eurosta joka vuosi, mitä me maksetaan velan korkoja, korkokuluja, kolme ja puoli miljardia. Se on itse asiassa suunnilleen se veronkorotustarve tai veronkorotushalu, mikä SDP:n vaihtoehtobudjetissa on. Jos ei oltaisi velkaannuttu, niin teidänkään ei tarvitsisi teoreettisesti esittää veronkorotuksia. Mutta ollaan velkaannuttu tosi paljon, ja se on nimenomaan työllisyyskehityksen ja toisaalta talouskasvun jälkeen jäämisen syytä.

Sitten me voidaan miettiä, me voidaan kuunnella asiantuntijoita siitä, mikä on saanut Suomen jäämään jälkeen pohjoismaisesta työllisyyskehityksestä ja toisaalta bruttokansantuotteen kehityksestä. Mikä on se syy, minkä takia ollaan jääty jälkeen? Aika useasti nousevat esille ne asiat, mitä esimerkiksi edustaja Suhonen mainitsi, siis asiat, että meillä on jäykät työmarkkinat, että meillä ei vuosikymmeniin ole tehty niitä uudistuksia, taloudellisia ja työllisyysuudistuksia, joita olisi tarvittu, vaan meillä on kiristetty veroja ja jähmettyty paikoilleen ja katsottu vaan, kun 17 vuotta reaalista talouskasvua lipuu silmiemme ohi. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että joudutaan miettimään, tehdäänkö säästöjä, tehdäänkö veronkorotuksia, tehdäänkö työllisyys- ja kasvutoimia, mutta näyttää siltä, että kaikkia näitä te olette voimakkaasti vastustaneet puolitoista vuotta — paitsi veronkorotuksia, niitä te kyllä esitätte.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain 7 luvun otsikon ja 27 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 150/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, valiokunnan puheenjohtaja, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.24 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan vahvistettavaksi työttömyysvakuutusmaksut vuodelle 25. Maksuja ehdotetaan alennettavaksi edellisen vuoden tasosta. Ehdotuksessa on otettu huomioon ennusteet talouden ja työllisyyden kehityksestä sekä viimeaikaiset muutokset ansiopäivärahaan ja aikuis-koulutusetuuksiin. Maksuprosentit perustuvat arviolle 8,1 prosentin keskimääräisestä työttömyysasteesta vuodelle 25.

Hallituksen esityksen ja saamaamme selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttomattomina. Tämä esitys sisältää kaksi vastalauseetta.

Ennen kuin esitellään tarkemmin esitystä, on hyvä myöskin todeta, että tässä on kysymys budjettilaista. Se sisältyy vuoden 25 talousarvioesitykseen, ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi budjetin käsittelyn yhteydessä. Haasteeksi valiokunnalle tuli se, että tämä asia saapui tänne myöhässä käsittelyyn, mutta siitä tämän seuraavaksi istunnossa käsiteltävän esityksen yhteydessä lisää. Lain on siis tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025, ja tätä ei saada voimaan ilman suoraa lakimuutosta niin, että nämä maksut ehdittäisiin vahvistaa ajoissa, ja sen takia ollaan nyt lainmuutoksella eikä asetuksella tässä tekemisessä.

Arvoisa puhemies! Vielä muutamia näkökulmia tähän esitykseen. Ehdotuksen mukaan siis vuoden 25 palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu on 0,59 prosenttia palkasta, mikä on 0,20 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 24. Vuonna 25 työnantajamaksu ehdotuksen mukaan 0,20 prosenttia palkasta palkkasumman 2 455 500 euroon asti ja sen ylittävältä osuudelta 0,80 prosenttia. Tällöin työnantajan keskimääräinen maksu on arviolta 0,61 prosenttia palkasta, mikä on 0,21 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 24. Työnantajan keskimääräiseen maksuun sisältyy 0,02 prosenttiyksikön osuus, jolla rahoitetaan muutosturvaa. Tämä vastaava suhteellinen muutos ehdotetaan tehtäväksi sitten myös muihin maksuihin.

Täydeksi muutosturvakertoimeksi vuodelle 25 ehdotetaan asetettavaksi 2,2, kun se on nykyisin 2,9. Vuoden 23 alusta voimaan tulleen muutosturvan käytännön käynnistyttyä hitaasti ja lyhyen voimassaolon vuoksi ja luotettavien arvioiden tekemisen vuoksi on ollut haasteellista mennä tällä, mikä puoltaisi nyt tässä tilanteessa maltillisen alennuksen tekemistä muutosturvakertoimeen.

Tässä esityksessä ehdotetaan myöskin korotettavaksi työnantajan työttömyysturvan omavastuumaksua ja siinä sovellettavia palkkasummia työttömyysvakuutusmaksun palkkasumman rajaa vastaavasti vuoden 24 palkkakertoimella. Työllisyysrahasto arvioi vuonna 25 työnantajien työttömyysvakuutusmaksuista kertyvän 521 miljoonaa euroa ja palkansaajien maksuja noin 621 miljoonaa euroa. Onkin myös tarkastettu sitä, minkälaisia pus-kureita siellä tarvitaan, ja valiokunta on siitäkin oman arvionsa esittänyt.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

On todettava myöskin, että ehdotuksessa ehdotetaan joitakin muutoksia, jotka eivät sisälly vuosittain annettavaan esitykseen seuraavan vuoden työttömyysvakuutusmaksuista. Tässä esityksessä ehdotetaan, että tiedot muutosturvalausunnoissa toimittaa Työllisyysrahastolle myös jatkossa KEHA. Lisäksi työttömyyskassalakiin ehdotetaan tehtäväksi ansio-päivärahan perusosan rahoituksen muutoksesta johtuvat tekniset muutokset, jotka puuttuivat julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleenjärjestämistä koskeneesta hallituksen esityksestä.

Aivan lopuksi on todettava, että esityksessä ehdotetaan myöskin luovuttavaksi Työllisyysrahaston vuosittaisesta 50,3 miljoonan euron tilityksestä Kelalle peruspäivärahan rahoitukseen, ja tämä ehdotus sisältyy käsiteltävänä seuraavaksi tulevaan hallituksen esitykseen sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Tähän esitykseen liittyy niitä kipukohtia, jonka vuoksi tässä on nyt sitten esitetty myöskin ainakin yksi vastalause suoraan tästä. — Ja tässä tämä lyhyt esittely, kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Nurminen, poissa. — Edustaja Merinen.

17.30 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Teen vastalauseen 1 mukaisen muutosesityksen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.30 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Merisen esittämää muutosesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

17.31 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On todettava, että käsittelyssä on esitys, joka jouduttiin tuomaan kiireellisyyden vuoksi tänne varsinaisena lakiesityksenä, eikä asetuksella annettu näitä maksuja määrättäväksi, ja tätä kautta ollaan aika vaikeassa tilanteessa. Tässä tehdään myöskin muutoksia näissä maksuissa, jotka koskevat tuota seuraavaa asia-kohtaa. Asian tärkeyden vuoksi on hyvä merkata tiedoksi, että itse olisin toivonut, että me olisimme päätyneet ottamaan vakavasti tämän SDP:n vastalauseen.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaaliturvarahastojen säästöjen valtion ja kuntien talouden vahvistamiseen ohjaamista ja sairauspäivärahan muutoksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 123/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kiuru.

Keskustelu

17.32 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähden esittelemään nyt tätä isoa esitystä, jonka tehtävänä on toteuttaa sosiaaliturvarahastoihin kohdistuvien säästöjen täysimääräinen kanavointi valtion ja kuntien talouteen vuosien 25—28 aikana julkisen talouden suunnitelman mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on toteuttaa sairauspäivärahan kohdistuvan noin 60 miljoonan euron säästö julkisen talouden suunnitelmassa päivitettyllä tavalla. Kyseessä on siis hallitusohjelman ja sitä kautta hallituksen sote- ja sotusäästöistä merkittävästi suurin osa, joka tänään tässä esitellään, ja sitä kautta asialla on iso merkitys.

Hallitusohjelman menosäästöistä ja keväällä 2024 päätetyistä uusista menosäästöistä yhteensä noin 1,13 miljardia vähentää lakisääteisillä vakuutusmaksuilla rahoitettavien sosiaaliturvarahastojen, Työllisyysrahaston ja Sairausvakuutusrahaston, menoja. Ilman säästöjen kanavointia sosiaalivakuutusmaksut laskisivat sosiaaliturvarahastojen menojen pienentyessä, mikä laskisi julkisen talouden tuloja, eikä valtion ja kuntien velkaantuminen vähentyisi hallitusohjelmassa tavoitellusti. Kanavoinnista noin 220 miljoonaa euroa toteutettiin jo vuoden 24 alusta lukien ansiotuloverotusten muutosten yhteydessä, ja nyt käsittelyssä olevalla esityksellä, jota on siis sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelty, on tarkoitus toteuttaa tuo puuttuva kanavoinnin osa eli noin 914 miljoonaa euroa.

Sairausvakuutusrahasto on nyt sitten tässä aivan keskeisenä toiminnan kohteena, ja käytännössä kanavointitarpeesta, eli tuosta äsken kuullusta summasta, noin 625 miljoonaa euroa toteutetaan hallituksen esittämällä tavalla alentamalla valtion osuutta Sairausvakuutusrahastosta. Ansiotuloverotuksessa vähennyskelpoiset sosiaaliturvamaksut laskevat kanavointiratkaisun myötä, mikä kasvattaa valtion, kuntien sekä seurakuntien veropohjia, ja näin tämä loppu sitten tulee, jotta saadaan 914 miljoonaa euroa kasaan ja kokonaisuudessaan katettua.

Sairausvakuutusrahastosta tehtävä kanavointi koostuu useasta eri kokonaisuudesta, ja tänään en mene näihin yksityiskohtiin. Totean kuitenkin, että esityksessä ehdotetaan sen lisäksi pienennettävän suurimpia sairauspäivärahoja, osasairauspäivärahoja ja kuntoutusrahoja muuttamalla sairauspäivärahan laskusääntöä niin, että 70 prosentin korvaustasoon oikeuttavan vuositulon yläraja alennettaisiin nykyisestä 35 769 eurosta 27 633 euroon. Tulorajan ylittävältä osalta sairauspäivärahaa karttuu siis nykyisen 20 prosentin sijasta tuo 15 prosenttia. Nämä muutokset eivät kohdistu tietenkään niihin vakuutettuihin, jotka ovat tuon vuositulon alle.

On todettava, että valiokunta pitää tässä ratkaisussa myönteisenä sitä, että sairauspäivärahan laskusäännön muuttaminen ei alenna pienimpiä päivärahoja, jolloin myös vaikutukset asumistuki- ja toimeentulotukimenoihin jäävät maltillisemmiksi, ja tämä painotus selkeästi kohdistuu nyt näiden ylempien sairauspäivärahojen leikkauksiin.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

On hyvä todeta tässä yhteydessä, että tässä on vaikutuksia näille saajille. Nimittäin ensinnäkin tämä leikkaus koskisi noin 64 prosenttia sairauspäivärahan saajista, joista lähes 60 prosenttia on naisia. Esityksen mukaan laskusäännön muuttaminen pienentäisi keskimäärin tuota rahaa 12,51 eurolla päivältä. Miehillä keskimääräinen leikkaus olisi hieman suurempi kuin naisilla. Sairauspäivärahan laskukaavan muutos pienentäisi sairauspäivärahan kuluja noin 120 miljoonalla eurolla, mutta kun huomioidaan muut vaikutukset, niin tosiasiaassa julkiseen talouteen tämä vaikutus sitten viime kädessä on 59 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Sitten on pakko sanoa tämän esityksen vaikutuksista vielä muutamia sanoja, ja käytän tässä nyt vielä hieman enemmän aikaa, koska tämä on todella näin iso ja merkittävä leikkaus, joka tässä tehdään tähän järjestelmään. Auttamatta tietenkin keskeinen kysymys on ollut sitten tämä saamamme muu palaute.

Ensinnäkin on todettava, että me kuulumme asiantuntijoita ja erityisesti näitä meidän työmarkkinaosapuolia. Tässä kanavointiratkaisussahan taustalla oli etsiä kanavointimallia yhdessä kolmikantaisen työryhmän selvityksen pohjalta vero- ja maksutulojen sekä etuuksien rahoitusten jakautumisesta julkisen talouden eri sektorien kesken. Tämä työryhmä ei kuitenkaan saanut sellaista esitystä aikaan, joka olisi ollut yksimielinen. Työmarkkinajärjestöt, sekä työntekijät että työnantajat, jättivät työryhmäselvitykseen eriävän mielipiteen, ja he viittasivat myöskin tähän valiokuntamme kuulemisessa. Järjestöjen mukaan julkinen talous vahvistuisi jo ilman ehdotettua kanavointia, kun otetaan huomioon työttömyysvakuutusmaksujen verovähennysoikeus, työn verotuksen keventämisen työllisyyttä vahvistava vaikutus ja julkisen sektorin työnantajien velvollisuus maksaa työnantajan työttömyysvakuutusmaksua.

On hyvä todeta, että tässä yhteydessä työmarkkinajärjestöjen mukaan mahdollisesti tarvittava julkisen talouden suora lisäsopeutus tulisi tehdä ehdotetun kanavointiratkaisun sijasta lisäsäästöillä, tuloja kasvattamalla tai niiden yhdistelmällä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa järjestöt pitivät ehdotettua kanavointia vakuutusperiaatteen vastaisena, koska ansioperusteisia etuuksien rahoittamiseen tarkoitettuja sosiaaliturvamaksuja ei pitäisi käyttää muun talouden vahvistamiseen.

No, tämä on tietenkin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ollut merkittävä haaste nimenomaan siksi, että tässä on paljon myöskin taustalla yhteistä sopimista aikaisemmalta ajalta. On hyvä todeta teille, että ehdotettu kanavointi toteuttaisi täysimääräisesti vuonna 25 jo tämän mahdollisuuden velkaantumisen vähentymiseksi, vaikka nämä säästöt toteutettaisiin nyt asteittain vuosina 24 ja 26. Haasteena on se, että hallituksen esityksen mukaan eri vaihtoehtoiset tavat eivät kuitenkaan olisi riittävällä tavalla toteuttaneet hallituksen kanavoinnille asettamaa suoraa säästötavoitetta julkiseen talouteen, joten sen takia tähän ehdotukseen on täällä nyt sitten lähdetty.

Arvoisa puhemies! Tämä asia on erittäin vaikea, mutta käydään tästä asiasta tarkempaa keskustelua. Niin kuin totesin tuossa äsken, tämä liittyy näihin äsken hyväksytyihin maksuihin ja tämä liittyy niihin niin, että koko tässä kanavoinnissa tämä kokonaisuus kanavoidaan nyt eri tavalla, ja siitä syystä johtuen asetuksella ei noita äskeisiä maksuja voitu asettaa yhteiskuntaan tehtäväksi. Näin sitten jouduimme tekemään myöskin tuon esityksen, käymään valiokunnassa läpi, ja nyt tämä itse kanavointiratkaisu on tässä.

Tähän sisältyy myös vastalause.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola, poissa. — Edustaja Berg.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

17.41 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraatit eivät voi hyväksyä hallituksen esittämiä leikkauksia sairaus- ja kuntoutuspäivärahoihin, koska näiden leikkausten vaikutukset kohdistuvat ansiosidonnaiseen sosiaaliturvaan ja tarkoittavat jälleen uutta heikennystä sosiaalivakuutuksen piirissä oleville ihmisille.

Ehdotettu sairauspäivärahan laskukaavan muutos leikkaa korvauksia laskemalla niin sanottua taitekohtaa ja korvausprosenttia, mikä vaikuttaa negatiivisesti kaikkiin vakuutettuihin, joiden vuositulot ylittävät 27 633 euroa. Näin ollen jo 2 400 euron kuukausitulolla päivärahan taso heikkenee ja keskituloisen ihmisen sairauspäivärahaa leikataan 300—400 euroa kuukaudessa. Tämä on merkittävä heikennys ihmisten toimeentuloon erityisesti pitkien sairauspoissaolojen kohdalla.

Kelan tilastot vuodelta 2023 osoittavat, että lähes kaksisataatuhatta sairauspäivärahan saajaa tulee kärsimään tästä leikkauksesta. Heistä noin 40 prosenttia on miehiä ja 60 prosenttia naisia. Leikkaus on keskimäärin 12,51 euroa päivässä, mikä tarkoittaa vuositasolla 497 euron menetystä. Tämän lisäksi hallitus nostaa sairastamisen kuluja korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja, lääkkeiden arvonlisäveroa ja vuosiomavastuuta. Yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti jälleen kerran pienituloisiin ja keskituloisiin kotitalouksiin, jotka jo valmiiksi kamppailevat elinkustannusten kanssa.

Arvoisa puhemies! Pitkittyneillä sairauslomilla leikkaukset lisäävät entisestään taloudellista painetta sairastuneiden arjessa. Samaan aikaan asiantuntijat ovat varoittaneet, että heikentyneet korvaukset voivat johtaa siihen, että vakavasti sairaat joutuvat palaamaan töihin liian aikaisin vaarantaen toipumisen ja pahimmillaan pitkittäen sairauspoissaoloja tai johtaen jopa työkyvyttömyyseläkkeelle.

Sosiaaliturvan tulisi ensisijaisesti auttaa ihmisiä palaamaan takaisin työelämään ja kuntoutukseen. Nyt myös kuntoutusrahan taso laskee, mikä vaikuttaa noin 14 400 etuudensaajaan ja on omiaan vähentämään ihmisten motivaatiota hakeutua kuntoutukseen.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on nostettu esiin, että sairauspäivärahan tason leikkaamisen sijaan tulisi keskittyä sairauspäiväraajaksojen lyhentämiseen. Tämä voitaisiin saavuttaa tehostamalla ja nopeuttamalla hoitoa ja kuntoutusta, panostamalla mielenterveyspalveluihin ja parantamalla työolosuhteita osatyökykyisyyden huomioiden. On tärkeää huomata, että hallituksen esitys kanavoi säästöjä valtiolle ja kunnille siirtämällä rahoitusvastuuta työnantajille ja palkansaajille. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että sosiaalivakuutuksen rahoitusvastuu siirtyy enemmän vakuutusmaksujen ja verorasituksen kautta kotitalouksille.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit emme hyväksy hallituksen tekemiä mittavia leikkauksia sosiaaliturvaan emmekä sitä, että säästöt kanavoidaan julkiseen talouteen heikentämällä yksilöiden sosiaalista turvaa. Julkisen talouden vahvistaminen on tehtävä oikeudenmukaisesti ja ensisijaisesti tukemalla työllisyyttä, työkykyä, koulutusta ja kasvua. Tämä olisi myös hallituksen työllisyyspolitiikan kannalta järkevämpää kuin nykyinen ehdotus, joka pakottaa sairastuneet palaamaan töihin ennenaikaisesti. On selvää, että valtion ja kuntien talous vaativat vahvistamista. Tämän tulee kuitenkin tapahtua työmarkkinaosapuolten hyväksynnällä eikä hallituksen ehdottamalla tavalla, joka sivuuttaa työmarkkinajärjestöjen yhteisen eriävän mielipiteen. On välttämätöntä, että sosiaalivakuutuksen maksajat ovat mukana päätöksenteossa jatkossakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

17.46 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ollaan jälleen tässä tämänhetkisen hallituspolitiikan ytimessä: maksatetaan tämä talous niillä ihmisillä, keillä sitä ei pitäisi maksattaa. Tämä leikkaus kohdistuu erityisesti sairaisiin ja pienituloisiin, heikentää ansiosidonnaista sairauspäivärahaa ja lisää erityisesti pitkäaikaissairaiden taloudellista ahdinkoa. Sairastamisen kustannukset kasvavat. Hallituksen korotukset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin sekä lääkekuluihin lisäävät sairastavien taloudellista rasitusta. Työhön paluu ja kuntoutus vaikeutuvat. Heikentynyt korvaustaso vähentää kuntoutukseen osallistumista ja voi lisätä ennen aikaista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Varhaisemman työhön paluun riskit: alhaisempi korvaus saattaa pakottaa sairaita takaisin töihin liian aikaisin, mikä voi hidastaa myös toipumista ja lisätä sairauspoissaoloja.

Paremmat ratkaisut työllisyyden lisäämiseksi voisivat olla esimerkiksi sairauspäivärahajaksojen lyhentäminen hoidon saatavuuteen panostamalla tai kuntoutukseen panostamalla ja varhaiseen puuttumiseen panostamalla. Sosiaaliturvaleikkausten valmistelun epäreilisuus on myös: leikkausten valmistelussa ei ole huomioitu työmarkkinaosapuolten näkemystä. Oikeudenmukaisempi tapa olisi ollut vahvistaa työllisyyttä ja työkykyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

17.47 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy todeta, että meillä on aikamoinen viikko tässä käsillä. Hallitus on leikannut tällä viikolla nuorten kuntoutusrahasta ja heikentänyt vammaisten lasten ja nuorten ja heidän perheidensä toimeentuloa, ja nyt käydään sairastuneiden kimppuun, kun tässä nyt leikataan sairauspäivärahan tasoa.

Tämän esityksen vaikutukset ovat merkittäviä erityisesti pitkälle sairauslomalle jäävälle ihmiselle. Hetki sitten täällä salissa perussuomalaiset kertoivat olevansa duunarien puolella, mutta sairastuneet työntekijät eivät kyllä näytä perussuomalaisia kiinnostavan. Ja kun tähän listaan lisätään vielä tämän hallituksen päätökset korottaa asiakasmaksuja, lääkekorvauksien alkuomavastuuta ja lääkkeiden hintaa korottamalla arvonlisäveroa, niin täytyy todeta, että kyllä tämä leikkaus heikentää huomattavasti pienituloisen ihmisen toimeentuloa muutoinkin kuormittavassa tilanteessa. Samalla leikataan kuntoutusrahaa, mikä taas voi johtaa siihen, että ihmisten työ- ja toimintakyky heikkenee, vaikka päinvastoin nyt meidän pitäisi tukea ihmisten työssäjaksamista ja kannustaa ihmisiä osallistumaan kuntoutukseen. Kuntoutuksen toteuttamatta jättäminen tai lykkääntyminen liian pitkälle voi johtaa työkyvyttömyyden pitkittymiseen ja ennen aikaiseen eläköitymiseen. Ja todella tässä hallituksen ihan omassa esityksessäkin arvioidaan, että kun ihmiset pyrkivät välttämään sairauslomaa, niin työkyvyttömyyseläkkeiden hakeminen voi lisääntyä nykyiseen verrattuna. Me tiedetään, että jo tällä hetkellä esimerkiksi mielenterveyssyistä johtuvat ennen aikaiset eläköitymiset ovat aivan todellinen ongelma.

Arvoisat hallituspuolueiden edustajat, minun on pakko kysyä teiltä: kun meillä on nimenomaan liikaa ihmisiä, jotka joutuvat ennen aikaiselle eläkkeelle työkyvyttömyyden, sairastumisen takia, ja meidän nimenomaan pitäisi saada kaikki pidettyä mukana, kaikki ihmiset mukana työelämässä, jotta tässä maassa pystytään palveluita jatkossakin toteuttamaan ja verotuloja keräämään, niin mikä tämän teidän esityksenne ajatus oikein on? Nyt täällä ei kukaan hallituspuolueista edes halua kommentoida näitä esityksiä. Äskettäin täällä kyllä puhuttiin suu vaahdossa siitä, kuinka täällä pidetään perussuomalaisten osalta työntekijöiden puolia, mutta miten te ajattelette, arvoisat perussuomalaiset, eivätkö sairaat

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

työntekijät merkitse teille mitään? Miksi te haluatte jatkuvasti käydä pienituloisten, kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kimppuun?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

17.50 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Nyt me olemme käsittelemässä yhtä tämän hallituskauden kiusallisimmista esityksistä, mutta on sanottava, että kyllähän tässä sellaista historiallista havinaa on. Näin isoa sosiaaliturvaleikkausta kerralla harva pääsee tekemään, ja siinä ei ole mitään kaunista katseltavaa. Itse onkin hyvä todeta heti tähän alkuun, että SDP ei kannata tällä tavalla tehtyä ratkaisua. Tämä on todella kova historiallinen päätös, joka tässä nyt tehdään, ja kysymys on siis siitä, että tässä haetaan sitä noin 1,1 miljardin säästöä sosiaaliturvapuolelta niin, että täältä vakuutusjärjestelmästä ikään kuin pusku-reista haettaisiin täydentäjää sille, että saataisiin julkista taloutta tilkittyä. Tällaista aika ajoon esitetään.

Tämähän on yksi tapa ollut miettiä myöskin valtiontalouden vakauttamista, mutta rahasto on itsessään rakennettu aikoinaan niin, että ne, jotka ovat tämän rahaston vakuutettuja, voivat olla myöskin suojassa siltä, ettei yksittäisillä hallituksilla ja poliitikoilla tule vastava mieleen. Nyt kun tämä ei sitten ollut mahdollista käydä täällä suoralla kädenojennuksella nyysimässä näitä rahoja näistä ylimääräisistä pusku-reista, joista aika ajoon on puhuttu, niin tässä esityksessä on todettu, että toteutetaan niin sanottu kanavointiratkaisu. Eli keksittiin hakea reilu 600 miljoonan säästöt sosiaaliturvajärjestelmän sisältä niin, että leikataan käytännössä tuo reilu 600 miljoonaa sitten kanavointiratkaisulla. Kanavoidaan 625 miljoonaa tulemaan rahoitusta alentamalla valtionosuutta sairausvakuutusrahastosta, ja näin sitten valtio nyt tänään tässä ensimmäistä kertaa määrittelee tavoitteekseen alentaa omaa osuuttaan ja sitä kautta ikään kuin tulouttaa tämän puuttuvan rahasumman.

Olen tästä pahoillani siksi ja tämä esityksen vaikein osa liittyy siihen, että pyydetään työmarkkinajärjestöt yhdessä tekemään ehdotusta tällaisesta mahdollisesta kanavointimallista ja päädytään sitten kolmikantaisessa työryhmässä siihen, että riitaudutaan pahan keran. Tällaisessa tilanteessa, jossa käytännössä työmarkkinajärjestöt jättävät eriävän mielipiteensä tämän työryhmän selvitykseen, pitäisi pystyä pysähtymään vielä kerran. Oliko järkevää tehdä tämän eriävän mielipiteen jättämisen jälkeen tämä valtion ratkaisu yksin valtion sanelemaan? Tässä on aivan samanlainen tekemisen meininki kuin on ollut tällä koko hallituksella koko tämän ajan, eli sanellaan lopputulos jo valmiiksi, ja kun se ei käyntykään työmarkkinajärjestöille, todettiin, että tehdään sitten itse.

Erikoisinta tässä on se, että tämä työryhmä itsessään pystyi kartoittamaan käytännössä tavat, joilla sairausvakuutuksen kautta tehtävä kanavointi olisi voinut tuottaa sen verran tuloja sekä työllisyyden kohoamisen että myöskin valtion tulojen lisääntymisen näkökulmasta, että olisi saatu tämä ratkaisu aikaan. Eli työmarkkinajärjestöt ajattelivat tosiasiaassa veropohjan kasvattamista ja tämän sallimista niin, että koska työttömyysturvaa kolmesti leikattiin, niin siitä syntyneet rahat, jotka tänne pohjaan jäivät, olisi pitänyt jättää tänne pohjaan ja sitä kautta sitten laittaa poikimaan. Siitä olisi kahdella tavalla tullut hyötyä, ja tämä hyöty olisi yltänyt lähemmäs 600:aa miljoonaa jopa SAK:n mukaan, yli tuon 600 miljoonaa, joka tässä nyt omatoimisesti, yksipuolisesti leikataan.

Kyllä minun täytyy sanoa, että miksi ihmeessä ei tähän asiaan ja tähän valmisteluun ensinnäkään herätty ajoissa, miksi tässä ei yritetty neuvotella sosiaaliturvasta vastaavan ministerin johdolla, niin että oltaisiin saatu aikaan ratkaisu, joka kolmikannassa olisi voitu hy-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

väksyä. Silti, kun sanotaan, että tämä ratkaisu ei tuo tarpeeksi rahoja ja tämä oli väärä ratkaisu, mitä työmarkkinajärjestöt ehdottivat — yksimielisesti — silti valtio loppuosan tästä rahoituksesta hyväksyy katettavaksi juuri niin kuin tämä työmarkkinajärjestöjen ratkaisu oli. Eli tästähän tulee se reilu 600 miljoonaa, ja jotta saadaan 914 miljoonaa kasaan, myönnetään, että veropohjia kasvattamalla voidaan tämä loppu tosiasiasa ottaa kuitenkin huomioon. Sitä en siis ymmärrä, että ensin kielletään — ratkaisu ei käynyt — mutta itse kuitenkin valtio turvautuu osittain tähän samaan ratkaisuun tämän rahan saamiseksi, eli kolmannes sitä kautta tästä nyysitään.

Tämä on minusta historiallinen ratkaisu. Tämä kertoo siis siitä, ettei ole minkäänlaista ymmärrystä, miten tosiasiasa näitä asioita pitäisi yhdessä sopien viedä. Ja tämä sairausvakuutuksen kautta tehtävä kanavointi on selkeä punainen lippu siinä suhteessa, että hallitus omillaan tarpoi tässä menemään. Kovaa menoa, kovaa menoa, ja se kritiikki, joka myöskin tähän valiokunnan mietintöön sisältyy, on minusta huomionarvoista luettavaa.

Arvoisa puhemies! Sitten totean vielä tästä toisesta osasta tätä esitystä sen, että tämä sairauspäivärahan laskentakaavan muutos on kova juttu yhteiskunnallisesti. Uskon, että kaikkien kansanedustajien tärkein tehtävä on se, että me edistämme yhteiskunnassa sellaista työelämää, että me saataisiin mahdollisimman vähän sairauspoissaoloja. Minusta myöskin SDP:n tulee kannustaa omallakin vaihtoehtobudjetillaan siihen, että me tehdään sosiaali- ja terveyspolitiikkaa, joka vähentää sairauspäivärahoja ja sairauspäiviä tässä yhteiskunnassa. Esimerkiksi hyvä mielenterveys: seitsemässä päivässä hoitotakuun toteuttaminen mielen terveydessä on kova vastaveto sille, että ihmiset eivät jäisi sairaina kotiin vaan olisivat hyvässä hapessa, ja sitä kautta myöskään sairauspäiviä ja sairauspäivärahoja ei tarvittaisi niin paljon. Mutta tämä hallituksen esitys mekaanisesti leikkaa käytännössä sitä taitetta, mistä päivärahojen osalta maksetaan ja mihin kohdistetaan nämä säästöt, ja minä pidän tätä tehtyä esitystä kyllä todella kovana. Ainoa hyvä puoli tässä on se, että tämä kohdistuu kuitenkin selkeästi suurituloisimpiin sairaisiin, [Puhemies koputtaa] mutta samalla se on vakava kysymys, mitä sillä tarkoitetaan, kun puhutaan suurituloisista sairaista, koska tosiasiasa kun ollaan sairauspäivärahalla, niin silloin ansiot ovat jo selkeästi leikkaantuneet.

Aika isoja kysymyksiä säästöjen mielessä, ja paremmalla sosiaali- ja terveyspolitiikalla olisi saatu yhtä hyviä ratkaisuja aikaan. Nyt tehdään ratkaisuja, joilla ei ole työmarkkinajärjestöjen tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

17.58 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen täysin samaa mieltä siitä, että yhteiskunnallisella tasolla meidän tärkein tehtävämme olisi tosiaan vähentää sairauspäivien tarvetta ja niitten määrää. Se on se, mihin meidän pitää tähdätä.

Toinen asia, mistä minä olen ihan samaa mieltä, on se, että tämä sairauspäivärahan leikkaus kohdistuu, hyvä näin, suurempaan tuloluokkaan. Kaiken kaikkiaanhan tässä on säästölakeja kyse, ja me ollaan puolitoista vuotta puhuttu meidän julkisen talouden tilanteesta ja siitä, että meidän pitää pystyä tasapainottamaan tämä jollain tavalla, ja hallitus on sitoutunut yhdeksän miljardin sopeutuksiin, jolloin on päivän selvää, että meille tulee myös säästölakeja tänne, mitkä eivät varmasti ole kenellekään mukavaa luettavaa ja ajettavaa, mutta tässä tilanteessa ollaan, ja näin pitää nyt tämä tilanne huomioon ottaen tehdä.

Mutta säästölain pilvestä tietenkin mielellään löytää jonkun hopeareunuksen, ja se liittyy tähän luovutuspäivärahaan. Meillä on ollut Suomessa tilanne, joka kieltämättä on ollut

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

vähän hämmästyttävä, että jos luovuttaa esimerkiksi munuaisensa sitä tarvitsevalle, niin tästä ei ole saanut täysiä ansionmenetykskorvauksia, koska tämä on laskettu samalla tavalla kuin sairauspäiväraha. Tämä tuleva leikkaus uhkasi myös tätä luovutuspäivärahaa, ja nytten luovuttiin siitä ajatuksesta ja lasketaan entiseen malliin. Hallituksen esitykseen sisältyy myös ajatus, että siirrytään laskemaan luovutuspäiväraha niin kuin tartuntatautipäiväraha, jolloin munuaisensa tai yleensäkin kudoksiansa luovuttava saa täyden ansionmenetykskorvauksen. Elikkä siinä mielessä jotain positiivista näissäkkin, ja tästä suuri kiitos hallitukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No joo, jos edustaja Pekonen saa tähän vielä vastauspuheenvuoron, niin ole hyvä.

18.00 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tässä edustaja Väyrynen puolustelee näitä säästöesityksiä nyt valtiontalouden tiukalla tilanteella, ja totta on, että valtiontalous on tiukoilla. Mutta niin kuin täällä eilenkin todettiin, niin kyllähän politiikka on aina arvovalintoja. Ja te olette tehneet sen arvovalinnan, että te leikkaatte sairailta, te leikkaatte vammaisilta, te leikkaatte kaikista heikoimassa asemassa olevilta.

Mutta, arvoisa puhemies, itse asiassa olisin halunnut kysyä edustaja Väyryseltä, mikä teidän mielestänne on suurempi tuloluokka, kun totesitte, että onneksi tässä esityksessä nyt sitten sairauspäivärahan tason leikkaus koskee suurempia tuloluokkia. Kun tämän esityksen mukaan sairauspäivärahan taso leikkaantuu jo 2 400 euroa kuukaudessa tienaaavilta, minun mielestäni se ei ole suurempi tuloluokka. Itse asiassa se on aika pienituloinen ihminen, jonka tuloihin tämä tulee vaikuttamaan aika merkittävästi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistalle, edustaja Laiho.

18.01 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Otan myös nyt kantaa joltain osin tähän esitykseen, joka liittyy tähän kanavointiratkaisuun. Lähinnä sen, mikä täällä keskustelussa on noussut esille liittyen sairauspäivärahoihin ja siihen, että ihmisten työkykyyn ei kiinnitetä huomiota eikä arvosteta sitä, haluan tässä kumota: Tämä hallitus, jos mikä, nyt haluaa nimenomaan kannustaa ja tukea ihmisten työkyvyn säilyttämistä, ja meillä on muun muassa hallitusohjelmassa kirjaus, että puolitetaan mielenterveyssyistä johtuvat sairauspoissaolot tämän hallituskauden aikana. Se on kova tavoite. [Aino-Kaisa Pekonen: Uskotteko, että toteutuu?] Ja mitä liittyy näihin työkyvyttömyyseläkkeisiin, niin olen kyllä vahvasti myös sitä mieltä, että on käsittämätöntä, että meillä mielenterveyden syyt ovat suurin syy jäädä työkyvyttömyyseläkkeelle erityisesti nuorissa ikäryhmissä, ja tähän on kiinnitetty merkittävää huomiota. Toivottavasti missään ei enää työkyvyttömyyseläkkeelle nuoria laiteta suoraan.

Tämä hallitus on juurikin päättämässä terapiatakuusta, se on käsittelyssä valiokunnassa lapsiin ja nuoriin kohdistuen tässä vaiheessa, mutta myös aikuisten osalta esimerkiksi selvitetään lyhytterapian käyttöönottoa myös työterveyshuollossa ja halutaan tukea nimenomaan myös aikuisten mielenterveysasioita ja panostaa ennaltaehkäisyyn, työhyvinvointiin. Siihen liittyy johtaminen ja muut. Suuri merkitys on myös siellä työpaikoilla tehtävällä työllä, johtamisella. Yksi iso asia myöskin, mihin me nyt lainsäädännöllisesti ei pystytty

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

vaikuttamaan mutta mikä varmasti on arvioitava työpaikoilla, on, että mikä on esimerkiksi lähityön ja etätyön suhde ja millä tavalla voi varmistua siitä, että työntekijät voivat hyvin työpaikalla, jos heitä ei esimerkiksi näe. Sitä ei täällä eduskunnassa pystytä sanomaan, mikä on se oikea ratkaisu.

Haluan myös nostaa esille, että työ on kuitenkin parasta sosiaaliturvaa. Kun pystyy palaamaan mahdollisimman nopeasti töihin, niin muutenkin voi usein paremmin. Meillä on myös Työote-malli, ja tämän hallituskauden aikana on tavoitteena, että kaikki hyvinvointialueet ottavat sen käyttöön, jolloinka pystytään räätälöimään yksilökohtaisesti sopivia sairaslomapituuksia. Kaikki eivät tarvitse yhtä pitkää sairauslomaa. Työnkuva on muuttunut, meillä on erilaisia tehtäviä, ja sen mukaan myöskin se sairasloman tarve tulee määräytyä.

Nostan esille myös tämän edustaja Väyrysen esille nostaman — minkä hallitus korjasi nimenomaan — että myös munuaisen, [Puhemies koputtaa] elimen luovuttaja pystyy saamaan siitä ansionmenetykskorvauksen. Tämä muutos oli todella tarpeen tehdä, ja on hienoa, että hallitus sen sai aikaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.05 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kyllä se tietenkin on kova juttu, kuinka helpolla tässä salissa voidaan viedä läpi 914 miljoonan euron säästöt sosiaaliturvaan. Eikä tässä kovin monia puheenvuoroja taideta tänä iltana pitää, että helpolla tämä lähtee.

Iso arvovalintakysymys on se, että kun me säästetään sosiaaliturvarahastosta, niin millä tavalla me halutaan se tehdä. Onko tämä toteutettu tapa sellainen, että me lähettäisiin tähän mukaan? Jos työmarkkinajärjestöt itse päätyisivät kannattamaan juuri tätä valittua tapaa, eihän meillä olisi minkäänlaista ongelmaa. Mutta sen takiahan oli iso meteli tästä, että kuinka hallitus kehtasi yksipuolisesti tehdä tällaisen ratkaisun ilman, että työmarkkinajärjestöt pystyivät olemaan siinä sovussa mukana.

Minusta se on kyllä aika historiallinen hetki, että kun me puhutaan tämän hallituksen pakkolaki-paketista, joka täällä sujuvasti hiihtää eteenpäin, niin me myöskin sosiaaliturvan puolella viis veisataan siitä, minkälaiseen ratkaisuun työmarkkinajärjestöt olisivat yhdessä päätyneet. Ja hulluinta tässä on se, että kaksi kolmasosaa tehdään siis työmarkkinajärjestöjen vastaisesti ehdotetulla tavalla ja sitten se, mitä he esittivät, kelpaa kuitenkin loppuvaiheksi hallitukselle sen loppusäästön aikaansaamiseksi. Kyllä se minun mielestäni on aika iso moraalinen kysymys.

Ja jos me jatketaan näin, niin tämä on myöskin hyvin historiallinen kysymys. Siis historiallisesti on käyty tämän rahaston päälle aikaisemmin, kun me puhutaan Sipilän hallituskaudesta, jolloin kiky-ratkaisu tehtiin, ja Suomi ei varmaan levännyt sen jälkeen laakereillaan. Tämä maa oli aivan sekaisin. Oli siis niin isoja lakkoja, että me voidaan kutsua niitä jopa yleislakoksi, ja muina miehinä täällä porukka vaan hiihtelee menemään tässä.

Nyt leikataan 914 miljoonaa, eikä tämä tunnu missään. Minusta tämä on todella iso ja merkityksellinen kysymys, ja tässä on sen takia SDP:llä vastalauseen paikka. Me leikataan kolme kertaa työttömyysturvasta, saadaan aikaan se, että maksut alenevat, ja nyt kun ne maksut alenevat, niin me ei vaivauduta edes kysymään työmarkkinajärjestöjen kesken, miten me tämä tilanne klaarattaisiin, vaan me päädytään puuttumaan neitseelliseen maape-rään, josta on aikoinaan historiallisesti sovittu, että sieltä ei tehdä suoria lypsyjä valtionta-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

louteen, että tehdäänkin. Ja kova on veto, kun tänä iltana me ei voida edes olla tästä pahoillamme. Se on minusta todella kova juttu.

Mitä tulee sitten tähän sairauspäivien vähentämiseen, niin on aivan selvää, että jokainen meistä tavoittelee omassa työssään sitä, että me vähennämme sairauspäivärahojen maksamista yhteiskunnassa, että ihmiset olisivat terveempiä ja jaksaisivat töissä. Mutta se tapa, mikä tässä jälleen on valittu, ihmetyttää minua. Mehän ollaan oltu lähellä, että me saataisiin seitsemän päivän hoitotakuu tähän maahan, ja 14 vuorokauttakin on vielä voimassa — te ette saaneet sen pidemmälle tätä tuhatta — mutta parhaillaan käsitellään valiokunnassa sellaista hoitotakuuta, joka on ihan toisesta maailmasta: kolme kuukautta. Ja sitten me puhutaan täällä, että kuinka hienosti me nyt hoidettaisiin tämä tilanne niin, että siinä sairauspäivärahat vähenevät, kun meillä tulee terapiatakuuta voimaan ja ehkä aikuisillekin suunnitellaan jotain. Tämähän menee aivan väärään suuntaan, ja minusta olisi tärkeätä, että me pystytään puhumaan edes täällä suuressa salissa siitä, mitä täällä tapahtuu todella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

18.08 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Sen verran edustaja Pekoselle vastatakseni: On aivan totta, että ei suinkaan se tuloluokka, ketä tämä alaraja koskee, missään nimessä kuulu suurituloisiin, mutta sanotaan näin päin, että te olette puhunut koko tämän kauden ajan kaikista huonoimmassa asemassa olevien puolesta, ja tämä lakiesitys nimenomaan jättää heidät tämän leikkauksen ulkopuolelle. Ehkä näinpäin tämä on parempi ilmaista, mutta tässä on sentään pyritty siihen, että nimenomaan ne kaikista heikoimmassa asemassa olevat jäävät tämän leikkauksen ulkopuolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

18.09 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Se on aivan totta, niin kuin edustaja Väyrynen tässä korjasi, kiitos korjauksesta, että kaikista pienituloisimmat on rajattu tämän ulkopuolelle. Mutta se 2 400 euroa kuukaudessa ei ole mielestäni suurempi tuloluokka. [Krista Kiuru: Ei ole suuri tuloluokka!] Mitä tulee heikoimmassa asemassa oleviin, niin kyllä minä ajattelen, että ne ihmiset, jotka ovat sairastuneet syystä tai toisesta — oli se sitten syöpää tai mielenterveysongelmia tai ihan mitä muuta tahansa — ovat heikommissa asemassa olevia ja heiltä tässä nyt ollaan leikkaamassa.

Mutta, puhemies, olisin kysynyt oikeastaan valiokunnan varapuheenjohtaja Laiholta: Totesitte tuossa äskeisessä puheenvuorossanne, että hallituksella on tavoitteena puolittaa mielenterveysperustaiset sairauspoissaolot tällä vaalikaudella. Tämä on mielestäni erittäin hyvä tavoite, mutta minun on pakko kysyä, että uskotteko te itse tähän tavoitteeseen. Minä nimittäin pelkään, että tässä käy kuin teidän työllisyystavoitteellenne, että tämä menee ihan päinvastoin tällä teidän tekemällänne politiikalla. Ihmiset ovat todella väsyneitä, ihmiset ovat ahdistuneita ja peloissaan siitä politiikasta, mitä täällä eduskunnassa tällä hetkellä tehdään.

Puhemies, täytyy vielä tuohon edustaja Kiurun, valiokunnan puheenjohtaja Kiurun puheenvuoroon jatkaa sen verran, että kyllähän tässä on ihan kerta kaikkiaan historiallinen sosiaaliturvaleikkaus meneillään. Ja olen tosi pahoillani siitä, että tämä ei tämän enempää ole keskustelua aiheuttanut, sillä tämä on ihan uskomatonta, millä tavalla nyt tätä rahaa kanavoidaan. Tai oikeastaan en tiedä, mikä olisi sille joku oikeampi sana, kun sitä siirretään

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

nyt aivan kuin taskusta toiseen ilman, että siitä olisi yhteisesti sovittu. Minä pidän kyllä tätä erittäin, erittäin epärealistisena, epäoikeudenmukaisena leikkauksena ylipäänsä, ja myös tämän rahan kanavointi tapahtuu erittäin epäoikeudenmukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten vielä edustaja Laiho.

18.11 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Vastaan nyt vielä täällä edustaja Pekoselle mielenterveyden syistä johtuvien poissaolojen puolittamisesta tällä hallituskaudella.

Kuten sanoin, tavoite on kova, mutta kyllä meillä tämmöisissä asioissa pitää olla kovia tavoitteita, joita me kuitenkin tavoitellaan. Sitten katsotaan, mihin on päästy.

Mutta kyllä hallitus yrittää kaikkensa, että ihmiset jaksavat olla töissä ja että työuupumusta ehkäistään. Vielä edellisten lisäksi mainitsen esimerkiksi sen, että me selvittämme myös sairaan lapsen hoitotukea ja sitä, millä tavalla esimerkiksi omaishoitajaa voisi tukea työn ja arjen yhdistämisessä. Selvitetään myös mahdollista Ruotsin mallia tässä. Miten me pystytään erilaisissa elämäntilanteissa myöskin työn osalta joustamaan ja myöskin mahdollistamaan erilaisia tapoja tehdä työtä? Kaikki ei ole työperäistä, ja elämäntilanteet vaihtelevat, ja pitää ymmärtää sekin, että semmoisissa tilanteissa pitää olla vaihtoehtoja.

Mutta erityisesti mielenterveyspalveluihin tämä hallitus nyt toden teolla panostaa. Meillä on myöskin Kela-korvausten kautta tulossa tukea esimerkiksi psykiatrikäynneille ja moin tavoin. Satsaukset ovat kovat ja niin ovat tavoitteetkin, ja niin pitää ollakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

18.13 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä minä näen vähän eri lailla tämän asian kuin edustaja Laiho tuossa äsken puhui. Näillä teidän toimillanne te laskette kokonaan pois sen, mikä vaikutus on ihmisten mielenterveyteen sillä, että he ovat köyhyysrajan alapuolella, toimeentulotuella, [Krista Kiuru: Kyllä, niukkuus merkitsee myös!] rahat eivät riitä mihinkään. Se kuulostaa ihan hassulta, että eletäänkö me eri todellisuudessa. Ainakin minun kohtaamani ihmiset kärsivät tästä tilanteesta, ja hoitoon on vaikeampi päästä. Esim. hoitotakuu pitenee. [Mia Laiho: Pidentääkö se sitä?] — Niin. [Aino-Kaisa Pekonen: Se on hallituksen esitys! — Eduskunnasta: Ei sitä ole pakko pidentää!] — No, sitten kuitenkin. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Siis minusta tuntuu, että kun minä kuuntelin tuota äskeistä puhetta, eihän se... Millä ihmeellä te saatte vähennettyä mielenterveysongelmia, jos ihmisillä on niin huono, todella tiukka tilanne. Tuo ei niin kuin.... Minusta tuntuu, että me puhutaan eri maasta, kun minä kuuntelen teidän puheitanne. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

18.14 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Olen vähän samoilla linjoilla kuin edustaja Merinen tässä kysymyksessä, että se on tosi hyvä, että hallitus nyt suunnittelee nuorille terapiatakuuta, mutta se haaste tässä kokonaisuudessa on juuri se, että muut toimet, mitä hallitus nyt tekee, luovat niitä paineita niille ihmisille. Toimeentulo on yksi olennainen syy näille mielenterveysongelmille, ja nytten monella hallituksen esityksellä ihmisten toimeentuloa heikennetään.

Mitä sitten, jos mennään tuonne työelämään: Seuraavaksi me käsitellään tätä hoitajamitoitusta, ja hoitajamitoituksen yksi syy on ollut juuri se, että terveydenhuollon ammattilai-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

silla, heillä jotka siellä palvelukodeissa ympärivuorokautisessa hoivassa ovat olleet töissä, se kuormitus on ollut niin suurta, että sitä kuormitusta ollaan haluttu muun muassa tällä hoitajamitoituksella hieman laskea. Nytten, kun sitä kuormitusta lisätään, se on myös yksi syy siihen, mikä saattaa lisätä muun muassa näitä mielenterveysongelmia ja sairauslomia siellä hoiva-alalla. Elikkä te teette samalla monia esityksiä, hallituksen esityksiä, jotka vain tulevat lisäämään sitä meidän tarvettamme mielenterveyspalveluille, ja sitten te paikkaatte sitä yhdellä esityksellä, mikä sinänsä on kannatettava, mutta se ei tule riittämään. Kun meidän mielenterveyden hoitotarve lisääntyy tulevaisuudessa eksponentiaalisesti, niin tämä yksi korjausliike ei tule riittämään sen kokonaisuuden hoitamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

18.16 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On vielä syytä kiinnittää nyt huomiota siihen, mitä täällä todella tapahtuu. Mehän siis leikkaamme tästä nyt ensin kolme kertaa työttömyysturvasta ja kysymme, onko meillä siihen varaa. Kuinka monta kertaa voi työttömyysturvasta leikata ja kuinka monella tavalla per kerta? Kuinka suuria nämä muutokset voivat olla? Kun perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan ainakin kolmesti on viitattu siihen, että noin satasen luokassa kuljetaan, niin sillä saattaa alkaa olla jo vaikutuksia perusoi-
keuksien näkökulmasta.

Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa lypsetään sosiaaliturvarahastosta merkittävä potti valtiolle siinä, millä tavalla valtio tasapainottaa omaa talouttaan, ja koko tässä kuviossa on kysymys siitä, kuinka paljon meillä on julkisessa taloudessa jatkossa voimavaroja hoitaa sekä näille rahastoille kuuluvia tehtäviä että pitää huolta vakuutetuista. Ja pidetäänkö me riittävänä tai pidetäänkö me asiallisena, että me käydään näiden samojen henkilöiden päälle koko ajan? Kuinka monta kertaa siis voi käydä? Kun me ollaan tehty jo satojen ja satojen miljoonien säästöt työttömyysturvaan, niin me tänään lypsetään täältä vielä 914 miljoonaa. Kuinka paljon siis tätä kokonaisuutta voi ammentaa, jonka jälkeen työttömyyden hoito alkaa olla vaikeaa, koska nämä resurssit ovat myöskin sellaisella tasolla, että tämä ei onnistu enää samalla tavalla? Vai onko sillä merkitystä?

Itse ajattelen, että se on hieno tavoite, mikä hallitusohjelmassa on, että tavoitellaan jopa 100 000 uuden työllisen saamista, ja tässä nyt sulaa aika merkittävä potti, jota voitaisi käyttää siihen, että ihmiset työllistyisivät. Eli pitäisi myöskin tietää, mitä vasen käsi tekee, kun oikea täällä nyt kovasti leikkaa.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 123/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvakuista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 17/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja taitaa esitellä meille mietinnön. Edustaja Kiuru, Krista, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.19 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään käsitellään illalla hallituksen esitystä hoitajamitoituksesta, ja tämä koskee siis henkilöstömitoitusta, joka ilmaistaan ympärivuorokautista hoivaa koskien. Suuri tavoite yhteiskunnassa on ollut vanhuspalvelulakiin tehdyn lisäyksen vuoksi se, että tavoitellaan tuota 0,7 työntekijän henkilöstömitoitusta asiakasta kohti iäkkäiden henkilöiden tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä. Siitä on sitten jouduttu luopumaan hallitusohjelmassa kirjattujen seikkojen vuoksi ensin niin, että tosiasiaa toteutettiin muutos 0,65 mitoituksen jäämisestä voimaan vanhuspalvelulakiin, ja tuo muutos on 30.11.2023 tehty. Nyt ikäväksemme on todettava, että myös kehysriihen ratkaisussa tähän samaan päädyttiin niin, että keväällä 2024 iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköissä päädyttiin siihen, että vähimmäishenkilöstömitoitus olisi vuoden 2025 alusta lähtien 0,6 työntekijää asiakasta kohti.

Perustuslakivaliokunta on tätä ensinnäkin arvioinut ja katsonut, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on painottanut kuitenkin valvonnan ja seurannan merkitystä sekä sitä, että valtioneuvoston on tarvittaessa ryhdyttävä tarvittaviin korjaustoimiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen tavoitteita perusteltuina ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Tässä on syitä, jonka vuoksi valiokunta on katsonut, että ympärivuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitusta keventämällä voidaan parantaa osaltaan palveluiden saatavuutta ja kohdistaa vapautuvaa työvoimapaanosta myöskin muuhun vanhuksiin liittyvään palveluun ja myöskin ympärivuorokautisen palveluasumisen lisäämiseen, mutta samalla on myöskin haasteita. Itse hallituksen esityksessä on näitä haasteita tarkemmin kuvattu, ja sen takia tuo alkuun ajateltu julkisen talouden sopeutus ei toteudukaan tässä hallituksen esityksessä niin suurena kuin alun perin ajateltiin. Näin ollen valiokuntakin näistä syistä päätyy siihen, että vaikka esityksen tavoitteita pidetään perusteltuina ja kannatetaan lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, niin kuitenkin valiokunta päätyy tekemään tässä ehdotuksessa ihan historiallisen muutoksen nimenomaan pykälätasolla, ja siitä kerron kohta lisää.

Ensinnäkin siis on todettava, että hallituksen esityksessä lähdetäänkin nyt siitä, että vuodesta 2025 lähtien hyvinvointialueiden nykyisestä rahoituksesta vähennettäisiin keväällä 2024 kehysriihessä tehdyn päätöksen mukaisesti säästötavoitteena 45 miljoonaa euroa, joka jakautuisi hyvinvointialueille hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän periaatteiden mukaisesti vanhustenhuollon tarvekertoimen perusteella. Koska 0,7:n henkilöstömitoitus ei tule voimaan vuoden 2028 alussa, mitoituksen nostoon 0,65:stä 0,7:ään julkisen talouden suunnitelmassa oleva vuosille 2025—2028 varattu rahoituslisäys, tuo 89 miljoonaa euroa, jätetään antamatta hyvinvointialueille.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Hallitus itse korostaa omassa esityksessään, että hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettävä osuus ei edellytä hallituksen esityksen perusteluiden mukaan kaikkien yksiköiden mitoitusten alentamista, vaan ainoastaan niiden yksiköiden mitoitusten keventämistä, joissa asiakkaiden hoidon ja huolenpidon tarpeet mahdollistaisivat sen. Tämä tarkoittaisi siis noin kolmasosaa kaikkien iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköistä. Valiokunta pitääkin tarkoituksenmukaisena sitä, ettei hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettävä osuus edellytä kaikkien yksiköiden mitoitusten alentamista, vaan mitoitusten alentaminen kohdistuu nimenomaan kolmasosaan kaikista iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä vanhuspalveluiden toteuttamiseen seurataan ja valtioneuvosto ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin riittävän rahoituksen turvaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisissa on esitetty myöskin monenlaisia huolia tästä hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaamisesta jo vuonna 2025, joka lisää tietenkin hyvinvointialueiden riskejä talouden tasapainottamiseen, sillä rahoituksen vähentäminen edellyttää suhteellisen nopeita henkilöstömäärän sopeuttamistoimia hyvinvointialueiden omassa tuotannossa sekä ostopalvelusopimusten nopeaa sopeuttamista uuden mitoituksen mukaisiksi. Tähän liittyen onkin esitetty myöskin huolia riittävästä siirtymäajasta. Lisäksi osa asiantuntijakuulemisissa kuulluista tahoista katsoi, että henkilöstömitoitusta laskettaessa hyvinvointialueiden rahoitus olisi tarkoituksenmukaista säilyttää ennallaan, jotta vapautuvat henkilöstö- ja muut resurssit voitaisiin siirtää ympärivuorokautisen hoivan tarvetta vähentäviin varhaisempiin palveluihin.

Arvoisa puhemies! Esityksessä on siis nyt kysymys vain vähimmäismitoituksesta. Vanhuspalvelulain 20 §:n 1 momentti edellyttää jo yksistään sitä, että asiakkaiden palvelutarpeen vaatiessa mitoituksen on oltava korkeampi. Vähimmäishenkilöstömitoitusta koskevan säännöksen muutoksella ei myöskään sitten muuteta näitä sisältöä, laatua tai turvallisuutta esittäviä vaatimuksia.

Useat valiokunnan kuulemat tahot pitivät hallituksen esitystä kannatettavana tai ainakin toteuttamiskelpoisena, kunhan ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta asetetaan vähimmäismitoitusta korkeammaksi silloin, kun se on asiakasrakenteen vuoksi tarpeen. Koska ympärivuorokautiseen hoivaan siirtyvät asiakkaat ovat tänä päivänä entistä huonokuntoisempia, on henkilöstön mitoitustarvekin asiantuntijakuulemisissa esitettyjen arvioiden mukaan usein korkeampi kuin tuo vähimmäismitoitus 0,6. Henkilöstön tarvetta lisäävät myöskin asiakkaiden erityistarpeet, akuutit tilanteet ja tietenkin myöskin yksikön rakenteelliset seikat.

Useat valiokunnan kuulemat tahot toivat esille huolen myös siitä, että ehdotettu vähimmäismitoitus uhkaa muodostua käytännössä tosiasiaassa enimmäismitoitukseksi riippumatta asiakkaiden palvelutarpeesta. Valiokunnan tietoon tuotiin myös, että useat hyvinvointialueet ovat jo alkaneet kilpailuttaa ikääntyvien ympärivuorokautisen hoivan ostopalveluja edellyttäen 0,6:n mitoitusta. Apulaisoikeusasiamies Sakslinin esittämän arvion mukaan henkilöstömitoituksen alentamisen vuoksi käytännössä tulee olemaan suuri riski sille, että perustuslain mukaiset oikeudet eivät toteudu, jos yksiköt alentavat mitoitusta vähimmäistasolle.

Arvoisa puhemies! On vielä tärkeää todeta, että valiokunta korostaa nyt todella painokkaasti, että henkilöstön vähimmäismitoituksen muutoksesta huolimatta jokaisen — joka ainoan — ympärivuorokautisen hoivan yksikön mitoituksessa on aina otettava huomioon asukkaiden yksilölliset palvelutarpeet, palveluiden laatu ja asiakasturvallisuus. Vanhuspal-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

velulain mukaista vähimmäismitoitusta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kategorisesti, vaan lain mukaan palvelutarve edellyttää sitä, että yksittäisestä asiakkaasta ja hänen tarpeistaan huolehditaan. Siis toisin sanoen henkilöstömitoituksen minimistä ei saa tulla käytännössä maksimia. Valiokunta myöskin painottaa, että edellä todetun perusteella hyvinvointialueiden ostopalvelusopimuksia ei voida laatia siten, että hoivan hinnoittelu perustuu säännönmukaisesti vähimmäismitoitukseen. Tämä on kovaa tekstiä valiokunnalta, ja haluan sen tässä sanoa.

Edellä esitettyyn liittyen valiokunta myös toteaa, että selvyyden vuoksi ensimmäisen lakiesityksen 20 §:n 2 momenttia tarkennetaan lisäämällä momentin toiseksi virkkeeksi säännös siitä, että henkilöstömitoituksen osalta on aina huolehdittava, mitä 20 §:n 1 momentissa säädetään iäkkäiden henkilöiden toimintakyvyn edellyttämästä palvelutarpeesta ja laadukkaiden palveluiden turvaamisesta — todella historiallinen tapa valiokunnalta todeta, että tästä tarpeesta on huolehdittava.

Lisäksi valiokunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö on suunnitellut ja toteuttanutkin jo useita lain toimeenpanoa koskevia toimia, mutta valiokunta pitää edelleen todennettuja toimenpiteitä tärkeänä tehtäviksi ja painottaa myöskin sekä ministeriön, Valviran että aluehallintovirastojen ennakollisen ohjauksen merkitystä lainmuutoksen toimeenpanossa. Valiokunta edellyttää, että mainitut viranomaiset ohjaavat hyvinvointialueita ja muita palveluntuottajia huomioimaan lainmuutosta toimeenpannessaan sen, että ympärivuorokautisen hoivan yksiköiden henkilöstömitoituksen on vastattava asukkaiden yksilöllisiä palvelutarpeita eikä säädetystä vähimmäismitoituksesta saa muodostua käytännössä enimmäismitoitusta.

Vielä valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessäkin todetaan, että hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettävä osuus ei edellytä kaikkien yksiköiden mitoituksen alentamista, vaan riittää, että mitoitusta kevennetään osassa yksiköistä. Tämä tarkoittaa noin kolmannesta kaikista iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan toimintayksiköistä.

Valiokunnan puheenjohtajana on ilo vielä todeta, että teimme tiukan lausuman, jossa tämä sama seurannan ja ohjauksen merkitys todetaan. Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy myöskin vastalauseita. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi varapuheenjohtaja Laiho.

18.30 Mia Laiho kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on käsittelyssä täällä hallituksen esitys ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetusta laista siten, että henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohden.

Tämän lakiesityksen taustathan ovat siinä, että edellinen hallitus lupasi 0,7-mitoituksen, ja säätikin sen niin, että se olisi tullut voimaan huhtikuussa 2023, mutta joutui lykkäämään sitä, kun hoitajia ei ollut. Me kokoomuksessa varoitimme jo silloin, että esitys tulisi heikentämään kotihoidon tilannetta, ja näin juuri kävi. Kotihoidon käynnit ovat vähentyneet, vaikka palvelutarve on kasvanut ikääntyneiden määrän noustessa.

Henkilöstömitoituksen laskeminen on perusteltua sekä henkilöstön saatavuuden näkökulmasta että vanhuspalvelujen henkilöstön turvaamiseksi koko vanhuspalveluissa ja myös turvaamaan muuten meidän hyvinvointipalvelut meidän yhteiskunnassa, myös seuraaville sukupolville.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Suomen julkisen talouden tila on heikentynyt, ja ilman, että me tehdään toimia myös sitä osin, me emme pysty yhteiskunnan toimintoja turvaamaan, joten me tarvitaan myös tämä toimi. Eli tämä on osaltaan säästötoimi, mutta suurempi merkitys tällä on nimenomaan siinä, että me pystytään hoiva ja hoito turvaamaan myös muille vanhuksille ja myös muilla sosiaali- ja terveydenhuollon sektoreilla.

Valiokunnan puheenjohtaja kertoikin jo muuten mietinnöstä. Nostan kuitenkin joitain asioita vielä siitä esiin. Valiokunta piti hyvänä sitä, että lakiesitys antaa hyvinvointialueille liikkumatilaa hoitohenkilökunnan kohdentamisessa eri palveluiden välillä. Henkilömitoituksen laskeminen mahdollistaa nykyistä paremmin riittävien henkilöstöresurssien saamisen kotiin vietäviin palveluihin, ympärivuorokautiseen kotihoitoon ja yhteisölliseen asumiseen, mitkä osaltaan hillitsevät raskaampien palveluiden tarvetta.

Lisäksi valiokunta piti tarkoituksenmukaisena sitä, ettei hyvinvointialueiden rahoituksesta vähennettävä osuus edellytä kaikkien yksiköiden mitoituksen alentamista, vaan mitoituksen alentaminen kohdistuisi noin kolmasosaan kaikista iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköistä. Tähän liittyen on se lausumakin, minkä puheenjohtaja mainitsi. Tämä on tärkeä huomio siinä mielessä, että kun hyvinvointialueilla myös tehdään sopimuksia palveluntuottajien kanssa, niin huomioidaan se, että ihmisen hoivan tarve on se, mikä ratkaisee, ei yksittäinen luku, ja sen mukaan myös on sitä tilannetta arvioitava.

Meillä on käytössä Suomessa jo RAI-mittari, RAI-arviointivälineistö, jossa voidaan yksilökohtaisesti arvioida sitä hoitoisuuden tarvetta. Ja sitä kohti meidän pitäisi yhä enemmän mennä, että hoitoisuus määrittelee sen, paljonko tarvitaan henkilöstöä kussakin yksikössä.

Valiokunta painotti myös sitä, että henkilöstön vähimmäismitoituksen muutoksesta huolimatta on tosiaan huolehdittava siitä, että yksilölliset palvelutarpeet, palvelujen laatu ja asiakasturvallisuus tulee huomioitua. Esimerkiksi on saattohoitotilanteita, joissa henkilöstön tarve on selvästi tätä mitoitusta suurempi.

On tärkeää myös valvonnan osalta, että omavalvonta on kohdallaan, hyvinvointialueet ovat siitä vastuussa, ja tärkeää on seurata myöskin näiden yksiköiden toimintaa ja että ne omavalvonnat on tehty, samoin kuin meidän valvontaviranomaisiemme valvonnan tarkeyttä on myös korostettava.

Tämä esitys on tärkeä askel kohti sitä, että me pystytään paremmin hoivan tarpeen perusteella tekemään ratkaisuja, mihin me tässä henkilöstön saatavuustilanteessa kohdennetaan henkilöstöresursseja. On myös muistettava teknologian mahdollisuudet, millä tavalla me teknologisin ratkaisuilla voidaan tukea henkilöstön työssäjaksamista, helpottaa joitain työvaiheita, ja myös mitoitusta joltain osin jatkossa, toivottavasti, voidaan huomioida siinä. Uskoisin, että siellä hallituksella on vielä valmisteilla muutoksia liittyen teknologisten ratkaisujen hyödyntämiseen.

Valiokunta teki tosiaan lausuman tähän lakiesitykseen liittyen tarpeesta seurata ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta koskevan lainmuutoksen toimeenpanoa ja että on tärkeää kansallisella ohjauksella huolehtia siitä, että henkilöstömitoitusta toteutetaan nimenomaan yksilöllisten palvelutarpeiden mukaisesti ja RAI-arviointijärjestelmää hyödyntäen. Tämä on myös erityisen tärkeää siinä mielessä, että myöskin huomioidaan yhdenvertaisesti eri hyvinvointialueilla vanhusten tilannetta ja käytetään myös samanlaisia mittareita aluehallintoviraston ja valvontaviranomaisten toimesta, kun seurataan tätä tilannetta. On meidän kaikkien päättäjien, hyvinvointialueiden vastuulla, että meidän vanhukset saavat

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

riittävän hoivan ja että heitä kohdellaan yhdenvertaisesti riippumatta siitä, millä hyvinvointialueella he asuvat. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Mennään nyt jonkin aikaa tätä puhujalistaa. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä. — Otetaan hetken päästä vähän debattia.

18.38 Hanna-Leena Mattila kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Keskusta haluaa turvata ikääntyneille hyvän ja turvallisen vanhuuden sekä riittävät palvelut sen varmistamiseksi. Keskustan mielestä jokaisella iäkkäällä ihmisellä on oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka mahdollistavat arvokkaan elämän sen viimeisiin hetkiin asti. Tämän perusoikeuden toteutumisesta vastaa viime kädessä maan hallitus turvaamalla hyvinvointialueiden riittävän rahoituksen, joka mahdollistaa tarpeelliset perustuslain turvaamat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Keskusta on erittäin huolissaan kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen linjasta ottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut keskeiseksi säästökohteeksi tilanteessa, missä hyvinvointialueet ovat kamppailleet perustamisesta lähtien etukäteen ennakkoimattomien kustannusten nousun kanssa. Jopa noin kolmannes hallituksen hallitusohjelmassa päättämistä menoleikkauksista kohdistuu hyvinvointialueiden rahoitukseen eli ihmisten tarvitsemiin välttämättömiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Hallitus on myös kiristänyt sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien hyvinvointialueiden taloudellista ohjausta ja siirtää hyvinvointialueiden ohjauksen sosiaali- ja terveysministeriöltä valtiovarainministeriölle. Tämä alleviivaa hallituksen tahtoa tehdä sosiaali- ja terveyspalveluista korostetusti rahoituskysymys.

Arvoisa puhemies! Keskusta ei voi välttyä ajatukselta, että hoitajamitoituksen laskemisen keskeisenä vaikuttimena on hallituksen itsetarkoituksellinen halu säästää valtion rahoituksesta hyvinvointialueille. Hallitus esittää, että hyvinvointialueiden rahoitusta vähennettäisiin merkittävästi. Lakisääteisen tehtävämuutoksen johdosta tehtävä rahoituksen vähenys on hallituksen kehysriihipäätöksen mukaan 45 miljoonaa euroa vuodessa vuosina 25—27 ja vuodesta 28 alkaen 119 miljoonaa euroa vuodessa.

Keskusta pitää esitettyä määrärahavähennystä vastuuttomana, koska hyvinvointialueiden rahoitus sote-palveluihin tulee valtaosin suoraan valtiolta. Asiantuntija-arvioidenkin mukaan ennakkoimattomista muutoskustannuksista johtuvien alijäämien kanssa parhailaan painivilta hyvinvointialueilta ei olisi käytännössä varaa leikata ilman, että ihmisten tarvitsemat sote-palvelut vaarantuvat. Hallitus ei tunnu kantavan lainkaan huolta siitä, onko sen esittämä hoitajamitoituksen lasku ja siitä arvioitava säästö todellisuudessa mahdollinen.

Useat hoivayksiköt, joissa hoitajamitoitusta on jo etukäteen nostettu vähintään 0,7:n tasolle, ovat rahoituksen laskiessa pakotettuja karsimaan hoivahenkilöstön määrää riippumatta siitä, miten intensiivistä hoitoa yksiköissä asiakkaina olevat ikääntyneet tarvitsevat. Osa hyvinvointialueista on myös tehnyt yksityisten palvelutuottajien kanssa sopimuksia, joissa on edellytetty 0,7:n hoitajamitoituksen mukaista henkilöstömäärää, eikä vaadittavaa mitoitusta ole mahdollista laskea kesken sopimuskauden. Hyvinvointialueiden voi olla siten erittäin vaikea saada aikaan todellisia hallituksen toivomia säästöjä.

Keskusta kantaa myös suurta huolta siitä, että hallitus ei vaikuta olevan tekemässä läheskään riittävästi vastatakseen sosiaali- ja terveydenhuollon vaikeutuvaan työntekijäpuulaan. Hallituksen omat toimet ovat päinvastoin syventämässä työntekijäpuulaa. Hallituksen

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

jo toteuttamat aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan lakkauttaminen sekä työperäisen maahanmuuton ja maassa jo olevien ulkomaisten työntekijöiden oleskeluluvan myöntämisehtojen kiristäminen ovat toimia, joiden vaikutukset ovat monin tavoin kielteisiä.

Arvoisa puhemies! Keskusta edellyttää, että hallitus tulee seuraamaan vanhuspalvelulain 0,7:n hoitajamitoituksen laskun yhteydessä tehtävien rahoitusleikkausten vaikutuksia ikäihmisten palveluiden järjestämiseen hyvinvointialueilla. Lisäksi edellyttämme, että hallitus toimii vastuullisesti ja tuo viivyttelämättä eduskuntaan esityksen hallituksen lakkauttaman aikuiskoulutustuen korvaavasta tukimuodosta, joka mahdollistaa aikuisten koulutautumisen erityisesti niin sanotuille työvoimapula-aloille ja helpottaa siten sosiaali- ja terveydenhuollon syvenevää henkilöstöpulaa ja lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

18.42 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettua lakia siten, että toteutuneen henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. [Aino-Kaisa Pekonen: Säästölaki, joka ei tuo säästöjä!] Esitys liittyy vuoden 2025 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Suomen julkinen talous on surkeassa tilassa, ja nyt on pakko tehdä sopeutustoimia, jotta hyvinvointivaltiomme palvelut voidaan turvata ja turvata ne myös tulevaisuudessa. [Krista Kiuru: Ja nyt leikataan huonokuntoisilta vanhuksilta!] Väestön ikääntyessä eläköityminen ja palveluntarpeiden kasvu ovat aiheuttaneet kasvavia haasteita henkilöstön saatavuudelle. Ympärivuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitusta keventämällä voidaan parantaa osaltaan palvelujen saatavuutta ja kohdentaa vapautuva työpanos joko ympärivuorokautisen palveluasumisen lisäämiseen tai muihin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin, joita hyvinvointialueilla ilmenee.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tullut ilmi, että ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen muutos on tarpeellinen, jotta tässä maassa riittää hoitoalan henkilöstö ja kustannukset saadaan pidettyä kurissa sekä tuottavuutta paremmaksi. On myös todettu, että esitetty muutos tukee tavoitetta keventää hyvinvointialueiden lakisääteisiä velvoitteita ja antaa niille mahdollisuuksia toteuttaa palveluita ja kohdentaa resursointia juuri oman alueensa asiakastarvetta vastaavasti. Lisäksi on tuotu esille, että lakiesitys helpottaa ikääntyneiden palveluiden järjestämistä ja pääsy ympärivuorokautiseen palveluasumiseen voi parantua. Uudistus antaa julkiselle palveluntuottajalle myös lisää aikaa henkilöstön saatavuutta parantavien toimenpiteiden tekemiseen. Henkilöstömitoituksen laskeminen mahdollistaa nykyistä paremmin riittävien henkilöstöressurssien saamisen kotiin vietäviin palveluihin, ympärivuorokautiseen kotihoitoon ja yhteisölliseen asumiseen, mitkä osaltaan hillitsevät raskaampien palveluiden määrän kasvua ikääntyneen väestön määrän kasvaessa.

Asiantuntijat ovat pitäneet hallituksen esitystä kannatettavana ja toteutettavana. Asiakastarve tulee huomioida ympärivuorokautisessa hoivassa silloin, kun se on tarpeen, ja asettaa vähimmäismitoitusta korkeammaksi. Laadukkaat palvelut ja asiakas- ja potilasturvallisuus eivät liity ainoastaan henkilöstömitoitukseen vaan myös alan ammattilaisten osaamiseen, jota tulee arvostaa ja kehittää sekä jatkaa koulutusta edelleen. Johtamisella

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

vaikutetaan myös merkittävästi asiakkaiden palvelujen laatuun ja henkilöstön työhyvinvointiin. Henkilöstömitoituksen laskeminen turvaa nykyistä paremmin siis työvoiman riittävyyden ja saatavuuden koko sosiaali- ja terveystoimelle.

Jokaisella tulee olemaan hyvät sosiaali- ja terveystoimen palvelut tässä maassamme — arvostakaa niitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan tässä muutama puheenvuoro ja sen jälkeen vielä kyllä sitten debatti. — Mutta nyt, edustaja Pekonen, varsinainen puheenvuoro.

18.46 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aina kun puhutaan vanhusten ympärivuorokautisesta hoivasta ja hoidosta, niin minä vaivun hieman muistoissani aikaan, jolloin itse työskentelin vielä terveyskeskuksen vuodeosastolla. Tuntuu kuin siitä olisi vain hetki aikaa, mutta toisaalta vuodet vierivät ja aika kuluu kovin nopeasti, ja sitten kun rupeaa pohtimaan ajankulua, niin siitähän onkin jo lähes 15 vuotta.

Mutta jo silloin 15 vuotta sitten hoitajista oli pulaa ja henkilöstömitoitus oli heikko. Töitä tehtiin usein vajaalla miehityksellä. Jos aamuvuorosta puuttui useinkin yksi tai kaksikin hoitajaa, niin töitä tehtiin vajaalla henkilökunnalla, kun sijaisia ei saatu, ja usein aamuisin piti sitten vain priorisoida töitä ja vuodeosaston potilaiden suihkuväli saattoi venyä jopa yli viikoksi. Eli siis suomeksi sanottuna suihkuun ei päässyt yli viikkoon, jos siinä tarvitsi hoitajien apua, tai ruoka saattoi jäähtyä lautasella ennen kuin joku ehti avustamaan syöttämisessä, puhumattakaan sitten kuntoutuksesta, kun ei ehditty avustamaan sängystä ylös nousemisessa. Moni hoitaja väsyi tiukkaan ja raskaaseen työtahtiin, ja työ tuntui erityisen vaikealta, kun sitä ei pystynyt tekemään niin hyvin ja huolellisesti kuin olisi halunnut, minä mukaan lukien.

Vanhustenhuollon epäkohdat olivat yksi tärkein syy, miksi itse aikanaan lähdin politiikkaan mukaan vaikuttamaan. No, monet asiat ovat menneet vuosien varrella eteenpäin ja parantuneetkin. Henkilöstömitoituksesta on puhuttu paljon näiden vuosien aikana, ja parannustakin on saatu aikaan.

Arvoisa puhemies! Huoli vanhusten palveluista on ollut tässä salissa melkein yhteinen. Edellinen hallitus tosiaan kirjasi lakiin vihdoinkin pitkän odotuksen jälkeen sitovasta henkilöstömitoituksesta, ja sitovaksi henkilöstömitoitukseksi kirjattiin se 0,7 vuoden 2028 alusta lähtien, ja sitä ennen sitten edellytetään vähintään sitä 0,65 työntekijän henkilöstömitoitusta iäkkäiden henkilöiden, tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen laitoshoidon toimintayksiköissä.

Täytyy todeta, että kokoomus lienee ainoa johdonmukaisesti toiminut ryhmä tämän asian suhteen, kun kokoomuksessa ei ole kannatettu tätä henkilöstömitoituksen kirjaamista lakiin, ja nyt kun te olette vallassa, niin te olette todellakin heikentämässä tätä mitoitusta. Perussuomalaiset sen sijaan ovat jättäneet lakialoitteen helmikuussa 2019 sitovasta 0,7:n henkilöstömitoituksesta nykyisen oikeusministeri Meren johdolla. [Pia Sillanpään välihuuto] Nyt perussuomalaiset ovat valmiita heikentämään tätä mitoitusta, ja minä ihmettelen tätä — tai en minä tiedä, pitääkö tässä mitenkään ihmetellä sitä, että perussuomalaiset puhuvat yhtä ja tekevät toista.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys henkilöstömitoituksen laskemisesta heikentää palveluiden laatua ja lisää paineita henkilöstön vähentämiseen. Tarve vanhushoivalle lisääntyy entisestään, mutta pääsy näiden tarvittavien palveluiden piiriin viivästyy ja heik-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

kenee jatkuvasti henkilöstö- ja resurssipulan vuoksi. Suurimpana haasteena on sosiaali- ja terveyspalveluiden laajamittainen aliresursointi. Todellisuudessa tällä mitoituksen keventämisellä tavoitellaan 45 miljoonan euron vuosittaista säästöä valtiolle vuosille 25—27 ja 134 miljoonan euron vuosittaisia säästöjä vuodesta 28 lähtien. No, saman verran hyvinvointialueiden saama rahoitus siis supistuu, ja sosiaali- ja terveydenhuolto kurjistuu entisestään. Eli jälleen haetaan säästöjä heikossa asemassa olevien ikäihmisten palveluista ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä.

Puhemies! Minun on äärimmäisen vaikea edes nähdä tässä todellista säästöpotentiaalia, sillä tässä hallituksen esitysluonnoksessakin itsessään jo todetaan, että mitoituksen alentaminen voi lisätä päivystyskäyntejä ja sairaalahoitojaksoja ja sitä kautta lisätä kustannuksia muissa palveluissa. Kun me ollaan täällä salissa kannettu huolta aivan aiheellisesti ylipäättään hoitoalan veto- ja pitovoimasta erityisesti vanhustenhuollossa, niin ei tämä mitoituksen heikentäminen ainakaan nyt auta tätä tilannetta. Tämä esitys tulee näkymään myöskin lisääntyneinä poissaoloina ja työkyvyttömyytenä ja heikentää todellakin alan veto- ja pitovoimaa.

Minä olen todella pahoillani siitä, miten tämä hallitus kohtelee ihmisiä. Minä olen lue- tellut tässä salissa nyt eilisen päivän aikana ja tämän päivän aikana useita heikennyksiä ihmisten toimeentuloon, ihmisten sosiaaliturvaan, ihmisten palveluihin. Arvoisat hallitus- puolueiden edustajat, miksi te koko ajan heikennätte näiden ihmisten palveluita ja toi- meentuloa, joiden ääni ei meidän yhteiskunnassamme kuulu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen poissa, edustaja Lohi poissa. — Edustaja Siponen, ja Siposen jälkeen otetaan lyhyt debatti.

18.52 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta haluaa turvata ikäänty- neille hyvän ja turvallisen vanhuuden ja riittävät palvelut sen varmistamiseksi. Meidän mielestämme jokaisella iäkkäällä ihmisellä on oikeus välttämättömään huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, jotka mahdollistavat arvokkaan elämän sen vii- meisiin hetkiin asti. Tämän perusoikeuden toteutumisesta vastaa viime kädessä maan hal- litus turvaamalla hyvinvointialueiden riittävän rahoituksen, joka mahdollistaa tarpeelliset perustuslain turvaamat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Eduskunta säati viime vaalikaudella vanhuspalvelulakiin hoitajamitoituksen korotuk- set. Yksikään eduskuntapuolueista ei vastustanut hoitajamitoituksen korotusta. Korotuk- silla oli hyväksyttävä päämäärä turvata riittävä hoiva ja hoidon taso ja laatu iäkkäiden hen- kilöiden ympärivuorokautisen palveluasumisen toimintayksiköissä. Hyvinvointialueilla tai yksityisillä hoivapalveluja tuottavilla yrityksillä on ollut työntekijäpulan vuoksi haas- teita toteuttaa lain mukaista hoitajamitoitusta 0,7 työntekijää asukasta kohti. Väestön ikääntymisen seurauksena palvelutarpeet kasvavat myös muissa kuin iäkkäille suunnatus- sa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, ja henkilöstön saatavuus on vaikeutunut myös esimerkiksi ikääntyneiden kotipalveluissa. Myös sote-työntekijöiden eläköityminen on li- sännyt työvoiman saatavuuden haasteita.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta haluaa todeta, että lakiin kirjattua hoitajamitoitusta ei pidä ymmärtää enimmäistasona, vaan olennaisinta riittävän hoivahenkilöstön määritte- lyssä on hoivayksiköissä asuvien iäkkäiden hoivan tarpeen arviointi, jolloin hoivahenki- löstö selviytyy työtehtävistään ja kokee voivansa tehdä työtään ammattitaitonsa ja hoito- työn etiikan mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Mutta, arvoisa rouva puhemies, olemme erittäin huolissamme kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen linjasta ottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut keskeiseksi säästökohteeksi tilanteessa, missä hyvinvointialueet ovat kamppailleet perustamisesta lähtien etukäteen ennakoimattoman kustannusten nousun kanssa. Jopa noin kolmannes hallituksen hallitusohjelmassa päättämistä menoleikkauksista kohdistuu hyvinvointialueiden rahoitukseen, eli ihmisten tarvitsemiin välttämättömiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Hallitus on myös kiristänyt sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien hyvinvointialueiden taloudellista ohjausta ja siirtää hyvinvointialueiden ohjauksen sosiaali- ja terveysministeriöltä valtiovarainministeriölle. Tämä alleviivaa hallituksen tahtoa tehdä sosiaali- ja terveystalouksista korostetusti rahoituskysymys.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta ei voi välttyä ajatukselta, että hoitajamitoituksen laskemisen keskeisenä vaikuttimena on ollut Orpon ja Purran hallitukselle ominaisesti vain säästää valtion rahoituksesta hyvinvointialueille. Hallitus esittää, että hyvinvointialueiden rahoitusta vähennettäisiin merkittävästi. Keskusta pitää esitettyä määrähän vähennystä vastuuttomana, koska hyvinvointialueiden rahoitus sote-palveluihin tulee valtaosin suoraan valtiolta. Asiantuntija-arvioidenkin mukaan ennakoimattomista muutuskustannuksista johtuvien alijäämien kanssa parhaillaan painivilta hyvinvointialueilta ei olisi käytännössä varaa leikata ilman, että ihmisten tarvitsemat sote-palvelut vaarantuvat.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei tunnu lainkaan kantavan huolta siitä, onko sen esittämä hoitajamitoituksen lasku ja siitä arvioitava säästö todellisuudessa mahdollinen. Useat hoivayksiköt, joissa hoitajamitoitusta on jo etukäteen nostettu vähintään 0,7:n tasolle, ovat rahoituksen laskiessa pakotettuja karsimaan hoivahenkilöstön määrää riippumatta siitä, miten intensiivistä hoitoa yksikössä asiakkaina olevat ikääntyneet tarvitsevat. Osa hyvinvointialueista on myös tehnyt yksityisten palveluntuottajien kanssa sopimuksia, joissa on edellytetty 0,7:n hoitajamitoituksen mukaista henkilöstön määrää, eikä vaadittavaa mitoitusta ole mahdollista laskea kesken sopimuskauden. Hyvinvointialueiden voi siten olla todellisuudessa erittäin vaikea saada kustannuksista aikaan hallituksen toivomia säästöjä.

Keskusta kantaa myös suurta huolta siitä, että hallitus ei vaikuta olevan tekemässä läheskään riittävästi vastatakseen sosiaali- ja terveydenhuollon vaikeutuvaan työtekijäpuulaan. Hallituksen omat toimet ovat päinvastoin syventämässä työtekijäpuulaa.

Arvoisa rouva puhemies! Keskusta edellyttää, että hallitus seuraa vanhuspalvelulain 0,7:n hoitajamitoituksen laskun yhteydessä tehtävien rahoitusleikkausten vaikutuksia ikäihmisten palveluiden järjestämiseen hyvinvointialueilla. Keskusta ei missään nimessä hyväksy näitä sosiaali- ja terveystalouksien tehtäviä mittavia rahoitusleikkauksia ja säästöjä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Arvoisat edustajat, nyt otetaan debatti. Kaikki ne henkilöt, jotka haluavat osallistua debattikeskusteluun, nousevat seisomaan ja painavat V-painiketta. — Valiokunnan puheenjohtaja aloittaa, edustaja Krista Kiuru.

18.58 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä kysymyksessä on ensinnäkin luopuminen siitä, että Suomessa vuoden 28 alusta tulisi lopulta voimaan 0,7:n hoitajamitoitus niille vanhuksille, jotka lain säätämismuutoksena 2020 olivat jo niin huonossa kunnossa, että he elivät keskimäärin enää noin kaksi vuotta tämän ympärivuorokautisen palveluasumisen piirissä. Ja nyt nämä samat henkilöt, joille me säädämme 0,6:n vähimmäismitoituksen, elävät enää pahimmillaan reilun vuoden.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Kysynkin teiltä, edustajakollegat, onko mahdollista, että samaan aikaan me säädämme vähimmäismitoituksesta, joka on selkeästi ja merkittävästi vielä huonompi kuin koskaan, kun ne ihmiset, jotka ovat ympärivuorokautisessa hoivassa, ovat yhä huonommassa kunnossa. Miten tämä käy teidän oikeudentuntoonne, ja miten tämä tuntuu klappivan siihen todellisuuteen, jonka kanssa me elämme? Tämä on päivän iso kysymys.

Tärkeää kuitenkin on tässä yhteydessä todeta, että SDP ei kannata sitä — toisin kuin tässä salissa esimerkiksi yksi kansanedustaja jo alkuun ehti väittää, että tämä on oivallinen säästölaki nyt, koska tällä tuodaan 45 miljoonan säästö. Tässä oikeasti vähennetään se 89 miljoonaa siitä, ettei koskaan tavoitellakaan 0,7:ää, ja sen lisäksi tavoitellaan vielä 45 miljoonan säästöä, ja näin sitten ei tarvitse enää laskea mitoituksesta kuin kolmanneksen, koska säästetään tällä kokonaisuudella näin. Tämä on minusta sääli, ja kysynkin, ollaanko me menossa nyt oikeaan suuntaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

19.00 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen, Marinin hallituksen aikana säädettiin hoitajamitoitus, ja samaisen hallituksen aikana mittava määrä ympärivuorokautisen hoivan paikkoja suljettiin sen takia, että sinne ei saatu hoitajia. Nämä vanhukset olivat kotona, kukaan ei välittänyt niistä, laitettiin ovi kiinni, ja siellä olivat. [Välihuutoja] Ja nyt täällä huudetaan sen perään, että ne vanhukset ovat niin huonokuntoisia siellä ympärivuorokautisessa hoivassa — totta kai, koska he eivät ole päässeet niihin hoivapaikkoihin, joiden lopettamiseen edellinen hallitus ajoi. [Vasemmalta: Kyllä on paksumaa! — Krista Kiurun välihuuto]

Nyt on tärkeää meidän eduskunnan haluta ja me erityisesti kokoomuksessa haluamme turvata, että kaikki vanhukset Suomessa riippumatta asuinpaikasta ja siitä, ovatko he kotona vai ympärivuorokautisessa vanhustenhoivassa, saavat laadukkaan ja hyvän hoidon. Siitä tässä on kysymys, ja sen takia tämä lakiesitys on myös perusteltu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

19.01 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Pekonen, kun te täällä moititte ja mietitte sitä, mitä tapahtui, kun joskus perussuomalaiset ovat halunneet tämän korkeamman 0,7:n mitoituksen [Vasemmalta: Joskus halusitte!] ja nyt esitämme tätä 0,6:ta, niin muistutan teitä, arvon vasemmisto ja demarit ja muu oppositio, että te veitte edellisellä kaudella tämän maan rahat ja lisäksi te karkotitte sote-alalta järkyttävän määrän hoitajia, kun lanseerasitte tämän koronarokotuspakkopykälän, [Paula Werningin välihuuto] siis pakotitte hoitajat ottamaan rokotuksia, jotka eivät edes toimineet niin kuin vanhoitte niiden toimivan. [Vasemmalta: Ihan oikeesti!] Se, että te vasemmistolaiset kehtaatte täällä moittia perussuomalaisia, on jo aika paksumaa. Jos minä olisin te, niin katsoisin itseäni peiliin ja tunnustaisin sen, [Krista Kiuru: Kyllä mielelläni katson ja vastaankin!] miten te vaikutitte hoitajakatoon, ja muun muassa siitä syystä olemme tässä tilanteessa nyt. [Krista Kiuru: Nyt on kyllä sellaista puhetta! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Teille on täällä varattuna kaikille vastauspuheenvuoro, joten ihan kaikessa rauhassa voitte odottaa. Se tulee täältä aivan varmasti. — Edustaja Siponen.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

19.02 **Markku Siponen kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä aikamoista puppua, mitä hallituspuolueilta tulee.

Ensinnäkin näihin ikäihmisten hoivapaikkoihin liittyen: Siis ollaan tekemässä mittavat säästöt tällä hetkellä ikäihmisten palveluihin. Te olette tekemässä ne säästöt ja leikkaamassa sieltä merkittävästi rahoitusta. Keskustan linja on ollut se, että näihin mitoituksiin ja tiettyllä tavalla byrokratiaan ja muuhun voidaan tehdä joustoja mutta ei niin, että sieltä vietään samalla rahat. Eli rahat täytyy säilyttää, niin että pystytään ikäihmisille näitä hoivapaikkoja tuottamaan.

Sitten tähän edustaja Sillanpään puheenvuoroon, että kyllä tämä aika kaukaa on haettu, jos tähän ikäihmisten hoivakriisiin haetaan koronarokotukset selitykseksi. Kyllä täytyy sanoa, [Pia Sillanpään välihuuto] että molempien hallituspuolueitten selitykset tässä kohtaa eivät kyllä vakuuta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Werning.

19.04 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Pekonen tuossa pitkässä puheenvuorossaan jo kertoikin hyvin siitä, että asiakkaan toimintakykyä arvioidaan juurikin siten, että tarkkaillaan ja arvioidaan se arjessa suoriutuminen, kuntoutumisen voimavarat, ja tätä kun vielä täydennetään psyykkisillä voimilla, kognitiivisella toimintakyvyllä, sosiaalisella osallisuudella, niin tämä on just se RAI-mittari, ja näistä ikääntyneen vointia arvioidaan. Ja voin sanoa sillä yli kymmenen vuoden sairaanhoidajan kokemuksella, mikä minulla on vanhusten ympärivuorokautisesta hoidosta, että eivät ne ikääntyneiden voimavarat ole sieltä ainakaan nousseet, vaan päinvastoin niiden hoidettavien kunto on entistä heikompi ja ne vaativat entistä enemmän hoitoa, hoitoa ja hoivaa, ja ei ole siis helppoja tapauksia, mitä siellä hoidetaan. Myös tähän työkokemukseeni viitaten, niin kyllä ihmettelen Strandmanin puhetta siitä, miten ajatellaan, että ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitus varmistetaan tällä lainsäädännöllä. Päinvastoin ne ihmiset lähtevät pois sieltä niihin helpompiin töihin, kun ei voida töitä tehdä huolella, laadukkaasti ja riittävillä resursseilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Olen nyt sulkenut tuon vastauspuheenvuorovaruksen, mutta mennään nämä, jotka ovat nyt pyytäneet. — Eli seuraavaksi edustaja Nurminen.

19.05 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitää hämmästellä edustaja Laihon puheenvuoroa. En ymmärtänyt nyt ollenkaan tätä teidän argumenttianne. Jos me katsotaan tätä tämän hetken tilannetta, niin paikkojen vähyys johtuu siitä, että hyvinvointialueilta on leikattu tätä rahoitusta. Hyvinvointialueilla ei ole rahaa ostaa näitä paikkoja. [Krista Kiurun välihuuto — Mia Laiho: Ei se ollut silloin, se oli ennen sitä!] Kuten tiedätte, meillä valiokunnassa käsiteltiin tätä mitoitusta. Mitä mieltä oli HALI, mitä mieltä oli Mehiläinen, mitä ne olivat mieltä tästä esityksestä? Ne vastustivat tätä mitoituksen alentamista, [Krista Kiuru: Kyllä!] ja he sanoivat, että nimenomaan näitten paikkojen sulkeminen ei johdu tästä henkilöstötilanteesta vaan siitä, että te leikkaatte tätä rahoitusta ja niitä paikkoja ei osteta. Voidaan siteerata ja katsoa näitä palveluntuottajia ja HALIa ja muita. [Mia Laiho: Voidaan katsoo myöhemmin!] Meille on päivän selvää, että kokoomus on aina vastustanut panostuksia vanhustenhoitoon ja henkilöstömitoitukseen,

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

joka kerta, mutta perussuomalaiset, kyllä täytyy teitä ihmetellä. Te olette ennen vaaleja huutaneet kurkku suorana, että 0,7 heti, [Krista Kiuru: Puoli vuotta aikaa oli tehdä kuntoon!] ja nyt täällä pyyhitte koko mitoitusta ja te leikkaatte rahoitusta vanhustenhoidosta. Ensimmäinen säästökohde teiltä jälleen: vanhukset. — Minä jatkan tästä puhujapöytästä. Minulla on hyvin paljon vielä sanottavaa tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

19.07 Anne Rintamäki ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esille tässä keskustelussa yhden näkökulman, jota ei ole tuotu riittävästi esille, nimittäin kotihoidon ja hoitajamitoituksen vaikutuksen siihen. Siinä missä iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan hoitajamitoitusta on nostettu aiemmin korkeammalle tasolle, jo ennestään vähäisestä hoitajamäärästä hakeudutaan mieluummin iäkkäiden ympärivuorokautiseen hoivaan töihin. Hoitohenkilökunnan puute kotihoidossa aiheuttaa suoraan sen, etteivät vanhukset pääse yhtä usein pesulle, aamulääkkeiden saaminen venyy aamupäivään ja käynnit ovat mahdollisimman lyhyitä, jotta pääsee seuraavan vanhuksen luokse tekemään tarvittavat toimet mahdollisimman nopeasti. Asiakkaita riittää, mutta ei henkilökuntaa. Eli käytännössä mitä korkeammalle nostamme hoitajamitoitusta iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoivassa, sitä vähemmän hoitoalan henkilökuntaa hakeutuu töihin kotihoitoon. Tällä on luotu jo ennestään haastavassa tilanteessa kotihoidon kriisi, joka vaikuttaa niihin iäkkäisiin, jotka vielä pärjäisivät kotona kotihoivan turvin. Mutta riittääkö heille tulevaisuudessa huolenpitoa ja hoitoa? Riittää, jos hoitajamitoitus iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoivassa on 0,6. [Mia Laiho: Hyvä puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

19.08 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy sanoa, että minusta varapuheenjohtaja Laiho esitti täällä erittäin vakavan syytöksen. Te sanoitte kutakuinkin niin, että Marinin hallituksen päätöksen seurauksena vanhuksia on suljettu hoivakoteihin ja jätetty sinne. [Mia Laihon välihuuto] Tämä ei pidä paikkaansa. Itse asiassa tämän viime kaudella tehdyn hoitajamitoituksen taso on saavutettu valtaosassa näitä yksiköitä.

Tämä on teiltä nyt ideologinen päätös, että te haluatte heikentää tätä hoitajamitoitusta, vetoatte säästöihin, mutta aika moni asiantuntija kyllä tuolla valiokunnassa on todennut, että tämä lakiesitys ei tuo säästöjä eikä tämä myöskään tuo parannusta työvoimatilanteeseen, sillä tämä hoitajamitoitus on saavutettu lähinnä näillä hoiva-avustajilla, ja sen takia tämä on saatu toimimaan, eikä siitä ole hyötyä enää sitten, jos te rupeatte tätä heikentämään. Minä en ymmärrä, miksi teillä on näin kova ideologinen tahtotila heikentää suomalaista vanhustenhoidon, vanhustenhoidon palvelutasoa, eikä tästä teille myöskään säästöjä synny. [Mia Laiho: Me haluamme turvata vanhustenhoidon!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.09 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoin kanssa tätä edustaja Rintamäen esille nostamaa ajatusta, että kun hoitajamitoitusta palvelukodeissa lasketaan, niin ne hoitajat mahdollisesti ajautuisivat sinne kotihoitoon. Meillähän tuli

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

asiantuntijakuulemisissa selkeästi esille se, että tämä ei pidä paikkaansa, vaan todennäköisesti ne ovat hoiva-avustajia, jotka nyttien sieltä palvelukodeista työpaikkansa menettävät. Taustalla tässä on vielä se ongelma, mikä nousi asiantuntijakuulemisissa, että nämä hoiva-avustajat ovat monasti työperäisiä maahanmuuttajia, ja nyttien kun meillä on tämä kolmen kuukauden potkulaki taustalla, niin jos he eivät sen kolmen kuukauden jälkeen saa uutta työtä, niin meillä on riski, että me menetetään kokonaan nämä työntekijät, koska heidät tul-laan lähettämään takaisin omaan kotimaahansa. Onko meillä tällaiseen varaa tässä tilan-teessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kolme vastauspuheenvuoroa vielä tässä vaiheessa: Merinen, Väyrynen, Kiuru. — Merinen.

19.10 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Se itseäni ihmetyttää, että tässä on ollut pari puheenvuoroa, missä on sanottu, että tämä jollain tavalla parantaisi hoivaa. Mutta todellisuus on se, että kaikki, varsinkin hoitajataustaiset ihmiset, tietävät, että kun meillä on osasto tai yksikkö, missä on vaikka tietyn verran hoitajia, ja sitten jos sieltä otetaan hoitajia pois, niin se tarkoittaa, että jokaisessa vuorossa — oli aamu-, iltai- tai yövuoro — on vähemmän hoitajia. Se tarkoittaa enemmän ulostetta vaipassa ja pitempään. Eihän tätä voi kiertää millään. Se tarkoittaa sitä, että niillä hoitajilla on paljon enemmän kiirettä, he eivät kerkeä hoitaa kaikkia vanhuksia. Semmoisia viestejä minä ainakin olen saanut, kun minä olen puhunut somessa vanhusten tästä laista. Kaikki viestit, mitä tulee, ovat sellaisia, missä sanotaan, että ”voi ei, tilanne huononee entisestään”, että ei millään voi sanoa, niin kuin joissakin puheenvuoroissa on ollut, että hoito jotenkin parantuisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.12 Ville Väyrynen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Sitee-raan ehkä syksyn suoraselkäselsäisintä puheenvuoroa, jonka piti keskustan edustaja Mar-kus Lohi tässä taannoin puhuessaan hoivamitoituksen kiristämisestä. Sitaatti alkaa: ”Silti sanon, vaikka itse olin siinä keskeisessä roolissa valiokunnan puheenjohtajana, että se oli virhe. Se perustui sellaiselle ajattelulle, että kun meidän ikäihmisten määrä kasvaa, niin meillä jotenkin työntekijöitten määrää voitaisiin samassa suhteessa kasvattaa, ja näin ei tule käymään. Meillä yhä pienemmät ikäluokat tulevat työelämään, emmekä voi kuvitella, että sieltä yhä useampi hakeutuisi tai soveltuisi sosiaali- ja terveysalalle. Sen takia emme voi rakentaa yhteiskuntaa, jossa puolet on hoitajia ja toinen puoli potilaita.” Tämä on mi-nun mielestäni erittäin hyvin sanottu. [Krista Kiuru: Eihän se liittynyt ympärivuorokauti-seen hoivaan yksinään, olin silloin salissa!] Niin kuin tämän esityksenkin ajatus on, resurs-sit ohjataan sinne, missä niitä tarvitaan — 0,6 on minimi, mutta siitä ei tule maksimia — ja yritetään ohjata nämä niukkenevat resurssit juuri sinne, missä niistä on kaikista eniten hyö-tyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Annetaan vielä puheenjohta-jistolle puheenvuorot, elikkä puheenjohtaja ensin. — Olkaa hyvä, Kiuru Krista, ja sitten...

19.13 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli täällä kyllä posket-tomat hallituksen alkupuheenvuorot. Ensinnäkin varapuheenjohtaja, te annoitte ymmär-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

tää, että me eläisimme jotain vuoden 2020 tilannetta, jossa suoraan syytitte täällä siitä, että paikkoja ei saatu kaikille vanhuksille, kun joillekin pyrittiin tarjoamaan hyvä hoito. Meillä oli kaksi isoa vanhuspalvelukriisiä, joissa oltiin todettu, että hoitajia on liian vähän ja laatu, mitä annetaan, on liian huonoa. Valvontaviranomaiset. Ei me voida ajatella, että syöpähoitojakaan yhteiskunnassa tarjottaisiin joillakin muilla standardeilla kuin nykyaikaisilla standardeilla. Siis minkälaiseksi tämä maailma on mennyt?

Nyt me ollaan tilanteessa, jossa nämä ihmiset, jotka ovat palveluasumisen piirissä, ovat todella huonokuntoisia. Kysyin teiltä, miten niitä ihmisiä, jotka ovat vielä huonokuntoisempia kuin koskaan ennen, voisi palvella 0,6:n hoitajamitoituksella. Te ette ota mitään kantaa siihen, aivan käsittämätöntä.

Sitten edustaja Sillanpää: jos tähänkin sekoitetaan rokotepakko — onko asiaa, mihin sitä ei sekoitettaisi? [Pia Sillanpää: No se on olennainen asia!] Sitä minä en voi ymmärtää, että eikö parempia argumentteja löydy. Ottakaa nyt jotain vastuuta Suomen vanhustenhuollon tilasta.

Nyt ollaan jo siinä tilanteessa, että Pirkanmaalla tehtiin kilpailutus ja Attendo joutui oikein lehdessä ilmoittamaan, etteivät voi tarjota 0,6:lla, koska väki on niin huonokuntoista, että sinne tarvitaan korkeampi mitoitus, ja he eivät voi tulla 0,6:n rahalla hoitamaan 0,65:n mitoituksella. Kyllä tämä on hävytöntä, mitä tässä salissa saa puhua ja millä osaamisella täällä puhutaan. [Pia Sillanpää: Ottaako koville myöntää totuus?] Attendo ilmoittaa, että me ei voida ottaa [Puhemies koputtaa] näitä paikkoja hoidettavaksemme, vaikka joku osaisikin. [Puhemies koputtaa] Ei voida, ja se on kyllä teidän syytänne. [Pia Sillanpää: Kannattaa kyllä myöntää ne virheet, mitä on tullut tehtyä!] — No tässä sitä nyt tehdään sitä virhettä, mitä Attendo mainitsi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä varapuheenjohtaja Laiho.

19.15 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän tässä tämän lain yhteydessä olemme nimenomaan painottaneet sitä, mitä hoitoisuus merkitsee. Älkää antako väärää kuvaa, että kaikki olisivat 0,60, kun näin ei ole. Me tiedämme sen aivan hyvin, että kaikki eivät ole 0,60. Siellä on semmoinen, joka voi olla 0,90, siellä voi olla semmoinen, joka on 0,5, ja tämä on myös rahoituksessa huomioitu. Kaikkea rahoitusta ei ole sieltä laitettukaan sen mukaan, että siellä olisi 0,6.

Mutta haluan tässä nostaa esiin niitten vanhusten äänen, joitten ääni ei kuulu — niitten kotihoidossa asuvien vanhusten, jotka odottavat siellä, että joku tulee käymään, joku vie heidät suihkuun edes kerran viikossa, joku ylipäättänsä tuo heille jotain ruokaa, antaa lääkkeitä. Kyllä meidän pitää turvata kaikkien vanhusten hyvä hoiva. [Pia Sillanpää: Juuri näin!] Me emme voi ummistaa silmiämme siltä, että vanhuksia on myös kotihoidossa. Kaikki eivät ole ympärivuorokautisessa hoivassa siellä silmien alla. [Krista Kiuru: Ei tässä tullut mitään kotihoitoon! — Ilmari Nurminen: Pelkkiä leikkauksia!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.16 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen otsikko kuuluu seuraavasti: hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvetaista

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

annetun lain muuttamisesta. Hallituksen linja jatkuu. Perusteluina on aina tukeminen, auttaminen, ohjaaminen silloin kun siltä heikommassa asemassa olevalta leikataan tai hänen elämänlaatuansa heikennetään lakiesityksellä. Tässäkin esityksessä ikääntyneen väestön toimintakykyä autetaan vähentämällä hoitohenkilökuntaa. On tämä aikamoista politiikkaa, mitä hallitus kautta linjan tekee.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisten pohjalta hallituksen esityksen ja ministeriön perustelut eivät ole vakuuttavia. Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies toteaa lausunnossaan, ettei vanhuksille annetun hoidon ja hoivan laatu aina nykyisinkään täytä lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Tarkastuksilla havaitaan toistuvasti puutteita perustuslaissa jokaiselle perusoikeutena turvatuun huolenpidon toteutumisessa esimerkiksi hammashoidossa ja muun hygienian hoidossa sekä ulkoilun toimintakykyä tukevan ja sosiaalisen toiminnan järjestämisessä. Aluehallintovirasto toteaa valvontahavaintojen perusteella, että vähimmäishenkilöstömitoituksen alentaminen 0,6-tasolle ei riitä vastaamaan asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämää palvelujen tarvetta. Lisäksi vähimmäishenkilöstömitoituksen alentaminen tulee mitä todennäköisimmin aiheuttamaan puutteita asiakkaiden oikeudessa saada hyvää sosiaalihuoltoa ja laadukasta palvelua, minkä lisäksi mitoituksen alentaminen voi vaarantaa asiakasturvallisuuden toteutumisen.

Vanhusasiainvaltuutettu korostaa lausunnossaan, että mitoituksen lasku kohdistuu heikentävästi hyvin haavoittuvassa asemassa olevien iäkkäiden henkilöiden asemaan ja oikeuksiin. Aukkaat tarvitsevat palveluita jatkuvasti ja ympäri vuorokauden, valtaosalla on pitkälle edennyt muistisairaus ja vaikeita toimintakyvyn ongelmia sekä monia sairauksia eikä mahdollisuuksia itse vaikuttaa palveluidensa riittävyyteen tai laatuun.

Arvoisa puhemies! Hallitus heikentää tälläkin päätöksellä sote-alan veto- ja pitovoimaa. Valiokunnan kuulemisissa säästöä henkilöstöstä pidettiin lyhytnäköisenä. Vanhustyö on aiempaa vaativampaa, kuin hoivan piiriin päästään aiempaa huonommassa kunnossa. Henkilöstömitoituksen leikkaaminen vaikeuttaa asiakkaiden haastaviin tarpeisiin vastaamisessa, lisää työntekijöiden kuormitusta ja heikentää jaksamista. Tämä voi näkyä arjen työssä heikentyneenä työpanoksena ja laatuna sekä lisääntyvinä sairauslomina.

Vanhusasiainvaltuutettu viittaa lausunnossaan tutkimustietoon, jonka mukaan keskeinen syy hoitajien pakoon alalta on pettymys työhön, liiallinen kiire, ammattitaidon ja osaamisen ohittaminen ja kohteileminen pelkkänä henkilöstöresurssina. Sitovan henkilöstömitoituksen nostaminen on ollut positiivinen signaali hoitohenkilökunnalle työn arvostuksesta ja paremmista työoloista tulevaisuudessa. Vanhusasiainvaltuutettu katsoo tutkimustietoon vedoten, että ympärivuorokautisen palveluasumisen mitoitusvaatimusta laskemalla ei saavuteta tavoitetta henkilöstön paremmasta riittävyydestä ikääntyneiden palveluissa. Päinvastoin vaarana on, että hoitajapula syvenee nyt esitetyn muutoksen myötä. Samoin muun muassa THL korostaa henkilöstön hyvinvoinnin merkittävää vaikutusta työvoiman saatavuuteen, pysyvyyteen ja halukkuuteen hakeutua alalle. Jos mitoituksen alentamisen katsotaan heijastavan henkilöstön ja alan arvostusta, voi siellä olla myös kielteisiä vaikutuksia alan houkuttelevuuteen ja henkilöstön saatavuuteen.

Useissa lausunnoissa tuotiin esiin huolta esityksen negatiivisista vaikutuksista sosiaali- ja terveydenhuollon veto- ja pitovoimaan. On tärkeää, että iäkkäiden palveluita ja henkilöstöä tarkastellaan kokonaisuutena. On selvää, että henkilöstöä on käytettävissä rajallisesti ja riittävä henkilöstö on turvattava myös muihin vanhushuoneistoihin, kuten esimerkiksi kriittisessä tilassa olevaan kotihoitoon. Siellä kotona olevien hoidettavien tilanne on pöyristyttävä resurssien vähyyden vuoksi. Samoin heitä hoitavien hoitoalan ammattilais-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

ten jaksaminen on suorastaan hälytystilassa. Pelkään, että tämä käsittelyssä oleva esitys ei kuitenkaan paranna tätä ongelmaa kotihoidossa. Hallitus kuitenkin toimillaan heikentää koko alan pito- ja vetovoimaa ja vähentää jo entisestään niukkaa rahoitusta vanhuspalveluista — valitettavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, poissa. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

19.21 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annettua lakia siten, että toteutuneen henkilöstömitoituksen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti. Asiakasrakenteen vaatiessa mitoituksen on oltava lain mukaan korkeampi. Väestön ikääntyessä eläköityminen ja palvelutarpeiden kasvu ovat aiheuttaneet kasvavia vaikeuksia henkilöstön saatavuudelle. Ympäri vuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitusta keventämällä voidaan parantaa osaltaan palvelujen saatavuutta ja kohdentaa vapautuva työpanos hyvinvointialueen tarvetta vastaavaksi.

Esitetty muutos tukee tavoitetta keventää hyvinvointialueiden lakisääteisiä velvoitteita ja antaa niille mahdollisuuksia toteuttaa palveluita ja kohdentaa resursointia juuri oman alueensa asiakastarvetta vastaavasti. Lakiesitys helpottaa ikääntyneiden palveluiden järjestämistä, ja pääsy ympärivuorokautiseen palveluasumiseen voi parantua. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen paikoista on ollut hyvinvointialueilla pulaa ja niihin on ollut ikääntyneiden vaikea saada paikkaa, vaikka tarve olisi ollut kova. Lakiesitys antaa hyvinvointialueille enemmän liikkumavaraa hoitohenkilökunnan kohdentamisessa eri palveluiden välillä.

Laadukkaat palvelut ja asiakas- ja potilasturvallisuus eivät riipu vain henkilöstömitoituksesta, vaan työtä tekevistä ammattilaisista, heidän osaamisestaan sekä johtamisesta, jolla voidaan vaikuttaa myös työn houkuttelevuuteen ja työhyvinvointiin. Henkilöstön vähimmäismitoituksen muutoksesta huolimatta jokaisen ympärivuorokautisen hoivan yksikön mitoituksessa on aina otettava huomioon asukkaiden yksilölliset palvelutarpeet, palvelujen laatu ja asiakasturvallisuus. Vanhuspalvelulain mukaista vähimmäismitoitusta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kategorisesti, vaan lain mukaan yksikön henkilöstömitoituksen on oltava vähimmäismitoitusta korkeampi, jos asukkaiden palvelutarve sitä edellyttää. Hallitus tekee aktiivisesti toimia sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijäpulan ratkaisemiseksi. Hyvän työn ohjelma sisältää sekä pitkän että lyhyen aikavälin toimenpiteitä, joilla varmistetaan sote-henkilöstön riittävyys, työssä jaksamista ja työn tuottavuutta.

Arvioiden mukaan lähes viidennes sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden keskeisten ammattiryhmien työntekijöistä eläköityy seuraavan vuosikymmenen aikana. Samaan aikaan ikääntyvän väestön määrän kasvu tulevina vuosina lisää palvelun tarvetta. Tarvitaan siis useita rinnakkaisia toimia, kuten koulutuspaikkojen lisäämistä, kelpoisuusehtojen ja tehtävärakenteen tarkastelua, hyvinvointialueiden lainsäädännön ja velvoitteiden väljentämistä. Työvoimahaasteeseen ei ole olemassa pikaratkaisuja, tarvitaan yli hallituskausien tehtäviä toimia.

Hoitajamitoituksen väljentäminen parantaa hyvinvointialueiden mahdollisuutta kohdentaa henkilöstöä sinne, missä eniten on tarvetta. Hoivahenkilöstö itse kertoo, että he haluaisivat keskittyä tekemään sitä työtä, mihin heidät on koulutettu ja palkattu. Nykyisellään työaika menee runsaasti muuhun kuin itse hoivatyöhön. Hoivayksiköiden henkilös-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

törakennetta monipuolistamalla on mahdollista parantaa henkilöstön saatavuutta ja toisaalta vastata kokonaisvaltaisemmin asiakkaan tarpeisiin. Esimerkiksi vanhusten ulkoilutus ja viriketoiminta ei vaadi hoitajakoulutusta, jos hoitohenkilökunnan saatavuudessa on ongelmia. Säästetään hoitajien työpanos hoidollisiin tehtäviin ja palkataan muihin tehtäviin henkilöitä, jotka pystyvät vastaamaan iäkkään ihmisen muihin tarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Unelmien hoivakotipaikka olisi normaalin hoivan lisäksi sellainen, jossa vanhus pääsisi ulkoilemaan, olisi jumppatuokioita, porinapiirejä, käsityötä, musiikkihetkiä ja pieniä retkiä kunnon niin sallieissa. Näihin tehtäviin pystyttäisiin palkkaamaan esimerkiksi liikunnanohjaajia tai muun ammattitutkinnon suorittaneita henkilöitä, vaikkapa useamman hoivapaikan yhteiseksi virikeohjaajaksi. Tänä päivänä hoitajien aika ei riitä kaikkien yllä mainittujen tehtävien hoitamiseen, kun ikääntyneiden perustarpeet vievät kaiken ajan. Kuinka moni vanhus joutuukaan viettämään tänä päivänä kaiken aikansa sisällä, kun kenelläkään ei ole aikaa viedä heitä ulkoilemaan.

Eduskunnan oikeusasiamies on todennut lausunnossaan, ettei vanhuksille annetun hoidon ja hoivan laatu aina nykyisinkään täytä lainsäädännön asettamia vaatimuksia. Tarkastuksilla havaitaan toistuvasti puutteita perustuslaissa jokaiselle perusoikeutena turvatun huolenpidon toteutumisessa, esimerkiksi hammashoidossa ja muun hygienian hoidossa, sekä ulkoilun toimintakykyä tukevan ja sosiaalisen toiminnan järjestämisessä. Näitä tehtäviä hoitamaan voidaan palkata muita alan ammattilaisia, joita ei lasketa hoitajamitoitukseen mukaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

19.26 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallitus hakee tällä kertaa säästöjä sosiaali- ja terveyspalveluista vanhustenhoivasta leikkaamalla. Se on erittäin valitettavaa, varsinkin kun ympärivuorokautisen hoivan korkeammasta mitoituksesta säädettiin alun perin siksi, että vanhustenhoivassa oli tullut esille vakavia epäkohtia. Korkeammalla henkilöstömitoituksella haluttiin varmistaa, että iäkkäät saisivat laadukkaat palvelut sekä arvokkaan ja mielekkään elämän myös ympärivuorokautisessa hoivassa. Myös asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen olivat tärkeitä tekijöitä lakisääteisen hoitajamitoituksen taustalla. Hallitus on valinnut myös vanhustenhoivassa takinkäännon tien. Kokoomuksessa korostettiin vielä viime kaudella hoitajamitoitusta tärkeänä askeleena sote-kokonaisuuden kehittämisessä, ja perussuomalaiset vaativat vielä nopeampaa siirtymistä kohti 0,7:n mitoitusta. Mihin nämä puheet ovat nyt jääneet? Oletteko kokonaan unohtaneet vanhustenhoivan kriisin?

Arvoisa puhemies! On kuitenkin käynyt selväksi, että hallitus on valmis leikkaamaan paremmasta vanhustenhoivasta ja alkuperäisen hoitajamitoituksen tavoitteiden toteutumisesta säästöjen kiilto silmissään. Käytännössä hallituksen tavoittelemat säästöt vastaavat henkilömitoituksen tiputtamista noin kolmasosassa nykyisin korkeammalla mitoituksella toimivista yksiköistä. Useat hyvinvointialueet ovat kuitenkin hallituksen esityksen seurauksena jo valmistautuneet laskemaan mitoituksen kategorisesti alueellaan 0,6:een.

Jo hallituksen esityksessä todetaan sen vaikutuksista, että hallituksen ajama mitoitus riittää perustarpeiden toteuttamiseen, mutta se saattaa vaikuttaa heikentävästi hoidon laatuun. Laskevalla mitoituksella voi myös olla vaikea varmistaa esimerkiksi riittävä saattohoito-osaaminen ja osaaminen muistisairaana hyvästä hoidosta. Vaikka ministeriö on korostanut ja arvioinut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamissaan lausunnoissa, ettei lakia

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

muuteta muutoin kuin vähimmäismitoituksen osalta ja jokaisen yksikön kohdalla mitoituksessa olisi aina arvioitava ja otettava huomioon muun muassa asukkaiden yksilöllinen palveluntarve ja asiakasturvallisuus, niin asiantuntijakuulemisten pohjalta vaikutukset tulevat kuitenkin näkymään näitä hallituksen esityksen ja ministeriön arvioita laajamittaisemmin ja negatiivisemmin. Kuten totesin puheenvuorossani jo aiemmin, useat hyvinvointialueet ovat jo valmistautuneet laskemaan mitoitusta sallitulle vähimmäistasolle. Henkilöstömitoituksen laskemisen uhkana onkin, että minimi muodostaa tosiasiaa maksimin henkilöstön määrälle.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksella on ollut myös tärkeä tarkoitus tukea henkilöstön jaksamista ja vähentää heidän työkuormaansa. Alan pito- ja vetovoiman kannalta hoitajamitoituksen heikentämisellä on vain negatiivisia vaikutuksia. Esimerkiksi vanhusasiavaltuutetun lausunnossa on nostettu tutkimustietoa, jonka mukaan hoitajat jättävät työnsä liiallisesta kiireestä, ammattitaidon ja osaamisen ohittamisesta sekä pelkkänä henkilöstöresurssina kohtelemisesta johtuen. Hoitajamitoituksen laskeminen vaikuttaa näihin kaikkiin taustasyihin, joiden takia hoitajan työstä on lähdetty suuntaamaan muualle. Sen sijaan riittävä henkilöstömitoitus on ollut osoitus hoitohenkilökunnalle, että heidän jaksamisestaan välitetään ja halutaan huolehtia olosuhteista siten, että he voivat ammatillisina tehdä työnsä mahdollisimman hyvin.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPerin vanhustenhoidon työntekijöille tekemässä selvityksessä on myös havaittavissa positiivista kehitystä vuosien 2020 ja 2024 välillä. Vuonna 2020 työyksikön henkilökuntaa oli arvioinut olevan sopivasti vain 19,4 prosenttia vastaajista, kun taas vuoden 2024 kyselyssä määrä oli noussut jo 41,6 prosenttiin vastaajista. Kyselyssä kysyttiin myös kokemusta siitä, että asiakkaille oli riittävästi aikaa. Vaikka tulokset voisivat olla tässä kohdassa vielä paljon parempia ja tehtävää tämän osalta riittää, oli hyvä huomata, että vastausvaihtoehdon ”en koskaan” osuus oli jo pienentynyt vuoden 2020 37,9 prosentista 24,9 prosenttiin tämän vuoden selvityksessä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa myös kaikki yksityiset palveluntuottajat yhtä lukuun ottamatta vastustivat esitystä. Esimerkiksi Mehiläinen toi esille, että hoitajamitoituksen kasvu on näkynyt työvoimatilanteen parantumisenä ikääntyneiden yksiköissä ja tehdyt panostukset uhkaavat valua nyt hukkaan, jos lakiesitys toteutuu esitellyllä tavalla. Myös Esperi Care vastusti hallituksen esittämää muutosta, koska he katsoivat, ettei lakiesityksellä saavuteta sille tavoiteltuja säästöjä, mutta se vaikuttaa kuitenkin vanhusten hoivan laatuun ja aiheuttaa merkittävän haasteen hoiva-alan vetovoimalle ja houkuttelevuudelle.

Arvoisa puhemies! Hoitajamitoituksen laskeminen ei tuo sille tavoiteltuja säästöjä, mutta vaikuttaa muuten monella tavalla haitallisesti vanhustenhoivaan. Tämä leikkaus on arvovalinta, joka heikentää iäkkäiden oikeutta arvokkaaseen elämään. Hyvä hallitus, harkitkaa vielä, että kääntäisitte takin takaisin oikeinpäin tässä asiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

19.33 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä taas on surullinen päivä eduskunnassa: hallitus jälleen säästää suomalaisilta vanhuksilta. Kun me katsotaan tätä ikäihmisten hoidon ja hoivan kenttää, niin omaishoito, mitä perussuomalaiset, edustaja Reijonen, viime kaudella piditte esillä — omaishoitajien palkkioita ja muita, verovapautta — nolla euroa, ei mitään tukia. Päinvastoin, alueilla leikataan niin paljon, että pelkästään jo

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

se, että nämä nykyiset omaishoidon resurssit saadaan budjettiin, niin niistä joudutaan jo alueilla taistelemaan.

Kotihoito: nolla euroa, ei mitään panostuksia kotihoitoon. Täällä puhutaan kauniisti, että nyt pelastetaan ja autetaan kotihoitoa. Todellisuudessa ei mitään panostuksia. Odotan täällä nyt kuulevani seuraavissa puheenvuoroissa, missä ovat ne kotihoidon panostukset, mistä täällä kerrotaan.

Sitten ympärivuorokautinen hoito: miinus 45 miljoonaa. Suora leikkaus vanhusten ympärivuorokautisesta hoidosta. Jos me valiokunnassa kuultiin alueita, niin me kysyttiin jokaiselta hyvinvointialueelta, mikä on tilanne tämän henkilöstömitoituksen suhteen. Sieltä tuli viestiä, että alueet ovat laskemassa kategorisesti 0,6:een. Olenko väärässä? Eikö tullut viestiä? Kyllä minä nyt toivon, että perussuomalaiset ja teidän ministerinne ohjaavat alueita, että siellä on se hoidon tarve ensisijainen määrittävä tekijä, eikä mennä niin, että joka alueella on 0,6. Nyt se on niin. Muun muassa Varha on ilmoittanut, on tullut erilaisia... [Mia Laihon ja Krista Kiurun välihuudot] — Vaikka kuinka monta viikkoa on ollut. — Kyllä minä nyt vetoan tässä perussuomalaisten ministeriin, että jos täällä puhutaan, että hoidon tarve on se määrittävä tekijä, niin miten hyvinvointialueilla voidaan kategorisesti laskea 0,6:een. Sosiaalidemokraatit esittivät lausumaa, että edellytetään ministeriä varmistamaan, että mitoituksesta, minimistä, ei tule maksimia. Kävikö hallitukselle? Ei käynyt. On tämä erikoista, että tämä ei käynyt hallitukselle. [Mia Laiho: Pykälänmuutos!]

No, miten tähän tultiin? Kuten täällä edustaja Kiuru, valiokunnan puheenjohtaja, toi esille, viime kaudella meillä oli vaalikauden alussa hoiva- ja hoitokriisi. Meillä monissa medioissa käytiin täällä kovaa keskustelua. Me panostimme rahallisesti koko kauden merkittäviä määriä ympärivuorokautisen hoidon tilanteen parantamiseksi. Parannettiin tätä mitoitusta. Tätä on pystytty nostamaan joka vuosi määrätietoisesti eteenpäin, ja kun me katsotaan näitä THL:n tuloksia, niin hoidon laatu on parantunut kiistatta, [Pia Sillanpää: Paitisi kotihoidossa!] ja sitä ei voi kukaan kyseenalaistaa. [Mia Laiho: Kotihoito!] — Hoidon laatu on parantunut. — Jos me nyt katsotaan tätä tilannetta, niin te lähдете heikentämään tätä mitoitusta ja ottamaan sitä kautta takapakkia tilanteessa, jossa tällä hetkellä ympärivuorokautisessa hoidossa olevista valtaosa on muistisairaita. He tarvitsevat paljon palveluita. Muutama vuosi sitten oltiin vielä kolmekin vuotta ympärivuorokautisessa hoidossa. Nyt me kuultiin, että keskimäärin ollaan alle vuosi. Siellä ollaan todella huonokuntoisia. Miten tämä yhtälö toimii, että jos ihmiset ovat entistä huonokuntoisempia ja he tarvitsevat ammattilaisten apua päivittäisessä elämässään, niin teidän ratkaisunne on se, että te leikkaatte mitoitusta ja laskette sitä? Tämä yhtälö ei mene.

Sitten varapuheenjohtaja täällä lausui, että tämä on tehtävä, koska hoitopaikkoja on kiinni, näin toitte esille. Kuten hyvin tiedätte, me valiokunnan kuulemisessa kysyttiin esimerkiksi järjestöiltä, yksityisiltä palveluntuottajilta, mitä mieltä he ovat, minkä takia nämä ovat kiinni. He nimenomaan toivat esille sen, että hyvinvointialueet eivät osta näitä paikkoja. Siellä olisi todella paljon potentiaalia ja resursseja. No, miten tullaan sitten tähän mitoitukseen? HALI, esimerkiksi nämä yksityiset palveluntuottajat, toivat esille, että tämän mitoituksen leikkaus leikataan hoiva-avustajista. Jos nyt avi on määritellyt, että noin kymmentä työntekijää kohden voi olla kaksi hoiva-avustajaa, ja nyt kun tätä mitoitusta lasketaan, niin se tarkoittaa, että siellä voi olla vain yksi hoiva-avustaja tässä mitoituksessa, näin kansankielisesti sanottuna. Nämä yksityiset palveluntuottajat toivat esille sen, että käytännössä näitten sairaanhoitajien ja lähihoitajien määrä tällä mitoituksen laskulla tulee nousemaan ja hoiva-avustajien määrä laskemaan. Tätä he kritisoivat. Nimenomaan meidän tar-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

vitsisi pitää huoli siitä, että kun tämä mitoitus on rakennettu, siellä on erillinen välillinen ja välitön hoitotyö ja nämä hoiva-avustajat on otettu keskeiseen rooliin, niin tällä mitoituksen laskulla te leikkaatte näistä hoiva-avustajista.

Arvoisa puhemies! Aika menee, mutta yritän saada nyt näitä kaikkia asioita kerrattua. No, palveluntuottajat hyvin voimakkaasti kritisoivat tätä teidän aietanne. Myös oikeusasiamies, vanhusasiainvaltuutettu ja avi toivat esille, että ei ole sellaisia yksikköjä, joissa 0,6 on palveluntarve. Kun siellä ihmiset ovat paljon huonokuntoisempia, niin se, että te kategorisesti laskette tätä mitoitusta, on suora leikkaus näitten ihmisten perusoikeuksista. Täällä tuli oikeusasiamiehen, avien lausunnoissa, että nyt jo on puutteita asiakkaiden hoidossa, ja tämä on suora leikkaus heidän perusoikeuksistaan puhumattakaan tästä hoitohenkilökunnan hyvinvoinnista.

No, me käytiin myös paljon keskustelua näistä RAI-mittareista ja muista, joihin edustaja Werningkin täällä viittasi, ja me vaadimme, että nyt tässä jatko-ohjauksessa me otetaan nämä laadun mittarit vielä julkisemmin käyttöön, sitä tietoa jaetaan, ohjeistetaan THL:ää, että me pystytään saamaan sitä avointa tietoa ja dataa, että me tiedetään, mikä se hoitoisuus on ja muuta, ja toivottaisiin, että hallitus suhtautuisi tähän tiedon avoimuuteen ja sillä johtamiseen hieman avoimemmin kuin nyt. Toivoisin, että ymmärtäisitte sen, että sitä tietoa, mitä nyt tehdään ja kerätään ja jota on nyt viime kaudella tullut lakiin, kannattaa hyödyntää vielä avoimemmin ja tuoda se julkiseen keskusteluun ja käyttöön.

Sitten vielä, arvoisa puhemies, tulemme esittämään tiistaina tämän lakiehdotuksen hylkäämistä, mutta kyllä katse kääntyy vielä nyt perussuomalaisiin ja erityisesti me, Reijonen, viime kaudella näitä vanhustenhoidon [Puhemies koputtaa] henkilöstömitoituksia vietiin eteenpäin. [Puhemies koputtaa] Silloin te vaaditte vielä enemmän resursseja ja vielä nopeammin 0,7:ää ja muuta. Te sanoitte, että vaalien jälkeen perussuomalaiset hoitavat tämän. Nyt me olemme tässä tilanteessa. Te olette lykanneet, romuttaneet henkilöstömitoituksen, ja nyt te leikkaatte vanhustenhoidosta 45 miljoonaa. Odotan äärettömällä mielenkiinnolla, [Puhemies koputtaa] mitä te tulette nyt vastamaan eduskunnan eteen tämän suomalaisten vanhustenhoidon [Puhemies: Aika!] leikkauksesta. [Krista Kiuru: Viimeksi lähti 100 miljoonaa, nyt lähtee 45 miljoonaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Merinen.

19.42 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa äsken siitä vanhustenhoidon todellisuudesta puhuin debatissa, ja tuossa päivällä viestittelin yhden alalla työskentelevän kanssa ja pyysin häneltä, että voiko tämän lukea täällä ääneen, ja hän sanoi, että kyllä käy. Hän kirjoitti minulle tällaisen pitkän viestin, jossa lukee: ”Vanhukset ovat nyt jo tosi huonossa kunnossa ja todella haastavia hoitaa. Ollaan kyllä... — piip, tuo pitää sensuroida — kun mitoitusta lasketaan. Vanhukset ovat todella aggressiivisia. Välillä hoitajia tarvitaan jopa kolme hoitamaan asukasta. Ongelma on se, että hoitajia on vain kaksi vuorossa, joten hoitaminen on todella haastavaa. Monien vanhusten suihkutukset jäävät pois, kun hoitajia on vähän, ja moneen suihkuun tarvitaan se kaksi hoitajaa, ja taas tullaan siihen, että tämä ei onnistu, koska muita vanhuksia ei voi jättää yksin.

Hoitajia myös vaaditaan monissa vanhainkodeissa hoitotyön lisäksi tiskaamaan, jakeamaan ruokaa, siivoamaan lattiat, ja kun näitä tehdään, niin jää taas vähemmälle se vanhusen kanssa olo. Silti vaaditaan, että pitäisi olla viriketoimintaa vanhuksille. Millä ajalla, kysyn.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Omaisiet pitää myös huomioda. He vaativat usein, että hoitajien pitää vanhusten kanssa lähteä hammashoitolaan tai lääkärille, kun he eivät itse ehdi ja vanhus ei voi yksin mennä. Mitenkä sinne mennään mukaan, kun miehitys on jo valmiiksi vajavainen?

Hoitajien pitäisi myös kuntouttaa vanhuksia, antaa sitä yksilöllistä aikaa, jakaa lääkkeitä ja ehkä joskus myös itse syödä. Sitten pitäisi kaiken maailman koulutukset suorittaa, mutta missä ajassa, kun perushommat ovat tekemättä koko ajan? Monta kertaa viikossa tulee aivan uusi sijainen yksikköön, ja vaikka se olisi kuinka kokenut hoitaja, niin uusi paikka on uusi paikka ja vanhukset aistivat sen, kun hoitaja on uusi. Tällöinhän monesti muis-tisairaasta tulee usein levottomampi.

Monesti hoitajat myös saavat vanhuksilta turpaan ja pahimmassa tapauksessa sattuu pa-hasti, kun on liian vähän henkilökuntaa, ja sitten tulee sairauslomia ja pahimmassa tapauk-sessa hoitaja lopettaa hoitajan työt.”

Minusta tuo kuulostaa siltä, että se vaikuttaa, paljonko niitä hoitajia on vuorossa. Tuo on vanhustenhoidon todellisuus, ja noita viestejä tuli äsken kymmenittäin, kun kerroin, että tätä asiaa käsitellään salissa. Minusta, jos me puhutaan tämmöisestä laista, missä leikataan rahaa pois ja henkilöstömäärä tippuu, on oltava rehellinen ja myönnettävä, että se on leik-kaus ja sillä on negatiivisia vaikutuksia. Minulle ainakin olisi paljon selkeämpää, kun siitä puhuttaisiin avoimesti, eikä täällä kierreltäisi ja kaarreltaisi, että tästä on jotain hyötyä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Werning.

19.45 Paula Werning sd: Arvoisa rouva puhemies! Ympäri vuorokautisen hoivan vähim-mäismitoituksen laskeminen on vakava isku suomalaisen vanhustenhoidon laadulle ja van-husten perusoikeuksille. Hallituksen esitys kääntää selkänsä niille ikäihmisille, jotka ovat rakentaneet tämän maan ja ansaitsevat elää elämänsä viimeiset vuodet arvokkuudella ja hyvällä huolenpidolla.

Lainsäädännöllä vuonna 2020 määritelty lakisääteinen henkilöstömitoitus 0,7 oli aivan välttämätön, jotta voitiin vastata hoidon laadun heikkeneviin tilanteisiin ja asiakasturvalli-suutta vaarantaviin puutteisiin. Tuolloin 31 prosenttia hoivayksiköistä täytti mitoitusvaati-muksen, ja huhtikuussa 2024 vastaava luku oli noussut jo 93 prosenttiin. Tämä on merkki siitä, että muutos on ollut paitsi tarpeellinen myös erittäin tehokas. Mitä hallitus tekee nyt: se esittää vähimmäismitoitusta laskettavaksi 0,6:een. Tämä tarkoittaa käytännössä, että kolmannes ympärivuorokautisen hoivan yksiköistä joutuisi tinkimään jo saavutetusta hoi-don laadusta ja turvallisuudesta.

Asiantuntijalausunnoissa muun muassa eduskunnan oikeusasiamies on todennut, ettei vanhukselle annetun hoidon ja hoivan laatu aina nykyiselläkään täytä lainsäädännön aset-tamia vaatimuksia, ja aluehallintovirasto on lausunut, että alentaminen 0,6:n tasolle ei riitä vastaamaan asiakkaiden toimintakyvyn edellyttämään palveluiden tarpeeseen. Vanhus-asiavaltuutettu, Muistiliitto ja monet muut asiantuntijatahot painottivat, että juuri osa ym-päri vuorokautisen hoivan asukkaista on erittäin haavoittuvassa asemassa kärsien monista sairauksista ja vakavasta muistin heikkenemisestä. Näiden ihmisten tarpeita ei voi eikä saa sivuuttaa.

Arvoisa rouva puhemies! Henkilöstömitoituksen alentamista on seurattava erittäin tar-kasti ja arvioitava tiiviisti, jotta perustuslain mukaiset oikeudet eivät missään nimessä jää toteutumatta. Hallituksen säästötavoite, 45 miljoonaa euroa vuosina 2025—2027 ja 134

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

miljoonaa euroa vuodesta 2028 alkaen, on lyhytnäköistä politiikkaa, joka vaarantaa vanhusten oikeuden ihmisarvoiseen elämään.

Vähimmäismitoituksen alentaminen heikentää hoitajan työolosuhteita ja lisäkuormitusta, johtaa yhä useammin hoitajien sairauspoissaoloihin. Tämä on resepti alan vetovoiman tuhoamiseen ja hoitajapulan syventämiseen, ei hoitajien määrän riittävyyteen.

Arvoisa puhemies! On mahdotonta hyväksyä tätä hallituksen esitystä vanhusten ympärivuorokautisen hoivan osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

19.48 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa henkilöstömitoitusta siten, että sen on oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohden. Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi hyvin, että ympärivuorokautisen hoi-
van henkilöstömitoituksen muutos on tarpeellinen julkisen talouden kustannuskehityksen hillitsemiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Esitys omalta osaltaan keventää hyvinvointialueiden lakisääteisiä velvoitteita.

Samalla kysymys on säästötoimenpiteistä. Kaikki meistä tietävät, missä tilassa Suomen julkinen talous on. Toimenpiteitä on välttämätöntä tehdä. Samoin henkilöstön saatavuudessa on valtavia haasteita, ja hoitajamitoituksen täyttäminen on jo siksikin vaikeaa. Esitys antaa alueille lisää aikaa niille toimenpiteille, joilla väkeä saataisiin lisää töihin. Meillä on entisestään ikääntyvä väestö, joka aiheuttaa palvelutarpeille suurta kasvua.

Arvoisa puhemies! Yhtälö on vaikea, kun samaan aikaan kulujen kasvua on hillittävä. Tämä on oikeasti haastavaa politiikkaa. On kuitenkin huomattava, että pelkkä henkilöstömitoitus ei takaa laadukkaita palveluita, vaan hoitajien ammattitaidolla ja osaamisella sekä johtamisella on myös osansa tässä paletissa. Esimerkiksi ulkomailta tulleilla hoitajilla täytyy olla tarpeeksi hyvin suomen kieli hallinnassa — vanhukset eivät englantia samalla tavalla osaa kuin nykynuoriso, eikä heidän pidäkään. Pitkän elämäntaipaleen viimeisiä vuosia pitää meidän päättäjienkin kunnioittaa varmistamalla, että vanhuksemme saavat palvelua omalla äidinkielellään.

Meidän tehtävämme on huolehtia hoitotyön vetovoimasta samoin kuin pitovoimasta, ja se tarkoittaa sitä, että raskasta työtaakkaa on jakamassa riittävästi käsipareja ja että tehdystä työstä saa riittävän korvauksen.

Tuliko jollekin tässä salissa yllätyksenä, että viime hallituskauden jäljiltä valtion kassa on tyhjä? Kun rahaa ei ole, toisin kuin edellisellä hallituksella, ollaan pakon edessä ja on tehtävä toimenpiteitä, jotka eivät ole pelkästään mukavia. Tämän hallituksen tarkoitus on saada talous vakaammalle pohjalle unohtamatta kuitenkaan niitä haavoittuvaisimmassa asemassa olevia. Kun talous on kunnossa, on helpompi jakaa hyvää.

Muistutan tässä yhteydessä edustaja Nurmista, että lupasitte tässä salissa antaa julkisesti kiitosta ministeri Juusolle. — Kiitos. [Ilmari Nurmisen vastauspuheenvuoropyyntö]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Olkaa hyvä.

19.51 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on totta, että valiokunnassa lupasin siitä antaa kiitosta Juusolle, että pykälää muutettiin, ja pykälää sorvattiin siihen suuntaan, että perusteluista nostettiin pykälään niitä argumentteja, joilla huolehditaan, ettei minimistä tule maksimi. Tämä oli ensimmäinen kerta tällä hallituskau-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

della, kun me yhdessä saimme jotain myös muutettua ja tehtyä, ja olen tästä kiitollinen, ja tämä kuvastaa myös sitä hyvää yhteistyötä, mitä nyt on viime aikoina saatu valiokunnassa, ja siitä iso kiitos.

Mutta sen verran täytyy myös sanoa, että minun mielestäni ministeri Juuson pitää myös huolehtia nyt siitä, että alueilla ei tehdä tämänkaltaista politiikkaa, josta nyt alueet ovat ilmoittaneet, että näitä lasketaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Alueet päättää itse!] — Alueet päättävät, mutta kai ministeriö voi ohjata, jos me valiokunnassa olemme sitä mieltä, että minimistä ei voi tulla maksimi. Ja haluankin nyt kysyä, Reijonen: oletteko te eri mieltä siitä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Sillanpää.

19.52 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Vaikka hoitajamitoituksen nostaisi iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoivassa kuinka korkealle tahansa, on karu totuus, että meillä ei ole tarpeeksi hoitoalan henkilökuntaa. Alalle ei kouluttaudu tarpeeksi pätevää henkilöstöä, ja valitettavasti moni hoitoalan ammattilainen on siirtynyt kokonaan pois alalta tai lähtenyt töihin muihin Pohjoismaihin. Haluaisin, että meillä olisi riittävästi pätevää hoitohenkilökuntaa sote-alalle. Niin kauan kuin asia ei ole näin, meidän täytyy tehdä ratkaisuja, joilla pärjäämme olemassa olevilla henkilöstöresursseilla ja saamme tulevaisuudessa lisää henkilökuntaa alalle. Tilanne ei ole helppo, sillä syntyvyys laskee vuosi vuodelta, työikäisten määrä vähenee ja iäkkäiden osuus suomalaisista kasvaa nopeaa tahtia. Eli tulevina vuosina meillä on entistä vähemmän työssäkäyviä mutta vieläkin enemmän hoivaa tarvitsevia vanhuksia.

Jokainen meistä tietää, että hoitoalalla on tällä hetkellä todella kova hoitajapulaa. Siksi ensimmäinen askel asian korjaamiseksi on se, että todella lähdemme parantamaan alan veto- ja pitovoimaa. Siihen sisältyy myös se, miten jokainen meistä puhuu hoitoalasta ja hoitohenkilökunnasta. Hoitotyö on arvokasta ja kunnioitettavaa. Lisäksi hoitotyö on mielekästä ja usein palkitsevaa, kun asiakas tai potilas ilmaisee kiitoksensa työpäivän päätteeksi tai hoitaja näkee konkreettisen muutoksen potilaan voinnissa parempaan suuntaan. Jokainen, joka kouluttautuu ja ryhtyy hoitoalalle, on meidän terveydenhuoltojärjestelmän ja yhteiskunnan peruspilarin sankari.

Hallitusohjelmassa mainittu Hyvän työn ohjelma on yksi toimi, jolla lähdemme tekemään parannuksia hoitoalalle. Se ei korjaa kaikkea, mutta se on alku. Meidän tulee huolehtia siitä, että hyvinvointialueilla työtehtävät täytetään osaavalla väellä, määräaikaissuusia ei ketjuteta, uusien työntekijöiden perehdytykseen panostetaan ja henkilökunnan osaamista ylläpidetään. Työn kuormittavuus ei saa nousta liialliseksi, jotta jokainen haluaa ja jaksaa tulla töihin myös seuraavana päivänä pitämään huolta meidän läheisistämme.

Lisäksi olen henkilökohtaisesti peräänkuuluttanut sitä, että sote-alalle kuuluu samat perusoikeudet kuin muillekin aloille tässä maassa. Eli emme tarvitse esimerkiksi sote-alan pakkorokotuksia missään muodossa.

Hallituksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on se, että meillä on riittävästi osaavia ja ennen kaikkea motivoituneita työntekijöitä terveydenhuollossa. Sen lisäksi hallitukselle on tärkeää, että jokainen vanhus saa juuri oikeaa hoitoa yksilöllisten tarpeidensa perusteella. Tämän arvioinnissa käytetään niin sanottua RAI-arviointivälinettä. Sillä voidaan arvioida muun muassa iäkkään toimintakykyä ja palvelutarvetta, hoitoa ja kuntoutuksen suunnittelua sekä niiden toteutusta ja seurantaa.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

RAI-välineistö on ollut vanhuspalvelulain velvoittamana käytössä iäkkäiden säännöllisissä palveluissa ja asiakasohjauksessa 1.4.2023 alkaen, eli tätä välinettä tulisi käyttää jokaisella hyvinvointialueella. RAI-arvioinnin avulla hoitohenkilökunta voi laatia yksilöllisen hoitosuunnitelman, joka ottaa huomioon jokaisen vanhuksen fyysiset ja psyykkiset tarpeet. Se voi myös parantaa iäkkäiden ihmisten mahdollisuuksia osallistua oman hoitonsa suunnitteluun ja päättää omasta hoidostaan. Kaiken kaikkiaan RAI-arvointi tuo hyötyjä niin terveydenhuollon henkilöstölle kuin iäkkäälle itselleen.

Ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa RAI-välineen käyttö on kuitenkin ollut vaihtelevaa vuonna 2023. Siinä, missä RAI-arvioitujen osuus 75 vuotta täyttäneistä asiakkaista oli Päijät-Hämeen hyvinvointialueella 89 prosenttia viime vuonna, Satakunnassa se oli vain 66 prosenttia, eli iäkkäät eivät ole yhdenvertaisessa asemassa, vaikka näin pitäisi olla riippumatta hyvinvointialueesta. RAI-välinettä pitäisikin jatkossa käyttää tehokkaammin. Tarvitsemme lisää koulutusta välineen käyttöön ja varmuuden siitä, että se todella on käytössä ikäihmisten hoidossa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan myös muistuttaa siitä, että tämä käsittelyssä oleva muutos ei koske kaikkia iäkkäiden ympärivuorokautisen hoivan yksiköitä. Se koskee vain noin kolmasosaa, sillä osalla yksiköistä on lähtökohtaisesti korkeampi tarve hoitajille. Keskeisintä tässä esityksessä on se, että voimme kohdentaa henkilöstöä sinne, missä sillä on suurin tarve, ja tähän meidän täytyy hyödyntää jo aiemmin mainitsemaani RAI-välinettä. Siten iäkkäät saavat yksilöllisesti kohdennettuja palveluita, hoitoa ja tarvitsemaansa tukea, jotka vastaavat yksilön tarpeisiin.

Useissa asiantuntijakuulemisissa korostettiin sitä tosiasiaa, että asiakas- ja potilasturvallisuus perustuu nimenomaan henkilöstön hyvään ammattitaitoon ja osaavaan johtamiseen eikä pelkästään numeroihin. Onkin hyvä muistaa se, että tämä esitys ei missään nimessä tarkoita hoidon laadusta tinkimistä vaan päinvastoin: henkilöstön mitoittamisessa huomioidaan nyt yksilölliset palvelutarpeet entistä tarkemmin ja paremmin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Väyrynen.

19.57 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Me ollaan tilanteessa, jossa kolmasosa sote-alan henkilöstöstä on eläköitymässä kymmenen vuoden sisällä, lukumääräisesti eniten lähi- ja sairaanhoitajia. Suhteessa taitaa olla kotipalvelutyöntekijöistä jopa puolet eläköitymässä samaan aikaan, kun meillä on 15 vuodessa tippunut syntyvyys 40 prosenttia. Eli on ihan päivänselvä asia, että meillä on erittäin hankala työntekijäpula.

Nyt jos meillä on kotihoidon yksiköitä tai ympärivuorokautisen hoivan yksiköitä, joissa pärjätään 0,6:n mitoituksella, niin silloin ehkä olisi järkevää, että siellä oikeasti voidaan käyttää sitä 0,6:ta, ja jos taas tarvitaan 0,9:ää, niin silloin on mielekästä, että se myös resursoidaan tällä lailla. Se on kirjoitettu tähän lakiin sisälle. Minimistä ei voi tulla maksimia. Täytyy muistaa, että meillä ei sote-alalla taida olla millään muulla alueella minkään näköistä henkilöstömitoitusta, ja kyllä me ollaan luotettu myös siihen alueitten ja työnantajien kykyyn mitoittaa se henkilökunta tarpeita vastaavasti.

Sitä mukaa kun meillä henkilökunnan saatavuus vähenee, niin sitovia mitoituksia olisi hyvä löysentää sillä lailla, että meillä alueet pystyvät todellakin toimimaan sen mukaan. On ihan fakta, että meillä kerta kaikkiaan loppuu se työntekijöitten määrä. Siksi meidän pitäisi elää ehkä mieluummin tällä hetkellä reaali maailmassa kuin ideaali maailmassa, jossa me kaikki oltaisiin sitä mieltä, että meillä pitäisi olla ihan valtavasti hoitohenkilökuntaa käy-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

tettäväksi tämän meidän ikääntyvän väestön eteen. Koska se tilanne ei ole se, niin meidän täytyy keksiä joustavia keinoja, joilla me voidaan reagoida tähän muuttuvaan maailmaan. Yksi on esimerkiksi teknologiset ratkaisut, tekoälyt ja tietyt kirjaamiskäytännöt.

Eli kyllä meidän pitää uskoa siihen, että hyvinvointialueet pitävät huolen siitä, että mitoitus riittää. Huomionarvoista on myös se, että suurin osa kuulluista hyvinvointialueista oli tämän muutoksen kannalla. Muun muassa Pirkanmaan hyvinvointialue sanoi hyvin yksiselitteisesti: ”Henkilöstömitoituksen laskeminen turvaa osaltaan nykyistä paremmin työvoiman riittävyyden ja saatavuuden koko sosiaali- ja terveystoimen sektorille tilanteessa, jossa työmarkkinoille tulevan väestön osuus on eläköityvien osuutta pienempi, ja tämä epäsuhta tulee kasvamaan tulevina vuosina.” Tämä on se reaalimaailma, missä me eletään. Minä toivoisin, että me kaikki reagoidaan siihen tarpeen mukaan ja ymmärretään koko sote-sektorin tilanne, ei ainoastaan yhtä osaa siitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

20.00 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Orpon hallitus leikkaa vanhuksilta. Käsittelyssä on nimittäin Orpon hallituksen esitys, joka tuo muutoksia, huolestuttavia muutoksia, ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitukseen. Tämä lakiehdotus on valitettavasti askel taaksepäin siinä työssä, jota olemme tehneet turvataksemme iäkkäiden oikeuden laadukkaaseen ja ihmisarvoiseen hoivaan.

Ympärivuorokautisen hoidon nykyinen lakisääteinen henkilöstömitoitus, jonka nostamisesta viime kaudella on päätetty, on parantanut merkittävästi hoidon laatua ja asiakasturvallisuutta. Sen myötä olemme nähneet, kuinka hoidon laatu ja iäkkäiden palveluiden taso on kohentunut. Tästä kertoo myös se, että mitoituksen 0,65 saavuttavien yksiköiden osuus on noussut 31 prosentista lähes 93 prosenttiin. Kuitenkin nyt hallitus esittää vähimmäismitoituksen leikkaamista takaisin 0,6:een, ja, mikä huolestuttavinta, pysyvästi. Tämä päätös on perusteltu säästötavoitteilla, mutta hinnan maksavat heikoimmassa asemassa olevat vanhukset, joiden oikeus laadukkaaseen hoivaan ja ihmisarvoiseen elämään on jo entuudestaan herkässä tilassa.

Asiantuntijat ovat varoittaneet toistuvasti, että vähimmäismitoituksen laskeminen vaarantaa iäkkäiden hoivan laatua. Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamies on todennut, että nykyiselläkin mitoituksella on jo vakavia puutteita. Aluehallintoviraston havaintojen mukaan mitoituksen alentaminen ei vastaa ikääntyneiden palveluntarvetta ja saattaa vaarantaa asiakasturvallisuutta. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi riittävää saattohoito-osaamista tai muistisairaille suunnattua laadukasta hoitoa ei pystytä varmistamaan.

Arvoisa puhemies! Vanhuspalvelut eivät voi olla pelkistettyjä laitoshoitopaikkoja, joissa tyydytetään vain ihmisen perustarpeet. Laadukas hoiva tarkoittaa, että henkilökunnalla on aikaa huomioida asukkaiden yksilölliset tarpeet ja tukea heidän toimintakykyään. Tämä on myös hoitohenkilökunnan jaksamisen kannalta keskeistä.

On myös syytä huomioida, että hoitoalan veto- ja pitovoima on kriisissä. Tämä esitys heikentää alan työoloja, lisää henkilökunnan kuormitusta ja vaikeuttaa rekrytointia. Henkilöstömitoituksen nostaminen on antanut hoitohenkilökunnalle toivoa työolosuhteiden paranemisesta, mutta nyt hallitus todellakin ottaa askelia taaksepäin, mikä saattaa pahentaa henkilöstöpulaa entisestään.

Arvoisa puhemies! Ei ole hyväksyttävää, että julkisen talouden tasapainottaminen tehdään heikentämällä kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien perusoikeuksia leikkaa-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

malla. Vanhustenhoito on yhteiskuntamme yksi merkittävä mittari. Se kertoo, kuinka paljon arvostamme ihmistä hänen elämänsä jokaisessa vaiheessa. Tästä syystä toivon, että hallitus peruu nämä leikkausaikeet ja turvattaisiin ikääntyneiden oikeus turvalliseen, laadukkaaseen ja ihmisarvoiseen elämään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.03 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! THL teki lakisääteiseen tapaansa selvityksen jälleen kerran — 5.7.24 eli nyt heinäkuun alussa — siitä, miten oikeastaan vanhuspalvelulain vähimmäishenkilöstömitoituksella menee. Siitä huolimatta, että hallituksen kehysriihen päätökset olivat jo tiedossa, tosiasia oli se, että hallituksen kehysriihen päätökset eivät kuitenkaan vaikuttaneet todellisuuteen, vaan vieläkin 93 prosenttia suomalaisesta ympärivuorokautisesta hoivasta täytti 0,65:n kriteerin. Ja kun me tänään täällä olemme heikentämässä vähimmäismitoitusta, niin meidän heikennämme sitä kaikkien muiden paitsi niiden seitsemän prosentin osalta. Me täällä siis heikennämme suomalaista vanhustenhuoltoa. Jos me nyt sitten ajatellaan, kuinka monelta me sitä heikennetään, niin 0,6:n rajapyykin yli pääsi kuitenkin tuolloin 99 prosenttia kaikista näistä yksiköistä. Hei, ihan oikeasti me heikennämme täällä vanhusten palveluita tällä tavalla. Millä se nyt selitetään? Selityksiä on monia, ja niihin haluaisin tänään vielä paneutua.

Edustaja Reijonen, te mukavasti kirititte 2019 minua silloin ministerin tehtävässä siinä, että piti tarttua nopeasti vanhustenpalveluiden kriisiin, kaksi kriisiä takana, toinen jopa vielä käsillä, kun viime ministerikautta aloitettiin. Oli ihan oikein, että kirititte. Sain aikaan itse asiassa aika kovan suunnitelman, jonka johdosta: vuonna 20 0,5, vuonna 21 0,55, vuonna 22 0,6, vuonna 23 0,65, ja jos se olisi siitä ollut kiinni, niin meillä olisi jo 0,7. Mutta sitten astui voimaan tämä perussuomalaisten hallitus, ja tosiasia teitte takinkäännöksen porukalla: nyt vanhusten palveluista säästetään.

Lähtökohtana on se, ettei tavoitella enää 0,7:ää nopeammin kuin edes pystyin sitä esittämään, vaan nyt tavoitellaan siis 0,7 sijasta 0,6:ta. Kuinka monta porrasta palataan taaksepäin? Palataan siis 0,65:een, johon palattiin jo viime syksynä täällä, ja säästettiin merkittävä summa rahaa, muistaakseni noin 100 miljoonaa. Ja nyt me teemme tänään jälleen vanhustenhuollon uutta säästöpakettia. Jo toista kertaa säästetään vanhustenhuollosta, ja nyt te esitätte, että 0,6 riittää.

Minä kysynkin: riittääkö vanhustenhuollon parantamiseksi 0,7, kuten 2019 perussuomalaiset vaativat, vai riittääkö nyt, että 0,6 on ok? Tämä on suuri ja surullinen juttu. Ymmärän kaiken sen, mitä on tapahtunut, mutten ymmärrä näitä arvovalintoja, jotka tässä on tehty. Jos tällä tavalla arvovalintoja tehdään, niin me mennään kyllä ojasta allikkoon. Mitä me sanotaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle? Mitä me sanotaan Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle, kun heillä täytyy tämä nykyinen 0,65:n mitoitus sataprosenttisesti tämän THL:n heinäkuisen selvityksen mukaan? Me sanotaan, että oho, mutta täältä pitää nyt säästää. Sillain me sanotaan, koska hallituspuolueiden julkisen talouden suunnitelma on niin tiukka, että reivasitte jo toista kertaa vanhustenhuollosta hälväisten 45 miljoonaa tällä kerralla. Mutta miksi se jäi 45 miljoonaan, sekin on hyvä tässä selvittää.

Siinähan kävi niin, että kun viime syksynä päädyttiin siihen, että ei mennäkään vielä 0,7:ään. Sen verran oli arvoja jäljellä, että hallituspuolueet totesivat, että mennään nyt syksyllä vain siihen 0,65:een, jatketaan sillä, mutta pannaan se 0,7 voimaan sitten tämän hallituskauden jälkeen vuoden 28 alusta, niin säästetään se julkisen talouden suunnitelmassa

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

ollut raha, 89 miljoonaa, sen tempun tekemiseksi. Ja minusta olikin aivan asiallista, ettei nyysitty edeltävän hallituksen panostuksia vanhustenhoidon parantamiseen. Mutta mitä tapahtui? Nyt me käsittelemme täällä esitystä, jossa ensinnäkin viedään se 89 miljoonaa euroa, jolla oli tarkoitus nostaa 0,7:een, jonka Sanna Marinin hallitus jo rahoitti.

Eli se 89 miljoonaa euroa viedään, eli vuoden 28 tasossa eli teidän julkisen talouden suunnitelman tasossa 27 saadaan 89 miljoonaa hyötyä, mutta sen lisäksi otetaan tämä 45 miljoonaa. Mutta sitä ette kehdanneet enää esittää, että tämäkin meni 0,6:een ja sitten vielä leikattaisiin siihen päälle tämä 89 miljoonaa. Niin härskiä paperia ei sentään tuotu. Mutta kun laskee nämä summat yhteen, se 89 miljoonaa ja 45 miljoonaa, niin nyt alkaa hoksottimet jo mennä kohdalleen. Sehän on se teidän aikaisemmin tavoittelema 135 miljoonaa laskemalla kategorisesti tämä 0,6 tasolle. Miksi sitä ei voitu tehdä? Viime käsittelyssä syksyn yhteydessä, joulukuussa, selvisi, että hyvinvointialueet tulisivat toteuttamaan 0,65-mitoituksen kategorisesti kaikilla hyvinvointialueilla kolmea, neljää hyvinvointialuetta lukuun ottamatta.

Tämä oli iso totuus, ja minusta oli tärkeätä, että tähän ministeri Juuso puuttui. Siitä annan tunnustuksen, että hän vaati, että kun täällä on jo näin paljon rahaa koossa, että se 135 miljoonaa tulee, ja sitten otetaan täältä vain enää kolmannes. Ja nyt on tärkeä eduskunnan valvoa, että vain tämä kolmannes hallituksen tahtotilan mukaisesti toteutuu tässä maassa. Ministeriö kaksi kertaa ohjasi kenttää. Ajatelkaa: kaksi kertaa ohjasi kenttää, ja sen lopputuloksena 12 aluetta ilmoitti jo kolme, neljä viikkoa sitten, että ei se mitään, mutta me silti kategorisesti lasketaan 0,6:een vaikka vain kolmanneksen pitäisi mennä 0,6:een. Sen lisäksi erikoista oli se, että kun yksityiset palveluntuottajat ja järjestöt lähestyivät palveluntuottajina ministeriötä, vaativat ministeriä ja ministeriötä puuttumaan siihen, että tätä laskua ei tehtäisi kategorisesti, niin olin hyvin yllätynyt, että sen jälkeen ei ole ministeriön antaman kirjallisen selvityksen mukaan, joka on tänään julkinen, tehty minkäänlaista ohjausta.

Me teimme nyt vankat selvityspyynnöt, ministeri oli myöskin siinä, että ohjattava on ja on varmistettava, että tämä 0,6:n vähimmäismitoituksesta, tästä minimistä, ei tule maksimia ja että tämä koskee vain kolmannesta. Ja me pykälätasolla muutimme vielä koko porukalla, etsien yhteisymmärryksen, että me saamme pykälätasolla vedottua siihen, että jos se 0,6 onkin se minimi, niin siinä on aina otettava huomioon se yksilöllinen palveluntarve. Ja minusta se oli hyvä muutos, ja siitä kiitän kaikkia. Muutoin, niin kuin totesin jo aikaisemmin, SDP ei kannata tätä mitoituksen laskua tilanteessa, jossa suomalaiset jo tällä hetkellä ovat 0,65:n mitoituksen piirissä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

20.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että meillä on riittävästi hoitajia ja että kotihoito pelaa ja että omaishoito pelaa. Mutta miten näitä hoitajia saadaan sitten riittävästi, niin siinäpä se onkin. Sote-uudistuksenhan piti korjata sitä asiaa. No miten sote-uudistus siihen vaikutti? Miten se paransi hoitotyön houkuttelevuutta? Ei yhtään mitenkään, kun ei se puuttunut siihen ongelmaan, ei ollenkaan. Sen takia, kun sote-uudistus meni aika lailla pieleen, se ei puuttunut siihen ongelmaan.

Täytyy kyllä ihmetellä tästä SDP:n puolelta tulevia väitteitä. Tässä edustaja nosti esille, että vain viime kaudella olisin puhunut omaishoidosta. Olisin nyt kertonut, miten tämä asia on, mutta edustaja ei ole enää paikalla, vaikka luulisi, että tämä on niin tärkeä asia, että oltaisiin vanhusten asioissa loppuun asti, mutta ei näytä kiinnostavan. Omaishoidon asias-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

ta olen puhunut viimeksi tänään moneen kertaan puhelimesta. Omaishoito on hirmu tärkeä asia minulle, ja sitä asiaa olen nostanut kovasti esille. Esimerkiksi meidän hyvinvointialueella vammaishoitopuolen omaishoidon tuet taisivat olla lopussa jo tammikuulla — jo tammikuulla, eikö ole aika järkyttävää? Sitähän tämä sote-uudistus teki. On minusta aika ikävää, että väitetään semmoisia asioita, mitkä eivät pidä paikkaansa, eikä edes malteta olla kuuntelemassa. Sali näet ammottaa tyhjyyttään, kun näitä asioita puidaan, näin tärkeitä asioita. Hallitukselle on tärkeätä, että myös sinne kotihoitoon riittää niitä henkilöitä, ja tämä ongelma on, että henkilöitä ei ole. Mutta kyllä hoitotyötä kannattaa nostaa esille. Se on tärkeää. Ja houkuttavuudesta: totta kai on tärkeää, että hoitajia on. On selvää, että me kaikki vanhenemme. Ei ole vielä keksitty ihmistä, joka ei vanhene, eikä tulla keksimäänkään, se on ihan kaikkien päättäjien hyvä tiedostaa. Kyllä kotihoitoonkin pitää olla porukkaa. Kyllä hallitus ottaa kaikki huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

20.14 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Vastaan tässä niihin kysymyksiin, että kun täällä aikaisemmin nostin esille, että ympärivuorokautisen hoivan paikkoja suljettiin Marinin hallituksen aikana, vaikka niille olisi ollut kova tarve, niin täällä kyseenalaistettiin sanoamani. Vastaan tässä nyt siihen. Harmillisesti vaan täällä paikalla ei enää ole henkilöitä opposition puolelta kuulemassa, vaikka on kyseessä tärkeä asia. [Timo Suhonen: On täällä!]

Olen jättänyt siis 16.4. kirjallisen kysymyksen silloiselle ministeri Lindénille siitä, että Lindénin olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta kunnissa ja tulevilla hyvinvointialueilla on edellytykset toteuttaa potilasturvallista hoitoa — tämä siis vuonna 22. ”Patoutuneet hoitojonot, hoitovelka, hoitajapula ja lakiin kirjatut uudet vaatimukset, kuten hoitajamitoitus ympärivuorokautisessa hoivassa, ovat ajaneet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmämme kriisiin. Jos jo lakeja säädettäessä tiedetään, ettei kunnilla ole edellytyksiä toteuttaa uusia vaatimuksia henkilöstön saatavuusongelmien takia, asetetaan kunnat ja jatkossa tulevat hyvinvointialueet mahdottoman tehtävän eteen. Ympärivuorokautisesta hoivasta on Suomessa suljettu huomattava määrä paikkoja henkilöstömitoitustilainsäädännön tultua voimaan.” Eli tämä kirjoitus oli vuonna 22. ”Huonokuntoisia vanhuksia odottaa kotihoidossa ja sairaalapaikoilla, kun heille ei ole tarjota hoivapaikkoja. Tämä taas vaikuttaa päivystykseen, jotka ruuhkautuvat. Toimimaton hoitoketju vaarantaa näin myös ensihoitoa ja vakavasti sairaiden potilaiden hoitoa. Lakeja tehdessä olisi syytä arvioida alueiden resurssien riittävyys ja mahdollisuudet toteuttaa lakia. Ei ole mitään järkeä tehdä lakia, jota ei voida todellisuudessa toteuttaa. Potilasturvallisuuden pitää toteutua kaikilla sotien alueilla perusterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon.” Ja tässä on myös syy, minkä takia tämä esitys on nyt täällä. Me haluamme turvata kaikille riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Ja vielä tähän hoitajien saatavuuteen: Meidän pitää lisätä, ja hallitus on lisännyt, koulutuspaikkoja, on nyt satsattava johtamiseen, työhyvinvointiin. Hallituksella on myös Hyvän työn ohjelma tulossa. Meidän pitää saada ala houkuttelevammaksi ja arvostuksen lisäämistä, ja se lähtee meistä kaikista. Lähtee eduskunnasta, meistä päättäjistä, mediasta se, miten me puhutaan vanhustenhoidosta, mitä me puhutaan sosiaali- ja terveydenhuollosta. Eivät meidän nuoret hakeudu alalle, jos sitä koko ajan haukutaan. Mutta ihmisille, jotka työskentelevät muun muassa vanhustenhoidon alalla, se on todella tärkeätä työtä. He tekevät sitä täydestä sydäimestään. Annetaan heille se arvostus, mikä heille kuuluu. He ovat todella tärkeän työn äärellä siellä.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.17 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvin paljon käyty näitä yleisiä väittämiä läpi ja vedetty sitten johtopäätöksiä puolin ja toisin. Ehkä on hyvä käydä joitakin väittämiä vielä läpi.

Yksi väittämä on se, josta varapuheenjohtaja tässä äsken puhui, että hoitopaikkoja laitettiin kiinni, kun tehtiin hoitajamitoitus, ja sitä kautta syntyi ympärivuorokautisen palvelun parantamisella isot ongelmat hoitoketjuihin. Tämä ei sittenkään taida pitää paikkaansa sen takia, että se ongelma tuntui poistuvan aika nopeasti. Eli se kertoo siitä, että taisi sitenkin olla kysymys siitä, että hyvinvointialueilla eivät olleet palveluketjut kunnossa, koska siellähän perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoidot toimivat sosiaalihuollon kanssa ihan omaa elämäänsä sen takia, että järjestäjiä oli niin paljon.

Nyt ollaan sitten tilanteessa, jossa nyt tällä kertaa sanotaan, että tämä mitoituksen lasku pitää tehdä sen takia, että saataisiin lisää paikkoja vanhustenhuoltoon. Niin kuin totesin, valiokunnassa oli kuultavana Attendo, jolta kysyin, että pitääkö se paikkansa, kuten väititte Pirkanmaan pääaviisissa, että he tarjoaisivat kyllä Pirkanmaalle mielellään paikkoja, mutta eivät he voi tarjota hoitopaikkoja 0,6:n mitoituksella 0,6:n rahoituksella mutta 0,65:n todellisella palvelutarpeella — eli käytännössä sentyypisellä mitoituksella, jota aluehallintovirasto vaatii.

Oli suuri yllätys, että meillä vieläkin täällä eduskunnassa keskustellaan siitä, että ikään kuin meillä ympärivuorokautisen hoivan palvelun tarve olisi johtanut siihen, että nyt ei ole paikkoja saatavilla. Tosiasiassahan niitä paikkoja ei osteta. Meidän isoin kriisi tällä hetkellä on se, että kun tämä mitoitus laskee 0,6:een, niin hyvinvointialueista yli puolet on tällä hetkellä ilmoittanut ministeriön ohjaustoiminnan vastaisesti, että siitä huolimatta, että te pyritte siihen, että tämä toteutuu vain kolmanneksessa yksiköistä, me toteutetaan tämä kaikissa yksiköissä.

On aivan selvää, etteivät järjestö- tai yksityisyritystahoiset toimijat pysty tarjoamaan 0,65:n tarpeeseen soveltuvaa mitoitusta 0,6:n rahoituksella, ja tämä on se sovitamaton riskitiriitti, joka tähän esitykseen jää. Me emme saaneet aikaan tässä lausumaa, jossa olisi sanottu, että eduskunta edellyttää, että hallitus omalla ohjauksellaan varmistaa, että vähimmäismitoituksesta ei tule maksimia, tai että eduskunta edellyttäisi, että hallitus omalla ohjauksellaan varmistaisi, että tämä vähimmäismitoitus ei kategorisesti tule kaikkialla voimaan. Tätä ei voitu sanoa.

Minä ymmärrän sen hyvin, koska edustaja Juusolla varmasti palli heiluisi, koska tämän varmistaminen on jo kahdesti yritetty tehdä ministeriöstä mutta löysin tuloksin. Jos tässä maassa ministeriö ei pysty ohjaamaan hyvinvointialueita hallituksen tahdon mukaisesti, on tämä ihme. Minun on sanottava, että jos 4—5 miljoonaa ohjattiin sosiaali- ja terveystalouden ympärivuorokautisen hoivan säästöön Satakunnan hyvinvointialueella, niin kuitenkin kategorisesti toteutettuna tämä johti siihen, että järjestö- ja yksityisille toimijoille ilmoitettiin oman maakuntani osalta, että tavoitellaan jopa yhden yksittäisen keskiuuden toimijan osalta, järjestötoimijan osalta, siis kahden miljoonan säästöä. Sehän tarkoittaisi sitä, että se yksi toimija yksistään panisi lähes sen yksityisten järjestöjen säästöjen osuuden toimintaan laskemalla mitoitustaan siinä yksikössä. Mutta koska niitä muitakin ohjattiin siihen tehtävään, niin silloinhan on aivan selvää, että me ollaan saamassa vähimmäismitoitus liian moneen yksikköön tässä maassa.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Mitä sanovat Valvira ja avi? He sanovat, että he eivät voi tällä hetkellä mitään, kun laki ei ole vielä tullut voimaan. He sanovat, että he rupeavat sitten puuttumaan, kun tämä laki tulee 1.1. voimaan, ja me tietenkin valiokuntana halusimme varmistaa, että ruvetkaa sitten kanssa ohjaamaan, ettei tässä käy niin, että kaikki toteuttavat tätä hallituksen tahtotilan vastaisesti. Mutta tämä on nyt täysin hohhoon päällä.

Nyt pitäisi täällä edustajien päättää, ollaanko me näiden vanhusten puolella. Minusta hallituksen esityksessä oli kyllä ensimmäistä kertaa tekemisen makua. Yritettiin ne viime syksyn ongelmat korjata, mutta ei tätä saatu nyt maaliin, loppuun, asti. Tässä saatiin hyvä pykälämuutos aikaan. Sillä voi päästä jo pitkälle, ja toivon todella menestystä Juusolle siinä, että hän pystyy tämän kentän paimentamaan näin. Mutta kyllähän siinä olisi tarvittu eduskunnan tahtotilan osoitus siihen, että tämä minimi ei tule maksimiksi. Ja täällä vain puhutaan, että nyt saadaan paikkoja lisää. Mistä te niitä paikkoja otatte, kun kaikki hyvinvointialueet aikovat jättää paikkoja ostamatta? Tämähän on nyt se päivän henki. Nyt pitäisi katsoa, mitä täällä oikeasti tapahtuu.

Sitten väitetään, että 0,6:lla voidaan hoitaa vanhuksia, jotka elävät yhä vähemmän aikaa ympärivuorokautisessa hoivassa. Kun olin 2020 esittelemässä täällä näitä ajatuksiani, että säädettäisiin tästä mitoituksella lailla 0,7:ään, silloiset ympärivuorokautisen hoivan asukkaat elivät ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, hei, yli kaksi vuotta. Nyt me puhutaan siitä, että kun tilastot laahaavat perässä, niin nekin ovat jo noin puolentoista vuoden kohdalla, mutta valiokunnan saaman selvityksen mukaan ihmiset elävät enää noin vuoden ympärivuorokautisessa hoivassa. Kuinka me kehdataan sanoa sille porukalle, joka tätä maata on näin palvellut, että ei meillä ole nyt tällä hetkellä tähän rahaa, kattellaan sitten seuraavien vanhusten kohdalla? Kyllä tämä niin julmaa on, että 45 miljoonaa... Siis teillä oli siellä tosiasialla 0,7:ään varattu 89 miljoonaa rahaa. Te olisitte voineet perua tämän 45 miljoonan säästön yksistään sillä. Mutta te tarvitsette sen säästön, ja te tarvitsette vielä 45 miljoonaa lisää. Tämä on se totuus, miksi tässä tilanteessa nyt ollaan.

Sitten sanotaan, että hei, nyt kasvaa niin paljon ikäihmisten määrä, nyt tarvitaan lisää palveluasumista ja alempi mitoitus. Millä lailla täällä on käymässä? Ei tule sillekään porukalle paikkoja lisää, koska ei kukaan tule tekemään 0,6:lla hoivatyötä, jos kaksi kolmasosaa tarvitsee 0,6:n mitoituksen. Kyllä tämä erikoista on.

Sitten mitä tulee säällisiin olosuhteisiin, täällä kertoi äsken jo varapuheenjohtaja sosiaali- ja terveysvaliokunnasta, [Puhemies koputtaa] että nyt tulee säälliset olosuhteet, hei. Nytkö ne tulevat, kun nämä porukat, työmarkkinaosapuolet, olivat yhdessä sopimassa, että 0,7:llä tulee säälliset olosuhteet, tulee lisää hoitajia, tulee parempi hoito ja vanhukset saavat paremman vanhuuden? Nyt käy niin, että säälliset olosuhteet ovat pois, ja vielä sanotaan, että nyt tulee kotihoitoon työntekijöitä. Eivät ne ole ne samat työntekijät. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan terveysjätit totesivat, että ne ovat hoiva-avustajia, eivätkä ne voi työskennellä siellä kotihoidossa.

Minä toivoisin, että kun käsitellään näin tärkeitä asioita, niin käsiteltäisiin niitä oikeita faktoja sellaisten faktojen nimellä, että tämä kestää myös julkisen keskustelun. Ja ajatelkaa, kun me aloitimme 2020 — tämän sanon vielä, puhemies — kaikki huusivat tässä salissa, että aivan kahjoa tavoitella 0,7:ää, mutta onneksi minulla olivat perussuomalaiset tukena. He sanoivat, että tee vielä kiireemmin. Nyt minä sanon, perussuomalaiset, että mitä teille on tapahtunut. Päästiin 0,7:n rallista 0,6:een, kaksi kertaa on jo leikattu, ja nyt minulla on sellainen tilanne, että terveysjätit sanovat, että kyllä Kiuru ja SDP ovat tässä asiassa oikeassa. 0,6:een ei voi mennä. Vain Attendo — vain Attendo, jonka, tiedättekö, juoksu-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

poikana kokoomus toimii — sanoo, että kyllä 0,6:een voidaan mennä, kyllä me hoidetaan 0,6:lla. Eivätkä he oikeasti hoida, koska Pirkanmaallahan he jättivät kilpailutuksiin osallistumatta.

Tämän pituinen tarina tämä, mutta kyllä tämä ihmetyttää, mikä tässä maassa on mennyt niin pieleen, että jopa terveysjätit tukevat edustaja Kiurun ja SDP:n ajatuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.27 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kuuntelin perussuomalaisen edustajan puheenvuoroa tähän hoitajamitoitukseen liittyen, ja onhan tämä todella taas yksi niistä nopeimmista takinkäännostä: niin kuin on kuultu, ensin vaaditaan nopeampaa, nopeampaa hoitajamitoitusta ennemmin päälle ja välittömästi, kun päästään hallitusvastuuseen, nopeasti, nopeasti purkamaan hoitajamitoitus.

Keskusta on sillä linjalla, että mitoitukset ja luvut eivät itsessään hoida, mutta edustaja Reijoselle ja muillekin tiedoksi, että ne eurot ovat aika merkittävät, minkä verran hoitajia sinne hoitokoteihin ympärivuorokautiseen hoitoon saadaan. Te teette tässä kymmenien miljoonien eurojen leikkaukset vanhustenhoivaan — kymmenien miljoonien eurojen leikkaukset — ja se on aivan teidän vastuullanne.

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Reijosen puheenvuoro vielä kirjoitti kysymyksen. Kun olen nyt tässä useamman vuoden kuunnellut tätä, että tämä sote-uudistus oli huono, surkea sote-uudistus, niin kuitenkin ennen sitä puhuttiin, että sote-uudistus tarvitaan. Minä olen nyt yrittänyt tässä pitkään kuunnella, mikä oli se teidän mallinne, miten tämä sote-uudistus olisi pitänyt tehdä. Mielelläni kuuntelen sen mallin, mikä olisi ollut se perussuomalaisen malli, miten tämä uudistus olisi pitänyt tehdä, koska kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että uudistus tarvittiin. Nyt se on tehty ja nähdään, että sitä pitää korjata. Valitettavasti hallituksen korjausmalli on ollut se, että viedään rahat — voivotellaan, että huono uudistus, mutta ei haluta silti tehdä niitä korjauksia, mitä selvästi tämä vaatii.

Toivon, että yhdessä rakentavasti päästään entistä parempia palveluja tekemään, mutta se ei sillä parane, että syytetään tätä uudistusta. Se vaatii sen, että tehdä niitä ratkaisuja, millä saadaan parempaa hoivaa, parempia palveluja. Ja sen voin kertoa, että ei näillä kymmenien miljoonien säästöillä sitä ainakaan tee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

20.29 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Olipa hienoa, että keskusta haluaa kuulla, mitä perussuomalaiset ajattelevat sotesta, ja pyytävät oikein ihan tarkentamaan, mitä se tarkoittaa.

Ekanakin, sosiaali- ja terveysuudistus, mitä perussuomalaiset olisivat halunneet, olisi ollut sellainen, missä olisi korjattu vain ne asiat, mitkä ovat pielessä. Nyt tässä uudistuksessa muutettiin kaikki, myös ne toimivat asiat, ja nythän on nähty se tulos: metsäänhän se meni — metsäänhän se meni. Eli siellä on paljon asioita, jotka toimivat ennen sotea, mutta eivät enää toimi. Ja sitten se, että sitä ei saisi nostaa esille, ei saisi arvostella sitä sotea, niin väärinhän se on. Totta kai sitä voi arvostella. Se oli pahin poliittinen moka, mikä tehtiin, pahin poliittinen moka, koko vuosituhaten pahin moka. Se olisi pitänyt jättää tekemättä, jos se kerran tähän meni.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Nyt, jos miettii näitä rahoja, mitä siellä sote-alueilla käytetään, niin ne rahat eivät välttämättä kaikkien mielestä mene niin kuin pitäisi mennä. Jos miettii kokonaisuutena, niin kyllä siellä hallintokulut ovat aika suuria, siellä jaetaan kaikille sitä demokratiarahaa, ja tämä on läpi Suomen. Olisi ihan mielenkiintoista kuulla edustaja Siposelta, että mikä tässä sote-uudistuksessa nyt onnistui. Yli 25 vuotta olen ollut terveydenhuoltoalalla, ja minun mielestäni siinä ei onnistunut yhtään mikään, ja nyt sitten väitetään, että leikataan kovasti. Yli kaksi miljardia antaa tämä hallitus hyvinvointialueille, yli kaksi miljardia. Tiedättekö opettajana, edustaja Siponen, montako nollaa miljardissa on? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru. — Mikrofoni.

20.31 Krista Kiuru sd: Puhemies! Taitaa olla jo päivä pitkällä niin sanotusti. Me olemme aloittaneet jo toisen työpäivän puolella, ja nyt on menossa niin sanotusti iltavuoro sosiaali- ja terveysvaliokunnalla. Että kaksi vuoroa tässä on painettu.

En yleensä viitsi vaivautua tukemaan sanojani todistelemalla, mitä sanotaan, mutta sen verran haluan sanoa — vaikka, edustaja Reijonen, teistä kyllä kovasti tykkäänkin, minusta te olette ihan hyvä tyyppi ja olemme aina olleet samalla puolella — että te kirjoititte itse asiassa oivallisen kolumnin Iisalmen Sanomiin, jolla todistan nyt sen, minkä äsken tuossa kävin sanomassa. Tämä on varmasti muillekin raskauttavaa kuultavaa, ainakin minulle tämä oli raskasta, ja yhdyn hyvin siihen nuottiin, joka teillä oli tässä kirjoituksessa, mutta perustelen sen ihan eri tavalla kuin te. Te kirjoititte näin: ”Perussuomalaiset esitti, että 0,7:n mitoitus olisi tullut voimaan ensi vuoden alusta ja siihen olisi osoitettu rahoitus. Hallitus ei tue tätä ajatusta. Aikataulu 0,7:n mitoituksen toteuttamiseen venytetään pitkälle tulevaisuuteen. Täysimääräinen mitoitus olisi siis voimassa vasta vuosien, vuosien päästä. Koska tämä päivämäärä olisi vasta huhtikuussa 2023 eli silloin, kun oletetusti ovat seuraavat eduskuntavaalit, näyttäisi vastuu siirtyvän seuraavalle hallitukselle.” Kirjoititte näin siis silloin syksyllä 2019, ja jaan tämän teidän tuskanne. Kun perustuslakivaliokunta päätyi antamaan sellaisen ponnien, että tämä hoitajamitoitus voidaan tuoda vasta tällä siirtymäajalla läpi eduskunnan, niin tietenkin tein ministerinä työtä käskettyä: tein sellaisen esityksen eduskunnalle korjaussarjaksi, jolla te täällä veitte sen läpi. Olen totta kai pahoillani, etten saanut tätä hoitajamitoitusta heti valmiiksi. Mutta uskomattominta tässä tekstissä kai oli teidän kaikkien mielestä se, että perussuomalaiset silloin ajattelivat, että tämä pamautettaisiin 0,7:nä voimaan vuoden 2020 alusta. Tämmöinen oli se todellisuus syksyllä 2019, ja Reijonen ihan oikein kirjoitti, että tämä tulee varmaan seuraavan hallituskauden laskuksi. Niin kuin näittekin, tuli kyllä mitoituksen lasku. Kyllä tämä on ollut sellainen kehä, että en olisi ikinä uskonut, että perussuomalaiset pystyvät tähän kaikkeen. Mutta en usko, että edustaja Reijonen tätä keksi, ja sen takia häntä varmaan... Te ette tainneetkaan muistaa tätä, että tällainen Iisalmen Sanomien kirjoitus tuli joskus kirjoitettua.

Tässä on nyt tämä todellisuus, mistä, puhemies, halusin teille tänään puhua. Kyllä me olemme sanojemme mittaisia, me olemme arvojemme mittaisia, ja tänään me 45 miljoonalla aiheutamme sen tilanteen, että alkuvuodesta ovat pasmat monta kuukautta aivan sekaisin, kuka tästä porukasta menee 0,6:een, kuka 0,65:een. Viimeisen sanan sanovat avi ja Valvira, ja hallituksen tahtotila on selvä — vain kolmannes voi mennä — ja yli puolet hyvinvointialueista on jo nyt ilmoittanut, että me mennään joka tapauksessa kategorisesti 0,6:een. Ministeriö on yrittänyt tätä kaksi kertaa ohjata, ja lopputulos oli se, ettei saatu mi-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

tään aikaiseksi. [Puhemies koputtaa] Tästä tulee hirvittävä sotku, ja kuka tästä sotkusta [Puhemies koputtaa] kantaa vastuun? Näyttää siltä, että ei ainakaan tämä hallitus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.35 Markku Siponen kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Todellakin tälle hallitukselle siirtyi tiettyjä päätöksiä, niin kuin tämä ikäihmisten hoivamitoitus ja ikäihmisten riittävän hoivan turvaaminen, ja kyllä puolentoista vuoden aikana on nyt käynyt selväksi, miten se aiotaan tehdä: säästämällä näistä ikäihmisten hoivapalveluista todella rankasti. Se näkyy näistä luvuista. Todella hämmästelen sitä takin kääntöä ja sitä linjan kääntöä, minkä ikäihmisten hoivaan liittyen erityisesti perussuomalaiset vaalivoiton jälkeen tekivät. Se on todella harmi, mutta tähän on vain tässä kohtaa tyytyminen, jos eduskunta näin äänestää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

20.35 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiuru nosti esille minun kirjoituksiani, ja kyllä, vastaan itse omista kirjoituksistani ja sanomisistani aina. Jos hoitajia olisi, niin olisihan se paljon helpompaa, mutta valitettavasti tämä sote ei hoitajia tuonut lisää. Nyt ollaan tässä tilanteessa, ja pitää elää sen mukaan nyt. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 127/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 112/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 6/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Suhonen. — Onko edustaja Koposella esittelypuheenvuoro? Anteeksi, edustaja Suhonen. Jos on sovittu näin, niin valiokunnan puolesta varapuheenjohtaja esittelee.

Keskustelu

20.37 Ari Koponen ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan valiokunnan puheenjohtaja ei päässyt paikalle, niin varapuheenjohtajana esittelen tässä puheenvuorossa sivistysvaliokunnan mietinnön 6/2024.

Tällä hallituksen esityksellä tavoitellaan yhtäältä julkisen talouden kestävyysvahvistamista ja toisaalta kuntia ja muita koulutuksen järjestäjiä koskevien normien keventämistä. Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutoksella vahvistetaan

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

lukiokoulutuksen rahoitusta oppimisen tukeen hallitusohjelman mukaisesti 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 alkaen kohdentamalla määrärahalisäys valtion maksusuuteen. Sivistysvaliokunta toteaa mietinnössään kannattavansa tavoitteita julkisen talouden kestävyiden vahvistamisesta ja norminpurusta sekä oppimisen tuen rahoituksen vahvistamisesta. Valiokunta ehdottaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamista koskevien lakiehdotusten hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisina.

Puhemies! Julkisen talouden vuosia 2025—2028 koskevan suunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen rahoitusta vähennetään 100 miljoonalla eurolla vuodesta 2025 lukien siten, että vähennys kohdentuu aikuisten ja tutkinnon suorittaneiden koulutukseen. Leikkauksesta kohdistetaan valtion rahoitusosuuteen 42,6 miljoonaa euroa ja kuntien rahoitusosuuteen 57,4 miljoonaa euroa. Lisäksi myöhemmin päätetty 20 miljoonan euron lisäsopeutus ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan valtion rahoitusosuuteen. Toisen asteen koulutukseen kohdistuvilla norminkevennyksillä tavoitellaan yhteensä viiden miljoonan euron säästöjä.

Puhemies! Ammatilliseen koulutukseen kohdistuva 120 miljoonan euron sopeutustoimi toimeenpannaan opetus- ja kulttuuriministeriön tekemällä niin sanotulla varsinaisella suoritepäätöksellä koulutuksen järjestäjien tavoitteellisten opiskelijavuosien määrää vähentämällä. Vaikka opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjien tavoitteellisten opiskelijavuosien määrästä vuosittain valtion talousarvion rajoissa, ministeriö ei kuitenkaan voi alittaa koulutuksen järjestäjälle järjestämisluvassa määrättyä tavoitteellista opiskelijavuosien vähimmäismäärää. Hallituksen esityksen mukaan arviolta noin 50:llä koulutuksen järjestäjällä vähennyksen kohdentamisessa tulisi vastaan järjestämisluvassa määrätty opiskelijavuosien vähimmäismäärä. Jotta säästö saadaan kohdennettua koulutuksen järjestäjille tarkoituksenmukaisella tavalla, esitetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä tavoitteellisten opiskelijavuosien määrä saa alittaa järjestämisluvassa määrätyn tavoitteellisten opiskelijavuosien vähimmäismäärän.

Puhemies! Opetus- ja kulttuuriministeriön tarkoituksena on kohdistaa tavoitteellisten opiskelijavuosien vähennykset vuoden 2025 varsinaisessa suoritepäätöksessä JTS-linjausten mukaisesti ensisijaisesti niille koulutuksen järjestäjille, joilla ajantasaisimman opiskelijoiden pohjakoulutuksen kuvaavan tilastoaineiston perusteella on ollut enemmän tutkinnon jo suorittaneita opiskelijoita kuin ensimmäistä ammatillista tutkintoa suorittavia opiskelijoita. Vuonna 2022 tutkinnon suorittaneille kohdistuneen koulutuksen määrä oli noin 65 000 opiskelijavuotta, mikä oli noin 35 prosenttia opiskelijavuosien kokonaismäärästä.

Puhemies! Sivistysvaliokunta toteaa mietinnössään pitävänsä perusteltuna, että tavoitteellisten opiskelijavuosien vähennykset kohdennetaan koulutuksen järjestäjille laskennallisella, tilastotietoon pohjautuvalla menettelyllä ilman erillistä koulutuksen järjestäjä- tai koulutusaloittaista harkintaa. Vähennykset ovat tällä tavoin mahdollisimman ennakoitavia ja yhdenvertaisella tavalla toteutuvia. Koulutuksen järjestäjät kohdentavat opiskelija-paikkojen ja rahoituksen vähennykset eri koulutusaloille, tutkintoihin ja koulutuksiin ottaen huomioon ensisijaisen toiminta-alueensa työvoima- ja koulutustarpeet.

Koulutuksen järjestäjillä on myös viime kädessä vastuu siitä, että opiskelupaikkojen vähennykset kohdistetaan tutkinnon suorittaneiden koulutukseen. Keskeistä on resurssien oikea kohdistaminen perusopetuksen päättävien ja ilman ammatillista tutkintoa olevien yhteishaun sekä jatkuvan haun välillä siten, että vähennykset kohdistuvat jatkuvan haun aloi-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

tuspaikkoihin. Jatkuvan haun valinnassa etusijalle voidaan asettaa hakijat, joilla ei ole aiempaa tutkintoa.

Puhemies! Sivistysvaliokunta pitää ehdotettuja rahoituslain muutoksia tarkoituksenmukaisina. Valiokunta on jo aiemmin pitänyt perusteltuna sitä, että rahoituksen vähentäminen kohdennetaan erityisesti jo toisen asteen ammatillisen perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneiden aikuisten ammattitutkinto- ja erikoisammattitutkinto- sekä perustutkintokoulutukseen. Valiokunta toteaa myös, että ammatilliseen koulutukseen kohdistuvien rahoitusleikkausten ja tulevan rahoitusuudistuksen vaikutuksia koulutuksen laatuun, vaikuttavuuteen ja saavutettavuuteen sekä osaamistavoitteiden saavuttamiseen tulee seurata jatkossa tarkasti.

Puhemies! Norminpurkuun liittyen hallituksen ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa eli hoksia koskevia säännöksiä joustavoitetaan oppivelvollisten opiskelijoiden osalta. Lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta laatia tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma ehdotetaan luovuttavaksi. Lukiolaista ehdotetaan puolestaan poistettavaksi koulutuksen järjestäjän velvoite laatia opetussuunnitelmaan perustuva vuosisuunnitelma sekä velvoite selvittää määräajoin opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta.

Puhemies! Norminpurkua koskevien säännösten osalta valiokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on pääosin kannatettu toisen asteen koulutusta koskevan sääntelyn keventämistä. Samalla on kuitenkin myös katsottu, että ehdotetuilla muutoksilla on vain vähäisiä vaikutuksia käytännön toimintaan ja että niiden merkitys koulutuksen järjestämisen kustannuksiin on pieni. Sivistysvaliokunta pitää ehdotettuja norminpurkusäännöksiä kannatettavina ja tarkoituksenmukaisina.

Sivistysvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy muuttamattomina esittelemääni hallituksen esitykseen sisältyvät kolme lakiehdotusta.

Loppuun totean, että mietintö sisältää vastalauseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt edustaja Suhonen.

20.43 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämänkin hallituksen esityksen peruste on julkisen talouden kestävyys vahvistaminen, ja todellakin hallitus vahvistaa julkista taloutta leikkaamalla toisen asteen koulutuksesta 120 miljoonaa euroa. Ministeri ja hallitus toistavat mantraa, että rahoitusleikkaus ei kohdistu oppivelvollisiin. Olisi hyvä muistaa, että vuoden 2017 ammatillisen koulutuksen reformin alusta alkaen on integroitu nuorten eli nykyisin oppivelvollisten ja aikuisten opetus. Rahoitus on yleiskatteellinen valtionosuusrahoitus, jossa ei erotella opetuksen kohderyhmää. Seurannassa ja rahoituksessa keskeinen asia on opiskelijavuosi, jossa ei tilastoida eikä ole rahoituksessa osoitettu nuoria ja aikuisia, saati niitä, joilla ei ole tutkintoa tai on jo sellainen olemassa. Koska rahoitus on rajallista, niin jokainen opetuksen järjestäjä on optimoinut toiminnan kokonaisuutena. Nyt kun rahoitusta leikataan, niin leikkaus kohdistuu tähän kokonaisuuteen, jossa on hyvin vaikeaa nopeasti erottaa opetuksessa ja muussa toiminnassa ryhmien sisäinen rakenne. Koska rahoitusleikkaus tulee nopeasti ilman mitään siirtymää ja opiskelijat ovat jo sisällä, niin ensi vuonna käytännössä tulee tilanteita, joissa opiskelijoita on ryhmässä, josta osan opiskelua ei rahoiteta ja toisten rahoitetaan. Opetus tulee olemaan erittäin haasteellista. Tällä hetkelläkin useassa toisen asteen koulutuksen oppilaitoksessa on yt-neuvottelut

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

meneillään tai ne on jo pidetty ja pahimmillaan osa henkilökunnasta on irtisanomislapun saanut kouraan.

Arvoisa puhemies! Alueellisesti tilanne on syrjivä. Itä-Suomi, jossa alueellisesti on suuria kokonaisuuksia, jossa on työvoimatarpeita mutta nuoria suhteellisesti vähän, on koulutuksessa ollut paljon alaa vaihtavia vastaamaan työelämän tarpeita. Siksi työttömänä tai sen uhan alla olevia on ollut kannattavaa kouluttaa. Nyt tämä toiminta vähenee, koska rahoituksessa painotetaan oppivelvollisia, joita määrällisesti on enemmän Etelä- ja Länsi-Suomessa. Kun tarkastellaan tulevia leikkauksia, niin euromäärinä ne ovat pahimmat juuri Itä-Suomessa. Tämä on täysin päinvastoin kuin hallitus on julistanut pitäessään olevinaan Itä-Suomesta huolta. Leikkauksia tulisi kohdistaa maassa oikeudenmukaisemmin kuin nyt on käymässä käyttämällä vain yhtä indikaattoria.

Kokonaisuuteen liittyy myös jatkuvasti kasvava vaativan erityisen tuen opiskelijoiden määrä. Tässä ryhmässä kasvaa myös huonon kielitaidon omaavien maahan muuttaneidenkin nuorten määrä. Tästä tulee jo nyt huolestuneita perusopetuksen opettajien viestejä. Iso, kasvava ryhmä on tulossa, ja kokonaisrahoituksen leikkauksessa hallituksen lupaus kohdentaa kymmenen miljoonaa euroa ohjaukseen on lähinnä vitsi. Mitä se auttaa, kun toisella kädellä viedään 120 miljoonaa euroa? Ei yhtään mitään, valitettavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

20.47 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Voisin oikeastaan aloittaa sillä tavalla, että mitä saadaan, kun yhdistetään duunarialojen arvontalautus ja koulutuksen erityissuojelus? Siitä syntyy koulutussäästöautomaatti elikkä ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan euron säästöt. Toki toivoisi, että kun hallituspuolueet ovat tämän päätöksen yhdessä tehneet — perussuomalaiset, kokoomus etunenässä — niin oltaisiin myöskin täällä salissa sitten puolustamassa näitä päätöksiä, koska niin moneen opettajaan, henkilökuntaan, opiskelijaan tämä päätös vaikuttaa. Varmasti jokainen on nähnyt, kuinka yt-neuvotteluja tällä hetkellä ammatillisissa oppilaitoksissa ympäri Suomen käydään.

Todellakin hallitus on tehnyt päätökset 120 miljoonan euron säästöistä, ja rahoitusta vähennetään samanaikaisesti, kun toisen asteen koulutukseen ja sen rahoitusjärjestelmään suunnitellaan merkittäviä muutoksia. Yhtäaikaaisesti tapahtuvien muutosten vaikutuksia on vaikea ennakoida. Koulutuksen järjestäjät eivät kykene arvioimaan niiden kokonaisvaikutuksia tulevaan rahoitukseensa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitys heikentää aikuisten mahdollisuuksia parantaa osaamistaan työelämässä, sillä koulutuksen järjestäjien rahoituksen vähentäminen johtaa tarjonnan supistumiseen ja vaarantaa niiden toimintaedellytykset. Aikuisten mahdollisuuksia vaihtaa alaa ja hankkia uutta osaamista ei tulisi heikentää, sillä työn murros ja työurien pidentäminen edellyttävät uudelleen kouluttautumista ja joustavaa siirtymistä alalta toiselle. Jatkuvan oppimisen kokonaisuuteen ja työurien pidentämiseen tarvitaan hallitukselta kokonaisvisiota. Nyt sellainen selvästi puuttuu.

Arvoisa rouva puhemies! Leikkausten kohdentaminen yksiselitteisesti jo tutkinnon suorittaneiden koulutuksen opiskelijavuosiin heikentää kohtuuttomasti niiden koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä, joiden koulutus keskittyy aikuisiin työelämässä pätevyyttä tai uutta koulutusta tarvitseviin. Esitetyillä leikkauksilla heikennetään erityisesti pienten koulutuksen järjestäjien toimintamahdollisuuksia ja ammatillisen koulutuksen saavutettavuutta kasvukeskusten ulkopuolella. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset osuvat eri-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

koistuneisiin koulutuksen järjestäjiin siten, että osalla oppilaitoksista ammatillisen koulutuksen budjetista leikataan yli kymmenen prosenttia — yli kymmenen prosenttia.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on yleiskatteellista, joten leikkausten kohdentuminen on todellisuudessa täysin koulutuksen järjestäjän vastuulla ja koulutuksen järjestäjän arvojen ja valintojen varassa. Leikkaukset vaikuttavat myös oppivelvollisiin, koska vähentävät resurssit tulevat vaikuttamaan koulutuksen tarjontaan sekä saavutettavuuteen ja opetuksen määrään sekä laatuun. Erityisesti perustutkintokoulutuksen ryhmissä on eri rahoitusmuodoilla opiskelevia nuoria ja aikuisia. Suunniteltu leikkaus on käytännössä mahdollonta kohdentaa pelkästään jo tutkinnon suorittaneisiin.

Hallituksen tekemät leikkaukset ammatillisen koulutuksen rahoitukseen aiheuttavat tilanteen, jossa koulutuksen järjestäjän on sopeutettava toimintaansa. Käytännössä tämä tarkoittaa koulutuksen lopettamista ja koulutustarjonnan supistamista, henkilöstön vähennyksiä ja opiskelijoiden saaman opetuksen vähenemistä. Monissa ammatillisissa oppilaitoksissa ovat jo alkaneet muutos- ja yt-neuvottelut tuotannollisista ja taloudellisista syistä.

Arvoisa rouva puhemies! Muutokset ammatilliseen koulutukseen ovat erittäin suuria ja vaikutuksiltaan ennakoimattomia. Työpaikkojen ja työntekijöiden kohtaanto-ongelma tulee pahenemaan entisestään, ja kuntien mahdollisuudelta onnistua TE-uudistuksessa viedään näin keinovalikkoa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jokelainen.

20.52 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen puheet koulutuksen erityissuojelusta eivät nähtävästi koske ammatillista koulutusta. Tämä on tulkittava joko niin, että hallituksella on tapana luvata paljon ja tehdä päinvastaista, tai niin, että hallitus ei luokittele ammatillista koulutusta samalla tapaa tärkeäksi kuin muita koulutusasteita tai oppilaitoksia. Kumpikin edellä mainituista vaihtoehdoista on perin ankea sivistyksen, monialaisen osaamisen arvostuksen ja kasvun mahdollisuuksien kannalta.

Hallitus kaavailee leikkaavansa ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa niin, että leikkaukset eivät kohdistuisi ensimmäistä tutkintoaan opiskeleviin. Tämä on kuitenkin käytännössä mahdotonta toteuttaa. Oppilaitoksia saati opiskeluun tarvittavia koneita, välineitä tai tiloja ei ole eritelty sen mukaan, monettako tutkintoaan opiskeleva niitä käyttää. Leikkauksilla on suorat vaikutukset henkilöstön vähentämiseen ja jopa alojen lakkauttamiseen, jolloin näistä kärsivät yhtäläisesti kaikki ammatillisen tutkinnon suorittajat. Leikkauksia ei yksinkertaisesti ole mahdollista rajata koskemaan vain ensimmäisen tutkintonsa jo suorittaneita, ja täten leikkaukset tulevat koskemaan koko ammatillisen koulutuksen kenttää, vaikka hallitus kuinka muuta väittäisi.

Leikkaukset alkavat konkretisoitua ammatillisissa oppilaitoksissa ympäri Suomea jo nyt. Muun muassa Koulutuskuntayhtymä OSAOlta tuleva viesti Pohjois-Pohjanmaalta on karua kuultavaa: OSAOn osalta leikkaukset ovat ensi vuonna kaksi ja puoli miljoonaa euroa. No, se tarkoittaa käytännössä aikuiskoulutuksen opiskelijavuosien rajua vähentämistä, kiinteistöjen myymistä ja henkilöstön vähentämistä kymmenillä.

Ammatillinen koulutus on kärsinyt jo valmiiksi henkilöstöpulasta, sillä Sipilän hallituksen mittavien koulutusleikkausten myötä ammatillisen opetuksen resursseista on jo viime vuosikymmenellä karsittu tuntuvasti. Nyt tehtävät leikkaukset tulevat tarkoittamaan jopa yli tuhannen opettajan vähennystä. Sakki ry:n amisbarometrin mukaan vuonna 2015 kol-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

me neljästä opiskelijasta on saanut vähintään 21 tuntia viikossa lähiopetusta. Vuonna 2024 tämä on toteutunut enää alle puolella opiskelijoista.

Tohdin väittää, että juuri kukaan ei vakavasti ehdottaisi esimerkiksi lääkäreiden korvaamista kirjallisilla omahoito-ohjeilla, saati poliisien tuntuvaa vähentämistä ja heidän työpanoksensa korvaamista kansalaisten omankädenoikeudella. Opettajakunta ei selvästikään nauti samanlaista arvostusta, kun koulutetun pedagogiikan ammattilaisen korvaaminen sähköisillä oppimateriaaleilla ei herätä hallituksessa minkäänlaista huolta, vaikka koulutuksen resurssien tasaisen laskun seurauksia eletään jo nyt.

Oppimistulokset ja osaamisen taso laskevat Suomessa jatkuvalla tahdilla, ja on hölmöyttä esittää, ettei resurssien kiristämällä olisi tämän kanssa mitään tekemistä. Hallitus kyllä puheen tasolla tavoittelee talouskasvua uusien osaajien myötä, mutta samanaikaisesti tunkee itse kapuloita omiin rattaisiinsa. Tällaista perustavanlaatuista ammatillisen osaamisen epäkunnioittamista on hyvin vaikea ymmärtää. On myös kysyttävä, mistä hallitus kuvittelee talouskasvua tuottavan osaamisen jatkossa tulevan, jos mahdollisuudet uudelleen kouluttautumiseen viedään systemaattisesti pois. Pelkästään OSAOlla aikuiskoulutuksen opiskelijavuosia joudutaan vähentämään yli 300, ja tämän lisäksi hallitus on jo lakkauttanut aikuiskoulutustuen kokonaan. Suomessa on jatkuvaa ja kroonista pulaa muun muassa hoitajista, logistiikka-alan ammattilaisista ja teollisuuden työläisistä, siis keskeisistä tekijöistä yhteiskunnan toimivuuden, viennin ja kasvun kannalta.

Miten tähän pulaan siis aiotaan vastata, jos mahdollisuudet vaihtaa aikuisena alaa ja paikka näitä tarpeita viedään pois? Miten muuttuviin työelämän tarpeisiin aiotaan Suomessa reagoida, jos alanvaihtajia ei ole enää pelastamassa tilannetta? Miten hallitus kuvittelee Suomen tehostavan kilpailukykyään ja kohentavan talouskasvuun murroksessa olevan työelämän keskellä, jos tähän murrokseen vastataan näivettämällä osaamisemme ja potentiaalimme ennenaikaiseen hautaan?

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tuntuukin leikkauksillaan suhtautuvan varsin ylenkatseellisesti duunareihin ja siihen kriittiseen osaamiseen, jota amiksissa tuotetaan. Nämä leikkaukset yhdistettynä lakko-oikeuden kaventamiseen ja työntekijän oikeuksien heikentämiseen ovat räikeää luokkapolitiikkaa, jolla näytetään duunarille kaapin paikka, niin ikään talouden tehostamisen nimissä. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta kaikkia ei ole tarkoituksenmukaista kouluttaa korkeasti, ja juuri nimenomaan ammatilliset oppilaitokset tuottavat laajasti sellaista kriittistä osaamista, jota ilman kaikki seisahtuisi Suomessa lopullisesti. Katsooko hallitus meillä todella olevan varaa sylkeä näin suuren joukon päälle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

20.57 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Koulutus on kaiken hyvän perusta. Hyvällä koulutuksella on luotu suomalainen menestystarina, josta meidät maailmalla tunnetaan. Mutta ammatillisen koulutuksen ylle on viime aikoina satanut hyvin synkkiä uutisia.

Kevään kehysriihessä te päätitte leikata sata miljoonaa euroa ammatillisesta koulutuksesta, ja kun se ei tuntunut riittävän, niin syksyn budjettiriihessä sitten pistettiin vähän lisäsäästöjä, 20 miljoonaa euroa. Se on arvovalinta, jota keskusta ei olisi tehnyt. Eli kokonaisuudessaan kokoomus ja perussuomalaiset leikkaavat ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa. Se on 1 600 opettajaa tai monta yksittäistä pienempää ammattikouluyk-

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

sikköä. Ihmettelen, miten hiljaa esimerkiksi opettajataustaiset hallituspuolueitten kansanedustajat ovat tästä asiasta olleet. Vetoan teihin, te voisitte tehdä tälle asialle jotain.

Jälleen kerran arvovalinnoissa hallitus näytti siis suhtautumisensa nuoriin: ei kiinnosta. Rahaa riittää kyllä yksityisille terveysjäteille, Turun tunnin junaan ja kaikkein varakkaimpien veronalennuksiin, mutta ei oppimiseen. Laadukas koulutus nimittäin on sijoitus tulevaisuuteen. 120 miljoonan säästö tulee näkymään hyvin karulla tavalla ympäri Suomen, esimerkiksi Oulun seudulla OSAOn ja Kainuussa KAO:n toiminnassa. Itse arvostan eri alojen ammattilaisia todella korkealle, ja sen takia nämä leikkaukset tuntuvat ylimitoitetuilta ja ihmisten, yritysten sekä opiskelijoitten arjesta vieraantuneilta.

Toisaalta ajattelin kyllä, että hallitusta mahtaa itseäänkin hävettää tämä oma leikkaus, kun katsoin tuota keskustelulistaa, jossa yksikään hallituspuolueitten kansanedustaja ei ollut tulossa puolustamaan tätä teidän amisleikkaustanne. Hallituksen päätökset ovat hallitukselle vain numeroita Excel-taulukossa, tai siltä se ainakin tuntuu. Päätökset vaikuttavat kuitenkin maakunnissa ihmisten arkiseen elämään konkreettisesti, ja siihen, miten eri alojen ammattilaisia saadaan töihin tulevaisuudessa — semmoisista osaavista työntekijöistä kun tuntuu olevan pulaa jo nyt, mistä jatkuvasti puhutaan.

Edes kouluilla ei ole vielä varmaa tietoa, mitä nämä leikkaukset tulevat käytännössä tarkoittamaan ja mitkä linjat esimerkiksi mahdollisesti lähtevät. OSAOn ja KAO:n osalta puhutaan kuitenkin useista sadoista opiskelijavuosista. Varmaa on, että leikkaus tulee osumaan nuoriin, koska samoissa ryhmissä opiskelee jo nyt sekä jatkokouluttautuvia tai uudelleen kouluttautuvia että ensimmäistä tutkintoaan opiskelevia nuoria.

Kokoomus ja pääministeri Orpo lupasivat vaalien alla, että koulutus tulee olemaan erityissuojeluksessa. Kummallisia ovat nämä hallituksen suojelutoimenpiteet, ja kyllä minä mietin, että tämä oikein osuva sanonta ”missä persu, siellä petetty vaalilupaus” passaa tässä tapauksessa mainiosti myös kokoomukseen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Savola poissa. — Edustaja Kosonen.

21.00 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on leikkaamassa tällä esityksellä ammatillisesta koulutuksesta yli 120 miljoonaa euroa. Leikkaus on toki linjassa hallituksen muiden toimien kanssa, sillä kuten hyvin tiedämme, koulutus ei ole kokoomuksella saati perussuomalaisilla missään määrin erityissuojeluksessa — ei erityisesti aikuisten koulutus ja elinikäinen oppiminen eikä ammatillinen koulutus, ei esimerkiksi kokkien, tarjoilijoiden, lähihoitajien, kampaajien, insinöörien, merkonomien tai esimerkiksi luonnonvara-alojen tai rakennusalan ammattilaisten koulutus. Mutta Suomi tarvitsee kuitenkin hyvin monenlaista osaamista kasvun aikaansaamiseksi, myös ammatillisen koulutuksen saaneita osaajia.

Tässä esityksessä viedään toista tutkintoa tekeviltä mahdollisuudet kouluttautua eli sellaisilta aikuisilta, jotka haluaisivat tehdä erikoisammattitutkinnon, koska oma työ sitä vaatisi. Mahdollisuudet viedään heiltä, jotka esimerkiksi terveydellisistä syistä johtuen joutuvat vaihtamaan alaa, myös heiltä, joiden ammatti on kadonnut työelämän ja maailman muuttuessa.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva esitys tulee heikentämään rajusti niiden ammatillisten oppilaitosten toimintaedellytyksiä, jotka ovat keskittyneet koulutuksessaan aikuisiin, työelämän pätevyyksien lisäämiseen tai uutta koulutusta tarvitseviin. Esitys heikentää erityisesti pienten koulutuksen järjestäjien toimintamahdollisuuksia ja ammatillisen

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

koulutuksen saavutettavuutta sekä opetuksen määrää ja laatua. Suunniteltu leikkaus on mahdotonta toteuttaa pelkästään aikuisilta leikkaamalla. Myös nuorten oppivelvollisten mahdollisuudet kouluttautua heikkenevät, koska koulutuksen järjestäjän mahdollisuus tarjota koulutusta heikkenevät niin alueellisesti kuin koulutusalojenkin osalta. On hyvin todennäköistä, että hallituksen ammatillisen koulutuksen leikkausten myötä nimenomaan itäisessä Suomessa koulutuksen järjestäjät ovat pulassa ja joutuvat rajuihin sopeutustoimiin. — Nyt minulla on tämä iPad niin jumissa, että en tiedä, pääsenkö eteenpäin. [Puhuja naurahtaa — Jarmo Lindbergin välihuuto] No, nyt se liikkuu. Mihinkäs me jäätiin. — Opettajia on pakko irtisanoa ja vähentää opetuksen määrää sekä koulutustarjontaa.

Arvoisa puhemies! Tämä leikkaus vaikuttaa myös niihin nuoriin, jotka tarvitsevat tukea enemmän kuin toiset. Ammatillisilla oppilaitoksilla on ollut perinteisesti yhteiskunnassamme olennainen rooli sellaisten nuorten tukemisessa, jotka tukea tarvitsevat. Koulutus on kustannustehokasta syrjäytymisen ehkäisyä, ja nyt viedään juuri sieltä, jossa kaikkein taloudellisesti syrjäytymistä ehkäistään. Hallitus on toki kiinnostunut jengeistä, sisäisestä turvallisuudesta, nuorten pahoinvoinnista, mutta olisi erinomaista, jos hallitus olisi myös kiinnostunut niistä juurisyistä ja tehokkaimmista keinoista, joilla nuoret pidetään elämässä ja yhteiskunnassa kiinni. Hallituksen tulisi antaa nuorille toivoa hyvästä tulevaisuudesta ja merkityksellisestä tekemisestä esimerkiksi kouluttautumisen ja sen jälkeen mieluisan työn kautta.

Arvoisa puhemies! Esitys on osa hallituksen suurta kokonaisuutta, johon kuuluvat aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan lakkauttaminen, koulumatkatuen poisto aikuisilta sekä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin muutokset, joissa ei toista tutkintoa suorittavia aikuisopiskelijoita korkeakoulujen kannata enää ottaa opiskelijoiksi. Hallituksen päätöksillä romutetaan suomalainen pitkän linjan yhteinen tavoite: Kouluttaa kaikenikäisiä suomalaisia, pitää meidät uteliaina ja motivoituneina, jotta me kaikki kehittäisimme itseämme ja olisimme innostuneina työelämässä mukana yli eläkeiän. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

21.05 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä kun loistava itäsuomalainen edustaja piti puheenvuoron, niin innoitti vielä itseänikin pyytämään yhden puheenvuoron, koska todellakin, arvoisa rouva puhemies, täällä eduskunnan salissa olemme yhteisesti kantaneet huolta Itä-Suomen tilanteesta tämän Venäjän rajan sulkeutumisen jälkeen. Paljon on tässä salissa Itä-Suomi saanut sympatiaa, kauniita puheita, mutta valitettavasti edelleen monet, monet teot vievät tätä kehitystä väärään suuntaan. Tähän on pakko palata myöskin tämän ammatillisen koulutuksen osalta, koska nyt on alkanut selvitä, mihin nämä 120 miljoonan euron säästöt koviten iskevät. Ne iskevät sinne alueille, joissa koulutetaan paljon aikuisopiskelijoita, joissa on paljon alanvaihtajia, ja niitä löytyy nimenomaan sieltä itäsuomalaisista koulutuksen järjestäjistä.

Arvoisa rouva puhemies! Yksi esimerkki: Savon koulutuskuntayhtymässä ensi vuonna piti aloittaa kymmenen jatkuvaa kuljetus- ja varastointialan ryhmää, joissa jokaisessa piti olla 16—20 jatkuvan haun opiskelijaa. Nyt on tehty ratkaisu, että näistä kymmenestä ryhmästä kahdeksan ei aloita. Siis kymmenestä ryhmästä kahdeksan joudutaan näiden hallituksen säästöjen johdosta perumaan. On täysin selvää, että tämä heikentää yritysten työvoiman saantia ja on este yritysten kasvulle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kosonen. [Mikrofoni on kiinni] — Edustaja, mikrofoni.

21.07 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Alkaa kello olla sen verran paljon, että mikrofonit unohtuvat helposti. Vähän muukin unohtuu. Mutta se ei unohdu, millä tavalla tämä hallitus kohtelee Itä-Suomea. Juuri lähti lausunnoille Itä-Suomen toimenpideohjelma, jossa siis lueteltiin kaikki teot, jotka tehdään koko Suomeen. Ilmeisesti tämä nyt kertoo siitä, että hallitus antaa mahdollisuuden itäsuomalaisille olla mukana näissä koko Suomen toimissa, niin että meitä ei sentään niistä suljeta pois. Mutta juuri niin kuin arvostamani kollega, edustaja Siponen sanoi Itä-Suomeen osuvista ammatillisen koulutuksen leikkauksista, se on juuri näin. Kuulimme myös valiokunnassa tästä, että tämä tulee olemaan todella iso isku Itä-Suomeen.

Nämä iskut tulevat niin monesta suunnasta. Tiedämme sairaalaverkon vaikutukset, kun tasoja lasketaan päivystyksistä. Siellä lähtee neljästä sairaalasta taso alenemaan. Nämä ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat olemaan luultavasti suurimpia haasteita sillä seudulla, koska nimenomaan ammatillinen koulutus on sellaista koulutusta, jossa nämä nuoret jäävät sinne seudulle. He ovat jo kiinnittyneet sinne seutuun. Ja jos nämä nuoret koulutusalojen ja -paikkojen puutteessa joutuvat muuttamaan toisaalle, niin siellä ei ole sitten niitä osaajia, joita itäisessäkin Suomessa kipeästi tarvitaan.

Toivoisin, että hallituksella olisi kiinnostusta oikeasti Itä-Suomea kohtaan ja näissä kaikissa esityksissä katsottaisiin se läpi, millä tavalla ne tulevat vaikuttamaan sinne itäiseen Suomeen. No, esimerkiksi tämä ammatillisen koulutuksen leikkaus tulee vaikuttamaan todella tuhoavalla tavalla, valitettavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

21.09 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kovasti toivoisin, että kun täällä on perussuomalaisia salissa ja kun he ovat ainakin aiemmin puhuneet tästä ammatillisen koulutuksen arvon palautuksesta, niin täällä myöskin tätä ammatillista koulutusta puolustettaisiin ja pidettäisiin puheenvuoroja muustakin kuin Ylestä ja näistä ajankohtaisista teemoista.

Ammatillisen koulutuksen leikkauksiin liittyen todellakin on arvioitu, että jopa 1 600 opettajaa joudutaan näiden 120 miljoonan säästöjen johdosta irtisanomaan. Nämä 1 600 eivät ole pelkkiä numeroita. Ne ovat ihmisiä, ne ovat työntekijöitä, ne ovat opettajia. Äskettäin tuossa esille esimerkkinä Savon koulutuskuntayhtymän: noin 60 henkilökunnan jäsentä, monta opettajaa tulee näinä päivinä saamaan irtisanomisilmoituksen. Juuri sain hetki sitten puhelimeen eräältä opettajakollegalta viestin, että hänen pitkäaikaisin opettajakollegansa tullaan irtisanomaan, tullaan laittamaan koulusta pihalle näiden säästöjen johdosta. Se väistämättä tulee vaikuttamaan siellä ammatillisen opetuksen tarjontaan, oppilaiden lähiopetukseen ja siihen, minkälaista tarjontaa nyt ammatillisessa koulutuksessa saadaan.

Tänne kun tuli esimerkiksi arvostamani kollega Bergbom paikalle, joka on käsittääkseni ammatillisen opetuksen miehiä, niin mielelläni kuulisin teidänkin mielipiteenne näihin 120 miljoonan euron säästöihin, koska yhtään puheenvuoroa ei ole tainnut tässä salissa kuulua. Minusta olisi todella tärkeää, kun näitä päätöksiä teette, myöskin rehdisti niitä sitten täällä salissa puolustaa ja kertoa, miksi ammatillisesta koulutuksesta on tullut tämän hallituksen säästöautomaatti, mihin jäi se ammatillisen koulutuksen kunnianpalautus.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

21.11 Olga Oinas-Panuma kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan mainioita puheenvuoroja kyllä kollegoilta Kososelta ja Siposelta etenkin tästä Itä-Suomen tilanteesta. Eli kyllähän se 120 miljoonan euron leikkaus sinne ammatilliseen koulutukseen tulee osumaan nimenomaan niille alueille, joissa on pitkät välimatkat, haja-asutusta, pienempiä yksiköitä. Se on lähestulkoon valitettavasti selvä. Meillä on valmiiksi väsyneet opiskelijat, huonosti voivat nuoret, ja ei niitä nuoria paremmin voiviksi ainakaan sillä saada, että sieltä ammatikoulusta leikataan.

Halusin muistuttaa siitä, että nämä itäisen Suomen ongelmat eivät ole kuitenkaan ainoastaan itäisen Suomen ongelmia, vaan ne ulottuvat laajalle myös Pohjois-Suomeen, jossa niin ikään on tietenkin tätä itärajaa mutta myös hyvin pitkät välimatkat, ja kyllähän tämä hallituksen politiikka Pohjois-Suomelle ja Itä-Suomelle, molemmille, on todella kylmää. Jos me mietitään tätä keskittävää politiikkaa, sote-leikkauksia, jotka vievät ihmisten lähipalvelut, kalliimpia työmatkoja, yksityisteistä leikkaamista ja nyt vielä siihen päälle tämä ammattikouluista leikkaaminen, niin että meidän yritykset eivät saa enää samalla tavalla työvoimaa, niin kyllä se lähestulkoon vetää sanattomaksi. Että on tämä niin kylmää kyytiä. Toivoisin kyllä, että tähän saataisiin jonkunnäköinen tolkk.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen.

21.12 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Nämä ammatillisen koulutuksen... [Puhemies: Mikrofoni!] — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Niin innostuin, että jäi tässä mikrofonikin laittamatta päälle.

Todellakin nämä ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan euron säästöthän ovat jatkumoja jo ennestään tähän aikuiskoulutuksen jatkuvaan oppimiseen liittyviin päätöksiin. Meillä on hyvin muistissa vuoden takaa aikuiskoulutustuen lakkautus, jota vastustimme, mutta sekin vietiin vastustuksesta huolimatta läpi. Se, mikä tällä hetkellä vaikuttaa opetusalaan erityisesti tämän ammatillisen koulutuksen säästöjen lisäksi, on, että sieltähän ollaan opettajien täydennyskoulutukset käytännössä ajamassa alas. Kun erästä varhaiskasvatuksen opettajaa tuossa menneellä viikolla jututin, niin siellähän ovat nämä avin järjestelmät täydennyskoulutukset, mitkä ovat olleet käytännössä lähes ainoita laadukkaita koulutuksia ainakin tuolla maakunnissa, pienissä kunnissa, niin minun tietojeni mukaan nämäkin täydennyskoulutukset ollaan ajamassa kokonaan alas. Tästä on iso huoli myöskin opettajien, henkilöstön kouluttautumiseen, täydennyskoulutuksiin liittyen, koska tässä monta iskuja tulee yhtä aikaa opettajien ja henkilökunnan koulutuksiin liittyen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 112/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 99/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 17/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 17/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.14 Sakari Puisto ps (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, hyvä puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta eli niin kutsutun CBAMin. Esityksen tarkoituksena on antaa EU:n hiilirajamekanismia koskevaa asetusta täydentävät välttämättömät kansalliset säännökset, jotka koskevat asetuksen täytäntöönpanoa varsinaisen maksun keräämistä varten. Hiilirajamekanismi on järjestelmä, jonka avulla niin sanotun hiilivuodon ehkäisemiseksi tietyille EU:n ulkopuolelta tuleville tuotteille asetetaan samansuuruinen maksu, joka kohdistuu EU:ssa valmistettuihin vastaaviin tuotteisiin EU:n päästökaupan toimeenpanon seurauksena.

Esityksen mukaan Tullin tehtävänä olisi päästötodistusten myynti EU:n yhteisellä kaupapaikalla. Lakiin lisättäisiin säännökset vakuuden antamisesta valtuutetun ilmoittajan aseman saamiseksi sekä Tullin mahdollisuudesta antaa tarkempia määräyksiä hyväksytyistä vakuusmuodoista. Valtuutushakemusta koskeva päätös olisi maksuton. Tulli saisi valvonnan suorittamiseksi välttämättömät tiedot maksutta. Lakiin lisättäisiin myös säännökset hiilirajamekanismiasetuksen mukaisen maksun laiminlyönnin seuraamuksesta.

Hiilirajamekanismin tavoitteena on luoda uudenvuodenlainen järjestelmä hiilivuodon torjuntaan. EU:ssa valmistettuihin sekä kolmansista maista tuotuihin tuotteisiin kohdistuisi täten yhtäläinen kustannus tuotannon päästöintensiteetinsä perusteella ja EU:n päästöoikeuden hintaa peilaten. Tuontituotteiden hinnat heijastaisivat nykyistä paremmin niiden päästösäilytyksiä, mikä kannustaisi ulkomaisia valmistajia ja EU:n alueen tuottajia vähentämään päästöjään. Hiilirajamekanismi korvaa asteittain päästöoikeuksien ilmaisjaon niillä sektoreilla, jotka tulevat mekanismin soveltamisalan piiriin.

Hiilirajamekanismi toteutetaan EU:ssa kaksivaiheisesti: aluksi raportointivelvoitteena ja toisessa vaiheessa todistusten hankkimisvelvoitteena. Hiilirajamekanismin raportointivaihe käynnistyi 1.10.2023 ja päättyy vuoden 2025 lopussa. Toinen vaihe ja varsinaisen todistusten ostaminen alkaa asteittain vuoden 2026 alusta. Talousvaliokunta pitää perusteltuna osoittaa päästötodistusten myynti- ja takaisinostotehtävä Tullille, joka on jo hoitanut hiilirajamekanismia koskevia viranomaistehtäviä ja vastaa hiilirajamekanismiasetuksen soveltamisalaan kuuluvia tavaroita tuovien neuvonnasta. Tämä mahdollistaa viranomais toiminnan ja neuvonnan järjestämisen hallinnollisesti tehokkaasti ja jo kertyneen asiantuntemuksen hyödyntämisen.

Hyvät edustajat! Keskeiset valiokunnan kuulemisessa esiin tuodut huolenaiheet eivät liity suoraan nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotettuun sääntelyyn, vaan laajemmin mekanismin käyttöönottoon, toimivuuteen ja vaikutuksiin. Ne ovat myös keskeisiltä osin kysymyksiä, jotka jo yhtäläisten kilpailuedellytysten varmistamiseksi tulee ratkaista EU:n tasolla eikä jäsenvaltiokohtaisesti. Erityisesti mekanismin käyttöönottoaikataulu ja sen kireys on tuonut haasteita yrityksille.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Huomio kiinnittyy myös siihen, ettei mekanismi sisällä keinoja minimoida riskiä tuotannon siirtymisestä EU:n ulkopuolelle ja sitä kautta syntyvää hiilivuotoa. Edelleen kuulemisessa on kiinnitetty huomiota mekanismin luomaan hallinnolliseen taakkaan, joka liittyy erityisesti tarpeettoman laajaa raportointia aiheuttavaan, CBAM-tuonnin 150 euron alarajaan. Talousvaliokunta toteaa myös, että yritysten kustannuksia kasvattaa erityisesti kaikille hiilirajamekanismin alaisten tuotteiden maahantuojille säädetty raportointivelvoite. Komission siirtymärekisteriin perustuvan tiedon mukaan noin 80 prosenttia maahantuojista on raportoinut alle kymmenen hiilidioksiditonnin päästön. Valiokunta yhtyy arvioon siitä, että alarajan noston tai muun nykyistä tarkoituksenmukaisemman soveltamisrajauksen vaikutus päästöihin olisi pieni, mutta sillä voitaisiin olennaisesti keventää sekä Tullin että pk-yritysten hallinnollista taakkaa.

Yrityksille on säädetty täysi vastuu tietojen hankkimisesta tuotteen suorista ja epäsuorista päästöistä, mikä on ongelmallista siksin, etteivät kolmansien maiden toimijat välttämättä halua tai kykene toimittamaan todellisia päästötietoja. Tähän asti komissio on sallinut luotettavien päästötietojen puuttuessa niin sanottujen oletusarvojen käytön raportoinnissa, mutta tätä joustoa ei valiokunnan saaman selvityksen perusteella olla kuitenkaan jatkamassa. Valiokunta pitää tärkeänä selvittää mahdollisuutta oletusarvojen käyttöön jatkosakin erityisesti asiaan liittyvien tiedonsaantiongelmien vuoksi.

Nämä hiilirajamekanismin ongelmakohdat eivät ole ratkaistavissa kansallisen sääntelyn keinoin eivätkä siten suoraan liity nyt käsillä olevaan lakiehdotukseen. Hiilirajamekanismi on uuden tyyppinen järjestelmä, jonka toimivuutta arvioitaessa on huomioitava erityisesti mekanismin laajemman, globaalin vaikuttavuuden, tasavertaisen kilpailuedellytysten ja eurooppalaisen teollisen kilpailukyvyyn varmistaminen. Nämä näkökohdat tulee ottaa huomioon myös tarkastellessa mekanismin soveltamisalan mahdollista laajentamista ja sen tuottojen kohdistamista ilmastotoimiin. Talousvaliokunta korostaa hiilirajamekanismin seurannan, vaikutusten arvioinnin ja Suomen aktiivisen ja ennakoivan EU-vaikuttamisen merkitystä erityisesti, mikäli toimeenpanolla on vaikutuksia kilpailukykyyn, yritysvaikutuksia, ja nostimme esiin muun muassa sen, jos toimeenpano aiheuttaa haasteita esimerkiksi lannoitteiden saatavuuteen tai riskiä ruokaturvan heikentymisestä.

Hyvä puhemies! Talousvaliokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. — Kiitoksia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 154/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 154/2024 vp sisältyvien 1.—13. lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

16. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2023

Kertomus K 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 6/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

17. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus 2023

Kertomus K 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

18. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus 2023

Kertomus K 17/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 8/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

19. Vaalirahoituksen valvonta vuoden 2024 presidentinvaalissa – Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 21/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

20. Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintakertomus 2023

Kertomus K 13/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 21/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 113/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2024 vp

Pöytäkirja PTK 115/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 14.11.2024 pidettävään täysistuntoon.

22. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 14.11.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari